

Stadsområdesrapport

Centrum 2023

Socialförvaltningen Centrum

Skånegatan 9A
402 25 Göteborg

Titel: Stadsområdesrapport Centrum 2023

Författare: Socialförvaltningen Centrum

Grafisk form och layout: Socialförvaltningen Centrum
Webbrapport

Innehåll

Inledning	4
1.1 Rapportens material	5
1.2 Så här läser du rapporten	5
Teoretiska utgångspunkter	6
2.1 Social hållbarhet	7
2.2 Livsvillkor	7
2.3 Livsvillkor och folkhälsa	9
2.4 Livsvillkor och normbrytande beteende	10
2.5 Livsvillkor och tillit	10
2.6 Livsvillkor och trygghet	11
2.7 Livsvillkor och delaktighet	12
2.8 Livsvillkor, boende och närmiljö	12
DEL ETT	16
Stadsområde Centrum	17
3.1 Centrum	18
3.2 Demografi	19
3.3 Utbildning	22
3.4 Arbete	24
3.5 Inkomst	26
3.6 Boende	29
3.7 Närmiljö	35
3.8 Hälsa	40
3.9 Tillit, trygghet och delaktighet	48
3.10 Normbrytande beteende	55
DEL TVÅ	64
Mellanområden	65
4.1 Innehåll i detta kapitel	66
4.2 Kålltorp-Torpa-Björkekärr	69
4.3 Kallbäck-Skär-Kärralund	78
4.4 Krokslätt-Johanneberg	86
4.5 Guldheden-Landala	93
4.6 Olivedal-Haga-Annedal-Änggården	100
4.7 Kungsladugård-Sanna	111
4.8 Majorna-Stigberget-Masthugget	119
4.9 Norra Centrum	128
4.10 Lunden-Härlanda-Överås	140
4.11 Olskroken-Redbergslid-Bagaregården	148
Referenser	155

Inledning

Stadsområdesrapporten är ett kunskapsunderlag som syftar till att ge en samlad beskrivning av befolkningens livsvillkor i stadsområde Centrum utifrån de kommungemensamma frågorna; trygghet, folkhälsa och sociala erfarenheter i samhällsplaneringen.

Socialnämnden Centrum har ett lokalt samordningsuppdrag i stadsområdet för arbetet med trygghet, folkhälsa, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället. En del av samordningsuppdraget är att möjliggöra lokal kännedom, skapa kunskap om befolkningens behov samt säkerställa kunskapsutbyte och gemensamt lärande mellan förvaltningar, funktioner och kompetenser. Stadsområdesrapporten ger en samlad bild av statistik och annat material och gör det möjligt att identifiera gemensamma utmaningar och insatser för de kommungemensamma frågorna för de samverkande parterna i stadsområdet.

1.1 Rapportens material

Materialet som presenteras i denna rapport baseras huvudsakligen på statistik, utredningar, stadens strategiska dokument samt tidigare lokala utvecklingsprogram.

Sedan 1 januari 2021 har den tidigare organisationen med stadsdelsnämnder övergått till facknämnder. Statistik, data och andra kunskapsunderlag från de tidigare stadsdelsförvaltningarna beskrivs i stadsområdesrapporten utifrån de nya gränserna och socialförvaltningens uppdrag.

Denna rapport är den första i sitt slag sedan omorganisationen och för stadsområdet. Underlaget är inte heltäckande och arbetet med framtagandet bör ses som en långsiktig process. Under arbetets gång har förvaltningen identifierat behovet av fördjupning, inte minst avseende lokala utmaningar. Förvaltningen ser en framtida potential i att utveckla stadsområdesrapporten, med utgångspunkt i befintligt kunskapsunderlag.

1.2 Så här läser du rapporten

Stadsområdesrapporten består av två delar. I den första delen presenteras befolkningens livsvillkor i stadsområde Centrum. Livsvillkoren beskrivs utifrån demografi, utbildning, arbete, inkomst, boende samt närmiljö. Den första delen innehåller också en presentation av befolkningens hälsa, tillit, trygghet, delaktighet, förtroende samt normbrytande beteende.

Rapportens andra del är en områdesspecifik fördjupning och lyfter befolkningens livsvillkor på mellanområdesnivå utifrån en tematisk indelning. Områdesbeskrivningarna går i vissa fall även ned på primärområdesnivå.

Teoretiska utgångs- punkter

I detta kapitel presenteras rapportens teoretiska utgångspunkter. Fokus ligger på de livsvillkor som är nödvändiga för att människor ska kunna leva ett gott liv, och fördelningen av dessa.

Kapitlet beskriver vidare hur livsvillkoren hänger ihop med de kommungemensamma frågorna inom folkhälsa, trygghet samt sociala erfarenheter i samhällsplaneringen. De teoretiska utgångspunkterna ska skapa sammanhang för det material som presenteras, och ge en förståelse för hur statistisk och data inom olika områden hänger samman.

2.1 Social hållbarhet

I den här rapporten kommer stadsområdet Centrum att beskrivas utifrån olika områden inom fälten för folkhälsa, trygghet- och brottsförebyggande samt sociala erfarenheter i samhällsplaneringen. Dessa fält ryms inom begreppet social hållbarhet. Social hållbarhet tillsammans med ekologisk och ekonomisk hållbarhet utgör en integrerad helhet i begreppet hållbar utveckling (Alfredsson och Wijkman, 2014).

Ett socialt hållbart samhälle kan beskrivas som ett samhälle där ”människor har tillräckligt med makt över sina liv för att kunna påverka samhällsutvecklingen i en önskvärd riktning” (Göteborg stad, 2017a, s. 21). Inom forskningen lyfts framför allt två delar av social hållbarhet fram. De båda delarna är sammankopplade och kompletterar varandra. För det första kan social hållbarhet sägas handla om social rättvisa. Det är här fråga om likvärdig fördelning av livsvillkor och samhällets gemensamma resurser som är nödvändiga för att leva ett gott liv. För det andra beskrivs social hållbarhet som samhällets sociala sammanhållning. Det kan sammanfattas i samhällets samlade förmåga att hantera och lösa problem samt belysa och omhänderta olika intressen så att helheten blir bättre (Dempsey m.fl., 2009; Orlenius, 2014).

2.2 Livsvillkor

Livsvillkor utgör de strukturella villkor människor lever under. Utbildning, arbete, inkomst och boendevillkor utgör några av de många omständigheter under vilka människor växer upp, lever, arbetar och åldras (Kommissionen för jämlik hälsa, 2016). Det handlar även om den fysiska livsmiljön och människors tillgång till boende av god kvalitet, socialt hållbara boendemiljöer och sunda boendemiljöer på jämlika villkor (Dempsey m.fl., 2009; Olsson, 2012; Folkhälsomyndigheten, 2022a; Göteborg stad, 2018a). Livsvillkor handlar om förutsättningar att ha kontroll och inflytande över sitt eget liv och omfattar således även människors tillgång till sina mänskliga rättigheter (Kommissionen för jämlik hälsa, 2016).

Livsvillkoren påverkar människors handlingsutrymme. Samtidigt som varje individ har ansvar för sina livsval så har samhället ett ansvar att skapa förutsättningar för att människor får ett rimligt handlingsutrymme i sina liv (Kommissionen för jämlik hälsa, 2016).

Individer med goda livsvillkor har tillgång till fler resurser, samt har lättare att använda de resurserna för att generera ännu mer resurser. Dessa individer får också lättare att omvandla resurserna till olika tillgångar, förmågor och förutsättningar som ger dem större möjligheter att kunna påverka och kontrollera sina liv i den riktning de själva vill (Molander, 2015). Individens förmåga att omvandla resurser kan se olika ut beroende på könstillhörighet, funktionsförmåga och etnisk bakgrund (Kommissionen för jämlik hälsa, 2016). Även den omgivande sociala kontexten, rådande normer och

diskriminering kan påverka individens förmåga att omvandla resurser (Kommissionen för jämlik hälsa, 2016).

Livsvillkor kan fungera som risk- och skyddsfaktorer i individers liv. En riskfaktor innebär ”[...] en egenskap, händelse, förhållande eller process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall” (Andershed och Andershed, 2017, s. 17). Skyddsfaktorer är faktorer som minskar risken för ett visst utfall, trots närvaron av riskfaktorer. Det är med andra ord faktorer som dämpar effekterna av riskfaktorer.

Inom folkhälsovetenskapen beskrivs faktorer som påverkar hälsan som bestämningsfaktorer och brukar illustreras med hjälp av Whiteheads och Dahlgrens (1991) Regnbågsmodell. Modellen består av olika lager såsom ålder, kön och arv, sociala relationer, levnadsvanor, livs- och arbetsvillkor samt övergripande strukturella faktorer. Likheter är flera med modeller inom kriminologin, exempelvis Andersheds och Andersheds (2017) modell över risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga, som inbegriper faktorer på individnivå, familjenivå, bland kamrater, lärare och andra, i närsamhället samt i samhällets struktur, funktion och normer.

Gemensamt för flera moderna teorier kring risk- och skyddsfaktorer är ett integrativt perspektiv. Det innebär att, snarare än att hänsyn tas till en eller ett fåtal faktorer, betonas vikten av ett flertal faktorer som samspelar på flera nivåer. Exakt vilka nivåer som fokuseras på skiljer sig något, men vanligt är att skilja på faktorer hos individen, i närmiljön och i samhällsliga strukturer. Gemensamt för integrativa teorier är även ett fokus på faktorerens reciprokala, eller dubbelriktade, effekter. Det innebär att faktorer kan vara både orsak och verkan, och faktorer inom och mellan olika nivåer kan påverka varandra (Andershed och Andersheds, 2017). Exempelvis har ohälsa direkta effekter på människors liv men påverkar också förutsättningarna för att människor ska kunna tillägna sig andra resurser som är viktiga i livet. Förutsättningarna att klara till exempel en utbildning eller ett arbete försvåras för de människor som lever med ohälsa (Kommissionen för jämlik hälsa, 2016). Ett annat reciprokalt samband kan vara hur ett barns utåtagerande beteende väcker reaktioner hos föräldrarna i form av inadekvata uppfostringsstrategier, som i sin tur kan påverka barnets utveckling negativt och leda till mer utåtagerande beteende, som i sin tur leder till ytterligare negativa reaktioner hos föräldrarna, och så vidare.

Normbrytande beteende

Andershed och Andershed (2017) definierar normbrytande beteende bland unga som ”negativa, destruktiva beteenden som på olika sätt innebär överträdelser mot regler eller normer” (Andershed och Andershed, 2017, s. 4), och inbegriper exempelvis att skolka, snatta och stjäla, men även grövre normbrott som att utsätta andra för olika former av våld.

2.3 Livsvillkor och folkhälsa

Folkhälsa är ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsotillstånd. Det handlar alltså om både hälsa och ohälsa. Begreppet gäller både nivå och fördelningen av hälsa i olika grupper av befolkningen. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god och så jämnt fördelad som möjligt (Folkhälsomyndigheten, 2023a). Det övergripande målet för Sveriges nationella folkhälsopolitik är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation (Socialdepartementet, 2017). Målet tydliggör samhällets ansvar och förutsätter ett gemensamt och tvärsankteriet arbete på flera olika nivåer. (Folkhälsomyndigheten, 2023b).

Hälsan i en befolkning beror på många olika faktorer, allt från genetik och levnadsvanor till livsvillkor. Hälsan påverkas av en mängd komplexa samband på olika nivåer. Inom folkhälsovetenskapen används ofta begreppet bestämmningsfaktorer som en benämning på faktorer som påverkar hälsan. Bestämningsfaktorer kan påverka hälsan negativt eller positivt, och de kallas för riskfaktorer respektive skyddsfaktorer. Whitehead och Dahlgrens Regnbågsmodell delar in hälsans bestämningsfaktorer i olika lager såsom ålder, kön och arv, sociala relationer, levnadsvanor, livs- och arbetsvillkor samt övergripande strukturella faktorer (Folkhälsomyndigheten, 2023b; Dahlgren och Whitehead, 1991). På senare år har modellen även kompletterats med existentiella dimensioner (Melder, 2019).

Hälsan påverkas av såväl individuella som strukturella faktorer. Individuella faktorer definieras i den här kontexten som levnadsvanor och våra sociala relationer medan de strukturella definieras som livsmiljöer och livsvillkor. Modellen illustrerar hur hälsa kan ses som samspelet mellan individ och samhälle då de strukturella faktorerna påverkar de individuella levnadsvanorna och relationerna. Exempelvis har personer med goda livsvillkor bättre förutsättningar och fler resurser för att göra hälsosamma val och på så vis påverka sina levnadsvanor i en positiv riktning (Folkhälsomyndigheten, 2023b; Kommissionen för jämlik hälsa, 2016).

Livsvillkor har således avgörande effekter på människors hälsa. Samtidigt är kopplingen mellan hälsa och livsvillkor dubbelriktad. Hälsa påverkar människors liv och förutsättningar att kunna tillägna sig andra resurser som är viktiga i livet (Kommissionen för jämlik hälsa, 2016).

Ojämlighet i hälsa är ett resultat av människors sociala position i samhället. Kommissionen för jämlik hälsa definierar ojämlikhet i hälsa som "systematiska skillnader i hälsa mellan samhällsgrupper med olika social position" (Kommissionen för jämlik hälsa, 2016, s. 26). Den sociala positionen avgörs dels av socioekonomiska faktorer dels av graden av social utsatthet och risk för diskriminering vilket påverkar människors tillgång till resurser och handlingsutrymme (Subramanian och Kawachi, 2004; Statens folkhälsoinstitut, 2011). Sambandet mellan social position och hälsa innebär att grupper i befolkningen som har en låg social position generellt sett har en sämre hälsa och hälsoutveckling. Sämre livsvillkor bidrar till högre grad av utsatthet av riskfaktorer för ohälsa. De grupper i befolkningen som har hög position har däremot bättre livsvillkor och

utsätts i lägre grad för dessa riskfaktorer. Bättre livsvillkor innebär också tillgång till fler resurser och större handlingsutrymme att påverka sitt liv (Världshälsoorganisationen, 2006, 2008; UCL Institute of Health Equity, 2010).

2.4 Livsvillkor och normbrytande beteende

I rapporten *Risk och skyddsfaktorer – vad vet vi och vad kan göras med kunskapen?* har det statliga oberoende forskningsinstitutet RISE (2021) sammanställt forskningsläget kring risk- och skyddsfaktorer för utveckling av olika hälsomässiga och sociala problem samt hur faktorerna överlappar. I rapporten tydliggörs hur psykisk ohälsa, våld, utanförskap från arbetsmarknaden, brottslighet och missbruk har flera risk- och skyddsfaktorer gemensamt. På ett liknande sätt lyfter Andershed och Andershed (2017) normbrytande beteende i barndomen som inte bara ökar risken för kriminalitet i vuxen ålder, utan även låg utbildningsnivå, missbruk, psykisk och fysisk ohälsa, arbetslöshet, instabila partnerrelationer, bristande socialt nätverk, samt konflikter med sin partner och sina egna barn.

2.5 Livsvillkor och tillit

Likvärdiga livsvillkor är en förutsättning för den sociala sammanhållningen, i vilken tillit utgör en central komponent. Tillit är ett komplext fenomen och beskrivs dels som själva innehållet av sociala system dels som en funktion för att dessa system ska kunna uppstå och upprätthållas. Det finns en tidsmässig dimension i tillitsbegreppet som innefattar en persons tidigare erfarenheter och framtida förväntningar på andras intentioner och beteenden. Tillit är viktigt för sociala relationer i och med att positiva förväntningar på andras intentioner och beteenden bidrar till att människor vågar engagera sig i sociala relationer och vara delaktiga i samhället trots att det finns en risk för att våra behov och intressen inte tas i beaktande av andra (Grosse, 2007; Putman, 1993). Tillit kan förekomma både vertikalt och horisontellt. Den horisontella, generella, tilliten handlar om invånarnas tillit till andra människor i allmänhet. Den vertikala tilliten handlar om tilliten till och förtroendet för gemensamma institutioner. En tredje form av tillit kallas lokalsamhällestillit och handlar om människors tillit till personer i det egna bostadsområdet (Grosse, 2007; Löfvenius, 2016).

Upplevs livsvillkoren och samhällets kollektiva resurser i form av olika välfärdstjänster vara jämnt och likvärdigt fördelade ökar invånarnas tillit till att de har tillgång till dessa vid behov. I ojämlika samhällen rapporterar

människor en högre grad av otrygghet (Vauclair & Bratanova, 2017). Upplever invånarna att de kan lita på de offentliga institutionerna ökar också tilliten till andra invånare i samhället. Tillit ökar sannolikheten att de ingår i sociala relationer. Starka sociala relationer och nätverk ökar i sin tur det sociala kapitalet vilket i sin tur stärker tilliten och den sociala sammanhållningen (Levay, 2013; Rothstein, 2004).

2.6 Livsvillkor och trygghet

Ojämlig fördelning av livsvillkor påverkar tilliten i ett samhälle, vilket i sin tur påverkar den upplevda tryggheten. Trygghet är ett komplext begrepp som kan betyda olika saker. Det kan exempelvis handla om ekonomisk trygghet, trygghet till anställning eller trygghet till sjukvård. Den här rapporten fokuserar på upplevd otrygghet, som definieras som en upplevd rädsla att utsättas för brott, till skillnad från de faktiska riskerna att utsättas för brott. Flera faktorer på individnivå tyder på att upplevd otrygghet hänger ihop med en känsla av sårbarhet och tilltron till den egna förmågan att försvara sig mot brott och hantera konsekvenserna av att utsättas för brott (Pain, 2000). På samhällsnivå visar studier att invånare i länder med starka välfärdssystem generellt sett har en tryggare befolkning. Välfärds-systemet antas kompensera sårbara gruppers upplevda möjligheter att försvara sig mot brott. På så sätt har alltså vertikal tillit en viktig roll för den generella, upplevda tryggheten i ett samhälle.

Trots att i stort sett samtliga (mätbara) brottskategorier antingen minskat i omfattning eller varit oförändrade i Sverige de senaste decennierna, ökar generellt människors upplevelse av otrygghet över tid. Generellt verkar den upplevda otryggheten öka oberoende av den faktiska brottsutvecklingen. Sambandet mellan upplevd otrygghet och den faktiska brottsutvecklingen kan verka självklar, men är i realiteten mycket svagt (Sahlin Lilja m.fl., 2021). Snarare pekar studier på ett starkt samband mellan tillit och upplevd otrygghet även på individnivå (Wilkinson & Pickett, 2010; Vauclair & Bratanova, 2017). I artikeln *(O)trygghet i Göteborg? Från kust till inland* undersöker Sahlin Lilja, med flera (2021) sambanden mellan upplevd otrygghet i det egna bostadsområdet och ett antal faktorer på individ- och bostadsområdesnivå, där tillit till grannar visar sig utgöra det enskilt starkaste sambandet.

2.7 Livsvillkor och delaktighet

Ojämlig fördelning av livsvillkor påverkar även tilltron till att påverka sin egen livssituation och påverkar människors delaktighet i samhället, deras inflytande över de beslut som påverkar dem och därmed också deras kontroll över sina egna liv (Göteborgs Stad, 2023a). Fördelning av livsvillkor, exkludering och diskriminering påverkar människors tillit till andra och till samhällets institutioner, liksom tilltron till den egna förmågan att påverka sin livssituation. Att vara delaktig i sociala sammanhang, samt att ha inflytande och kontroll över sitt eget liv är viktigt för hälsan. Dels bidrar det till ökad känsla av sammanhang och meningsfullhet dels utgör socialt och emotionellt stöd en skyddande resurs för att hantera livets påfrestningar (Antonovsky, 1987).

En ojämlikhet i delaktighet i samhällsdebatten och/eller på demokratiska arenor påverkar möjligheten att ta beslut som tar allas intressen i beaktande. Bristande inflytande över samhället och det egna livet skapar frustration, maktlöshet och en känsla av utanförskap. Ojämlikhet i delaktighet påverkar även samhällets gemensamma förmåga att lösa problem och hantera konflikter negativt. Som beskrevs i början av det här kapitlet kan ett socialt hållbart samhälle sägas vara ett samhälle där människor har tillräckligt med makt över sina liv för att kunna påverka samhällsutvecklingen i en önskvärd riktning (Göteborgs Stad, 2023a).

2.8 Livsvillkor, boende och närmiljö

Boende och närmiljö är några av hälsans bestämningsfaktorer, det vill säga, de utgör faktorer som påverkar hälsotillståndet. Hur människor bor och hur deras närmiljö ter sig har också visat sig ha effekter på tilliten i ett samhälle. Vidare utgör boende och närmiljö såväl en riskfaktor som en skyddsfaktor kopplat till brottslighet och normbrytande beteende.

På ett nationellt plan utgör *Boende och närmiljö* ett eget målområde i Sveriges folkhälsopolitiska mål (Folkhälsomyndigheten, 2022a). I målet konstateras att tillgång till ett bra boende och en god närmiljö är viktiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Inom det folkhälsopolitiska målområdet för boende och närmiljö ingår tre olika fokusområden. Dessa är: (1) Tillgång till en fullgod och ekonomiskt överkomlig bostad, (2) Bostadsområden som är socialt hållbara samt (3) Sunda boendemiljöer på jämlika villkor (ibid).

2.8.1 Tillgång till en fullgod och ekonomiskt överkomlig bostad

En förutsättning för en god och jämlik hälsa är att ha tillgång till en bostad av god kvalitet till en överkomlig kostnad. Tillgången till bostäder handlar såväl om den faktiska tillgången till bostäder inom en kommun såväl som de ekonomiska möjligheterna hos den enskilda individen (Folkhälsomyndigheten, 2022a). Brist på bostäder av god kvalitet till en överkomlig kostnad kan leda till otrygga boendeförhållanden, trångboddhet, hemlöshet och en segregerad boendemiljö. Dessa konsekvenser påverkar tilliten, den sociala sammanhållningen, jämlikheten och hälsan i ett samhälle negativt (Göteborgs Stad, 2018a). Enligt Folkhälsomyndigheten (2022a) visar många studier på ett samband mellan trångboddhet och ohälsa även om det är svårt att skilja effekten av trångboddhet från effekten av socioekonomiska faktorer och aspekter som rör bostadens kvalitet. Trångboddhet utgör också en riskfaktor för normbrytande beteende. Enligt Andershed och Andershed (2019) är det troligt att trångboddheten ökar risken för irritation och konflikter inom familjen vilket i sin tur utgör en riskfaktor för normbrytande beteende.

2.8.2 Bostadsområden som är socialt hållbara

Att ett bostadsområde är socialt hållbart handlar bland annat om tillgången till offentliga platser med miljöer som bidrar till delaktighet och trygghet. De offentliga platserna i ett område behöver utformas och underhållas på ett sätt som gör dem tillgängliga för alla. Även en god tillgång till samhällsservice i området är viktig för att skapa jämlika förutsättningar för en god hälsa och för att hålla ihop ett samhälle.

Vidare är socialt hållbara bostadsområden, områden där utomhusmiljöerna upplevs trygga. I dessa områden blir det lättare att utöva aktiviteter som främjar en god hälsa. Enligt Folkhälsomyndigheten kan den fysiska miljöns utformning "[...] öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå" (Folkhälsomyndigheten, 2022a, s. 1). Att ett område upplevs som otryggt behöver dock inte alltid ha att göra direkt med utformning av den fysiska miljön eller den faktiska brottsligheten. Känslan kan också vara ett uttryck för bristande tillit till sina grannar och vissa socioekonomiska faktorer (Sahlin Lilja m.fl., 2021).

Enligt Andershed och Andershed (2019) har forskningen visat att "[...] risken för normbrytande beteende är större för unga som växer upp i ett missgynnat bostadsområde där samhällsservicen inte är lika god och där det sociala nätverket och den sociala kontrollen brister." (Andershed och Andershed, 2019, s. 40).

2.8.3 Sunda boendemiljöer på jämlika villkor

En sund boendemiljö är en boendemiljö med god luftkvalitet, god ljudnivå, god tillgång till grönska och natur samt god tillgång till stadens olika resurser. Detta är faktorer som har en positiv påverkan på befolkningens hälsa och välmående (Folkhälsomyndigheten, 2019).

Tillgång till grönska och natur är ett livsvillkor som är viktigt för folkhälsan då dessa områden gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv (Folkhälsomyndigheten, 2021a). Parker och naturområden fungerar som mötesplatser där människor från olika delar av staden kan träffas, vilket stärker sammanhållningen i staden. Att i sin närmiljö ha tillgång till parker och naturområden av god kvalitet för rekreation bidrar till närområdets identitet och karaktär (Folkhälsomyndigheten, 2021a).

För ett fungerande vardagsliv genom livets olika skeden är tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik och grönområden viktigt (Göteborgs Stad, 2022a). Lokaler och anläggningar för samhällsservice bör lokaliseras så att många användare får nära till service från sin bostad (ibid).

2.8.4 Livsvillkor och boendesegregation

I den här rapporten definieras boendesegregation enligt Boverkets (2010) definition som ”den rumsliga åtskillnaden mellan olika befolkningsgrupper”. Boendesegregationen kan vara baserad på socioekonomi (olika inkomst-, yrkes- eller socialgrupper) etnicitet (olika nationaliteter, religion eller etnisk härkomst) eller demografi (olika åldersgrupper, hushållstyper eller kön). Ofta överlappar dessa segregationsformer varandra (Delegationen mot segregation, 2021, s. 22) Bostadssegregationen har att göra med att olika typer av bostäder och olika upplåtelseformer såsom hyresrätter, bostadsrätter och småhus, är lokaliserade i olika delar av staden (Delegationen mot segregation, 2021).

Bostadens plats i staden påverkar de boendes livsvillkor, exempelvis genom barns tillgång till utbildning och vuxnas möjligheter till ett arbete. Platsen har därmed stor betydelse för konsekvenserna av segregationen (Delegationen mot segregation, 2021). Konsekvenserna av boendesegregationen kan följaktligen vara såväl positiva som negativa. Bland de positiva konsekvenserna kan nämnas en ökad känsla av tillhörighet och trygghet som kommer av att bo bland människor som befinner sig i en liknande situation. Detta kan i sin tur bidra till att det är enklare att skaffa sig vänner och nya kontakter samt att det finns en ömsesidig förståelse mellan de boende. Till de negativa konsekvenserna hör att om människor med olika bakgrund och erfarenheter bor åtskilda så möts de inte på ett naturligt sätt i vardagen, vilket innebär en ökad risk för intolerans och motsättningar mellan olika grupper i samhället. Boendesegregationen tenderar dessutom resultera i att de mest resurssvaga hushållen koncentreras till de minst attraktiva bostadsområdena, där de får en betydligt sämre välfärdsutveckling än invånare i andra delar av staden, vilket i sig kan ge upphov till motsättningar och minskad tillit (Delegationen mot segregation, 2021).

2.8.5 Livsvillkor och grannskapseffekter

Grannskapseffekter handlar om omgivningens betydelse för individers utveckling och livsvillkor. Det handlar också om att de resurser som finns i ett område beror på vem som bor där (Brandén, 2018). Delegationen för Segregation menar att forskningen pekar på att ”[...] var individer bor och vilka som bor i samma bostadsområde, påverkar deras möjligheter i livet.” (Delegationen mot segregation, 2021, s. 30–31)

Enligt Delegationen mot segregation (2021) finns det inget entydigt svar på hur omfattande grannskapseffekterna är men det finns stöd i forskningen att grannskapet har betydelse för individers förutsättningar vad gäller att tillgodogöra sig en utbildning, få ett jobb och en godtagbar bostad. Forskning har visat på kopplingar till sämre skolresultat, utbildningsnivå, arbetsmöjligheter, hälsa och levnadsvanor, även när hänsyn tas till individernas egna bakgrundsfaktorer som social bakgrund och föräldrars utbildningsnivå. Omvänt tenderar de som växer upp i resursstarka områden att få mer gynnsamma livsförutsättningar (Delegationen mot segregation, 2021).

Att växa upp i ett bostadsområde med en hög grad av kriminalitet, arbetslöshet och missbruk, med sämre tillgång till samhällsservice och med få tillfällen till organiserade aktiviteter med vuxna förebilder ökar risken för att delta i normbrytande aktiviteter och umgänge. Forskning har även visat att det innebär en riskfaktor för normbrytande beteende att som ung exponeras för våld och kriminalitet i sitt närområde samt att impulsivitet hos unga är betydligt mer riskfyllt om de bor i ett bostadsområde med lägre socioekonomisk status (Andershed och Andershed, 2019).

Med syfte att kartlägga segregationen i Sverige idag har Delegationen mot segregation tillsammans med Statistiska centralbyrån (SCB) bland annat utvecklat ett rikstäckande index över områdets socioekonomiska status. Måtten utgörs av ett socioekonomiskt index samt områdestyper. Områdestyperna är en klassificering av mindre geografiska statistikområden utifrån det socioekonomiska indexet. Det socioekonomiska indexet är ett sammanvägt index som baseras på relevanta statistiska indikatorer. Områdestyperna lyfter fram områdets olika socioekonomiska förutsättningar och ger en indikation på några av segregationens uttryck. De olika områdestyperna för stadsområde Centrum presenteras närmare i kapitel 3.5.

DEL ETT

Stadsområde Centrum

Detta kapitel utgör del ett av stadsområdesrapporten. I kapitel tre beskrivs befolkningens livsvillkor i stadsområde Centrum. Livsvillkoren beskrivs utifrån demografi, utbildning, arbete, inkomst, boende samt närmiljö. Kapitlet innehåller också en presentation av befolkningens hälsa, tillit, trygghet, delaktighet och förtroende samt normbrytande beteende.

3.1 Centrum

Geografiskt delas Göteborg in i fyra nivåer. Staden består av fyra stadsområden varav Centrum är ett. Varje stadsområde rymmer i sin tur ett antal mellanområden, som innehåller flera primärområden. I stadsområde Centrum ryms tio mellanområden och 30 primärområden.

Stadsområde Centrum har flera knutpunkter för kollektivtrafik samt ett stort serviceutbud vad gäller handel och kultur. Stadsområdet består till största del av bostadsområden, men skiljer sig från resten av staden och präglas i hög grad av områden med så kallad *citykaraktär*. I mellanområdena Norra Centrum och Olivedal-Haga-Annedal-Änggården finns Göteborgs mest krog-, evenemangs- och handelstäta områden. Här finns flera av stadens största kollektivtrafikknutpunkter och grönområden och här rör sig ett stort antal ungdomar och unga vuxna, inte minst på grund av de många skolorna och lärosätena i området.

3.2 Demografi

I det här avsnittet presenteras demografisk statistik för stadsområdet. Demografi hjälper oss att förstå och analysera befolkningens sammansättning, struktur och fördelning. Demografiska data ger information för att exempelvis planera och allokera resurser inom olika områden som utbildning, hälso- och sjukvård, bostäder, transport och sociala tjänster.

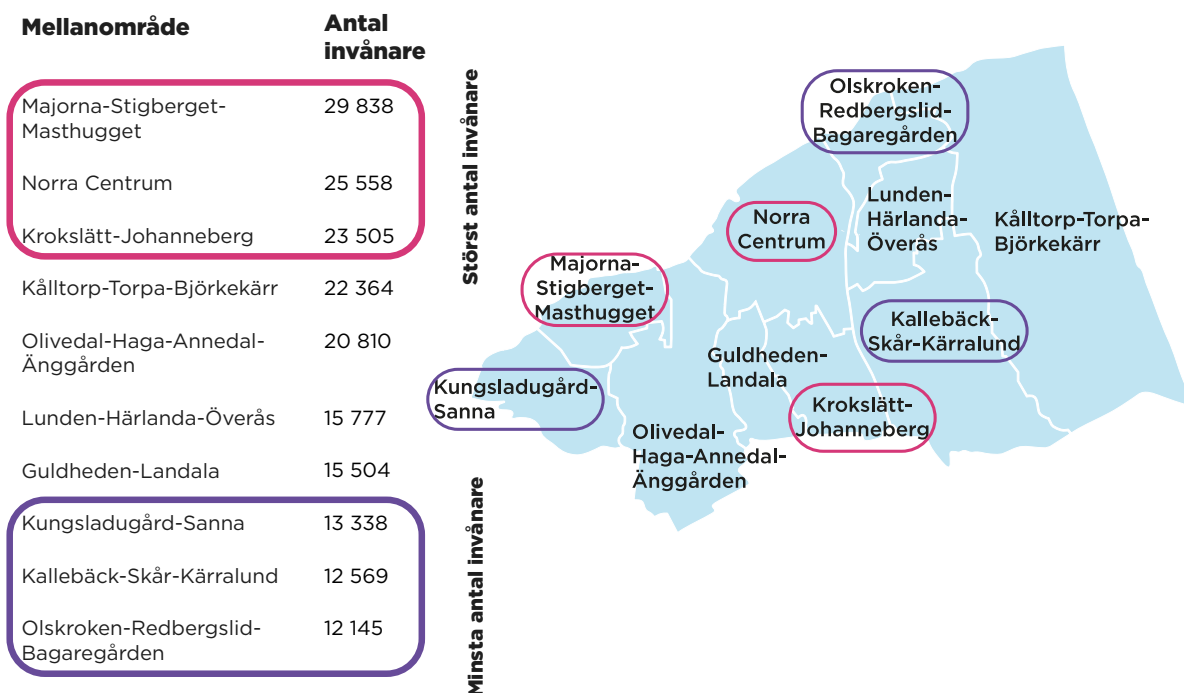
3.2.1 Folkmängd

Stadsområde Centrum är det minsta stadsområdet till ytan men det största befolkningsmässigt. Stadsområde Centrum har 191 408 invånare, år 2021. Det är en tredjedel av Göteborgs stads totala folkmängd. Vid en jämförelse med övriga stadsområden har Hisingen 166 367 invånare, Sydväst 121 605 och Nordost 106 685 (Göteborgs Stad, 2022b).

Störst antal invånare finns i mellanområde Majorna-Stigberget-Masthugget, följt av Norra Centrum och Krokslätt-Johanneberg. På primär-områdesnivå sticker Krokslätt ut med störst antal invånare. Det är en jämn fördelning mellan kvinnor och män i stadsområdet (Göteborgs Stad, 2022b).

Figur 1.

Antal invånare i mellanområden i stadsområde Centrum.

Figurkommentar: I figuren markeras mellanområden med störst, respektive minst antal invånare. Källa: Göteborgs Stad, 2022b.

3.2.2 Många arbetar i Centrum

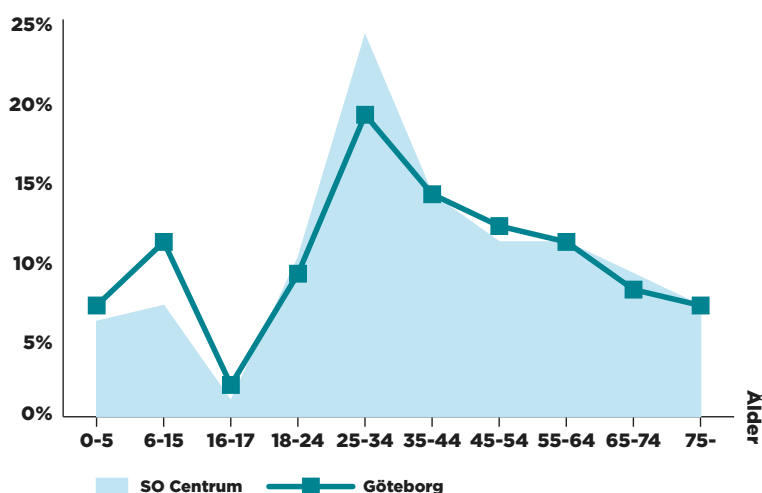
Hälften av Centrums förvärvsarbetande befolkning både bor och arbetar i stadsområdet. Det är högre än i övriga stadsområden. En tredjedel av de som har sin arbetsplats i Centrum bor i en annan kommun vilket år 2020 motsvarade 61 329 personer 16–74 år. Det är fler som kommer till stadsområde Centrum för att arbeta jämfört med personer som lämnar området för att arbeta. Det framgår av en jämförelse av områdets förvärvsarbetande dag- och nattbefolkning där skillnaden i så kallad självförsörjningsgrad är större i Centrum än snittet för Göteborg. Det betyder att området har mycket verksamhet under dagtid (Göteborgs Stad, 2022b).

3.2.3 Åldersstruktur

Åldersstrukturen i stadsområde Centrum skiljer sig från genomsnittet i staden för åldersspannet 0–35 år, men ligger i linje med resten av staden för övriga åldrar. 15 procent av Centrums befolkning är 0–19 år, i jämförelse med 22 procent av hela stadens befolkning. Det motsatta förhållandet gäller för åldersspannet 20–35 år, som i Centrum utgör 34 procent av befolkningen, jämfört med 27 procent för hela staden. Störst andel 20–35 år finns i mellanområdet Krokslätt-Johanneberg (Göteborgs Stad, 2022c).

Figur 2.

Åldersstruktur i stadsområde Centrum jämfört med Göteborg.

Källa: Göteborgs Stad, 2022b.

Flera av högskole- och universitetsmiljöerna, såsom Chalmers och Göteborgs universitet, är belägna i Centrum vilket bidrar till att många unga vill bo i stadsområdet. En starkt bidragande faktor är också att ungefär hälften av stadens studentbostäder finns i Centrum, liksom att många lägenheter i det ordinarie bostadsbeståndet är små (Göteborg, 2019a).

Det bor många barn och unga till *antalet* i Centrum, trots en *låg andel* barn och unga. Det bor 27 993 barn 0–18 år i stadsområde Centrum. Antalet ligger i linje med övriga stadsområden med undantag för Hisingen där det bor flest barn och unga. Det föds många barn i Centrum. Antalet folkbokförda nollåringar är störst i staden. Störst antal folkbokförda nollåringar och barnhushåll 0–18 år finns i mellanområde Majorna-Stig-

berget-Masthugget. På primärområdesnivå sticker Krokslätt ut med störst antal 0–5 åringar. I mellanområde Källtorp-Torpa-Björkekärr och Kallebäck-Skår-Kärralund är andelen barnhushåll 0–18 år högst i stadsområdet (Göteborgs Stad, 2022b).

En hög utflyttning av barnfamiljer i kombination med en hög inflyttning av unga vuxna bidrar till stadsområdets åldersstruktur med en hög andel vuxna 20–35 år (Göteborgs Stad, 2022d).

3.2.4 Hushåll med en person

Hälften av Centrums hushåll är enpersonshushåll vilket ligger över snittet för staden. Högst andel enpersonshushåll finns i primärområdet Sanna, 67 procent, och lägst andel finns i Skår, 31 procent. Flest antal enpersonshushåll finns i Krokslätt och minst antal i Härlanda (Göteborgs Stad, 2022b).

3.2.5 Andel 65 år och äldre

Andelen 65 år och äldre är 16 procent i stadsområde Centrum. Andelen ligger i nivå med snittet för staden. Mellanområde Olivedal-Haga-Annedal-Änggården har högst andel. Lägst andel finns i Krokslätt-Johanneberg. Flest antal 65 år och äldre finns i mellanområde Majorna-Stigberget-Masthugget följt av Norra Centrum (Göteborgs Stad, 2022b).

Nästan hälften av personerna 65 år och äldre är ensamboende vilket ligger över snittet för staden. Högst andel ensamboende som är 65 år och äldre finns i primärområdet Sanna, 79 procent, och lägst andel finns i Skår, 21 procent. Flest antal ensamboende 65 år och äldre finns i primärområde Majorna medan Härlanda har minst antal (Göteborgs Stad, 2022c).

3.2.6 Utländsk bakgrund

Befolkning med utländsk bakgrund definieras som utrikesfödda personer eller personer födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar (Göteborgs Stad, 2022b). En fjärdedel av Centrums befolkning har utländsk bakgrund, vilket är lägre än Göteborgssnittet på 38 procent. Mellanområdet med högst andel är Krokslätt-Johanneberg med 29 procent, medan Lunden-Härlanda-Överås har lägst andel med 19 procent. På primärområdesnivå har Kallebäck högst andel av befolkningen med utländsk bakgrund och ligger på samma nivå som Göteborgssnittet på 38 procent, följt av Stampen och Krokslätt (Göteborgs Stad, 2022b).

Bland den utrikesfödda befolkningen finns det flera beslutsgrunder för bosättning och folkbokföring. Av de uppgifter som finns tillgängliga utgör anhörig, 20 procent och flykt, 18 procent, de främsta anledningarna till bosättning bland Centrums utrikesfödda befolkning 0–64 år. Jämfört med Göteborg har Centrum en lägre andel med flykt, något lägre andel anhörig och flyktinganhörig samt något högre andel studier som grund för bosättning bland gruppen utrikesfödda (Göteborgs Stad, 2021a).

3.3 Utbildning

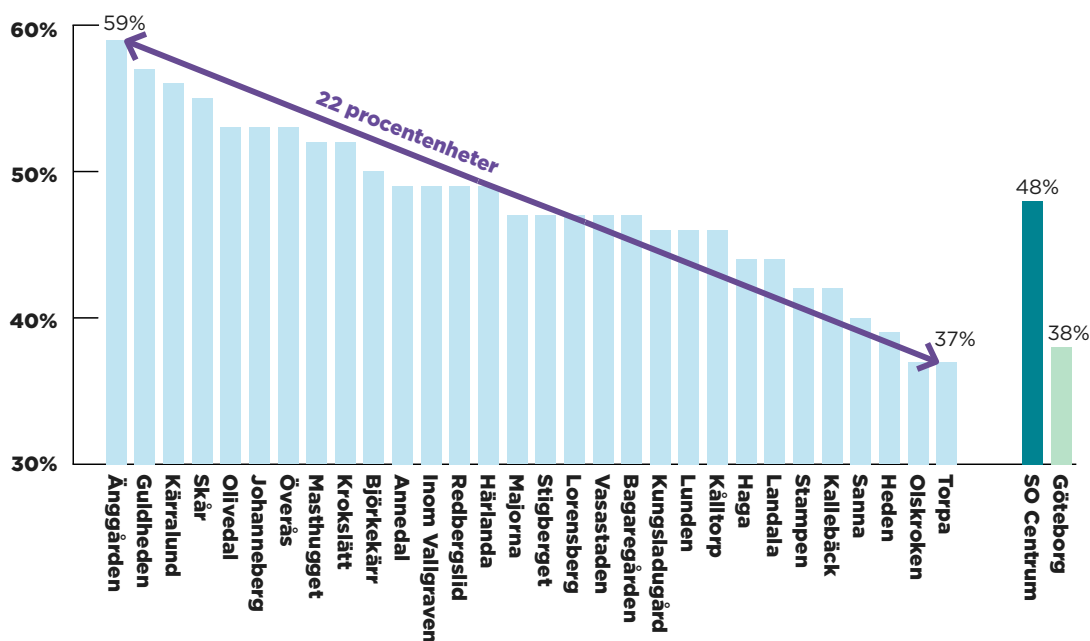
I det här avsnittet presenteras statistik över utbildning i form av eftergymnasial utbildning, gymnasiebehörighet samt deltagande i förskola. Utbildning är ett livsvillkor som har inverkan på både individens liv och samhällets utveckling. Utbildning utgör ett livsvillkor genom att ge individer kunskap, kompetens, arbete samt skapa ekonomiska möjligheter. Utbildning är också kopplat till hälsa och välbefinnande. Utbildning kan öka kunskapen om vad som påverkar en hälsosam livsstil, göra det lättare att tillägna sig ny kunskap samt orientera sig i samhället och inom hälso- och sjukvårdssystemet. Utbildning är även en nyckelfaktor för social inkludering och minskning av ojämlikheter. Föräldrars utbildningsnivå är även en viktig faktor för normbrytande beteende bland unga, liksom skolframgångar hos den unge själv. Genom utbildning får individer möjlighet att delta fullt ut i samhället och bidra till samhällsutvecklingen.

3.3.1 Eftergymnasial utbildning

I stadsområde Centrum har 48 procent av befolkningen eftergymnasial utbildning på tre år eller längre. Andelen ligger över snittet för staden som är på 38 procent. Högst andel med eftergymnasial utbildning har befolkningen i primärområdet Änggården, 59 procent, och lägst andel har befolkningen i Torpa och Olskroken med 37 procent (Göteborgs Stad, 2022b).

Figur 3.

Andel med eftergymnasial utbildning per primärområde.

Figurkommentar: Figuren visar andelen i åldern 25–64 år med eftergymnasial utbildning tre år eller längre per primärområde i stadsområde Centrum. Källa: Göteborgs Stad, 2022b.

Andelen med eftergymnasial utbildning har ökat de senaste 20 åren. Andelen med eftergymnasial utbildning är högst i åldersgruppen 30–44 år. Stadsområde Centrum har en högre andel kvinnor än män med eftergymnasial utbildning (Göteborgs Stad, 2022c).

3.3.2 Gymnasiebehörighet

I stadsområde Centrum är en hög andel av eleverna i årskurs nio behöriga till gymnasiet. Det är 90 procent som är behöriga till minst yrkesförberedande program vilket kan jämföras med medelvärdet för Göteborg på 83 procent. Högst andel finns i primärområde Överås och Kärralund med 100 procent och lägst andel finns i Stigberget med 76 procent. I stadsområde Centrum är det fler flickor än pojkar som är behöriga till gymnasiet (Göteborgs stad, 2022b).

3.3.3 Deltagande i förskola

I stadsområde Centrum är 83 procent av barnen ett till fem år inskrivna i förskolan. Det ligger strax under snittet för staden som är 84 procent. Högst andel inskrivna barn finns i mellanområde Kungsladugård-Sanna, 87 procent, och lägst andel inskrivna barn finns i Norra Centrum, 79 procent (Göteborgs Stad, 2023b).

3.4 Arbete

I det här avsnittet presenteras arbetsmarknadsstatistik över förvärvsarbetande, arbetslöshet, ekonomiskt bistånd samt unga som varken arbetar eller studerar. Arbetsmarknadsstatus utgör ett livsvillkor på flera olika sätt. Att ha ett arbete ger individer inkomst och ekonomisk trygghet. Arbetsmarknadsstatus påverkar även individens självkänsla, sociala sammanhang, personliga utveckling, hälsa och välbefinnande, samt samhällets utveckling.

3.4.1 Förvärvsarbetande

Förvärvsarbetande klassificeras sedan 2019 efter utbetald lön i november. Har personen fått en lön i november som överstiger 99 kronor klassificeras personen som förvärvsarbetande. För egenföretagare gäller att de personer som under referensåret har deklarerat för aktiv näringsverksamhet klassificeras som förvärvsarbetande (SCB, u.å.).

Andelen förvärvsarbetande i åldern 25–64 år i stadsområde Centrum var 2020 80 procent vilket är större än snittet för Göteborg på 77 procent. I åldern 18–24 år är andelen förvärvsarbetande 48 procent vilket är något under göteborgssnittet på 50 procent. Andelen förvärvsarbetande i stadsområdet i åldern 25–64 år med utländsk bakgrund är 68 procent medan andelen förvärvsarbetande med svensk bakgrund är 84 procent (Göteborgs Stad, 2022b).

3.4.2 Arbetslöshet

Andelen öppet arbetslösa eller i program i stadsområde Centrum år 2021 är ca fyra procent i åldersspannet 18 till 64 år. Det är lägre jämfört med Göteborg där arbetslösheten är sju procent.

I åldersgruppen 18–24 år är andelen tre procent i stadsområde Centrum. Det är lägre jämfört med Göteborg där arbetslösheten är fem procent. Högst andel arbetslösa har mellanområde Kungsladugård-Sanna med fem procent. Lägst andel arbetslösa har mellanområde Krokslätt-Johanneberg med en procent (Göteborgs Stad, 2022c). Högst andel arbetslösa har primärområde Sanna, sju procent, och lägst andel har Skår, två procent. Arbetslösheten hos unga vuxna (18–29 år) är högst i Torpa och lägst i Johanneberg (Göteborgs Stad, 2022b).

I Centrum är andelen arbetslösa bland personer som är födda utomlands åtta procent, jämfört med tre procent bland personer som är födda i Sverige. För Göteborg är motsvarande siffror 13 procent bland utrikesfödda respektive fyra procent bland inrikesfödda (Göteborgs Stad, 2022c).

3.4.3 Ekonomiskt bistånd

Andelen av de boende i stadsområde Centrum som beviljats ekonomiskt bistånd under 2020 är cirka två procent. För Göteborg är andelen strax över tre procent. Cirka en procent, eller 1605 personer, har beviljats ekonomiskt bistånd längre än tio månader. Flest personer, 211, finns i primärområdet Kungsladugård, och minst antal, fyra personer, i Skår (Göteborgs

Stad, 2022c). Av de som beviljats ekonomiskt bistånd är andelen män något högre än andelen kvinnor. Generellt sett är andelen som fått ekonomiskt bistånd något högre för personer med utländsk bakgrund än för personer med svensk bakgrund även om skillnaderna är marginella (ibid).

3.4.4 Unga som varken arbetar eller studerar

Unga som varken har ett arbete eller studerar (UVAS), är en grupp som definieras som unga mellan 16 och 29 år som är folkbokförda i Sverige och under ett helt kalenderår: 1) Inte haft inkomster över ett basbelopp (48 300 kr 2022) och 2) Inte haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller studerat vid Svenska för invandrare (SFI) mer än 60 timmar (Göteborgs Stad, 2022c).

I hela Göteborg är det år 2021 cirka åtta procent av 16–29 åringarna som varken arbetar eller studerar. Av dessa är det cirka 25 procent som bor i stadsområde Centrum. Av samtliga unga i åldern 16–29 år i stadsområde Centrum är det fem procent som varken har ett arbete eller studerar. Det är 57 procent av UVAS i stadsområde Centrum som är män och 43 procent som är kvinnor (Göteborgs Stad, 2022c).

3.5 Inkomst

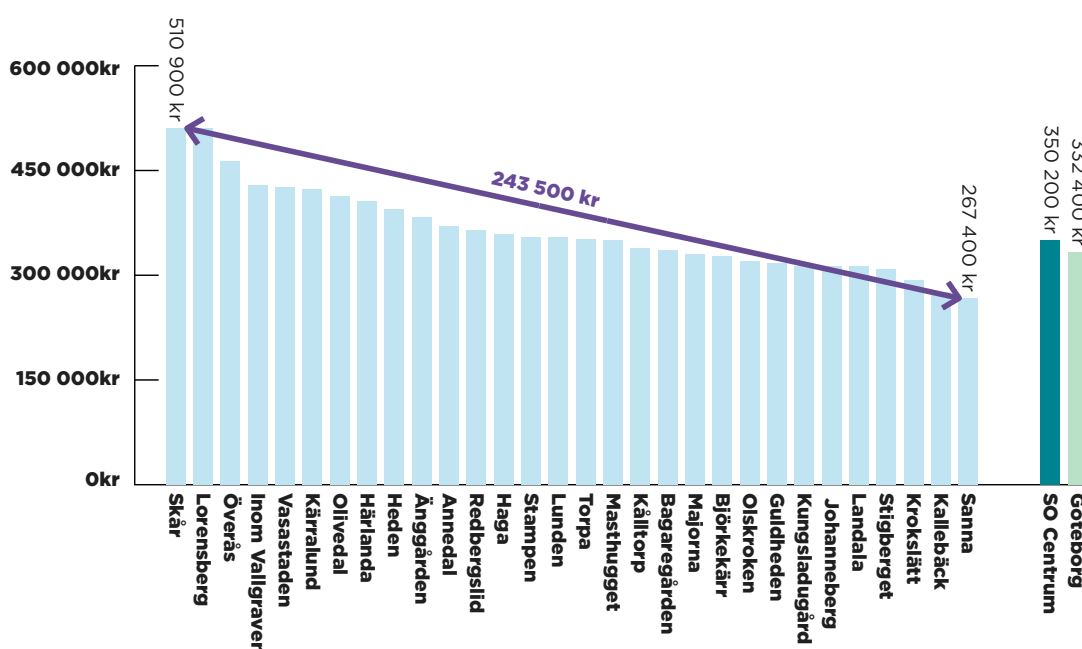
I det här avsnittet presenteras statistik för medelinkomst, låg ekonomisk standard, barn som lever i hushåll med låg ekonomisk standard, barn med ensamstående föräldrar samt socioekonomiskt index och områdestyper. Inkomst utgör ett livsvillkor på så vis att det möjliggör tillgång till grundläggande behov som mat, bostäder och kläder. En tillräcklig inkomst ger individen möjlighet att tillfredsställa sina fysiska och psykiska behov samt upprätthålla en rimlig levnadsstandard. Inkomst spelar även en viktig roll i social inkludering och deltagande i samhället. Med en tillräcklig inkomst har individer möjlighet att delta i olika sociala aktiviteter, kulturella evenemang och fritidsaktiviteter. Inkomstnivåer har även en koppling till jämlikhet. En ojämn inkomstfördelning kan leda till sociala klyftor och begränsade möjligheter för vissa grupper i samhället. En jämn inkomstfördelning främjar social stabilitet och minskar risken för sociala spänningar och konflikter.

3.5.1 Medelinkomst

Medelinkomsten i stadsområde Centrum på 350 200 kr är högre än medelinkomsten för hela staden på 332 400 kr. Medelinkomsten är högst i primärområdet Skår och lägst i Sanna och skillnaden utgör 243 500 kr (Göteborgs Stad, 2022b). Även om medelinkomsten över tid har ökat i samtliga primärområden, har ökningen skett i olika takt. Medelinkomsten har ökat i snabbare takt i primärområden med redan hög medelinkomst vilket innebär att skillnaderna mellan primärområdena i stadsområde Centrum ökat över tid (Göteborgs Stad, 2022c).

Figur 4.

Medelinkomst per primärområde.

Figurkommentar: Figuren visar medelinkomsten [SEK] per primärområde i stadsområde Centrum år 2020. Källa: Göteborgs Stad, 2022b.

Medelinkomsten i stadsområdet ökar med ökad ålder upp till 65 år. Därefter sker en minskning. Medelinkomsten är högre bland män jämfört med kvinnor i samtliga områden. Medelinkomsten är lägre bland personer med utländsk bakgrund jämfört med personer med svensk bakgrund (Göteborgs Stad, 2022b).

3.5.2 Låg ekonomisk standard

Definitionen av låg ekonomisk standard är att den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet är mindre än 60 procent av medianinkomsten i riket (Statistiska Centralbyrån, 2019). Andelen med låg ekonomisk standard är 13 procent i stadsområde Centrum vilket är lägre än snittet för Göteborg på 17 procent. Krokslätt-Johanneberg är det mellanområde med störst andel hushåll, 19 procent, med låg ekonomisk standard. Antalet som lever med låg ekonomisk standard i Centrum är 24 749 personer vilket är näst flest i staden efter stadsområde Nordost. Av dessa personer finns flest i mellanområdena Krokslätt-Johanneberg och Majorna-Stigberget-Masthugget (Göteborgs Stad, 2022c).

3.5.3 Barn som lever i hushåll med låg ekonomisk standard

I stadsområde Centrum är det 13 procent av barn 0–17 år som lever i hushåll med låg ekonomisk standard. Det ligger under snittet för staden som är 22 procent. Det mellanområdet med högst andel är Kungsladugård-Sanna med 20 procent. Lägst andel är det i mellanområde Kallebäck-Skår-Kärralund med åtta procent, men i primärområde Kallebäck är andelen hela 16 procent av barnen 0–17 år som lever i hushåll med låg ekonomisk standard (Göteborgs Stad, 2022c).

3.5.4 Barn med ensamstående föräldrar

Andelen barnhushåll med ensamstående föräldrar är fyra procent i Centrum. Det är under snittet för staden men utgör samtidigt nästan en tredjedel av stadens barnhushåll med ensamstående föräldrar. I stadsområde Centrum finns det flest ensamstående föräldrar i mellanområde Majorna-Stigberget-Masthugget följt av Källtorp-Torpa-Björkekärr. På primärområdesnivå är andelen högst i Stigberget respektive Haga medan antalet är störst i Kungsladugård (Göteborgs Stad, 2022b).

3.5.4 Socioekonomiskt index och områdestyper

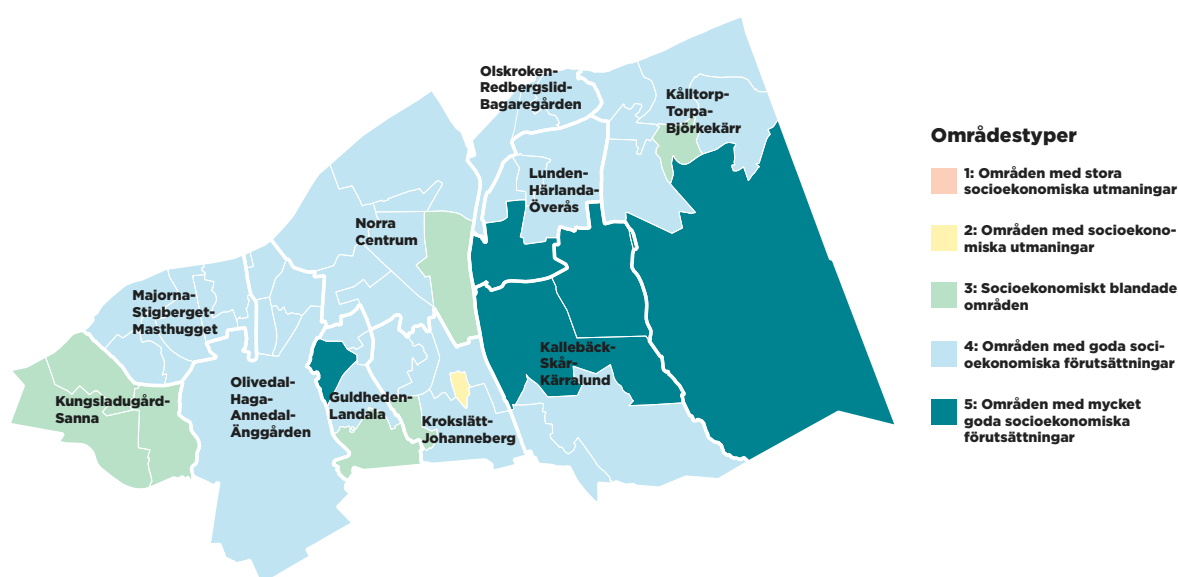
Delegationen mot segregation (Delmos) och Statistiska Centralbyrån (SCB) har utvecklat ett rikstäckande index som belyser hur olika områden förhåller sig till varandra avseende socioekonomisk status. Indexet baseras på Regionala statistikområden (RegSO) och relevanta statistiska indikatorer som vägs samman till ett sammanhållet index. Indikatorerna består av andel personer med låg ekonomisk standard, andel personer med

förgymnasial utbildning samt andel som har haft ekonomiskt bistånd i minst tio månader och/eller har varit arbetslösa längre än sex månader (Delegationen mot Segregation, 2021).

Förutom indexet skapas en områdestypsindelning som baseras på indexet. Områdestyper är en klassificering av RegSO:n utifrån det socioekonomiska indexet. Syftet är att skapa en områdesindelning som beskriver de socioekonomiska förutsättningarna i ett RegSO. Områdesindelningen skapar därmed möjlighet att följa utvecklingen mellan och inom olika områdestyper över tid. Områdestyp ett och områdestyp två går in under samlingsbegreppet områden med socioekonomiska utmaningar (ibid).

Figur 5.

Områdestyper i stadsområde Centrum

Figurkommentar: Kartan ovan visar områdestyper (1-5) i stadsområde Centrum år 2021 utifrån RegSO-indelning. Det finns sammanlagt 51 RegSO-områden i stadsområde Centrum. Källa: Statistiska Centralbyrån, 2021.

Som visas i figur fem är majoriteten av områdena i stadsområde Centrum områdestyp fyra eller fem, det vill säga områden med goda eller mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Några få områden ingår i områdestyp tre med blandade socioekonomiska förutsättningar. RegSO, Olofshöjd, som är ett stort studentbostadsområde och som ingår i mellanområde Krokslätt-Johanneberg, hamnar under områdestyp två, det vill säga ett område med socioekonomiska utmaningar.

3.6 Boende

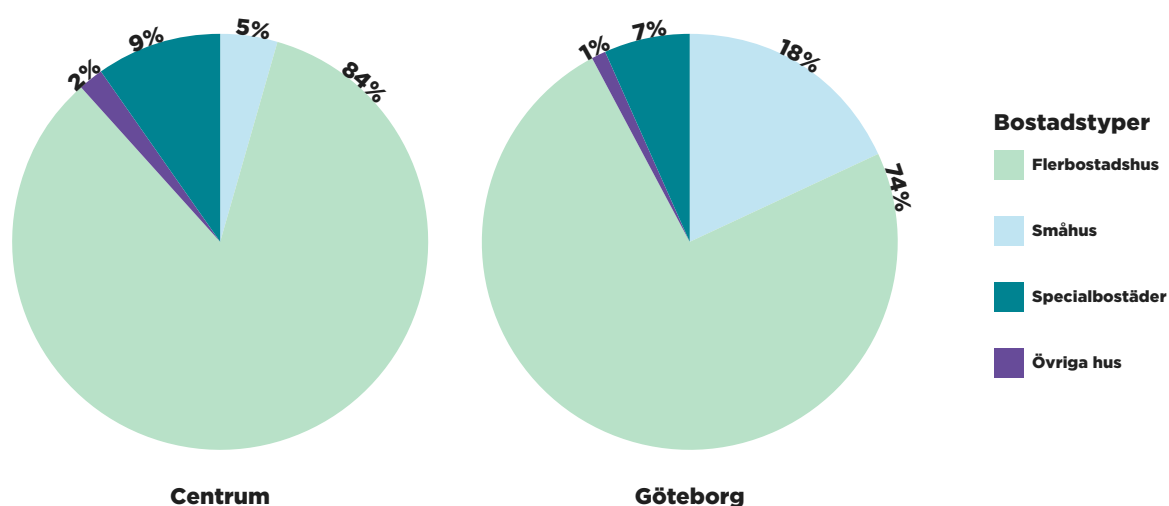
Detta avsnitt innehåller statistik om boende och bostäder i stadsområdet med fokus på: antal bostäder och bostadstyper, upplåtelseformer, bostadsstorlekar samt studentbostäder. I kapitel två, teoretiska utgångspunkter, framgår det att boende utgör ett livsvillkor som har betydelse för individers hälsa, trygghet, sammanhållningen samt tilliten i ett samhälle. Vidare utgör boende och närmiljö såväl en riskfaktor som en skyddsfaktor kopplat till brottslighet och normbrytande beteende. Boende utgör ett livsvillkor genom att det ger skydd, säkerhet, tillgång till grundläggande bekvämligheter och möjligheter till socialt sammanhang. Ett bra boende är avgörande för individers välbefinnande, utveckling och deltagande i samhället.

3.6.1 Antal bostäder och bostadstyper

I stadsområde Centrum finns 116 898 bostäder, vilket är 39 procent av samtliga bostäder i Göteborg. Centrum har en högre andel flerbostadshus jämfört med genomsnittet för staden och en lägre andel småhus (Göteborgs Stad, 2022b). I Centrum är också andelen specialbostäder högre jämfört med staden som helhet. Specialbostäder avser bostäder för äldre eller personer med funktionsnedsättning, studentbostäder och övriga specialbostäder avsedda för temporärt boende och som hyrs ut med reducerat besittningsskydd (Göteborgs Stad, 2022c). I Centrum är det andelen studentbostäder inom kategorin specialbostäder som är högre jämfört med övriga stadsområden (ibid).

Figur 6.

Bostadstyper.

Figurkommentar: Figuren visar fördelningen av bostadstyper för bostäder i stadsområde Centrum (till vänster) samt i Göteborg (till höger). Källa: Göteborgs Stad, 2022c.

3.6.2 Upplåtelseformer

Både andelen hyresrätter och andelen bostadsrätter är högre i Centrum jämfört med Göteborg, vilket hänger ihop med andelen flerbostadshus. Det totala antalet hyresrätter i centrum är cirka 71 000 bostäder och antalet bostadsrätter är cirka 41 000 (Göteborgs Stad, 2022b).

Andelen hyresrätter är 61 procent i Centrum, jämfört med 54 procent för hela Göteborg. Andelen bostäder som utgörs av hyresrätter inom allmännyttan är dock något lägre i Centrum med 23 procent jämfört med 26 procent i genomsnitt för staden. Andelen bostadsrätter i Centrum är 35 procent jämfört med 29 procent för hela Göteborg (ibid).

Andelen äganderätter är lägre i Centrum med fyra procent av det totala bostadsbeståndet, jämfört med stadens genomsnitt på 17 procent. I Centrum utgörs samtliga äganderätter¹, cirka 5060, av småhus. Utöver dessa äganderätter finns det cirka 330 småhus som upplåts som bostadsrätt eller hyresrätt (ibid).

Tabell 1.

Ägarkategorier i Centrum.

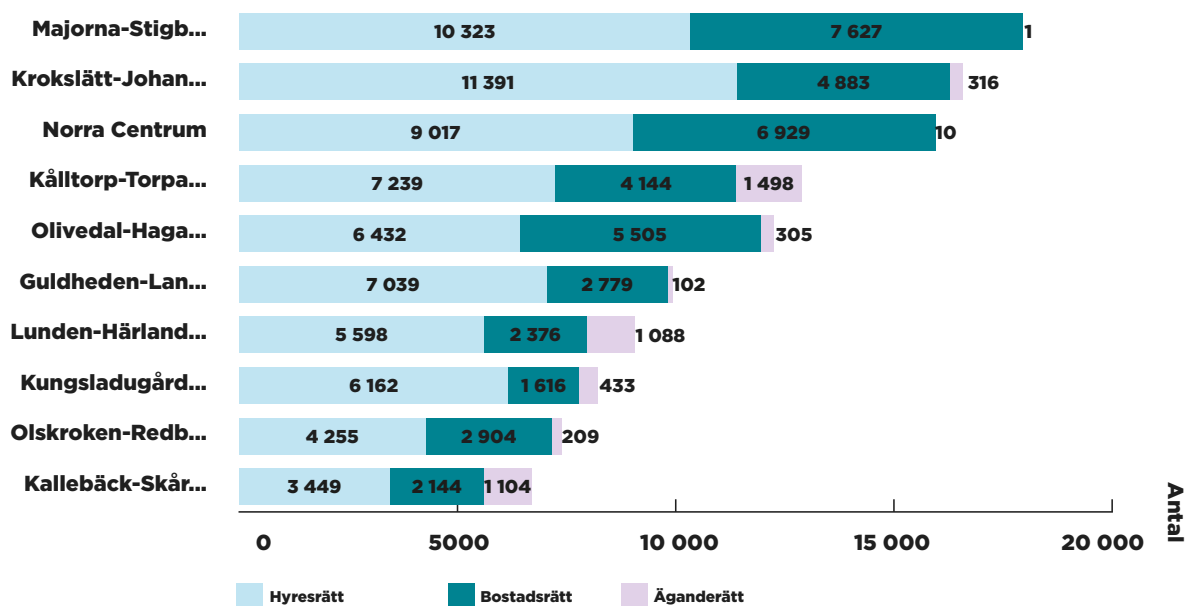
	Småhus	Flerbostadshus	Totalt	Procent (%)	Göteborg (%)
Hyresrätt	154	70 929	71 083	61	54
Allmännyttan	6	26 236	26 242	23	26
Övriga	148	44 693	44 841	38	28
Bostadsrätt	179	40 574	40 753	35	29
Äganderätt	5 062	0	5 062	4	17
Totalt antal bostäder	5395	111 503	116 898		

Tabellkommentar: Tabellen visar antalet bostadstyper i respektive ägarkategori år 2021 i stadsområde Centrum. Källa: Göteborgs Stad, 2022b.

¹ Viss diskrepans finns mellan olika statistikällor. Ett antal äganderätter utgörs enligt statistikdatabasen (2021) även av flerbostadshus.

Figur 7.

Antal bostäder per ägarkategori och mellanområde.

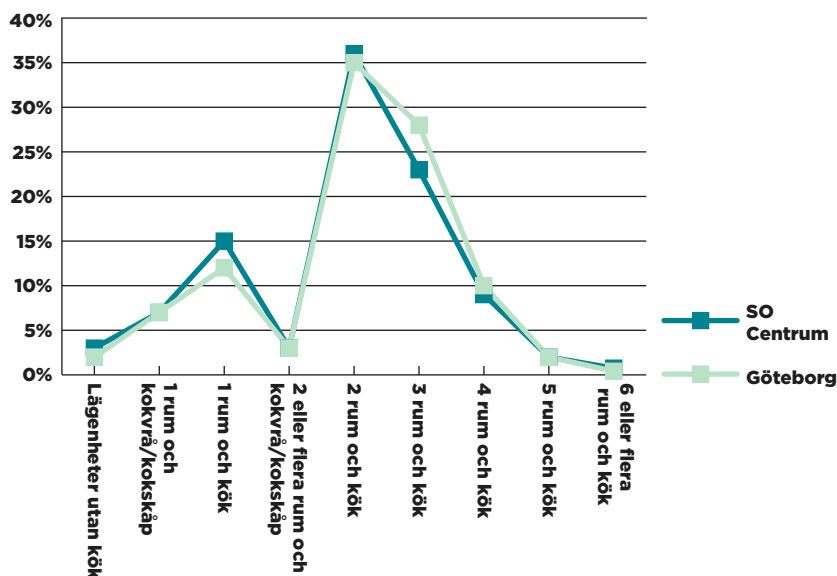
Figurkommentar: Figuren visar antal bostäder per ägarkategori för respektive mellanområde. Källa: Göteborgs Stad, 2022c.

3.6.3 Bostadsstorlekar

Statistik efter lägenhetstyp, det vill säga huruvida lägenheten är ett rum och kök, två rum och kök etcetera, finns i dagsläget bara för flerbostadshus. Det innebär att de siffror som presenteras här (se figur åtta) är exklusive småhus i stadsområdet. I stort sett motsvarar fördelningen av lägenhetstyper snittet för hela Göteborg. I stadsområde Centrum finns något fler lägenheter med ett rum och kök och något färre tre rum och kök än snittet i staden. Centrum är även det stadsområde med störst andel lägenheter med sex eller flera rum och kök jämfört med övriga stadsområden. Den vanligaste lägenhetstypen i flerbostadshus i stadsområde Centrum är två rum och kök, följt av tre rum och kök.

Figur 8.

Lägenhetstyper i flerbostadshus i Centrum och Göteborg.

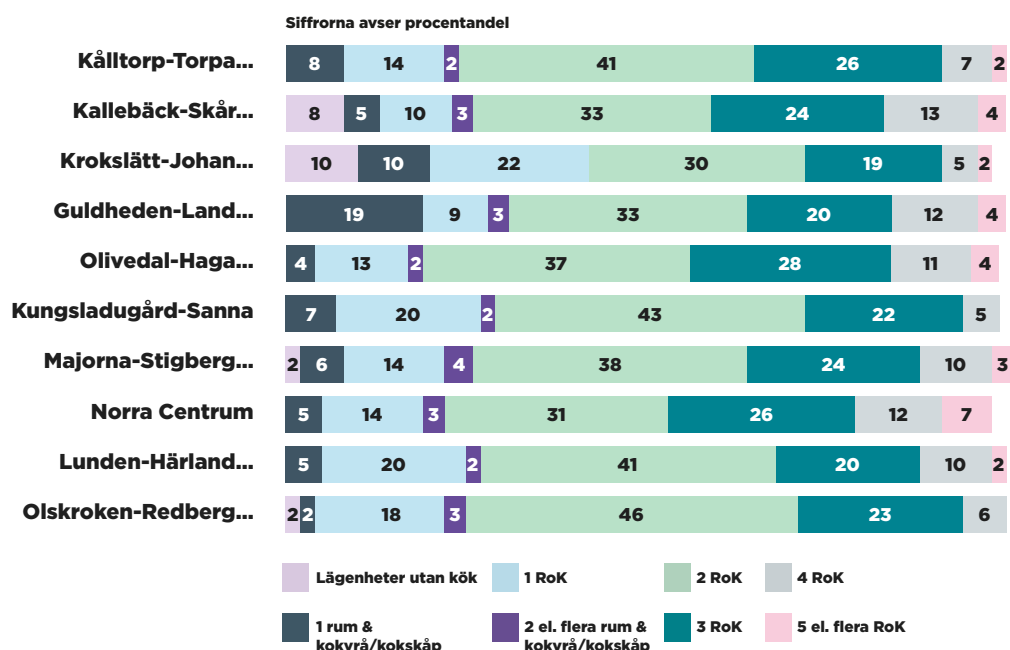

Figurkommentar: Figuren visar andelen av lägenhetstyper i flerbostadshus i Centrum jämfört med Göteborg år 2021. Källa: Göteborgs Stad, 2022c.

I figur nio nedan syns fördelningen av lägenhetstyperna i stadsområdets mellanområden. Några aspekter som sticker ut är den högre andelen lägenheter utan kök i Krokslätt-Johanneberg. Dessa utgörs troligtvis av rum i studentkorridor med gemensamt kök. Störst andel lägenheter med fem eller fler rum och kök finns i Norra Centrum medan inga sådan lägenheter finns i Olskroken-Redbergslid-Bagaregården.

Figur 9.

Lägenhetstyper i flerbostadshus per mellanområde.

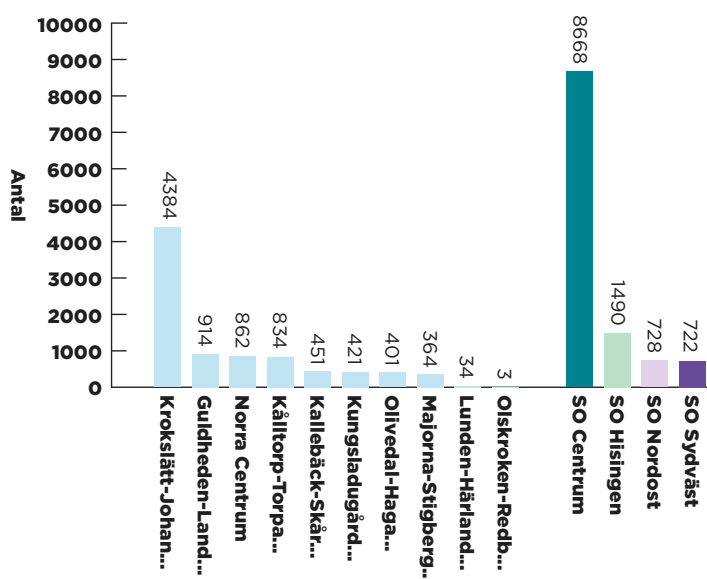
Figurkommentar: Figuren visar andelen av lägenhetstyper i flerbostadshus per mellanområde i Centrum år 2021. Värden mindre än 2% har exkluderats. Uppgifter saknas för vissa bostäder. Källa: Göteborgs Stad, 2022c.

3.6.4 Studentbostäder

Det finns många studentbostäder i Centrum. Tre fjärdedelar, 8668, av Göteborgs studentbostäder finns i Centrum (se figur tio). Idag finns ungefär hälften av stadens studentbostäder i primärområdena Guldheden, Johanneberg och Krokslätt. Ett flertal pågående planprojekt i dessa områden omfattar även en utbyggnad av bostäder som riktar sig till denna målgrupp. De områden som har lägst antal studentbostäder i dagsläget är Lunden-Härlanda-Överås samt Olskroken-Redbergslid-Bagaregården.

Figur 10.

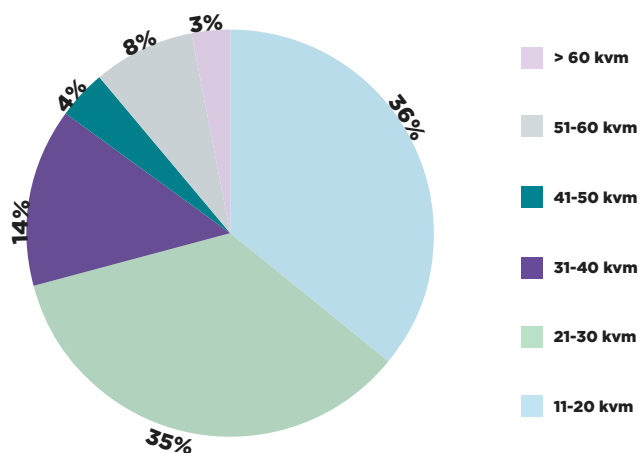
Antal studentbostäder per mellanområde och stadsområde.

Figurkommentar: Figuren visar antal studentbostäder per mellanområde i stadsområde Centrum år 2021. Källa: Göteborgs Stad, 2022c.

Figur 11.

Andel studentbostäder efter bostadsarea (kvadratmeter).

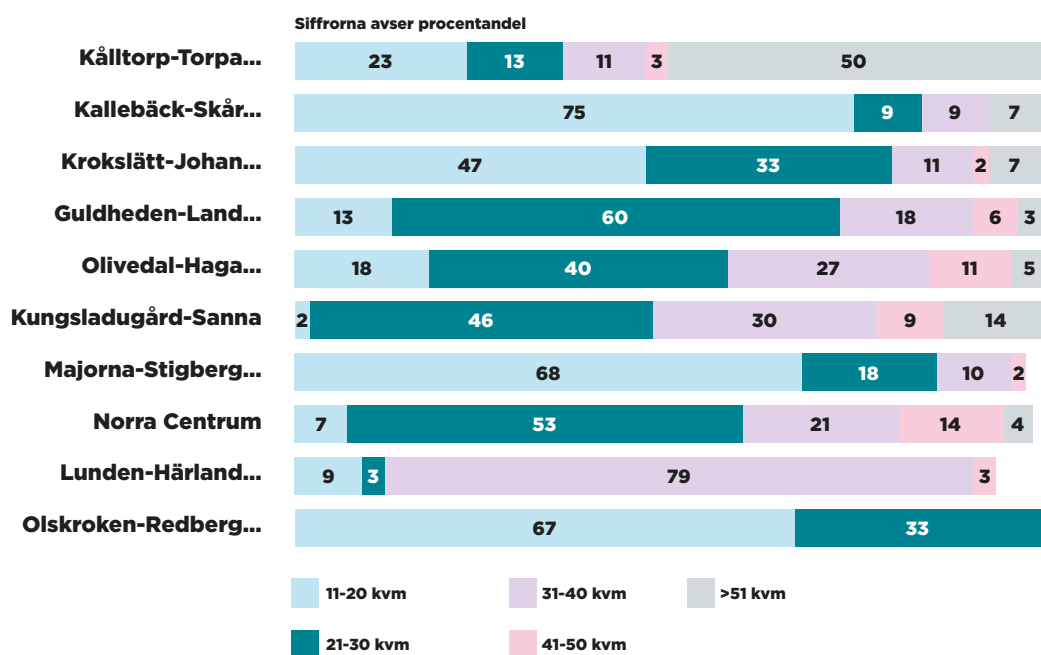

Figurkommentar: Figuren visar andel studentbostäder efter bostadsarea (kvm) i Centrum år 2021. Källa: Göteborgs Stad, 2022c.

Som figur elva visar så är majoriteten av studentbostäderna i stadsområde Centrum mellan 11–20 kvadratmeter stora, följt av lägenheter som är 21–30 kvadratmeter. I dagsläget finns det få studentlägenheter som är större än 40 kvadratmeter. Störst andel större studentbostäder (över 40 kvadratmeter) finns i mellanområdet Källtorp-Torpa-Björkekärr. Störst andel små studentbostäder (11–20 kvadratmeter) finns i Kallebäck-Skår-Kärralund följt av Majorna-Stigberget-Masthugget.

Figur 12.

Andel studentbostäder efter bostadsarea (kvadratmeter) per mellanområde.

Figurkommentar: Figuren visar andel studentbostäder efter bostadsarea (kvm) per mellanområde i Centrum år 2021. Värden mindre än 2% har exkluderats. Lägenheter mindre än 11 kvm har exkluderats. Källa: Göteborgs Stad, 2022c.

3.7 Närmiljö

I det här avsnittet beskrivs vissa livsvillkor utifrån underlag som är jämförbara över hela stadsområdet, så som grönytor, buller samt barn- och ungas fritidsvanor. Andra kvalitativa beskrivningar om närmiljö finns att läsa i del två av rapporten i kapitel fyra, som gör nedslag i respektive mellanområde.

Närmiljön, eller den fysiska och sociala miljön där en individ lever och verkar, utgör ett livsvillkor på flera sätt. I kapitel två, framgår det att närmiljön kan ha en direkt inverkan på individens hälsa och välbefinnande. Tillgång till grönområden, rekreationsmöjligheter och en ren och säker fysisk miljö kan främja fysisk aktivitet, minska stress och förbättra mentalt välbefinnande. Å andra sidan kan en ogynnsam närmiljö med bristande tillgång till grönområden eller hög förorening ha negativa hälsoeffekter. Närmiljön kan även skapa möjligheter till socialt sammanhang, interaktion och gemenskap. Ett välplanerat bostadsområde kan främja möten och interaktion mellan grannarna och miljön kan även ha en betydande inverkan på individens upplevelse av trygghet och säkerhet.

3.7.1 Grönytor

Den tidigare park- och naturförvaltningen (Göteborgs Stad, 2019b; 2021c) har tagit fram grönplaner för de tidigare stadsdelarna Örgryte-Härlanda samt Centrum som båda ingår i nuvarande stadsområde Centrum. Den tidigare stadsdelen Centrum motsvarar följande av dagens mellanområden: Krokslätt-Johanneberg, Guldheden-Landala och Norra Centrum. Den tidigare stadsdelen Örgryte-Härlanda motsvarar följande av dagens mellanområden: Källtorp-Torpa-Björkekärr, Kallebäck-Skår-Kärralund, Lunden-Härlanda-Överås och Olskroken-Redbergslid-Bagaregården. Det finns ingen framtagna grönstrukturplan för de tre mellanområdena Olivedal-Haga-Annedal-Änggårdsbergen, Kungsladugård-Sanna och Majorna-Stigberget-Masthugget, vilka motsvarar tidigare stadsdelen Majorna-Linné.

Den tidigare stadsdelen Centrum beskrivs av tidigare park- och naturförvaltningen som ett område med en grönstruktur som består av många parker och mindre naturområden som är utspridda inom området (Göteborgs Stad, 2021b). Totalt uppgår stadsparker, stadsdelsparker, bostadsnära park och naturområden till cirka nio procent av stadsdelens yta vilket kan jämföras med riktvärdet på 15 procent offentlig friyta av den totala markarealen. Enligt den tidigare park- och naturförvaltningen finns fyra stadsparker, två stadsdelsparker, 41 bostadsnära parker eller naturområden och tre mindre parker i den tidigare stadsdelen. De parker som finns i området utnyttjas såväl av boende i området som av den stora dagbefolkningen och tillfälliga besökare. Även flera av förskolorna i området använder de olika parkerna. Den höga användningen gör att områdets parker är utsatta för omfattande slitage. Det finns också tre stråk som definieras som gröna stråk i området: Lorensbergsstråket, Landalastråket samt Guldhedsstråket. Stråken går i huvudsakligen i nordsydlig riktning. Blågröna stråk finns i form av Gullbergsån och Mölndalsån som rinner i nordsydlig riktning samt Fattighusån och Vallgravsstråket som går mer i öst-västlig riktning.

Längs med norra delen av mellanområdena i Centrum går Göta älv som pekas ut som ett framtida stråk för rörelse och vistelse (ibid).

Den tidigare stadsdelen Örgryte-Härlanda beskrivs som en grön och kuperad stadsdel vars yta i söder till stor del upptas av Delsjöns naturområde (Göteborgs Stad, 2019b). Enligt den tidigare park- och naturförvaltningen finns det inga stadsparker, sex stadsdelsparker, cirka 40 bostadsnära parker eller naturområden samt sex mindre parker i området. I området finns också flera blågröna stråk dels i form av de sjöar som ligger inom Delsjöns naturområde, dels genom Delsjöbäcken som går i öst-västlig riktning genom området. Området kopplar även an till två av de regionala gröna kilarna som finns utpekade i Göteborgsregionens strukturbild: Delsjö-Härskogskilen samt Lackarebäckskilen som sträcker sig vidare i östlig respektive sydöstlig riktning, även utanför kommungränsen (ibid).

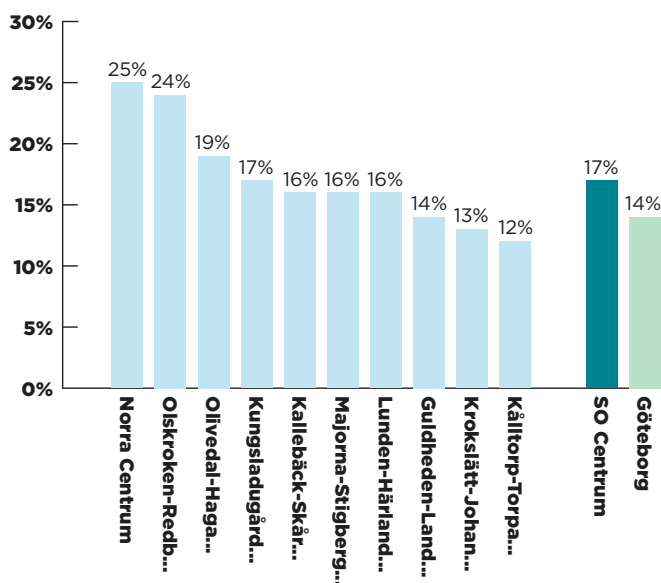
I det område som motsvarar den tidigare stadsdelen Majorna-Linné finns det i dagsläget en stadspark, sex stadsdelsparker samt 22 bostadsnära parker eller natur (Göteborgs Stad, 2022a). I södra delen av området finns också Änggårdsskogens naturreservat samt Göteborgs Botaniska Trädgård. Änggårdsskogens naturreservat är även en del av den regionala gröna kilen Slottsskogen-Sandsjöbackakilen som sträcker sig vidare söderut. Längs med områdets norra delar går Göta älv som pekas ut som ett framtida stråk för rörelse och vistelse. Den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné skrev följande om grönstrukturen i det lokala utvecklingsprogrammet från 2019: ”I Majorna-Linné är grönskan uppbruten och de gröna stråken hänger inte samman med varandra. De separeras ofta av vägar och andra byggda barriärer, eller utgör själva en barriär i stadsrummet. Denna spridning av grönområden gör att vissa boende i stadsdelen har nära till uppskattade grönområden, medan andra inte har det.” (Göteborgs Stad, 2019c, s. 21).

3.7.2 Buller

I Stadsområde Centrum är det 17 procent av befolkningen som upplever störande trafikbuller i sitt bostadsområde (se figur 13) vilket ligger över snittet för staden som är på 14 procent. Mellanområde Norra Centrum, i stadsområde Centrum, tillsammans med Frölunda torg-Tofta, i stadsområde Sydväst, sticker ut med högst andel, på 25 procent, i Göteborg, följt av Olskroken-Redbergslid-Bagaregården på 24 procent (Västra Götalandsregionen, 2022a).

Figur 13.

Upplevelse av störande trafikbuller i bostadsområdet

Figurkommentar: Figuren visar andelen som upplever störande trafikbuller i sitt bostadsområde per mellanområde. Källa: Västra Götalandsregionen, 2022a.

3.7.3 Fritidsvanor

Barn och ungas fritidsvanor har undersökts som en del av den regiongemensamma elevenkäten i Göteborgsregionen, från år 2021 (Göteborgs Stad, 2021c). I resultatet ingår grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två i Göteborg. Enkäten är obligatorisk för kommunala skolor men frivillig för fristående skolor vilket gör att det saknas svar från flera fristående skolor i Göteborg. I stadsområde Centrum finns förhållandevis många fristående skolor. Svaren bör därför tolkas med viss försiktighet.

Eleverna har inledningsvis i enkäten fått svara på frågan ”Vad heter gatan där du bor?”. Totalt cirka 1800 av de cirka 7500 svarande som uppgett att de bor i Göteborg, samt skrivit in en korrekt adress, bor inom stadsområde Centrum. Detta motsvarar cirka 24 procent (Göteborgs Stad, 2021c). Det blir få svar i vissa bostadsområden vilket gör att resultatet för analys per bostadsområde och årskurs därmed ska tolkas med viss försiktighet. För de åldersgrupper² som eleverna i de tillfrågade årskurserna motsvarar är andelen svarande ett medelvärde på cirka 17 procent i de olika mellanområdena i stadsområde Centrum.

3.7.3.1 Medlemmar i förening, klubb eller särskild klubb

I samtliga mellanområden i stadsområde Centrum är fler än 50 procent av de svarande medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp enligt fritidsvaneundersökningen. Högst är andelen i Källtorp-Torpa-Björkekärr, Kungsladugård-Sanna samt Lunden-Härlanda-Överås, där andelen är runt 70 procent. Lägst är andelen i Norra Centrum samt Krokslätt-Johanneberg där andelen är strax över 50 procent. I stadsområde Centrum är

² Barn och unga i åldern 7–8, 10–11, 14–15 och 16–17 år

det flest föreningsaktiva i årskurs fem och minst föreningsaktiva i årskurs två på gymnasiet (Göteborgs Stad, 2021c).

3.7.3.2 Aktiva i idrottsförening

Uppgifterna från fritidsvaneundersökningen som presenterats ovan kan kompletteras med en undersökning utförd av Sveriges Television (SVT): *Den ojämlika ungdomsidrotten*, från 2023. SVT:s undersökning baseras på statistik som har tagits fram av Riksidrottsförbundet och visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i ett bostadsområde³ som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021 (SVT, 2023). Då alla bostadsområden i stadsområde Centrum slås samman får vi ett medelvärde på cirka 33 procent av alla 7–25-åringar som är aktiva i en idrottsförening. För hela Göteborg är motsvarande siffra cirka 34 procent. Högst andel aktiva (cirka 40 procent) i Centrum finns i mellanområdet Källtorp-Torpa-Björkekärr där det i ett bostadsområde, Björkekärr-Delsjön, är strax över 60 procent som är aktiva i en idrottsförening. Lägst andel aktiva är det i Krokslätt-Johanneberg (cirka 21 procent).

Svaren från fritidsvaneundersökningen som presenterades under 3.7.3.1 visade på att det i samtliga mellanområden är fler än 50 procent aktiva vilket kan jämföras med medelvärdet på 34 procent i SVT:s undersökning. Skillnaderna skulle eventuellt kunna förklaras av att SVT:s undersökning enbart tittar på aktiva i idrottsföreningar medan fritidsvaneundersökningen även inkluderar andra föreningar och klubbar samt att fritidsvaneundersökningen är baserad på svar från ”grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två i Göteborgs Stad” medan SVT:s undersökning baseras på annan data och gäller 7–25 åringar.

3.7.3.3 Nöjdhet med fritiden

Enligt fritidsvaneundersökningen är andelen som är nöjda med sin fritid över 70 procent för samtliga mellanområden i stadsområde Centrum. Minst nöjda är elever som bor i Norra Centrum och mest nöjda är de som bor i Källtorp-Torpa-Björkekärr. Generellt sett är pojkar mer nöjda med sin fritid än flickor och de som valt att svara annat/vill ej ange på frågan om kön (Göteborgs Stad, 2021c).

3.7.3.4 Påståenden om fritiden

För elever i årskurs fem, nio och två på gymnasiet ställdes även några påståenden om fritiden i fritidsvaneundersökningen. I undersökningens rapport redovisas andelen per bostadsområde för de som svarat ”stämmer helt” på respektive påstående. En genomgång av påståendena följer nedan:

Tid att delta i fritidsaktiviteter

Generellt sett upplever runt 50 procent av eleverna i stadsområde Centrum att de har tid att delta i de fritidsaktiviteter de vill. Här sticker framför allt Kallebäck-Skår-Kärralund ut som ett mellanområde där en större andel elever upplever tidsbrist i relation till fritidsaktiviteter (Göteborgs Stad, 2021c).

³ Statistiken är uppdelad på så kallade regionala statistikområden (RegSO). Det finns 51 RegSO-områden i stadsområde Centrum.

Att ta sig till och från fritidsaktiviteten

I snitt är det 59 procent av eleverna i stadsområde Centrum som upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter. Det är framför allt elever i Norra Centrum som upplever att det är svårare att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter jämfört med elever i övriga mellanområden (Göteborgs Stad, 2021c).

Eleverna fick även svara på huruvida de upplever att vägen till fritidsaktiviteterna är trygg. I stadsområde Centrum är andelen som upplever att vägen är trygg i snitt 62 procent. Generellt känner sig flickor och de som svarat annat/vill ej ange kön samt elever som angett att de har en funktionsnedsättning mindre trygga på vägen till sina fritidsaktiviteter. I Majorna-Stigberget-Masthugget känner sig eleverna minst trygga på väg till sina aktiviteter (ibid).

Utbud av fritidsaktiviteter

Ett annat påstående eleverna fick svara på var om de upplevde att det fanns många fritidsaktiviteter för dem att välja bland. Andelen som upplever att det finns tillräckligt med fritidsaktiviteter för dem att välja bland är i snitt 48 procent i stadsområde Centrum. Mellanområden som sticker ut är Olivedal-Haga-Annedal-Änggårdssbergen där enbart 32 procent av eleverna i området upplever att de har många fritidsaktiviteter att välja bland. Även elever i Norra Centrum samt Krokslätt-Johanneberg upplever en större brist på fritidsaktiviteter. Störst upplevs tillgången på fritidsaktiviteter bland de elever (57 procent) som bor i Olskroken-Redbergslid-Bagaregården, även om denna andel är något lägre för de elever som uppgett att de har en funktionsnedsättning. Generellt sett upplever pojkar i större utsträckning än flickor att det finns många fritidsaktiviteter för dem att välja bland (Göteborgs Stad, 2021c).

Vad gäller tillgång på fritidsaktiviteter som är gratis eller lagom dyra så är det som mest 39 procent och som lägst 25 procent av eleverna i stadsområde Centrum som upplever att de har tillgång till detta vilket ger ett snitt på 31 procent (ibid).

3.7.3.5 Läsning

I fritidsvaneundersökningen ställs även frågor kring elevernas läsvanor. Vad gäller andel som läser böcker varje dag, eller har en vuxen som läser hemma varje dag så är snittet 20 procent av eleverna i stadsområde Centrum. Högst är andelen i Kungsladugård-Sanna och Majorna-Stigberget-Masthugget (26 procent). Lägst är andelen (15 procent) i Norra Centrum (Göteborgs Stad, 2021c).

Andelen som läser böcker minst någon gång i månaden är högre än andelen som läser böcker varje dag för samtliga områden i stadsområdet och ligger i snitt på 80 procent. Andelen elever som anger att de aldrig läser böcker sträcker sig mellan 17–27 procent och är högst i Norra Centrum (ibid).

3.8 Hälsa

I det här avsnittet presenteras statistik över hur hälsan ser ut i olika grupper av befolkningen. Hälsa är ett komplext begrepp som består av såväl fysiska, sociala, mentala som existentiella dimensioner. Hälsoindikatorer såsom självskattad hälsa, psykisk hälsa och ohälsa, ofrivillig ensamhet och social isolering, fysiska aktivitet och stillasittande, övervikt och fetma presenteras i kommande avsnitt.

Hälsa är både ett utfall av livsvillkoren och en resurs för att uppnå god livskvalitet och goda livsvillkor. I kapitel två framgår det att hälsan påverkas av livsvillkoren. Sambandet mellan social position och hälsa innebär att grupper i befolkningen som har en låg social position generellt sett har en sämre hälsa och hälsoutveckling. Sämre livsvillkor bidrar till högre grad av utsatthet av riskfaktorer för ohälsa. Sambandet är också dubbelriktat vilket innebär att ohälsa påverkar människors förutsättningar att tillägna sig resurser som är viktiga i livet. Förutsättningarna att klara av en utbildning eller ett arbete försvåras till exempel för de människor som lever med ohälsa. De grupper i befolkningen som har hög social position har däremot bättre livsvillkor och utsätts i lägre grad för dessa riskfaktorer. Bättre livsvillkor innebär också tillgång till fler resurser och större handlingsutrymme att påverka sitt liv

Då utgångspunkten är att hälsa inte enbart är frånvaro av sjukdom behöver även individens upplevelse av hälsa tas i beaktande.

Hälsa i olika grupper

Som beskrivs i kapitel två, teoretiska utgångspunkter, berör folkhälsa både *nivå* och *fördelning* av hälsa. I detta avsnitt presenteras därför statistik över hur befolkningens hälsa ser ut i olika grupper.

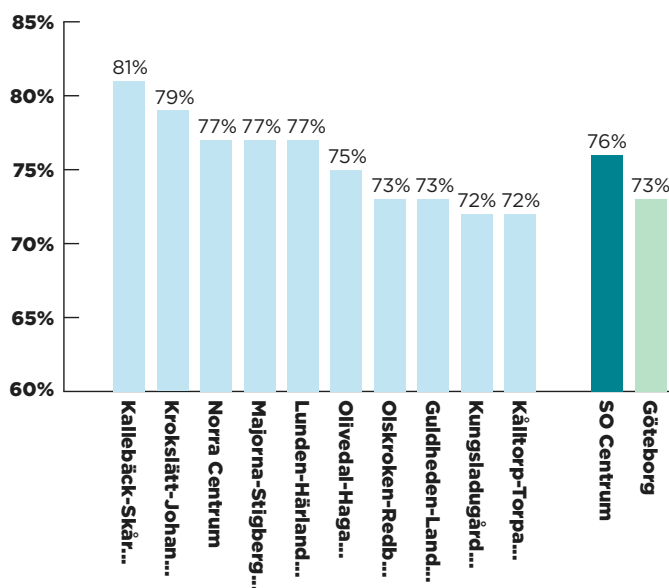
Information om kön, ålder och utländsk bakgrund baseras framför allt på siffror för Göteborg och/eller nationella trender. Det finns tyvärr bristfällig kunskap kring övriga gruppers livsvillkor och hälsa. För att öka jämlikheten i livsvillkor och hälsa utgör detta en utmaning.

3.8.1 Självskattad god hälsa

Självskattat allmänt hälsotillstånd är ett mått på hur människor uppfattar sin egen hälsa. Självskattad hälsa speglar i stor utsträckning även andra hälsoutfall och används därför ofta som ett övergripande mått på hälsa. Det finns till exempel samband mellan självskattad hälsa och förväntad livslängd men även mellan självskattad hälsa och andra hälsoindikatorer som speglar den fysiska och psykiska hälsan (Folkhälsomyndigheten, 2022c; Folkhälsomyndigheten, 2023d).

Figur 14.

Självskattad god hälsa.

Figurkommentar: Figuren visar andelen personer mellan 16–84 år som skattar sin hälsa som god, per mellanområde år 2022. Källa: Västra Götalandsregionen, 2022b.

Som syns i figur 14 så är andelen som skattar sin hälsa som god 76 procent i stadsområde Centrum. Det är något över snittet för staden som är 73 procent. Inom stadsområdet är andelen högst i mellanområde Kallebäck-Skår-Kärralund med 81 procent och lägst i Kålltorp-Torpa-Björkekärr och Kungsladugård-Sanna, på 72 procent.

3.8.1.1 Barn och ungas självskattade hälsa

Andelen skolelever i årskurs nio som är nöjda eller mycket nöjda med sin hälsa är 73 procent i stadsområde Centrum. Det ligger i linje med snittet för staden som är 74 procent. Andelen skolelever andra året på gymnasiet, som är nöjda eller mycket nöjda med sin hälsa, är 68 procent i stadsområde Centrum. Det ligger strax under snittet för staden som är 71 procent.

Vid en jämförelse med övriga stadsområden har Centrum och Hisingen lägst andel elever som är nöjda med sin hälsa. Andelen som är nöjda med sin hälsa är något högre i årskurs nio jämfört med andra året på gymnasiet (Göteborgs stad, 2023c).

3.8.1.2 Självskattad hälsa i olika grupper

I statistik för Göteborg framkommer att den självskattade hälsan är något högre bland män, 76 procent, jämfört med kvinnor, 70 procent (Västra Götalandsregionen, 2022a). Andelen som uppgav att de har en god hälsa är lägre i de äldsta åldersgrupperna. Allra bäst självskattad hälsa uppges gruppen 30–44 år med 81 procent (Västra Götalandsregionen, 2022a). I gruppen som svarat att de har en funktionsnedsättning är det enbart 40 procent som skattar sin hälsa som god jämfört med över 80 procent i gruppen utan funktionshinder (Göteborgs stad, 2023a). Personer som uppgett att de är bisexuella eller transpersoner har i högre utsträckning uppgett att de har dålig hälsa jämfört med heterosexuella, homosexuella

och CIS-personer⁴ (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019; Västra Götalandsregionen, 2021).

Inrikesfödda personer uppger i högre utsträckning god självskattad hälsa jämfört med utrikesfödda. Utrikesfödda kvinnor är den grupp där lägst andel skattar sin hälsa som god, 68 procent. Inrikesfödda män är den grupp där högst andel skattar sin hälsa som god, 78 procent (Göteborgs Stad, 2023a).

Generellt sett har grupper med hög social position bättre hälsa. Sambandet, som är både komplext och dubbelriktat, beskrivs i teoretiska utgångspunkter (se faktarutan till höger). Tittar vi på utbildning som mått på socioekonomisk position ser vi att personer med lång utbildning uppger bättre självskattad hälsa än personer med kort utbildning.

3.8.2 Psykisk hälsa och ohälsa

Psykisk hälsa är ett samlingsbegrepp som innefattar såväl psykiskt välbefinnande som psykisk ohälsa. Psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa är inte varandras motsatser utan snarare olika dimensioner av psykisk hälsa. Personer som inte har någon psykisk ohälsa kan uppleva nedsatt psykiskt välbefinnande. På samma sätt som personer med psykiatriska tillstånd kan uppleva psykiskt välbefinnande (Socialstyrelsen et al., 2020).

De flesta, både barn och vuxna, uppger att de har ett gott psykiskt välbefinnande. Den här utvecklingen har varit stabil över tid, trots att det har blivit vanligare att uppge olika former av psykiska besvär. Den psykiska hälsan ser dock olika ut i olika grupper av befolkningen. Kvinnor, unga, personer med kortare utbildning och lägre inkomster uppger generellt sett lägre grad av psykiskt välbefinnande och fler psykiska besvär (Folkhälsomyndigheten, 2022c).

3.8.2.1 Psykiska besvär

Det är 40 procent av befolkningen i stadsområde Centrum som uppger lätta besvär av ångslan, oro och ångest och nio procent som uppger svåra besvär (Västragötalandsregionen, 2022c). Det är en högre andel kvinnor som uppger besvär jämfört med män (Västra Götalandsregionen, 2022d). Högst andel av befolkningen som uppger lätta och svåra besvär finns i mellanområde Kungsladugård-Sanna med 58 procent och lägst andel finns i Olskroken-Redbergslid-Bagaregården med 48 procent (Västra Götalandsregionen, 2022b).

17,7 procent av befolkningen i stadsområde Centrum uppger sig vara mycket stressade. Högst andel som uppger sig ha varit mycket stressade är befolkningen i Kungsladugård-Sanna med 24 procent och lägst andel finns i Majorna-Stigberget-Masthugget med 14 procent (Västra Götalandsregionen, 2022c).

Det är 34 procent av befolkningen i stadsområde Centrum som uppger lätta sömnbesvär och nio procent som uppger svåra sömnbesvär. Högst andel som uppger svåra sömnbesvär finns i Norra Centrum med tolv

Social position

Som beskrivs i kapitel två, avgörs den social positionen och hälsan dels av socioekonomiska faktorer såsom utbildning, yrke och inkomst delvis av graden av social utsatthet och risk för diskriminering. Sambandet mellan social position och hälsa innebär att grupper i befolkningen som har en låg social position generellt sett har en sämre hälsa och hälsoutveckling. Sämre livsvillkor bidrar till högre grad av utsatthet för riskfaktorer för ohälsa. De grupper i befolkningen som har hög position har däremot bättre livsvillkor och utsätts i lägre grad för dessa riskfaktorer. Bättre livsvillkor innebär också tillgång till fler resurser och större handlingsutrymme att påverka sitt liv (WHO, 2008).

Psykisk hälsa

Psykisk hälsa är ett samlingsbegrepp som innefattar såväl psykiskt välbefinnande som psykisk ohälsa. Psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa är inte varandras motsatser utan snarare olika dimensioner av psykisk hälsa. Personer som inte har någon psykisk ohälsa kan uppleva nedsatt psykiskt välbefinnande. På samma sätt som personer med psykiatriska tillstånd kan uppleva psykiskt välbefinnande (Socialstyrelsen et al., 2020).

⁴ Transidentitet ställs i relation till kategorin CIS. Cisperson är ett begrepp som används för att beskriva personer som inte är transpersoner. Det är en person vars juridiska kön, biologiska kön och könsidentitet överensstämmer och alltid har överensstämt med den rådande samhällsnormen.

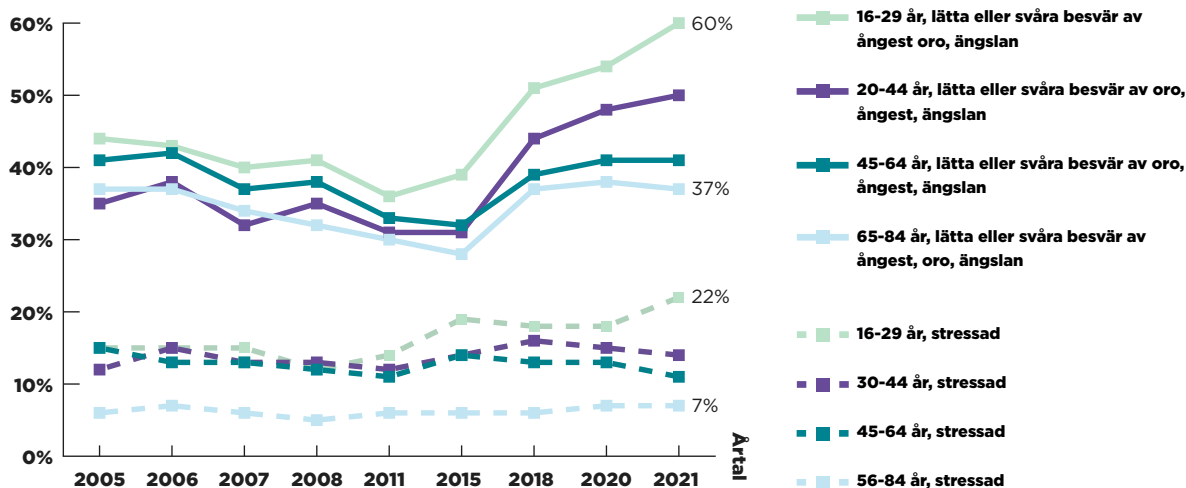
procent och lägst andel finns i Krokslätt-Johanneberg med sex procent i (Västra Götalandsregionen, 2022c).

3.8.2.2 Psykisk ohälsa i olika åldersgrupper

Självrapporterade psykiska besvär är vanligast i de yngre åldersgrupperna i Göteborg. År 2021 uppgav 60 procent i åldersgruppen 16–29 år besvär av ångslan, oro och ångest, jämfört med 37 procent i åldersgruppen 65–84 år (se figur 15). Samma mönster påträffas för andelen stressade medan sömnproblem är vanligast i de äldre åldersgrupperna (Västra Götalandsregionen, 2022a; Folkhälsomyndigheten, 2022d).

Figur 15.

Ångslan, oro, ångest och stress i olika åldrar i Göteborg.

Figurkommentar: Figuren visar andelen som upplever olika typer av psykiska besvär uppdelat på olika åldersgrupper i Göteborg mellan år 2005-2021. Källa: Västra Götalandsregionen, 2022a.

3.8.2.3 Psykisk ohälsa i olika grupper

I behovsanalysen över livsvillkor och hälsa har förvaltningen pekat ut ett antal prioriterade grupper som bör uppmärksammas. Det är barn och unga, vuxna med utmaningar i sitt föräldraskap, universitet- och högskolestudenter samt personer 65 år och äldre. Analysen baseras på såväl kvantitativa data som kvalitativ input från verksamheter som möter befolkningen.

Psykisk ohälsa hos barn och unga

Andelen 13 och 15 åringar som uppger återkommande psykiska och somatiska besvär har fördubblats sedan mitten av 1980-talet i Sverige (Folkhälsomyndigheten, 2018a). I stadsområde Centrum vittnar vårdgivare om en liknande trend med ökad psykisk ohälsa hos barn och unga samt att den psykiska ohälsan sjunker i åldrarna. Problematiken rör utöver nedsatt psykiskt välbefinnande även ångestproblematik och neuropsykiatriska funktionshinder. Skolprev-teamet på Grundskoleförvaltningen rapporterar att majoriteten av eleverna med problematisk skolfrånvaro i upptagnings-

område Centrum har någon form av psykisk ohälsa. Det rör sig framför allt om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och/eller ångslan, oro och ångest (L. Deshayes, personlig kommunikation, 2022-10-13).

Vuxna med utmaningar i sitt föräldraskap

Verksamheter som möter barnfamiljer i stadsområde Centrum rapporterar om psykisk ohälsa, beroende och missbruk hos föräldrar samt konflikter mellan vårdnadshavare. Att växa upp i hemförhållanden med olika typer av utsatthet såsom dödsfall, psykisk ohälsa, missbruksproblematik, våld, kriminalitet och ekonomisk utsatthet ökar risken för psykisk ohälsa och psykisk sjukdom i vuxen ålder. Risken ökar ju fler faktorer av utsatthet som samvarierar. Personer som befinner sig i särskilt utsatta situationer riskerar att ha begränsade resurser för att hantera sitt föräldraansvar (Folkhälsomyndigheten, 2023e).

Psykisk ohälsa bland studenter

Nationella studier visar att andelen med nedsatt psykiskt välbefinnande är högre bland studenter på högskola och universitet än bland yrkesarbetande i samma åldersgrupp. Studenter uppger också oftare psykiska besvär såsom stress, ångslan, oro och ångest jämfört med yrkesverksamma (Folkhälsomyndigheten, 2018b). I fokusgrupper med studenter på Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola framgår att strukturella faktorer såsom ekonomi, bostadssituation, socialt skyddsnät och tillgång till hälso- och sjukvård är viktiga faktorer för den psykiska hälsan. Andra faktorer som lyfts är samhällsandan och skenet av att "allt är möjligt", existentiella dimensioner så som sökande efter identitet och mening, studiemiljön på universitet- och högskola samt den bostadsnära utomhusmiljön.

Psykisk ohälsa hos personer 65 år och äldre

Även om psykisk ohälsa mätt som självrapporterade psykiska besvär är vanligare bland yngre jämfört med äldre, ser situationen olika ut beroende på vilka mått som används. Sömnproblem är ett exempel på psykiskt besvär som ofta rapporteras av äldre och som kan vara ett symptom på depression. Äldre är också den åldersgrupp som hämtar ut mest psykofarmaka. Bland de som är 85 år och äldre har en tredjedel hämtat ut antidepressiva läkemedel. Det är högre jämfört med övriga åldersgrupper (Folkhälsomyndigheten, 2022c). Ett ytterligare exempel är suicid. Tankar på suicid och suicidförsök är vanligare i yngre åldersgrupper medan suicidtalerna (antal suicid per 100 000 invånare) är högre bland äldre och allra högst bland män över 85 år (Socialstyrelsen, 2018). Ovannämnda siffror är baserade på nationell statistik. Det finns dock ingenting som tyder på att det skulle se annorlunda ut i Göteborg eller i stadsområde Centrum. Äldre personer är en särskilt utsatt grupp för psykisk ohälsa av flera anledningar. Bland annat på grund av att flera faktorer som samvarierar med psykisk ohälsa ökar med åldern. Utöver fysiska hälsoproblem och sämre funktionsförmåga riskerar äldre också att få svagare socialt nätverk. Sammanfattningsvis är kunskapen om äldres psykiska hälsa begränsad vilket innebär en ojämlik tillgång till behandling och vård (Folkhälsomyndigheten, 2021b).

3.8.3 Ofrivillig ensamhet och social isolering

26 procent av befolkningen uppger låtta besvär och fyra procent uppger svåra besvär av ensamhet och social isolering i stadsområde Centrum (Västra Götalandsregionen 2022c). Att vara ofrivilligt ensam skadar hälsan. Det är jämförbart med att ha dåliga levnadsvanor. Ensamheten innebär en ökad risk för hjärtinfarkt, stroke och demens. Utöver detta innebär ofrivillig ensamhet även en högre risk för psykiska besvär och depression (Lund, 2015).

3.8.3.1 Ofrivillig ensamhet

Högst andel som uppger besvär av ensamhet finns i mellanområdet Kungsladugård-Sanna med 37 procent och lägst andel finns i Norra Centrum med 25 procent (Västra Götalandsregionen, 2022b).

3.8.3.2 Social isolering

Social isolering, eller objektiv ensamhet, innebär att en individ både bor ensam och sällan deltar i sociala aktiviteter eller umgås med bekanta och anhöriga. Denna typ av ensamhet är mätbar, och kallas därför för objektiv ensamhet. Objektiv ensamhet behöver inte vara någonting negativt. Självvald ensamhet kan till exempel innebära en stunds återhämtning från socialt umgänge (Thelander, 2020).

Högst andel som uppger social isolering finns i mellanområdet Kålltorp-Torpa-Björkekärr med elva procent och lägst andel finns i Krokslätt-Johanneberg och Norra Centrum med sex procent (Västra Götalandsregionen, 2022b).

3.8.3.3 Ofrivillig ensamhet och social isolering i olika åldersgrupper

Ensamhet finns i alla åldersgrupper men är allra vanligast hos yngre och äldre personer. Äldre personer uppger i högst grad objektiv ensamhet, eller så kallad social isolering. Yngre personer uppger i högst grad ofrivillig ensamhet, det vill säga negativa känslor till följd av en upplevd skillnad mellan önskad och faktisk nivå av sociala relationer. Både objektiv och subjektiv ensamhet är vanligare bland män jämfört med bland kvinnor (Thelander, 2020; Brulde och Fors, 2015).

3.8.4 Fysisk aktivitet och stillasittande

I stadsområde Centrum är 67 procent av befolkningen fysiskt aktiva⁵ (Västra Götalandsregionen, 2022c). Vid en jämförelse med övriga stadsområden har Centrum högst andel som är fysiskt aktiva. Störst andel fysiskt aktiva, 74 procent, finns i mellanområdet Kallebäck-Skår-Kärralund och lägst andel fysiskt aktiva, 60 procent, i Majorna-Stigberget-Masthugget (Västra Götalandsregionen, 2022b).

⁵ Nivåerna av fysisk aktivitet baserat på Världshälsoorganisationens rekommendationer om minst 150 minuter fysisk aktivitet per vecka av minst måttlig intensitet för vuxna och 60 minuter per dag för barn och ungdomar (Folkhälsomyndigheten, 2021c).

Befolkningen i stadsområde Centrum är också stillasittande i högre utsträckning än i övriga stadsområden. Det är 32 procent som är stillasittande mer än tio timmar om dagen. Män är mer stillasittande än kvinnor (Västra Götalandsregionen, 2022c). Att vara fysiskt aktiv motverkar inte riskerna med långvarigt stillasittande (M. Friberg, personlig kommunikation, 2023-03-29).

3.8.4.1 Fysisk aktivitet i olika grupper

Det finns skillnader i fysisk aktivitet mellan olika grupper i Sveriges befolkning. Gruppen med eftergymnasial utbildning är mer fysiskt aktiv jämfört med dem som har gymnasial eller förgymnasial utbildning, för både kvinnor och män (Folkhälsomyndigheten, 2022). I statistik för Göteborg framkommer att andelen fysiskt aktiva är störst i de yngre grupperna (16–44 år) och att män är mer fysiskt aktiva än kvinnor (Västra Götalandsregionen, 2021).

3.8.5 Övervikt och fetma

Andel av befolkningen med övervikt⁶ är 28 procent i stadsområde Centrum. Det är en högre andel män jämfört med kvinnor som är överviktiga och/eller har fetma (Västra Götalandsregionen, 2022c). Högst andel personer med övervikt finns i mellanområde Norra Centrum på 35 procent och lägst andel finns i Kungsladugård-Sanna och Majorna-Stigberget-Masthugget med 25 procent (Västra Götalandsregionen, 2022b).

Andelen av befolkningen med fetma är tio procent i stadsområde Centrum (Västra Götalandsregionen, 2022c). Högst andel personer med fetma finns i Källtorp-Torpa-Björkekärr, Guldheden-Landala, Kungsladugård-Sanna och Olskroken-Bagaregården-Redbergslid med tolv procent. Lägst andel finns i Olivedal-Haga-Annedal-Änggården med sex procent (Västra Götalandsregionen, 2022b).

3.8.5.1 Övervikt och fetma i olika grupper

Mer än halva den svenska befolkningen har övervikt eller fetma. Förekomsten av övervikt och fetma är vanligare bland män än bland kvinnor och bland personer med förgymnasial respektive gymnasial utbildningsnivå än bland personer med eftergymnasial utbildningsnivå. Andelen personer med övervikt eller fetma, och andelen med fetma, ökar i alla åldersgrupper och bland personer födda i Sverige eller utanför Europa. Övervikt och fetma ökar generellt sett med åldern som en del av åldringsprocessen. Idag har vi dock en utveckling där ökningen är störst i åldersgruppen 16–29 år med en fördubbling av andelen unga med fetma sedan år 2004 på regional nivå (Västra Götalandsregionen, 2022c; Folkhälsomyndigheten, 2023f).

6 BMI (Body Mass Index) uttrycker förhållandet mellan vikt och längd. Övervikt innebär ett BMI mellan 25 och 29,9 och fetma BMI 30 eller högre. Den här beräkningen gäller på grupp-nivå. Personer med stor muskelmassa kan ha ett högt BMI utan att vara överviktiga (Folkhälsomyndigheten, 2023f).

3.8.6 Människor som lever i social utsatthet

I stadsområde Centrum rör sig många personer som lever i social utsatthet. De uppehåller sig i citymiljön såväl som i lokalsamhället och utgör inte en homogen grupp. Det handlar exempelvis om människor som lever i missbruk som uppehåller sig i anslutning till systembolagen men även i parker och grönområden, exempelvis Brunnsparken. I stadsområdet finns människor som lever i missbruk i anslutning till exempelvis Östra sjukhusets och Nordhemsklinikens mottagningar. I stadsområdet rör sig även psykiatripatienter och människor som lever i hemlöshet, samt EU-migranter som bland annat ägnar sig åt tiggeri vid stora kollektivtrafikknutpunkter som Järntorget och Drottningtorget. Socialförvaltningen Centrum får ofta in synpunkter från boende, näringsliv och fastighetsägare om att dessa grupper bidrar till otrygghet, samtidigt som målgrupperna själva är mycket sårbara för brott och otrygghet. Grupper som lever i social utsatthet är också mer sårbara för ohälsa. Som beskrivits i kapitel två, teoretiska utgångspunkter påverkas hälsan av människors sociala position i samhället. Den sociala positionen avgörs dels av livsvillkor såsom socioekonomiska faktorer såsom utbildning, yrke och inkomst dels av graden av social utsatthet och risk för diskriminering. Människor som lever i hemlöshet och/eller med missbruksproblematik har sämre livsvillkor, färre resurser samt är utsatta för fler riskfaktorer för ohälsa, våld, utanförskap från arbetsmarknaden, brottslighet och missbruk. Social utsatthet ökar dessutom risken för att utsättas för stigmatisering och diskriminering vilket i sin tur kan påverka tillgången till vård och behandling. Kopplingen är samtidigt dubbelriktad. Det vill säga att människor som lever med exempelvis psykisk ohälsa, missbruk och kriminalitet har större risk att drabbas av social utsatthet.

3.9 Tillit, trygghet och delaktighet

I det här avsnittet presenteras statistik inom området tillit, trygghet och delaktighet. Statistik presenteras för tillit i bostadsområdet, förtroende för politiker, förtroende för Göteborgs Stad, valdeltagande, upplevd otrygghet samt aktualiseringar av barn och unga. Tillit, trygghet och delaktighet utgör livsvillkor för individens välbefinnande och samhällets stabilitet. Likvärdiga livsvillkor är en förutsättning för den sociala sammanhållningen, i vilken tillit utgör en central komponent. Ojämlig fördelning av livsvillkor påverkar tilliten i ett samhälle, vilket i sin tur påverkar den upplevda tryggheten.

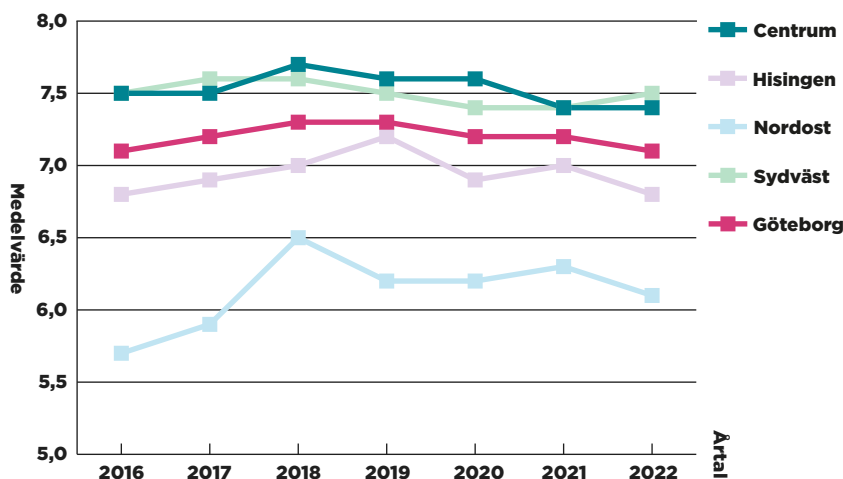
Samhälle, Opinion och Medier (SOM-institutet) vid Göteborgs Universitet genomför sedan 2016 *SOM-undersökningen* i Göteborg (SOM-institutet, 2023a). Undersökningen fokuserar på kartläggning av opinionsbildning och följer förändringar av vanor och attityder över tid bland Göteborgs invånare. Undersökningen ställer bland annat frågor om förtroende för politiker och Göteborgs stads verksamhet. Sedan 2018 ställs även frågor om upplevd trygghet.

3.9.1 Tillit i bostadsområdet

Centrum är sedan mätningarnas start 2016 tillsammans med Sydväst de stadsområden där invånarna känner störst tillit till människor i det egna bostadsområdet (SOM-institutet, 2023b). I Centrum har medelvärdet rört sig mellan 7,4 och 7,7, vilket kan jämföras med medelvärdet för hela staden som växlat mellan 7,1 och 7,3. Någon tydlig trend för Centrum går inte att utläsa.

Figur 16.

Tillit i bostadsområdet (medelvärde).

Frågeställning

"I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?"
Skalan går från 0 'Det går inte att lita på människor i området där du bor' till 10 'Det går att lita på människor i området där du bor' (SOM-institutet, 2023b)

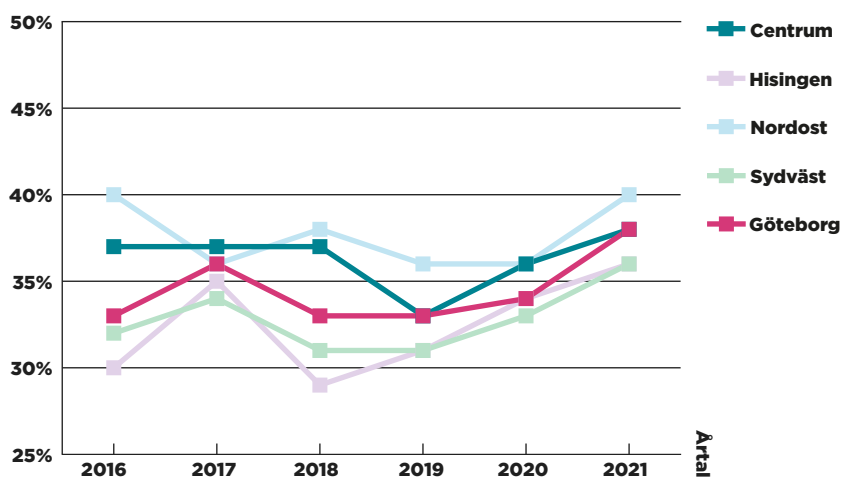
Figurkommentar: Figuren visar medelvärdet av tillit i bostadsområdet mellan åren 2016–2022 för Göteborg och de fyra stadsområdena. Källa: SOM-institutet 2023b.

3.9.2 Förtroende för politiker

Andelen av Centrums invånare som känner förtroende för politiker i Göteborg har legat på ungefär samma nivåer under hela perioden 2016–2021, från 37 procent 2016 till 38 procent 2021 (SOM-institutet, 2023b). Förtroendet för politiker har ökat något 2020 och 2021 men det återstår att se om det utgör början på ett trendbrott. 2021 låg Centrum på samma nivå som genomsnittet för staden som helhet (38 procent). Skillnaderna stadsområdena emellan är marginella.

Figur 17.

Förtroende för politiker i Göteborg.

Frågeställning

"Allmänt sett, hur stort förtroende har du för politiker i Göteborg?"
Svarsalternativen består av 'Mycket stort förtroende', 'Ganska stort förtroende', 'Ganska litet förtroende' och 'Mycket litet förtroende' (SOM-institutet, 2023b)

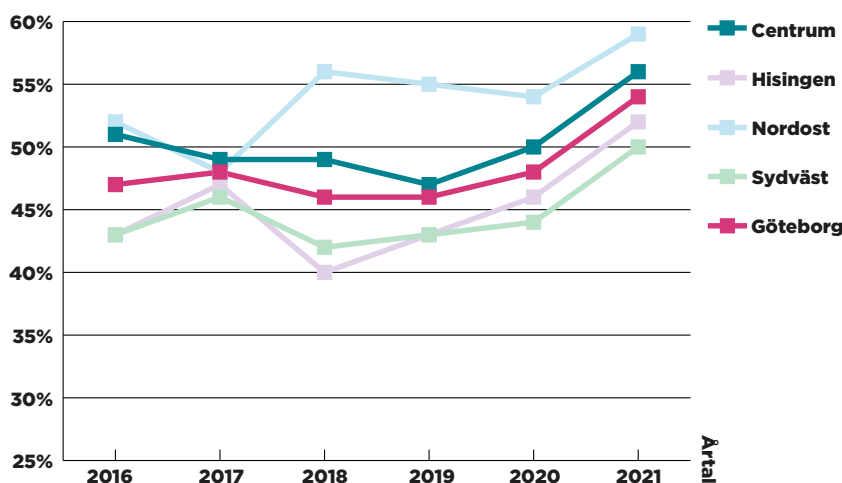
Figurkommentar: Figuren visar förtroende för politiker i Göteborg i procent mellan åren 2016–2021 för Göteborg och de fyra stadsområdena. Källa: SOM-institutet 2023b.

3.9.3 Förtroende för Göteborgs Stad

2021 kände 56 procent av befolkningen i Centrum förtroende för hur Göteborgs Stad sköter sina verksamheter (ibid). Centrum ligger strax ovanför genomsnittet för hela staden (54 procent) och har gjort så under hela perioden (se figur 18). Likt förtroendet för politiker har förtroendet för Göteborgs Stad ökat något mellan 2020 och 2021 i Centrum, liksom övriga stadsområden. Även här är det för tidigt att dra några slutsatser kring huruvida det rör sig om början på ett trendbrott.

Figur 18.

Förtroende för hur Göteborgs Stad sköter sin verksamhet.

Frågeställning

"Allmänt sett, hur stort förtroende har du för Göteborgs Stad sköter sina verksamheter?"
Svarsalternativen består av 'Mycket stort förtroende', 'Ganska stort förtroende', 'Ganska litet förtroende' och 'Mycket litet förtroende' (SOM-institutet, 2023b).

Figurkommentar: Figuren visar förtroende för hur Göteborgs Stad sköter sin verksamhet i procent mellan åren 2016–2021 för Göteborg och de fyra stadsområdena. Källa: SOM-institutet 2023b.

3.9.4 Valdeltagande

Valdeltagandet i Göteborg i riksdagsvalet år 2022 var cirka 81 procent. För stadsområde Centrum ligger valdeltagandet något högre på cirka 83 procent till riksdagsvalet (Valmyndigheten, 2023). Högst var valdeltagandet inom stadsområdet i Kallebäck-Skår-Kärralund på strax under 85 procent och lägst var det i Norra Centrum på cirka 81 procent.

3.9.5 Upplevd otrygghet

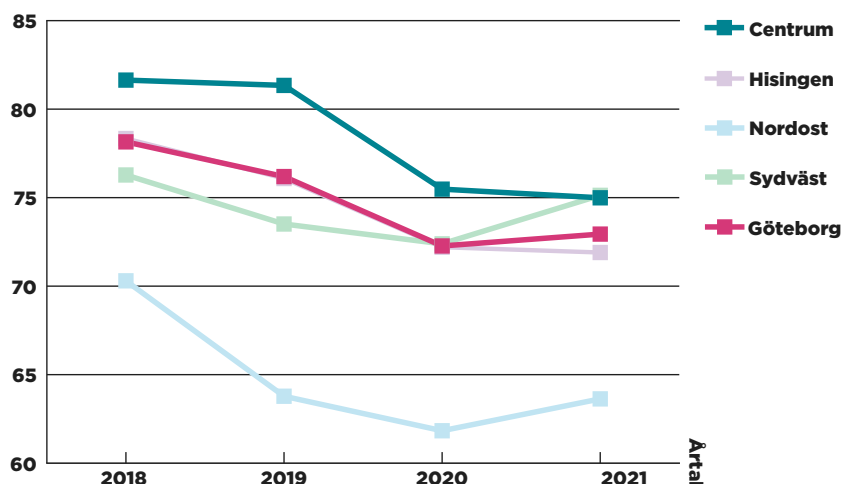
SOM-institutet mäter sedan 2018 den upplevda tryggheten i Göteborg och presenterar resultat i form av ett trygghetsindex⁷ på både stadsområdes- och mellanområdesnivå (SOM-institutet, 2022).

Sedan 2018 har den upplevda tryggheten i staden som helhet och i samtliga stadsområden minskat fram till 2020 (ibid). Mellan 2020 och 2021 har den upplevda tryggheten ökat i Nordost, Sydväst och Göteborg som helhet, medan den i Hisingen varit oförändrad och i Centrum fortsatt nedåt. Under hela perioden har avståndet mellan Centrum och övriga stadsområden succesivt krympt. Från att med klar marginal haft störst andel av befolkningen som uppgett att de upplever sig trygga, ligger Centrum 2021 på samma nivå som stadsområde Sydväst.

⁷ Indexet är ett additivt index som går mellan 0–100 bestående av påståendena 'Jag känner mig trygg i mitt bostadsområde', 'Jag undviker att gå ut ensam på kvällen i mitt bostadsområde', 'Jag är orolig att utsättas för misshandel/rån/våldtäkt i mitt bostadsområde' och 'Gängrelaterad brottslighet är ett problem i mitt bostadsområde' (SOM-institutet, 2022).

Figur 19.

Trygghetsindex, hela staden samt stadsområden.

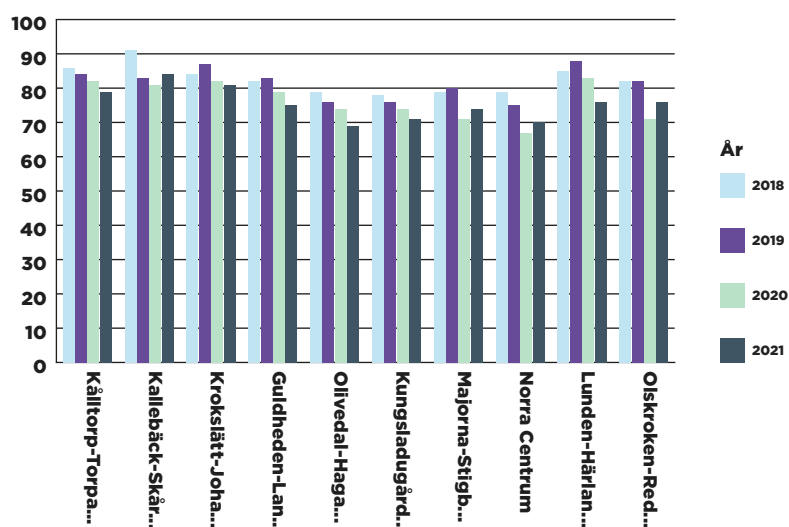
Figurkommentar: Figuren visar trygghetsindexet för åren 2018–2021 för Göteborg och de fyra stadsområdena. Källa: SOM-institutet 2022.

På grund av ett fåtal svarande är en stor del av resultaten på mellan-områdesnivå inte signifikanta. Det innebär att skillnader mellan år och mellanområden i de flesta fall ligger utanför felmarginalen. Risken är stor att resultaten beror på slump snarare än faktiska skillnader och ska därför tolkas med försiktighet. Vad som däremot är möjligt att uttala sig om är den generella bilden.

Ett genomgående mönster är att den upplevda tryggheten minskat i så gott som alla mellanområden under perioden. Mönstret är speciellt tydligt när perioderna 2018–2019 och 2020–2021 jämförs med varandra.

Figur 20.

SOM-institutets trygghetsindex per mellanområde.

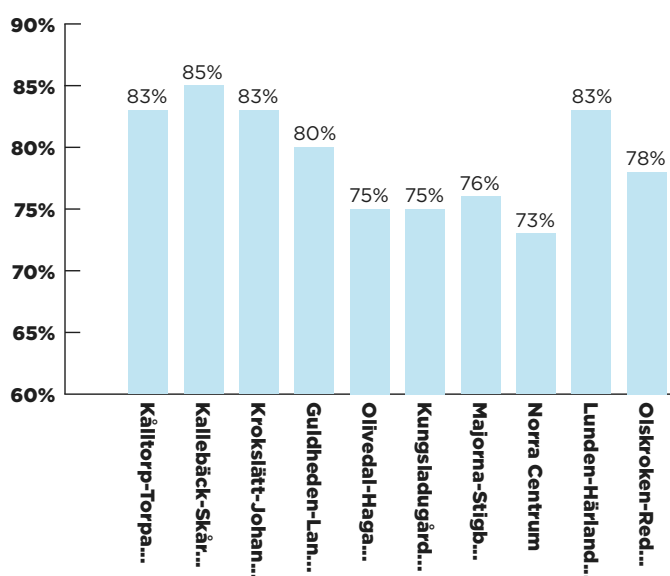

Figurkommentar: Figuren visar trygghetsindexet för åren 2018–2021 per mellanområde i Centrum. Källa: SOM-institutet 2022.

I diagrammet nedan presenteras ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex på mellanområdesnivå. Förvaltningen bedömer att ett genomsnitt av hela perioden är mer tillförlitligt och har tagits fram för att, trots bristande signifikans, ändå kunna visa skillnader i upplevd trygghet inom Centrum. Av det genomsnittliga trygghetsindexet framgår att de mellanområden där den upplevda tryggheten är som lägst främst präglas av den så kallade cityproblematiken, med Norra Centrum i topp följt av Olivedal-Haga-Annedal-Änggården, Kungsladugård-Sanna, Majorna-Stigberget och Olskroken-Redbergslid-Bagaregården. De mellanområden med högst upplevd trygghet i stigande ordning är Guldheden-Landala, Lunden-Härlanda-Överås, Krokslätt-Johanneberg, Källtorp-Torpa-Björkekärr och Kallebäck-Skår-Kärralund. Mönstret gäller alltså även omvänt, då de mellanområdena med högst upplevd trygghet främst är bostadsområden.

Figur 21.

Genomsnittligt trygghetsindex per mellanområde 2018–2021.

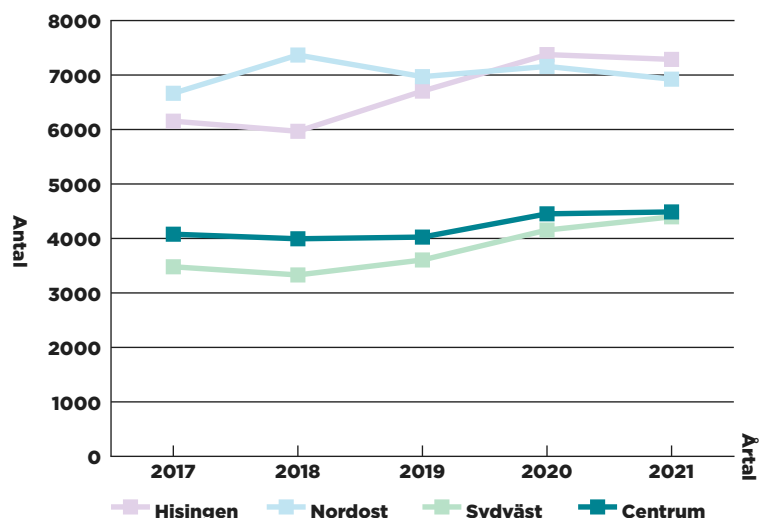
Figurkommentar: Figuren visar ett genomsnittligt trygghetsindex i procent för åren 2018–2021 per mellanområde i stadsområde Centrum. Källa: SOM-institutet 2022.

3.9.6 Aktualiseringar barn och unga

Antalet aktualiseringar av barn och unga till individ- och familjeomsorgen i socialförvaltning Centrum ökade under perioden 2017–2021 med tio procent (Göteborgs Stad, 2023c). Antalet har ökat varje år med undantag för 2017–2018 då antalet minskade något. Den största ökningen skedde 2019–2020. Jämfört med övriga socialförvaltningar följer Hisingen och Sydväst samma trend, men inte men inte Nordost (se figur 22).

Figur 22.

Antal aktualiseringar per år och förvaltning.

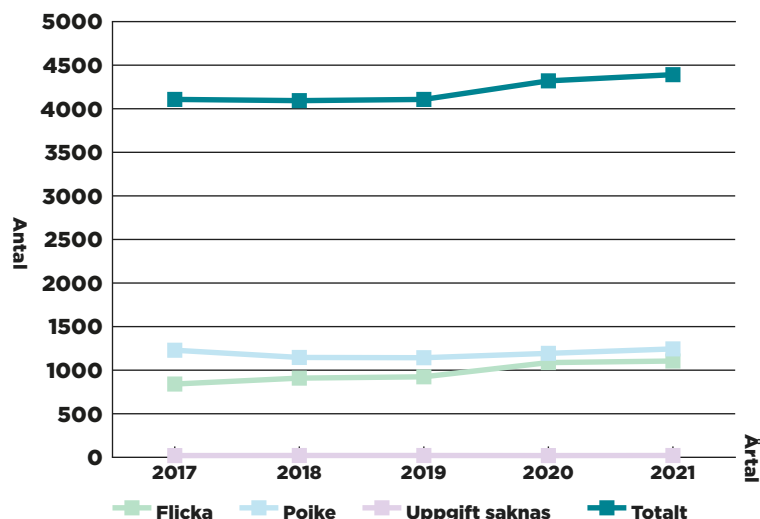

Figurkommentar: Figuren visar antal aktualiseringar per år och förvaltning mellan år 2017–2021. Källa: Göteborgs Stad, 2023c.

I Centrum har även antalet unika aktualiserade individer ökat under perioden (sex procent), om än inte i samma takt som det totala antalet aktualiseringar (tio procent). Något som sticker ut är att antalet unika pojkar legat oförändrat under hela perioden, medan antalet aktualiserade flickor ökat med 31 procent (Göteborgs Stad, 2023c).

Figur 23.

Antal unika aktualiserade individer.

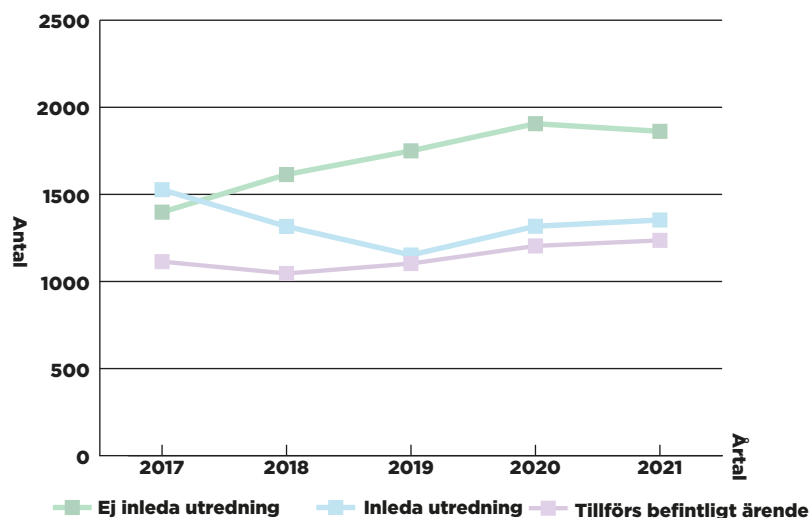

Figurkommentar: Figuren visar antal unika aktualiserade individer i Centrum mellan år 2017–2021. Källa: Göteborgs Stad, 2023c.

Antalet aktualiseringar som fick beslut om att inleda utredning (se figur 24) däremot, minskade 2017–2021. Minskningen skedde framför allt 2017–2019 (Göteborgs Stad, 2023c).

Figur 24.

Antal unika aktualiserade per avslutstyp.

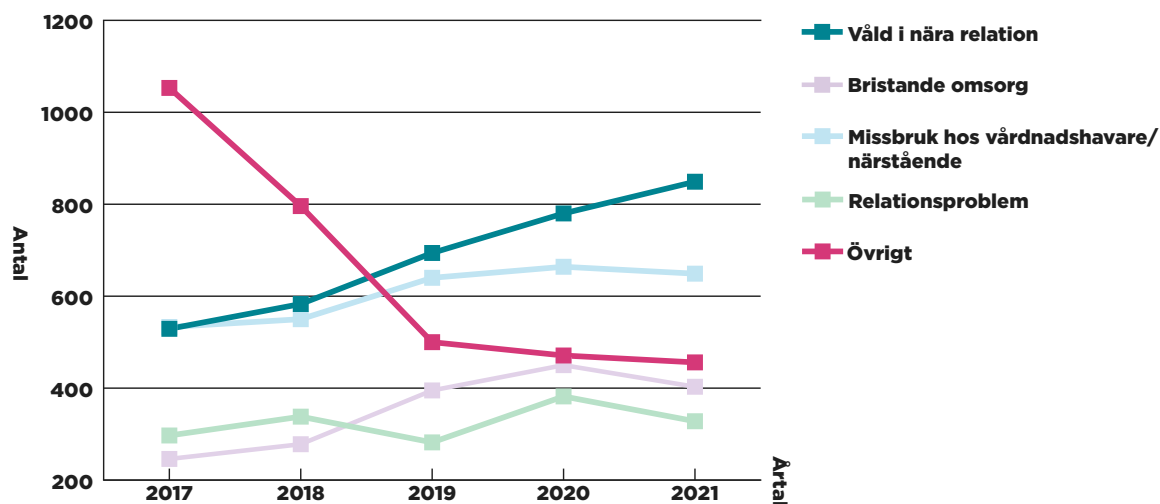

Figurkommentar: Figuren visar antal aktualiseringar per avslutstyp i Centrum mellan år 2017–2021. Källa: Göteborgs Stad, 2023c.

De fem vanligaste aktualiseringskoderna under perioden är "Övrigt", "Våld i nära relation", "Missbruk hos vårdnadshavare/närstående", "Bristande omsorg" och "Relationsproblem" (Göteborgs Stad, 2023c).

Figur 25.

Fem vanligaste aktualiseringsorsaker.

Figurkommentar: Figuren visar de fem vanligaste aktualiseringsorsakerna i Centrum mellan år 2017–2021. Källa: Göteborgs Stad, 2023c.

Sammanfattningsvis har antalet aktualiseringar i Centrum ökat med tio procent under perioden, men nära hälften av ökningen kan förklaras av ett ökat antal aktualiseringar av samma individer. Av de aktualiseringar som inkommit har både andelen och det totala antalet som lett till beslut om utredning däremot minskat.

3.10

Normbrytande beteende

Detta avsnitt innehåller statistik och information kring normbrytande beteende i stadsområde Centrum. Brottsstatistik presenteras utifrån kategorierna våld i offentlig miljö, våld i hemmiljö bland barn och unga, rån mot privatperson samt tillgreppsbrott. I avsnittet presenteras även statistik kring användning av alkohol, narkotika, droger, tobak och spel. Normbrytande beteende kan ses som såväl ett utfall av olika livsvillkors inverkan på en individ eller ett samhälle såsom ett livsvillkor i sig. Som nämns i kapitel två är normbrytande beteende komplext och påverkas av en kombination av faktorer. Livsvillkor kan utgöra en bakgrundsfaktor som påverkar sårbarhet och risk för normbrytande beteende, så som att personer som lever i otrygga eller ogynnsamma livsvillkor, exempelvis i våldsamma eller instabila närmiljöer, kan vara mer benägna att delta i normbrytande beteende. Det är dock inte en direkt orsak-verkan-relation. Andra individuella, sociala och psykologiska faktorer spelar också en betydande roll i förståelsen av normbrytande beteende. Normbrytande beteende kan även utgöra ett livsvillkor i sig genom att påverka individens sociala relationer, rättsliga situation, hälsa, ekonomi och psykologiska välbefinnande.

3.10.1 Problematik i stadskärna och bostadsområden

Den stora rörelsen av människor i stadsområde Centrum bidrar till ett stort antal brottstillfällen. I city sker även majoriteten av stadens alla demonstrationer och allmänna sammankomster och city påverkas mycket av händelser i omvärlden, nationellt såväl som internationellt. Problematik som kännetecknar city är hög berusningsgrad, (öppen) narkotikahantering, skadegörelse, ordningsstörningar och våld i offentlig miljö.

I bostadsområdena kännetecknas problematiken främst av skadegörelse, droghantering och gängbildningar av främst ungdomar. Exempel på mellanområden med denna typ av problematik är Kungsladugård-Sanna, Olskroken-Redbergslid-Bagaregården och Källtorp-Torpa-Björkekärr. Enligt flera av stadens förvaltningar och bolag är Centrum det stadsområde i staden där skadegörelse, främst klotter, är vanligast. Värst drabbat uppges Majorna och Kungsladugård vara. Flera av stadens förvaltningar och bolag rapporterar även om en utbredd problematik med narkotikahantering vid deras verksamheter, exempelvis på skol- och förskolegårdar, idrottsanläggningar, i parkeringshus och på spårvagnar.

Varför visas bara statistik för vissa brottskategorier?

De brottskategorier som presenteras i rapporten representeras väl av anmälningssstatistik. Anmälningssstatistik är just ett mått på hur många brott som anmäls, inte över hur många brott som faktiskt begås. Anmälningssstatistik är ett bristfälligt sätt att mäta vissa typer av brott, exempelvis våld där gärningspersonen är bekant eller i nära relation med offret, sexualbrott och narkotikabrott.

För en närmare beskrivning om hur brott kan mätas se rapporten *Lägesbild stadsområde Centrum*.

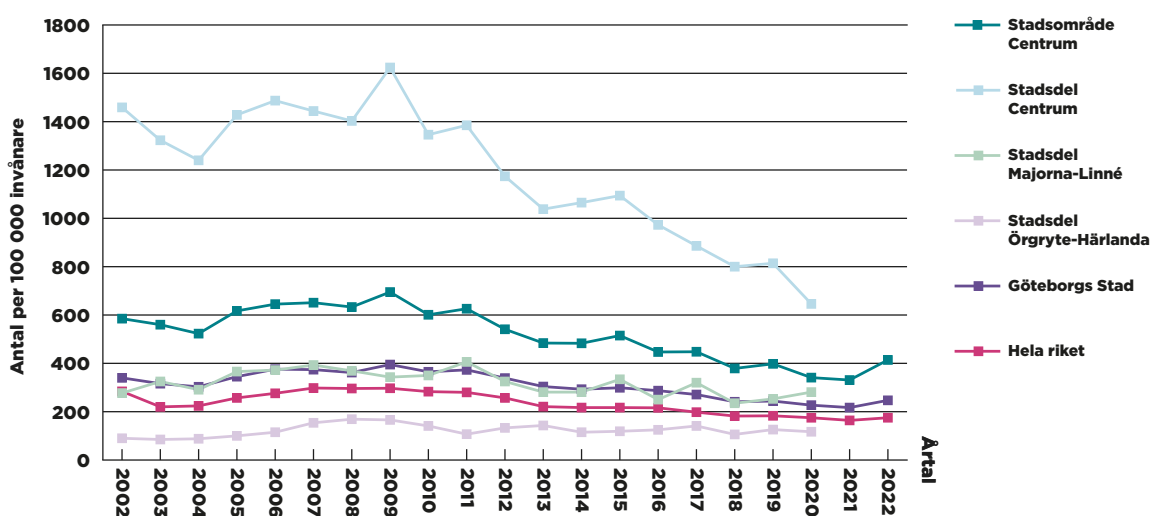
3.10.2 Våld i offentlig miljö

Likt andra storstadskärnor sker betydligt fler fall av våld i offentlig miljö⁸ i stadsområde Centrum än i resten av staden (Brottsförebyggande rådet, 2023). Skillnaden blir ännu tydligare vid en jämförelse med den tidigare stadsdelen Centrum där våld i offentlig miljö var tre gånger så vanligt som i Göteborg som helhet, vilket talar för problematikens tydliga koppling till stadskärnan.

Sett till hela perioden ses en nedåtgående trend för hela staden, stadsområdet samt de tre före detta stadsdelarna som idag utgör stadsområde Centrum. Ett undantag är Örgryte-Härlanda där utvecklingen av våld i offentlig miljö ökade i mitten av perioden för att sedan sjunka till ungefär samma nivåer som i början av perioden. Mest markant är trenden i den tidigare stadsdelen Centrum med en minskning på två tredjedelar från 2002 till 2020 (Brottsförebyggande rådet, 2023). Sett till hela perioden utgör det senaste årets ökning av antalet fall av våld i offentlig miljö i stadsområde Centrum den största ökningen sedan 2009. Det är dock för tidigt att tala om början till ett trendbrott. Covid-19 och pandemins begränsningar av människors rörelsefrihet, inte minst i City, under 2020 och 2021 tyder dock på att dessa år utgör undantaget snarare än att 2022 års nivåer som ungefär är i nivå med 2018 och 2019 utgör ett trendbrott.

Figur 26.

Anmälda våldsbrott i offentlig miljö.

Figurkommentar: Figuren visar anmälda våldsbrott i offentlig miljö per 100 000 invånare mellan åren 2002–2022 i hela riket, hela Göteborg, tidigare stadsdelar samt stadsområde Centrum. Följande brottskoder ingår i diagrammet: 0355, 0357, 0375, 0377, 9301, 9303, 9309, 9311, 9317, 9319, 9325, 9327, 9333, 9335, 9341, 9343. Källa: Brottsförebyggande rådet, 2023.

⁸ Det typiska offret såväl som gärningspersonen för våld i offentlig miljö är berusade, unga män och sker oftast i anslutning till nöjeslivet (Brottsförebyggande rådet, u.å.).

3.10.3 Våld i hemmiljö bland barn och unga

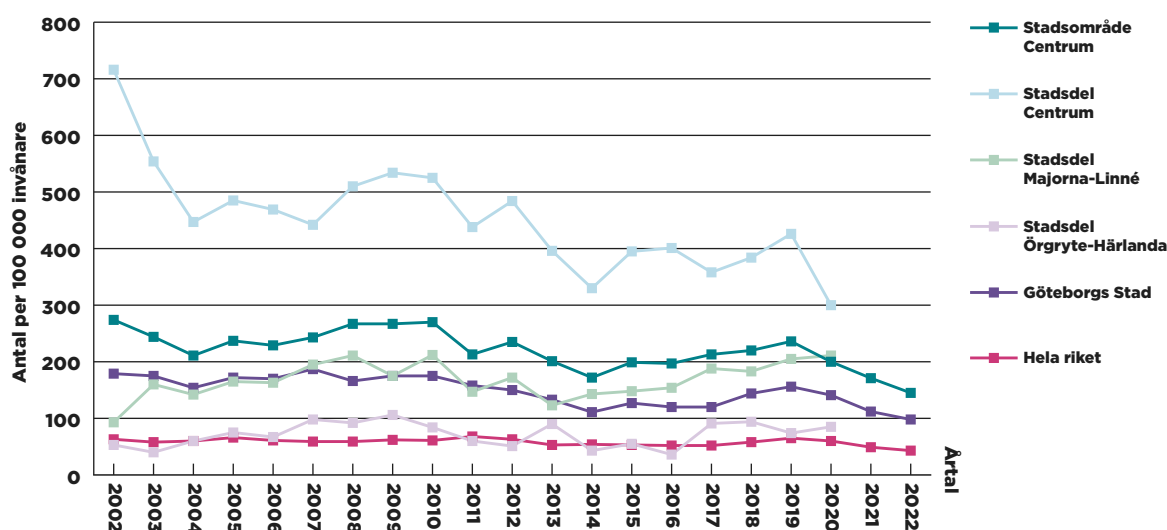
I Stadsområde Centrum är det 11 procent av eleverna i årskurs nio och elva procent i årskurs två på gymnasiet som svarat att de upplevt våld eller hot om våld i sin hemmiljö. Andelen ligger i linje med snittet för staden. Vid en jämförelse med övriga stadsområden är det den högsta andelen (Göteborg stad, 2023c).

3.10.4 Rån mot privatperson

För rån mot privatperson⁹ kan en generell minskning ses över perioden som helhet, om än inte lika entydig som för våld i offentlig miljö (Brottsförebyggande rådet, 2023). Här är det återigen den före detta stadsdelen Centrum som står för den största andelen av minskningen, medan Örgryte-Härlanda varierar på ungefär samma nivåer. Majorna-Linné minskar fram till mitten av perioden för att sedan öka mellan 2013 och 2020. Enligt polisen har rån mot privatperson därefter återigen minskat i områdena som tidigare utgjorde stadsdelen Majorna-Linné (R. Tomé, personlig kommunikation, 2023-02-23).

Figur 27.

Anmälda rån mot privatperson

Figurkommentar: Figuren visar anmälda rån mot privatperson per 100 000 invånare mellan åren 2002–2022 i hela riket, hela Göteborg, tidigare stadsdelar samt stadsområde Centrum. Källa: Brottsförebyggande rådet, 2023.

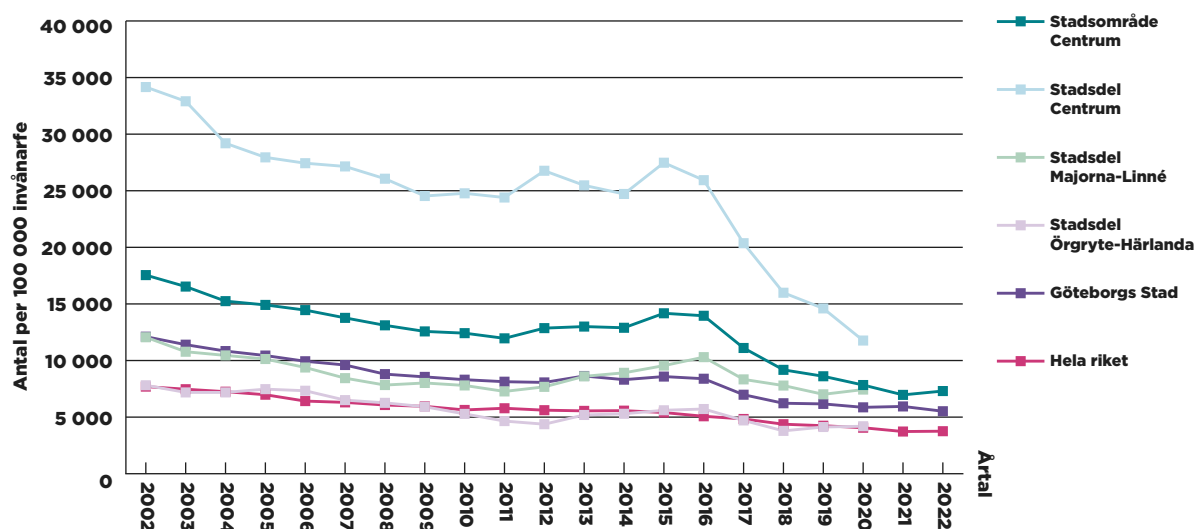
⁹ Med rån menas att någon genom våld eller hot om våld, olovligen tar något som tillhör någon annan (Polismyndigheten 2019).

3.10.5 Tillgreppsbrott

För tillgreppsbrott¹⁰ ses en liknande utveckling som för våld i offentlig miljö och personrån, det vill säga en nedåtgående trend (Brottsförebyggande rådet, 2023). Minskningen gäller för hela stadsområdet, samtliga tidigare stadsdelar som idag utgör stadsområdet, liksom hela staden och riket. Även gällande tillgreppsbrott är minskningen mest markant i den före detta stadsdelen Centrum där antalet anmälda brott per 100 000 invånare minskat med två tredjedelar mellan 2002 och 2020 (Brottsförebyggande rådet, 2023).

Figur 28.

Anmälda tillgreppsbrott.

Figurkommentar: Figuren visar anmälda tillgreppsbrott per 100 000 invånare mellan åren 2002–2022 i hela riket, hela Göteborg, tidigare stadsdelar samt stadsområde Centrum. I diagrammet ingår samtliga brott i 8 kap. Stöld, rån m.m., brottsbalken. Källa: Brottsförebyggande rådet, 2023.

3.10.6 Bedrägeribrott

För anmälda bedrägeribrott¹¹ ser trenden helt annorlunda ut jämfört med utvecklingen över våld i offentlig miljö, personrån och tillgreppsbrott. Göteborg som helhet liksom stadsområde Centrum följer samma trend som resten av landet, det vill säga en kraftig ökning, men med några års förskjutning (Brottsförebyggande rådet, 2023). Göteborg och stadsområde Centrum har legat på relativt jämna nivåer under hela perioden fram till 2019. Därefter skedde en kraftig ökning under pandemiåren 2020–2021, för att sedan stanna på de högsta nivåerna sedan periodens start (Brottsförebyggande rådet, 2023). Utvecklingen i stadsområde Centrum går i linje med en utveckling som kan ses både nationellt och internationellt. Det

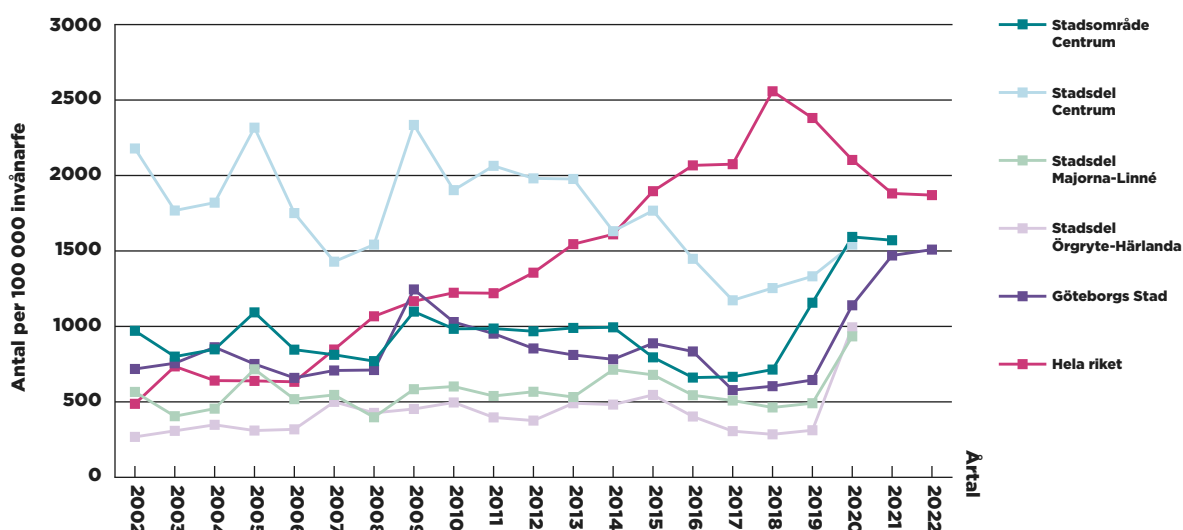
10 Tillgreppsbrott är ett gemensamt begrepp för brott som innebär att någon olovligen tar något som tillhör någon annan, till exempel snatteri, stöld och rån (Åklagarmyndigheten, u.å.).

11 Med bedrägeribrott menas "att en gärningsperson lurar någon att göra något, eller att inte göra något som denne annars skulle ha gjort. Det medför att gärningspersonen tjänar ekonomiskt på det och att det leder till ekonomisk skada för den som blir lurad." (Polismyndigheten, 2021).

antas bero på ändrade brottsstrukturer i samhället. Ökningen av antalet bedrägeribrott sker ungefär samtidigt som en minskning av tillgreppsbrott, och antas bero på ändrade tillfällesstrukturer. Ett exempel är den allt mindre tillgången på kontanter i samhället som försvårar tillgreppsbrott och ger upphov till nya typer av brott, inte minst i form av bedrägerier och annan ekonomisk brottslighet.

Figur 29.

Anmälda bedrägeribrott.

Figurkommentar: Figuren visar anmälda bedrägeribrott per 100 000 invånare mellan åren 2002–2022 i hela riket, hela Göteborg, tidigare stadsdelar samt stadsområde Centrum. I diagrammet ingår samtliga brott i 9 kap. Bedrägeri och annan oredlighet, brottsbalken Källa: Brottsförebyggande rådet, 2023.

3.10.7 Alkohol, narkotika, droger, tobak och spel

Befolkningen i stadsområde Centrum har en högre användning av alkohol och droger, både bland ungdomar och vuxna, jämfört med resten av staden.

3.10.7.1 Riskabla alkoholvanor och narkotikaerfarenhet 16–84 år

Det är 25 procent av befolkningen i stadsområde Centrum, 16–84 år, som har riskabla alkoholvanor¹² jämfört med 16 procent som är snittet för staden (Västra Götalandsregionen, 2022a). På mellanområdesnivå är det Kungsladugård-Sanna som har högst andel med riskabla alkoholvanor med 29 procent, följt av Majorna-Stigberget-Masthugget på 27 procent. Det är 29 procent av befolkningen, 16–84 år, som har testat på narkotika någon gång i stadsområde Centrum. Snittet för staden ligger på 21 procent (Västra Götalandsregionen, 2022b). 22 procent av kvinnorna och 36 procent av männen, 16–84 år, har testat narkotika någon gång.

¹² Definitionen riskabla alkoholvanor används för att beskriva alkoholvanor som innebär en risk för ohälsa och växande alkoholproblematik på sikt. Riskfylld alkoholkonsumtion definieras utifrån två olika risk mått; den totala veckokonsumtionen och intensivkonsumtion (Folkhälsomyndigheten, 2023f).

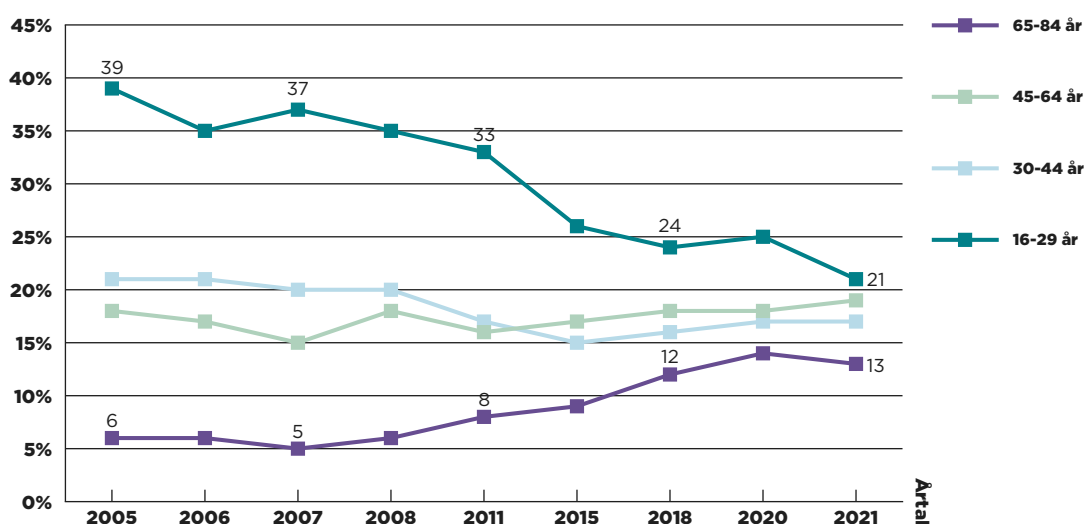
På mellanområdesnivå är andelen högst i Kungsladugård-Sanna med 40 procent. Följt av Majorna-Stigberget-Masthugget på 38 procent (Västra Götalandsregionen, 2022b).

3.10.7.2 Riskabla alkoholvanor i olika åldrar i Göteborg

Alkohol användningen ser olika ut i olika åldersgrupper. Över tid har andelen yngre med riskabla alkoholvanor minskat i Göteborg. Sett till hela staden har andelen gått från 39 procent år 2005 till 21 procent år 2021 (Västra Götalandsregionen, 2022a). Det är motsatt utveckling i åldersgruppen 65 år och äldre. Där har andelen med riskabla alkoholvanor ökat från sex procent 2005 till 13 procent 2021. Andelen män 65 år och äldre med riskabla alkoholvanor är 17 procent och andelen kvinnor 65 år och äldre med riskabla alkoholvanor är nio procent (Västra Götalandsregionen, 2022a). De riskabla alkoholvanorna ökar både bland män och kvinnor men ökningen går snabbare hos kvinnorna. Motsvarande siffror finns inte att tillgå för Centrum, men ingenting tyder på att utvecklingen skulle se annorlunda ut här.

Figur 30.

Riskabla alkoholvanor i olika åldrar.

Figurkommentar: Figuren visar andel med riskabla alkoholvanor i olika åldersgrupper över tid. Källa: Västra Götalandsregionen 2022a.

3.10.7.3 Alkohol, narkotika- och tobaksanvändning bland skolelever

Alkoholkonsumtionen har minskat bland barn och unga. Det är en generell trend som gäller även på stadsområdesnivå. Nedan redovisas narkotika- och alkoholbruk bland elever i årskurs nio och gymnasiet år två på stadsområdes- och hela stadennivå. Andelen som druckit alkohol i årskurs nio i stadsområde Centrum har gått från 52 procent år 2013 till 44 procent år 2022 samt från 84 till 75 procent i årskurs två på gymnasiet. Samma trend syns vad gäller intensivkonsumtion¹³ där andelen i årskurs

¹³ Intensivkonsumtion handlar om omfattningen av berusningsdrickande. Här avses dryckestillfällen med stora mängder alkohol som motsvarar minst en flaska vin, fyra

nio gått från 14 procent år 2013 till nio procent år 2022 och 40 procent till 26 procent i årskurs två på gymnasiet (Göteborgs Stad, 2022f). Andel elever som druckit alkohol de senaste tolv månaderna är högre i stadsområde Centrum jämfört med snittet för staden. Centrum är det stadsområde med högst andel alkoholkonsumenter i samtliga kategorier, över hela perioden. Detsamma gäller andelen intensivkonsumenter av alkohol (Göteborgs Stad, 2022f).

Tabell 2.

Alkoholkonsumtion per stadsområde.

Anges i %	Årskurs 9				Gymnasiet år 2			
	2013	2016	2019	2022	2013	2016	2019	2022
Centrum	52	45	45	44	84	83	78	75
Nordost	30	22	23	20	58	49	42	37
Sydväst	51	45	45	45	77	78	71	71
Hisingen	41	30	33	29	74	67	65	59
Göteborg	44	35	36	35	74	70	64	62

Tabellen visar andel alkoholkonsumenter, per stadsområde, årskurs 9 och Gymnasiets år 2, i Göteborg mellan år 2013–2022, i procent. Källa: Göteborgs Stad 2022c.

Narkotikaerfarenheten bland skolelever har varit på ungefär samma nivå under 2000-talet med en liten minskning över tid. Andelen som någon gång har använt narkotika har minskat något både i årskurs nio och årskurs två på gymnasiet i stadsområde Centrum sedan mätningarna startade 2013, men även sedan den senaste drogvaneundersökningen 2019. Andelen som har använt narkotika någon gång i årskurs nio och årskurs två på gymnasiet är högre i Centrum än i Göteborg som helhet. Störst skillnad jämfört med övriga stadsområden är narkotikabruket bland elever i årskurs nio, där andelen i Centrum 2022 var ungefär dubbelt så stor som i övriga stadsområden. Det är en högre andel som använt narkotika i årskurs två på gymnasiet. Det är fler pojkar jämfört med flickor som använt narkotika. Cannabis är fortsatt det överlägset vanligaste narkotikapreparatet. Av de elever i årskurs två på gymnasiet som har använt narkotika är det 94 procent som har använt cannabis (Göteborgs Stad, 2022e).

stora burkar starköl, sex burkar folköl eller 25 cl sprit vid ett och samma tillfälle. Eleverna har fått svara på frågan hur många gånger det skett under det senaste året och intensivkonsumtion anges som någon gång i månaden eller oftare (Göteborgs Stad, 2022f).

Tabell 3.

Narkotikaanvändning per stadsområde.

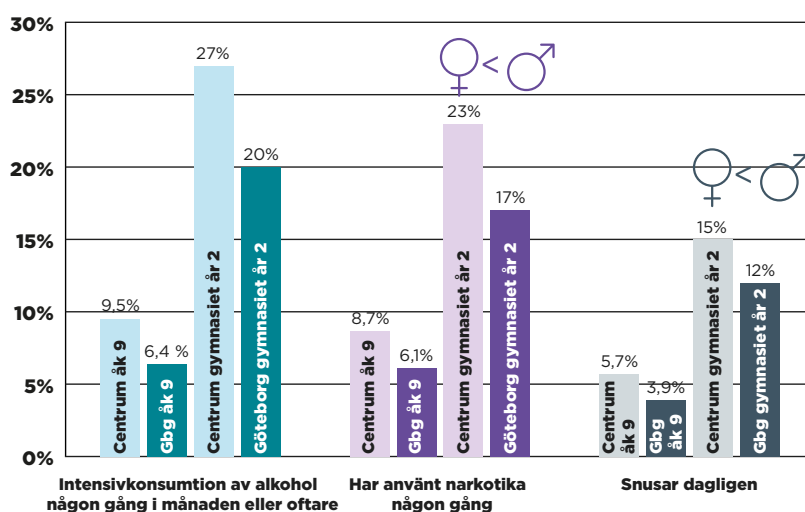
Anges i %	Årskurs 9				Gymnasiet år 2			
	2013	2016	2019	2022	2013	2016	2019	2022
Centrum	9,4	9,0	11	10	29	25	28	26
Nordost	6,7	8,7	6,9	5,6	14	17	15	10
Sydväst	8,2	5,1	5,9	4,6	20	20	22	18
Hisingen	7,7	3,9	5,3	3,3	20	18	19	15
Göteborg	8,0	6,2	6,9	6,1	21	20	21	18

Tabellen visar andel elever som någon gång använt narkotika, per stadsområde, årskurs 9 och gymnasiet år 2 i Göteborg mellan år 2013-2022. Källa: Göteborgs Stad 2022e.

Det har skett en kraftig nedgång av tobaksrökning under flera år och tobaksrökningen är idag på mycket låga nivåer. Det har däremot skett en kraftig ökning av E-cigarett. Bland flickorna i årskurs nio har andelen som rökt e-cigarett de senaste 30 dagarna ökat från fyra procent 2019 till 23 procent 2022. Även andelen som snusar dagligen har ökat. Centrum ligger något över snittet för staden med sex procent i årskurs nio och 14 procent i årskurs två på gymnasiet. I Staden som helhet är det fler pojkar än flickor som snusar, men andelen snusande flickor ökar i snabbare takt. Andelen flickor som snusar i årskurs nio har femdubblats sedan förra mätningen 2019 (Göteborgs stad, 2022e).

Figur 31.

Alkohol- narkotika och snus användning bland ungdomar.

Figurkommentar: Figuren visar andel elever i årskurs 9 samt årskurs 2 på gymnasiet som har en intensivkonsumtion av alkohol någon gång i månaden eller oftare, använt narkotika någon gång eller snusar dagligen. Källa: Göteborgs Stad 2022e.

3.7.10.4 Spel om pengar

Spel om pengar¹⁴ har minskat bland pojkar men ökat bland flickor på hela stadennivå. Betydligt fler pojkar än flickor har ett riskabelt spelande. Det har skett en liten minskning av andelen som spelat om pengar den senaste månaden i Centrum i både årskurs nio och årskurs två på gymnasiet sedan den senaste mätningen. Andelen som spelat om pengar den senaste månaden i Centrum ligger över snittet för staden både i årskurs nio och årskurs två på gymnasiet (Göteborgs Stad, 2022e).

3.7.10.5 Föräldrars ANDTS- vanor

Det är 19 procent av eleverna i årskurs nio och årskurs två på gymnasiet som svarat ja på frågan att det hänt att de tycker att en förälder dricker för mycket alkohol. Andelen ligger över snittet för staden som är 14 procent (Göteborgs Stad, 2023).

14 Sedan 2019 använder CAN fyra av totalt 10 frågor från Problem Gambling Severity Index (PGSI) för att ta reda på förekomsten av riskabelt spelande bland eleverna (Centralförbundet för alkohol - och narkotikaupplysning, 2022). Riskabelt spelande ingår även i den nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor (Folkhälsomyndigheten, 2023g).

DEL TVÅ

Mellan- områden

Detta kapitel utgör del två av stadsområdesrapporten. I kapitel fyra beskrivs stadsområde Centrums mellanområden. I områdesbeskrivningarna förekommer också beskrivningar på primärområdesnivå för att skildra specifika förhållanden som riskerar att förbises när de aggregeras på mellanområdesnivå. Stadsområde Centrum består av tio mellanområden som vidare delas in i 30 primärområden.

Kapitlet är en fördjupning och är kopplat till socialförvaltningen Centrums arbete med att synliggöra lokala förutsättningar i stadsområdet. I kapitlet beskrivs mellanområdena utifrån sex rubriker: livsvillkor, bostäder, lokal och social service, grönområden, mobilitet samt trygghet och brottslighet. På efterföljande sidor ges en översikt över vad varje rubrik innehåller samt dess koppling till rapportens teoretiska utgångspunkter.

4.1 Innehåll i detta kapitel

4.1.1 Livsvillkor

Som nämndes i kapitel två, teoretiska utgångspunkter, utgör livsvillkor de förhållanden och faktorer som påverkar en individs eller en grupp livskvalitet och möjligheter till välbefinnande. Det inkluderar en bred uppsättning faktorer som påverkar människors dagliga liv och deras möjligheter att uppnå sina grundläggande behov och mål.

Under rubriken livsvillkor ges en överblick över vissa utvalda statistiska indikatorer som speglar invånarnas livsvillkor i ett mellanområde. På mellanområdesnivå saknas ofta statistik som ger en fullständig bild av befolkningens livsvillkor och hälsa. Dessa beskrivs i stället på stadsområdesnivå i del ett stadsområde Centrum. De statistiska indikatorerna speglar boendeförhållanden, demografi, utbildning, arbete och inkomst samt hälsa och trygghet.

Källor

Göteborgs Stad. (2022c). *Statistikdatabasen*.; Göteborgs Stad. (2022b). *Göteborgsbladet*.; Västra Götalandsregionen (2022a). *Statistikdatabasen – Folkhälsoenkäten (Hälsa på lika villkor)*.; SOM-Institutet. (2022). *Trygghetsindex 2018–2021*.

4.1.2 Bostäder

Som nämndes i kapitel två, teoretiska utgångspunkter, är boende och närmiljö några av hälsans bestämningsfaktorer, det vill säga, de utgör faktorer som påverkar hälsotillståndet. Hur människor bor och hur deras närmiljö ter sig har också visat sig ha effekter på tilliten i ett samhälle. Vidare utgör boende och närmiljö såväl en riskfaktor som en skyddsfaktor kopplat till brottslighet och normbrytande beteende.

Under rubriken bostäder beskrivs därför karakteristika för bebyggelsen i mellanområdet, upplåtelseformer, bostadsstorlekar samt specialbostäder.

Källor

Göteborgs Stad. (2022c). *Statistikdatabasen*.; Göteborgs Stad. (2022b). *Göteborgsbladet*.; Göteborgs Stad (1999) *Bevarandeprogram Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse volym 1–2*.; Göteborgs Stad (2017b) *Bevarandeprogram Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse volym 3*.

4.1.3 Lokal och social service

Kapitel två, teoretiska utgångspunkter, tar upp att huruvida ett bostadsområde är socialt hållbart bland annat handlar om tillgången till offentliga platser med miljöer som bidrar till delaktighet och trygghet. Samt att en god tillgång till samhällsservice i området är viktig för att skapa jämlika förutsättningar för en god hälsa och för att hålla ihop ett samhälle.

Under rubriken lokal och social service ges en överblick över den lokala och sociala servicen som finns i ett område samt olika platser som ger förutsättningar för mellanmänniskliga möten.

Under rubriken beskrivs samhällsservice, torg och kommersiell service, mötesplatser samt fritidsvanor bland barn och unga. En stor del av informationen baserar sig på inom kommunen tillgängliga kartlager och sammanställningar vilket gör att beskrivningarna under detta avsnitt inte ska ses som uttömmande över samtlig service i ett område. I första hand presenteras kommunal samhällsservice och kommunala mötesplatser men i viss utsträckning förekommer även fristående verksamheter.

Källor

Göteborgs Stad. (2023e) *GoKart - Kartlager: Serviceguiden, Service*; Google. (2023). *Google Maps - Sökningar: Mataffär, folktandvård och apotek i Göteborg*; Göteborgs Stad. (2021c) *Barn och ungas fritidsvanor*; Sveriges Television [SVT]. (2023) *Den ojämlika ungdomsidrotten*; Göteborgs Stad. (2018b). *Lokalt utvecklingsprogram 2018–2022: Hållbar stadsutveckling i stadsdelen Örgryte-Härlanda*; Göteborgs Stad. (2019c). *Lokalt utvecklingsprogram 2020 – 2024 Majorna-Linné*; Göteborgs Stad. (2019a). *Lokalt utvecklingsprogram för Centrum 2020 – 2022*.

4.1.4 Grönområden

Kapitel två, teoretiska utgångspunkter, beskriver att tillgång till grönska och natur är ett livsvillkor som är viktigt för folkhälsan då dessa områden gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Parker och naturområden fungerar även som mötesplatser där människor från olika delar av staden kan träffas, vilket stärker sammanhållningen i staden. Att i sin närmiljö ha tillgång till parker och naturområden av god kvalitet för rekreation bidrar till närområdets identitet och karaktär.

Under rubriken grönområden beskriver rapporten en överblick över grönsstrukturen i ett mellanområde. Stycket redogör för förekomsten av olika typer av grönområden enligt Göteborgs Stads definitioner. Grönområdena kan delas in i: 1) Större natur och rekreationsområden, 2) Stadsparker, 3) Stadsdelsparker samt 4) Bostadsnära parker och naturområden. Även blågröna stråk och vattennära miljöer beskrivs under denna rubrik.

Källor

Göteborgs Stad. (2022a). *Översiktsplan för Göteborg - Tematisk inriktning parker, natur och vatten*; Göteborgs Stad. (2021) *Stadsdelsvis Grönplan Centrum*; Göteborgs Stad. (2019b). *Stadsdelsvis Grönplan Örgryte-Härlanda*; Göteborgs Stad. (2022g) *Göteborgs grönplan*.

4.1.5 Mobilitet

Kapitel två, teoretiska utgångspunkter, beskriver att en sund boendemiljö är en boendemiljö med god luftkvalitet och en god ljudnivå satt att det för ett fungerande vardagsliv genom livets olika skeden är viktigt att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser och kollektivtrafik.

Under rubriken mobilitet beskriver rapporten möjligheten att röra sig till, från och inom mellanområdet. Här beskrivs barriärer i området, gång- och cykelmöjligheter samt kollektivtrafik. För flera mellanområden saknas i dagsläget information om gångvägar. För vissa områden förekommer även en fördjupad beskrivning kring viktiga aspekter gällande trafiksäkerhet. Under denna rubrik beskrivs också buller och luftkvalitet (se faktaruta).

Källor

Göteborgs Stad. (2023e) *GoKart – Kartlager: Transporter, Miljö, Luftkvalitet.*; Västtrafik. (2023). *Linjekarta för spårvagnar, båtar och stombussar i Göteborg.*; Göteborgs Stad. (2018b). *Lokalt utvecklingsprogram 2018–2022: Hållbar stadsutveckling i stadsdelen Örgryte-Härlanda.*; Göteborgs Stad. (2019c). *Lokalt utvecklingsprogram 2020 – 2024 Majorna-Linné.*; Göteborgs Stad. (2019a). *Lokalt utvecklingsprogram för Centrum 2020 – 2022.*

4.1.6 Trygghet och brottslighet

Kapitel två, teoretiska utgångspunkter, beskriver att risken ökar för att delta i normbrytande aktiviteter och umgänge genom att växa upp i ett bostadsområde med en hög grad av kriminalitet, arbetslöshet och missbruk, med sämre tillgång till samhällsservice och med få tillfällen till organiserade aktiviteter med vuxna förebilder. Forskning har även visat att det innebär en riskfaktor för normbrytande beteende att som ung exponeras för våld och kriminalitet i sitt närområde.

Detta tema beskriver lägesbilden för trygghet och brottslighet i mellanområdet. I kapitel tre, stadsområde Centrum, presenterades statistik med koppling till brottslighet och otrygghet på stadsområdesnivå. Motsvarande statistik saknas till stora delar på mellanområdesnivå. I stället innehåller temat mer beskrivande information som främst inhämtats från socialförvaltning Centrum och dess samverkansparter, stadens förvaltningar och bolag som är aktiva inom stadsområdet samt polisen.

Källor

Göteborgs Stad. (2023) *Lägesbild trygghet Centrum.*

Riktvärden för luftkvalitet

De luftföroreningar som är skadligast för hälsan är inandningsbara partiklar, marknära ozon och vissa kolväten.

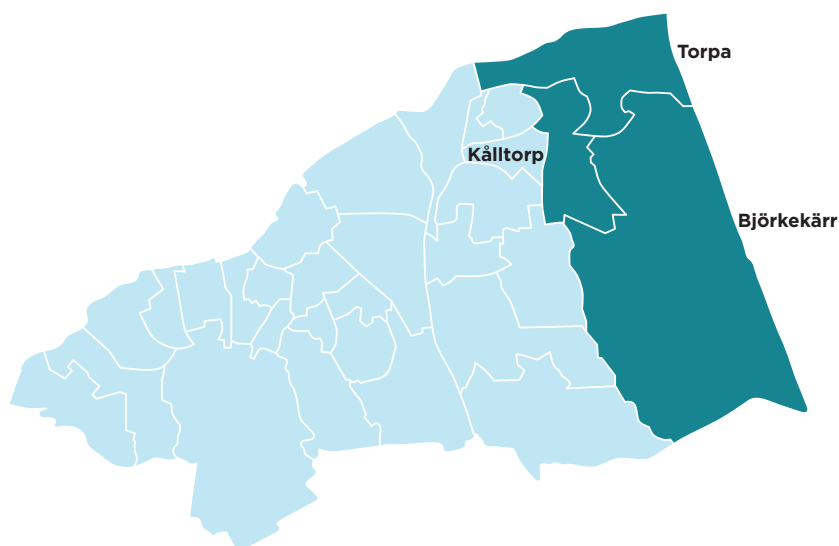
Frisk luft utgör ett miljö kvalitetsmål inom de nationella miljömålen. Inom målet för frisk luft finns olika preciseringar som anger målsättningar för respektive indikator för frisk luft.

Exempelvis finns det för ämnet Kvävedioxid ett riktvärde som innebär att halten av kvävedioxid inte ska överstiga 20 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 60 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett timmedelvärde (Naturvårdsverket, 2022).

4.2 Kålltorp-Torpa-Björkekärr

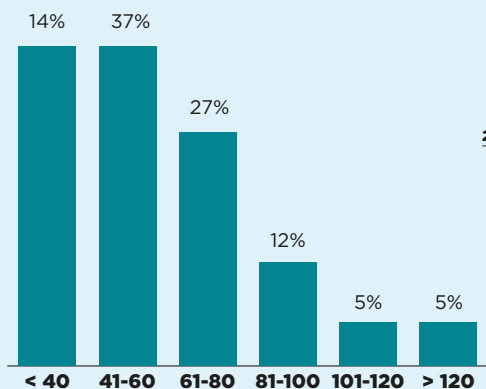
Kålltorp-Torpa-Björkekärr ligger i stadsområdets östligaste del vid kommungränsen till Partille kommun och har en yta på 13 kvadratkilometer. Mellanområdets sydligaste del angränsar även till kommungränsen för Härryda kommun. Kålltorp-Torpa-Björkekärr är stadsområdets största mellanområde sett till ytan.

Kålltorp har en historia som sträcker sig tillbaka till medeltiden. Området tillhörde ursprungligen Kålltorps gård och Härlanda socken, men blev en del av Göteborgs ägor när staden grundades år 1621. Under 1900-talet byggdes fängelset Härlandafängelset och Kålltorps lungsotsjukhus, samt en nödbostadskoloni. Mellan 1920 och 1970 genomfördes en omfattande utbyggnad i området enligt planer av A. Lilienberg. Torpa hade tidigare en lantlig karaktär och tillhörde olika gårdar och byar. Från 1930-talet och framåt började området bebyggas med olika bostadsområden. Björkekärr var tidigare utmark till byar och gårdar i Örgryte socken. På 1860-talet köpte Göteborgs stad en del av marken och anlade ett vattenverk. Under 1900-talets första hälft blev området populärt som friluftsområde, och bland annat anlades kolonistugor och en friluftsgård här.

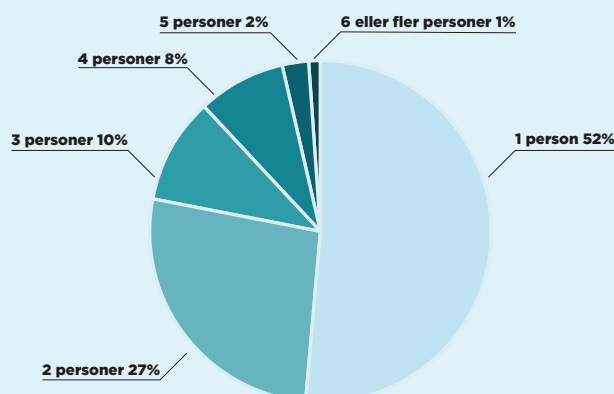

4.2.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Kvadratmeter

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Källtorp-Torpa-Björkekärr	SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	22 364	191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	4149	27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	336 000 kr K: 338 300 kr T: 350 900 kr B: 326 800 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	46 %	48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	81 %	80 %	77 %
Självskattad hälsa	72 %	76 %	73 %
Trygghetsindex ¹⁵	83 %	78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ¹⁶	7,7	7,5	7,2

15 I de flesta mellanområden finns för få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

16 Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.2.2 Bostäder

I Källtorp-Torpa-Björkekärr finns en blandning av upplåtelseformer och bostadsbebyggelse, med både flerfamiljshus och småhus. De flesta bostäderna i mellanområdet är byggda innan 1960-talet och många av lägenheterna i det befintliga beståndet saknar tillgång till hiss.

I Källtorp är andelen hyresrätter högre än andelen bostadsrätter, medan det i Björkekärr är en större blandning av upplåtelseformer. I Torpa är andelen småhus större än genomsnittet i Göteborg.

I Björkekärr är den vanligaste lägenhetstypen i flerbostadshus för närvarande tre rum och kök, medan den i Källtorp och Torpa är två rum och kök. Den mest förekommande bostadsstorleken i Källtorp och Torpa är 41–60 kvadratmeter och i Björkekärr är det 61–80 kvadratmeter. I snitt bor det 1,7 personer per hushåll i Källtorp, 2,2 i Torpa och 1,9 i Björkekärr.

Bebyggelsen i Källtorp består till stor del av kringbyggda kvarter med landshövdingehus, friliggande lamellhus samt tvåvåningshus i form av villor och radhus. I Torpa finns äldre villabebyggelse, ett egnahemsområde, ett område med radhus samt flerbostadshus. I Björkekärr är bebyggelsen blandad med tre- till fyrvåningars lamellhus, villor samt radhus och parhus. Här och i Torpa präglas bebyggelsen av idén kring den så kallade grannskapsstaden, där tanken är att varje grannskap ska utgöra sin egen enhet med bostäder, skola, kyrka och torg med service. Västra Torpa som kännetecknas av lamellhus ställda i väst-östlig riktning, vilka inramar ett stort grönområde, utgör riksintresse för kulturmiljövården. Flera områden i hela mellanområdet ingår även i stadens bevarandeprogram.

Vad gäller specialbostäder finns det i dagsläget 120 bostäder för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning i Källtorp, 42 i Torpa samt 171 i Björkekärr. Studentbostäder finns i princip enbart i Björkekärr och då rör det sig om strax över 800 bostäder.

4.2.3 Lokal och social service

4.2.3.1 Samhällsservice

I Källtorp finns tre kommunala förskolor, en fristående öppen förskola, ett föräldrakooperativ samt två kommunala grundskolor. Vidare finns det ett kommunalt vård- och omsorgsboende, ett hospice, två kommunala dagliga verksamheter samt två privata dagliga verksamheter. I Källtorp finns även ett socialt boende med nödbistånd för familjer samt ett socialt boende med lägenhetsboende som är ett långsiktigt och kortsiktigt boende för personer från 21 år med psykosociala problem och/eller missbruk.

I Torpa finns fem kommunala förskolor, två fristående förskolor samt en kommunal grundskola. Sedan 2022 bedrivs arbetet med Skolan som Arena med den primära målgruppen barn 8–12 år på Torpaskolan. Utöver dessa finns även ett kommunalt familjedaghem samt en kommunal daglig verksamhet i Torpa.

I Björkekärr finns två kommunala förskolor, tre fristående förskolor samt en fristående öppen förskola. Vad gäller grundskolor finns det en fristående grundskola samt tre kommunala grundskolor varav en är en skola för

elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. I Björkekärr finns ett fristående äldreboende samt ett kommunalt vård- och omsorgsboende.

Vårdcentraler finns i Björkekärr vid Stabbetorget samt i Torpa vid Torpavallsgatan. I närheten av vårdcentralen vid Torpavallsgatan finns även primärtandvården. Ytterligare folktandvård finns i Björkekärr vid Studiegången. Vid Munkebäcks torg i Kålltorp finns även barnvårdscentral och barnmorskemottagning.

Östra Sjukhuset samt Drottning Silvias barnsjukhus ligger i nordöstra delen av Björkekärr. Östra Sjukhuset är en stor arbetsgivare för många av invånarna och en viktig målpunkt för boende i stadsdelen, andra delar av staden, hela Västra Götalandsregionen och ibland även från hela landet.

Det närmsta biblioteket ligger i angränsande primärområdet Härlanda i Kulturhuset Kåken.

4.2.3.2 Torg och kommersiell service

Det finns ett antal publika torg i området. Dessa är Munkebäckstorget i Kålltorp, Kaggeledstorget i Torpa, Spåntorget i Björkekärr, Trätorget i Björkekärr samt Stabbetorget i Björkekärr. Utbudet på torgen varierar.

Mataffärer i Kålltorp finns i dagsläget vid Munkebäckstorget, vid korsningen mellan Wingårdsgatan och Olbersgatan, vid Björcksgatan samt vid Munkebäcksmotet. Den sistnämnda är mellanområdets största matbutik som även har besökare från angränsande mellanområden. I övrigt finns det kommersiell verksamhet söder om Munkebäckstorget utmed Munkebäcksgatan/Delsjövägen samt inne i bostadsområdena. Längs med Torpavallsgatan i Kålltorp finns även ett mer storskaligt handelsstråk med exempelvis gym, snabbmat och en elektronikkedja. I Torpa saknas det för närvarande tillgång till mataffär. I Björkekärr finns mataffärer vid Trätorget, Stabbetorget samt vid Studiegången.

4.2.3.3 Mötesplatser

I mellanområdet finns en större kommunal sporthall i form av Torpahallen som ligger i anslutning till Torpaskolan. I närheten av Torpaskolan finns även en näridrottsplats. Det finns även en sporthall belägen i Björkekärr som sköts av föreningslivet. I Kålltorp finns en näridrottsplats vid Kålltorpsskolan. I Björkekärr ligger Skatås gym- och motionscentrum med möjlighet att träna i gym ute och inne, få gymintroduktion samt vara med på gruppträning. Vid Skatås finns även motionsspår runt anläggningen samt banor för frisbeegolf. Utöver utegymmet i Skatås finns det utegym vid Studiegången samt vid Härlanda Tjärn i Björkekärr. Vid Härlanda Tjärn finns även en badplats där det finns bland annat bryggor, lekplats, grillplats samt en mindre kiosk.

I mellanområdet finns ett antal odlings- och koloniområden varav ett är beläget i Kålltorp, ett i Torpa och två i Björkekärr.

I anslutning till vård- och omsorgsboendet i Kålltorp finns en mötesplats för äldre, en lunchrestaurang samt ett kostnadsfritt senorgym. Även i anslutning till det kommunala vård- och omsorgsboendet i Björkekärr finns det en mötesplats för äldre samt en lunchrestaurang som är öppen för allmänheten.

Vidare finns det en kommunal fritidsgård som riktar sig till barn och unga i årskurs sju till årskurs ett på gymnasiet i Källtorp. Under 2022 påbörjades renovering av fritidsgårdens lokaler och fritidsgården kommer därför att vara stängd under de kommande åren. Fritidsgården planeras att ersättas av tillfälliga lokaler på Ejdergatan i angränsande mellanområde Olskroken-Redbergslid-Bagaregården. I närheten av Solrosparken i Källtorp finns också frivilligcentralen Knuten. Knuten är en fristående mötesplats som samordnar och förmedlar kontakter mellan människor, i syfte att främja sociala nätverk och ideellt engagemang.

I Torpa finns Fräntorps Folkets Hus som kan hyras som en mötes- och festlokal av privatpersoner och föreningar. I Björkekärr finns kommunala Skatås stugor som kan hyras som mötes- och festlokaler.

I mellanområdet finns tolv lekplatser varav fyra är belägna i Källtorp, tre i Torpa och fem i Björkekärr.

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda identifierade i det lokala utvecklingsprogrammet från 2018 att andra uppskattade mötesplatser i mellanområdet är Björkekärrs hus och Björkekärrs kyrka (Göteborgs Stad, 2018b).

4.2.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I Källtorp-Torpa-Björkekärr har 18 procent av barn och unga¹⁷ svarat på fritidsvaneundersökningen 2021. Av dessa uppger cirka 70 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp och cirka 80 procent av de svarande är nöjda med sin fritid. Källtorp-Torpa-Björkekärr är det mellanområde i Centrum där de svarande är mest nöjda med sin fritid. Bland de svarande upplever cirka 50 procent att de har tillgång till många fritidsaktiviteter och majoriteten upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter. Källtorp-Torpa-Björkekärr är det mellanområde i stadsområde Centrum där svarande i störst utsträckning angett att vägen till fritidsaktiviteterna är trygg.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. I mellanområdet är cirka 40 procent av barn och unga i åldern 7–25 år aktiva i en idrottsförening, vilket överstiger medelvärdet för stadsområdet. Delar av mellanområdet har hög andel aktiva i idrottsföreningar. Det är relativt jämn könsfördelning mellan flickor och pojkar.

4.2.4 Grönområden

I mellanområdet finns Delsjöområdet, som är klassat som ett större natur- och rekreationsområde. Delsjöområdet täcker stora delar av primärområdet Björkekärr och är ett av Göteborgs populäraste natur- och friluftsområden. Utbudet av idrottsaktiviteter och möjlighet till rekreation gör att området är välbesökt både av de boende i området och av människor från hela staden. Området är även värdefullt för friluftslivet för hela Göteborgsregionen. Delsjöområdet har omväxlande terräng och flera sjöar av olika storlek däribland Härlanda Tjärn samt Stora och Lilla Delsjön. Här finns ströv- och motionsstigar, badplatser och möjligheter till fritidsfiske och paddling. I Delsjöområdet ligger också Skatås motionscentrum samt

¹⁷ Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

ridanläggningen Göteborgs fältrittklubb. Även koloniområdet Delsjöns koloniförening ligger i Delsjöområdet.

Utöver Delsjöområdet finns stadsdelsparken Stabbeparken i Björkekärr. Parken består till stor del av öppna gräsytor, förutom i parkens norra del där det även finns ett litet skogsområde. I parken finns både aktiva och vilsamma miljöer. I Björkekärr finns det totalt sju områden som klassas som bostadsnära park och natur.

I primärområdet Kålltorp finns stadsdelsparken Renströmska parken. Parken nyttjas i dag av ett antal föreningar, bland annat scoutkår och hundklubb. Här finns även en kommersiell odlare som sysslar med småskalig odling till försäljning. Söder om parken ligger även Apslätten som används för grillning, picknick, fysisk aktivitet, hundrastning och vila. Angränsande finns en grusplan och bouleplan. Renströmska parken och Apslätten ansluter i sin tur till Delsjöområdet. I Kålltorp finns sammanlagt åtta områden som klassas som bostadsnära park och natur. Däribland kan nämnas Solrosparken som är en bostadsnära park med skateramp, möjlighet till bollspel, odling med mera.

I primärområdet Torpa finns Torpadammsparken som är klassad som en befintlig stadsdelspark. I parken finns en damm samt förutsättningar för bollspel, picknick och promenader men också lugna platser med naturkänsla och plats för vila. Utöver Torpadammsparken finns friluftsområdet Fräntorp Källberg, naturområdet Fräntorp Bokskogen samt kolonistugeområdet Torpakolonin i primärområdet. Vad gäller de bostadsnära parkerna och den bostadsnära naturen finns det två sådana områden i Torpa.

4.2.5 Mobilitet

4.2.5.1 Barriärer

I norr avgränsas mellanområdet av E20/Alingsåsleden samt Västra stambanan. Dessa utgör barriärer mot Sävenäs industriområde och Östra Göteborg.

Munkebäcks Allé som söderut övergår i Munkebäcksgatan/Delsjövägen är en genomfartsled med mycket trafik, särskilt i rusningstid. Vägsträckningen avgränsar mellanområdet både fysiskt och mentalt mot de angränsande mellanområdena i väster. Gatans barriäreffekt förstärks i sträckningen från Munkebäckstorget söderut då spårvägen ligger parallellt med vägen i detta läge. Spårvägen avgränsas med stängsel och försvårar därmed för gående och cyklister att korsa vägen.

Även Delsjöns naturområde kan upplevas som en barriär i mellanområdet. Den utmanande terrängen, det grusade underlaget och den bristande snöröjningen vintertid gör att områdets gång- och cykelnät inte når upp till samma standard som andra gång- och cykelstråk i området vilket är en bidragande orsak till de svagare kopplingarna söderut.

4.2.5.2 Gång- och cykel

I mellanområdet finns pendelcykelbanor som går längs med Munkebäcksgatan/Delsjövägen och Munkebäcks Allé, längs med Torpagatan samt längs med Torpavallsgatan. Dessa pendelcykelbanor är väl separerade och det går att cykla relativt snabbt. I övrigt finns det framför allt cykelbanor i

området där fotgängare och cyklister samsas parallellt. Några sträckningar i området är utpekade som cykling i blandtrafik där cykeltrafik samsas med biltrafik på en gata. En sådan sträckning är längs med Uddeholmsgatan i Torpa samt med Robertshöjdsgränd mot Härlanda Tjärn i Björkekärr.

Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda behöver det befintliga gång- och cykelnätet i Björkekärr ses över och rustas upp. Även gång- och cykelnätet i Torpa behöver ses över där en del passager upplevs som otrygga och i behov av upprustning. Rondellen vid Munkebackstorget beskrivs som otrygg av fotgängare och cyklister. Platsen är idag utformad och anpassad för bil och kollektivtrafik (Göteborgs Stad, 2018b).

4.2.5.3 Kollektivtrafik

Mellanområdet trafikeras i huvudsak av spårvagnslinje 5 Länsmansgården – City – Källtorp – Östra Sjukhuset, spårvagnslinje 3 Källtorp – City – Majorna – Marklandsgatan samt spårvagnslinje 1 Östra Sjukhuset – City – Tynnered. 5:ans sträckning går längs med Delsjövägen/Munkebacksgatan och har sina hållplatslägen i Källtorp och Torpa. 1:ans linje kommer in i mellanområdet via Munkebackstorget och även den har sina hållplatslägen i Källtorp och Torpa. 3:ans linje trafikerar en kortare sträcka på Munkebacksgatan för att sedan svänga västerut ut ur mellanområdet och har således enbart hållplatslägen i Källtorp. Mellanområdet trafikeras vidare av stombusslinje 17 Östra Sjukhuset – Björkekärr – Tuve som har hållplatslägen i alla tre primärområden. Vidare finns det även en expressbusslinje, SVART Amhult – City – Vallhamra, som främst trafikerar mellanområdets norra och nordöstra delar.

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda identifierade i det tidigare lokala utvecklingsprogrammet att kollektivtrafikförsörjningen varierar mellan olika delar av området. Källtorp har en väl utbyggd kollektivtrafik, där Munkebackstorget fungerar som en knutpunkt för kollektivtrafiken. I Torpa är tillgången till kollektivtrafik varierande då de nordöstra delarna av området, till exempel Småstugevägen, har sämre kollektivtrafikförbindelser även om flexlinjen¹⁸ kompletterar i viss mån (Göteborgs Stad, 2018b).

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda identifierade vidare att det behövs en förbättrad försörjning av kollektivtrafik i Björkekärr. I dagsläget kör ingen buss ända fram till Härlanda tjärn eller till Skatås, vilket begränsar allmänhetens tillgänglighet till Delsjöområdet. Kollektivtrafik till Härlanda tjärn och Skatås motionscentral efterfrågas av boende i området. Den tidigare stadsdelsförvaltningen såg också att stombusslinje 17 som trafikerar området ofta är fullsatt trots täta turer. Detta är särskilt problematiskt för personer med funktionsnedsättning och de med barnvagn (Göteborgs Stad, 2018b).

4.2.5.4 Buller och luftkvalitet

Norra delen av Torpa angränsar till både E20/Alingsåleden och Västra Stambanan. Dessa trafikfunktioner orsakar störningar i form av buller. På leden passerar även trafik med farligt gods. Den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda identifierade att det handelsstråk som tillkommit vid Torpavallsgatan har medfört ytterligare buller utöver det

¹⁸ Flexlinjen är en linje som kör i begränsade områden. Resenären behöver anmäla sig och boka sin resa i förväg för att kunna nyttja flexlinjen.

som kommer från E20 och Västra Stambanan. År 2020 var det tolv procent av de boende i mellanområdet som upplevde problem med störande trafikbuller i sitt bostadsområde, det är den lägsta andelen i stadsområde Centrum (Göteborgs Stad, 2018b).

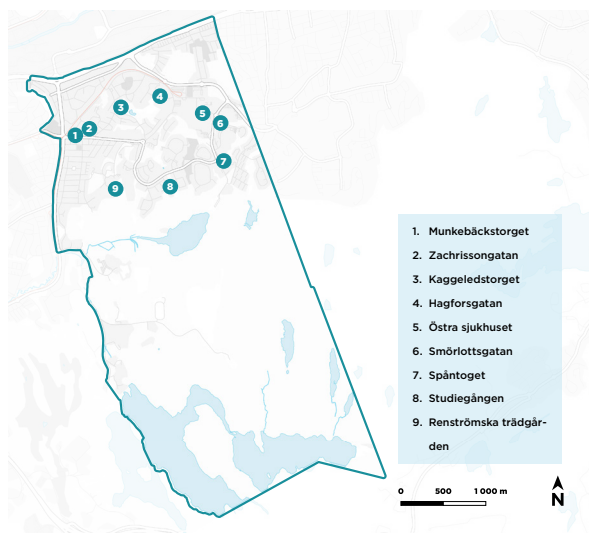
Mellanområdet har mycket genomfartstrafik, speciellt i rusningstrafik och områden som ligger intill Munkebäcks Allé, Munkebäcksgatan/Delsjövägen samt de gatusträckningar som trafikeras av stombusslinje 17 är särskilt utsatta för högre bullernivåer.

Närheten till leden innebär att framför allt de norra delarna av området samt området invid Munkebäcksmotet har svårt att uppfylla det nationella miljömålet för frisk luft. Även vägsträckningen från leden via Östra Torpavägen till Östra Sjukhuset överstiger riktvärdet på 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft. Stora delar av mellanområdet, framför allt de delar i söder som angränsar till Delsjöns naturområde understiger riktvärdet på 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft.

4.2.6 Trygghet och brottslighet

Figur 32.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Kålltorp-Torpa-Björkekärr.

Figurkommentar: Figuren visar otrygga platser i Kålltorp-Torpa-Björkekärr. Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

I mellanområdet Kålltorp-Torpa-Björkekärr förekommer liknande problematik på ett flertal platser. Problematiken rör sig om mer eller mindre öppen narkotikahantering och grupperingar av ungdomar. I vissa delar av området förekommer öppen narkotikahantering som främst kan kopplas till vuxna. Området har många torg som är knutpunkter för resande, vilket gör att det är lätt att förflytta sig både inom samt in och ut ur mellanområdet. Busslinje 17 går genom området och kan ses som en gemensam nämnare för den problematik som utspelar sig då samma personer enkelt kan ta sig mellan platser. Exempel på platser där narkotikahantering förekommer är Spåntorget, Studiegången, Munkebäckstorget, Zachrissonsgatan, Hagforsgatan, Renströmska trädgården och Kaggelegstorget.

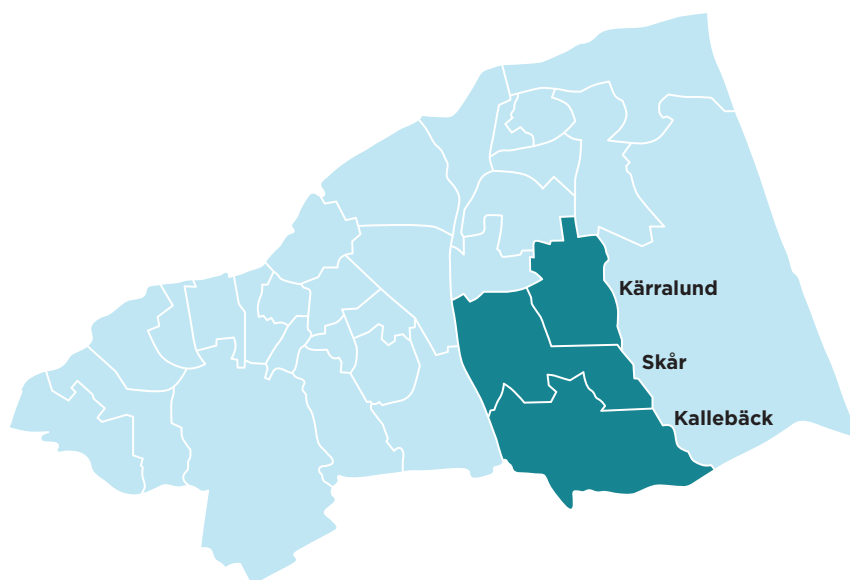
I mellanområdet ligger även Östra sjukhuset som bland annat har problem med individer som utnyttjar målgruppen som besöker sjukhusets sprututbytes- substituts- och psykiatriska akutmottagningar. Dessa drar till sig både öppen narkotikaförsäljning och bruk i sjukhusets närområde, bland annat hållplatsen Smörslottsgatan och Koloniområdet mellan Östra tomten och Hagforsgatan. Målgrupperna kan även bidra till ordningsstörningar och otrygghet.

Under 2021 och 2022 har Innebandyklubben Göteborg bedrivit föreningsvandring i området i syfte att skapa trygghet genom uppsökande arbete gentemot ungdomar. De har varit ute varje fredag och lördag mellan 19 och 23 och har bland annat besökt platser där ungdomar håller till, exempelvis Källtorpsskolan, Kärralundsskolan, Böskolan, Torpaskolan, Lundensskolan, Överåsvallen, Spåntorget och Härlanda Tjärn.

4.3 Kallebäck-Skår-Kärralund

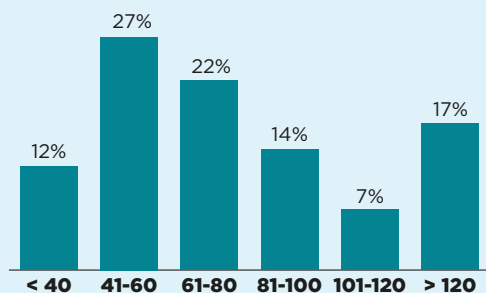
Kallebäck-Skår-Kärralund ligger i sydöstliga delen av stadsområdet och har en yta på strax under sju kvadratkilometer. Mellanområdets sydligaste del angränsar till kommungränsen för Mölndals kommun. Kallebäck-Skår-Kärralund är stadsområdets näst största mellanområde sett till ytan.

Stora delar av både Kärralund och Skår tillhörde tidigare Örgryte socken som sträckte sig från Frölunda till Partille och bestod av flera byar och gårdar. På 1600- och 1700-talet utvecklades de större gårdarna till herrgårdsliknande anläggningar. På 1800-talet flyttade inflytelserika köpmannafamiljer till området och nya bostadshus, särskilt villor, byggdes. På 1900-talet inkorporerades området i Göteborg, och utbyggnad av bostadshus och industrier genomfördes. Även Kallebäck var tidigare en del av Örgryte socken och har fått sitt namn från det som tidigare var Kallebäcks by. Under 1800- och 1900-talet utvidgades bebyggelsen i området och olika industrier etablerades. De trafikleder som går genom Kallebäck idag delar upp området i tre klart avskilda delar där den östra delen som vetter mot Delsjön har en mer lantlig karaktär.

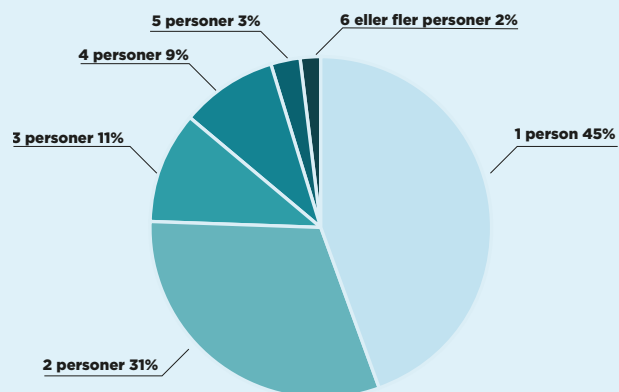

4.3.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Kvadratmeter

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Kallebäck-Skår-Kärralund	SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	12 569	191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	2208	27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	401 000 kr KA: 276 000 kr S: 510 900 kr KÄ: 423 300 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	50 %	48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	81 %	80 %	77 %
Självskattad hälsa	81 %	76 %	73 %
Trygghetsindex ¹⁹	85 %	78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ²⁰	8	7,5	7,2

¹⁹ I de flesta mellanområden finns för få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

²⁰ Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.3.2 Bostäder

Mellanområdet har en blandning av upplåtelseformer. Den mest förekommande upplåtelseformen är hyresrätter som ägs av privata hyresvärdar, men Kallebäck-Skår-Kärralund är även det mellanområde med störst andel småhus inom stadsområde Centrum. I Kallebäck är andelen hyresrätter högre än genomsnittet i Göteborg medan det i Skår är andelen småhus som är högre än genomsnittet i Göteborg. Majoriteten av bostäderna i mellanområdet har byggts innan 1950.

Bostadsområdet i Kallebäck återfinns i den västra delen av primärområdet och består främst av fristående skivhus, lamellhus samt punkthus. Många av husen i Kallebäck är byggda på 1960-talet i en storskalig stil med höga hus i räta vinklar. Vissa av de äldre husen saknar tillgång till hiss. Den vanligaste bostadsstorleken är lägenheter som är mindre än 40 kvadratmeter. I flerbostadshusen är den vanligaste lägenhetstypen två rum och kök. I Kallebäck bor det i genomsnitt 1,8 personer per hushåll och drygt 70 procent av bostäderna är hyresrätter.

Skår består till största delen av småhusbebyggelse. Flera delar inom primärområdet ingår i stadens bevarandeprogram, däribland ett stråk med radhus längs med Sankt Sigfridsgatan. Även ett område med villor och parhus väster om Sankt Sigfridsgatan samt södra delen av "Örgryte Trädgårdsstad" ingår i programmet. I nordvästra Skår, närmast leden, finns även ett område med storgårdskvarter i tegel. I genomsnitt är bostäderna större än i andra delar av stadsområde Centrum, med lägenheter större än 121 kvadratmeter som den vanligaste bostadsstorleken. Den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök men Skår är också det mellanområde i stadsområde Centrum som har högst andel lägenheter med fem rum och kök. I Skår är majoriteten av bostäderna äganderätter och den större delen av bostäderna är byggda innan 1940. I Skår bor det i genomsnitt 2,6 personer per hushåll.

Bebyggelsen i primärområdet Kärralund består till stor del av friliggande lamellhus omgivna av stora grönytor men också av radhus och enfamiljshus där de flesta fastigheterna i området är byggda under tidsperioden 1940 till 1950. Den vanligaste bostadsstorleken är 41–60 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen är två rum och kök. I Kärralund bort det i genomsnitt 1,8 personer per hushåll.

Vad gäller specialbostäder finns det i dagsläget 118 bostäder för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning i Kallebäck samt 20 i Skår men inga i Kärralund. Flest studentbostäder finns i Kallebäck där det finns strax under 400 studentbostäder.

4.3.3 Lokal och social service

4.3.3.1 Samhällsservice

Det finns tre förskolor i Kallebäck, samtliga är kommunala. Det kommer att öppna en kommunal grundskola i Kallebäck i augusti 2023. Vidare finns ett kommunalt vård- och omsorgsboende i området. Kallebäcks boende riktar sig till äldre med beroendeproblematik som är i behov av särskild omsorg.

I Skår finns en kommunal förskola samt en fristående öppen förskola. Det finns även en kommunal grundskola.

I Kärralund finns en kommunal grundskola och fyra förskolor, varav tre kommunala. På Broströmsgården finns förskola för barn med omfattande funktionsnedsättningar samt en anpassad gymnasieskola. Här finns även ett korttidshem som riktar sig till barn och ungdomar med omfattande flerk Funktionshinder.

I dagsläget finns inga vårdcentraler i området utan boende får ta sig till angränsande primärområden Överås eller Krokslätt. I mellanområdet finns inget bibliotek något som också saknas i angränsande primärområden.

4.3.3.2 Torg och kommersiell service

I Kallebäck finns en mindre livsmedelsbutik vid Mejerigatan i södra delen av området. Den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda identifierade i det tidigare lokala utvecklingsprogrammet att tillgången till service i området är begränsad. Många Kallebäcksbor tar sig till Mölndalsvägen eller in till centrum för att få tillgång till handel (Göteborgs Stad, 2018b).

I Skår finns en liten mataffär, blomsteraffär, fiskaffär samt bensinmack längs med Sankt Sigfridsgatan (Göteborgs Stad, 2018b). Boende i västra Skår har också nära till det serviceutbud som finns kring Korsvägen.

Primärområdet Kärralund saknar till stor del butiker och annan kommersiell service, men det finns i närliggande områden. Den närmaste matbutiken finns i Bö precis i anslutning till primärområdet.

4.3.3.3 Mötesplatser

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda identifierade i det lokala utvecklingsprogrammet från 2018 att boende upplever en brist på mötesplatser i Kallebäck (Göteborgs Stad, 2018b). I dagsläget finns det en mötesplats för äldre vid Omvägen i Kallebäck. Labbet är en annan mötesplats i Kallebäck som är under uppstart. Verksamheten på Labbet kommer att utgå från initiativ i samverkan med civilsamhälle och föreningsliv.

I Kärralund finns en fristående mötesplats i form av Attention Göteborg som är en ideell förening som arbetar för människor inom neuropsykiatriska funktionshinder.

Det finns totalt sex lekplatser i området varav en i Kallebäck, tre i Skår samt två i Kärralund. Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda är lekplatsen mellan Skårsgatan och Långåsliden välbesökt. Ekorrdungen och Skårs Lund är ytterligare grönytor inne i bostadsområdet med höga naturvärden som används av boende och verksamheter så som förskolan i närheten (Göteborgs Stad, 2018b).

Delsjöbadet är en badplats vid Stora Delsjön i primärområdet Skår. Badplatsen är välbesökt under sommarhalvåret. Där finns det möjlighet att bada från klippor och bryggor, grilla, gunga och spela beachvolley, det finns också kiosk och café i närheten. I kanten till Delsjöområdet i Kärralund ligger också Lisebergs camping som också är välbesökt om sommaren.

I mellanområdet finns det tre odlings- och koloniområden varav två är belägna i Kärralund och ett i Kallebäck.

4.3.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I Kallebäck-Skår-Kärralund har 15 procent av barn och unga²¹ svarat på fritidsvaneundersökningen 2021. Av dessa uppger cirka 70 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp och 80 procent av de svarande är nöjda med sin fritid. Bland de svarande upplever cirka 50 procent att de har tillgång till många fritidsaktiviteter och majoriteten upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter samt att vägen dit är trygg. Kallebäck-Skår-Kärralund är ett av två mellanområden i stadsområdet där lägst andel av de svarande upplever att det finns fritidsaktiviteter i mellanområdet som är gratis eller lagom dyra.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. I mellanområdet är cirka 36 procent av barn och unga 7–25 år är aktiva i en idrottsförening, vilket ligger över medelvärdet för stadsområdet. Det är stor variation mellan delar av mellanområdet, där Skår och Kärralund har hög andel aktiva och delar av Kallebäck mycket låg andel aktiva. Pojkar är aktiva i högre utsträckning än flickor.

4.3.4 Grönområden

En stor del av mellanområdets yta utgörs av Delsjöområdet, som är klassat som ett större natur- och rekreationsområde. Delsjöområdet är ett av Göteborgs populäraste natur- och friluftsområden. Utbudet av idrottsaktiviteter och möjlighet till rekreation gör att området är välbesökt både av de boende i området och av människor från hela staden. Området är även värdefullt för friluftslivet för hela Göteborgsregionen. Delsjöområdet har omväxlande terräng och flera sjöar av olika storlek däribland Stora och Lilla Delsjön. Inom den del av Delsjöområdet som ligger i mellanområdet Kallebäck-Skår-Kärralund finns exempelvis kolonilotter, badplats, motionsstråk, golfbana, skjutbanor och ett flertal idrottsanläggningar för tennis, fotboll och ridsport. I Delsjöområdet finns även över två mil särskilt utmärkta ridvägar som utgår från ridanläggningarna i Kärralund.

I Kallebäck finns två grönområden som klassas som bostadsnära park och natur. Dessa utgörs av Kallebäcksparken respektive Kallebäckstoppen. I Kallebäcksparken finns möjlighet till promenad samt vila och här finns även några gamla trähus bevarade från sent 1800-tal då Kallebäck var en by omgiven av åkrar. I Göteborgs gällande översiktsplan anges att Kallebäcksparken i framtiden ska utvecklas till en stadsdelspark.

I Skår ligger naturområdet Skårslund som klassas som ett värdefullt natur- och fritidsområde med en stor andel skyddsvärda träd. I Skår finns sammanlagt sex områden som klassas som bostadsnära park. Däribland kan nämnas Ekorrdungen som är en välanvänd bostadsnära park med möjlighet till naturupplevelser, promenad och lek. I Skår finns också begravningsplatsen Örgryte gamla kyrkogård.

I Kärralund finns i dagsläget fyra bostadsnära parker samt ett område, Prästgårdsängen, som klassas som ett värdefullt friluftsområde för främst promenader.

²¹ Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

Delsjöbäcken som går i utkanten längs med norra delarna av Skår och Kärralund är en bäckravin som är klassad som ett viktigt naturområde och del av ett blågrönt stråk i staden. Området används framför allt som ett promenadstråk och det är en viktig resurs för de boende som inte kan eller orkar ta sig till grönområden längre bort.

4.3.5 Mobilitet

4.3.5.1 Barriärer

Genom Kallebäck går riksväg 40, E6/Kungsbackaleden och Västkustbanan som utgör barriärer både inom mellanområdet samt till andra delar av staden. Infrastrukturbagriärerna isolerar Kallebäck från omkringliggande bostadsområden och utgör även en barriär väster och söder om Skår.

Delsjövägen avgränsar och utgör en barriär i norra delen av Skår samt separerar delar av Kärralund från varandra. Delsjövägen har mycket trafik, men även genomfartstrafik, vilket skapar en barriär mellan bebyggelsen utmed vägens båda sidor. Delsjövägens barriäreffekt förstärks också av att det går spårväg parallellt med vägen vilket kan försvåra för personer att ta sig över vägen.

Även Delsjöns naturområde kan, precis som i Källtorp-Torpa-Björkekärr, upplevas som en barriär i mellanområdet. Den utmanande terrängen, det grusade underlaget och den bristande snöröjningen vintertid gör att områdets gång- och cykelnät inte når upp till samma standard som andra gång- och cykelstråk i området vilket är en bidragande orsak till de svagare kopplingarna söderut.

4.3.5.2 Gång- och cykel

I mellanområdet finns pendelcykelnät, med separerad cykelbana anpassad för snabbare cykling, längs med Delsjövägen i södra delarna av Skår och Kärralund. Pendelcykelbanan ansluter vid Sankt Sigfrids Plan till övriga pendelcykelnätverket vidare in till centrala Göteborg. En avgrening från Sankt Sigfrids Plan fortsätter sedan via Sankt Sigfridsgatan norrut längs med Boråsvägen in i Kallebäck. Inom bostadsområdena i Skår samt även en i sträckning som kopplar ihop Kärralund med Björkekärr sker en del cykling i blandtrafik.

Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda finns flera gång- och cykelkopplingar in till Kallebäck från Krokslätt och Skår. Dock upplevs de stråk som går genom tunnlar som otrygga (Göteborgs Stad, 2018b).

4.3.5.3 Kollektivtrafik

Mellanområdet trafikeras i huvudsak av spårvagnslinje 5 Länsmansgården – City – Källtorp – Östra Sjukhuset. 5:ans sträckning går via Sankt Sigfrids Plan längs med Delsjövägen och försörjer de norra delarna av mellanområdet med kollektivtrafik. Mellanområdet trafikeras vidare av stombusslinje 50 Frölunda – Kallebäck som trafikerar Kallebäck via Skår. Buss 50 är i dagsläget den enda kollektivtrafikförbindelsen förutom flexlinjen i Kallebäck. Linje 62 Skår – Strömmensberg – Redbergsplassen trafikerar Skår och fortsätter sedan norrut. Från norra delen av Skår är det dessutom nära till pendeltågstationen vid Liseberg och till knutpunkten

vid Korsvägen. Ingen busslinje förutom flexlinjen trafikerar i dagsläget i Kärralund.

Det finns bara en in-/utfart för biltrafik till Kallebäck vilket ofta orsakar köer i rusningstid. Det innebär också att kollektivtrafiken, buss 50, bara kommer in och ut ur området via en väg.

Skår är ett delvis backigt område och har flera smala gator där flexlinjen inte kommer fram, vilket är besvärligt för äldre. Bilinnehavet hos invånarna i Skår är stort jämfört med övriga staden vilket bland annat medför att många barn skjutsas till Skårsskolan. Detta skapar en otrygghet kopplad till trafikmiljön kring skolan.

4.3.5.4 Buller och luftkvalitet

Riksväg 40, E6/Kungsbackaleden och Västkustbanan går genom Kallebäck och avgränsar Skår i väster. Dessa trafikfunktioner orsakar höga bullernivåer i delar av mellanområdet. E6/Kungsbackaleden utgör också transportväg för farligt gods.

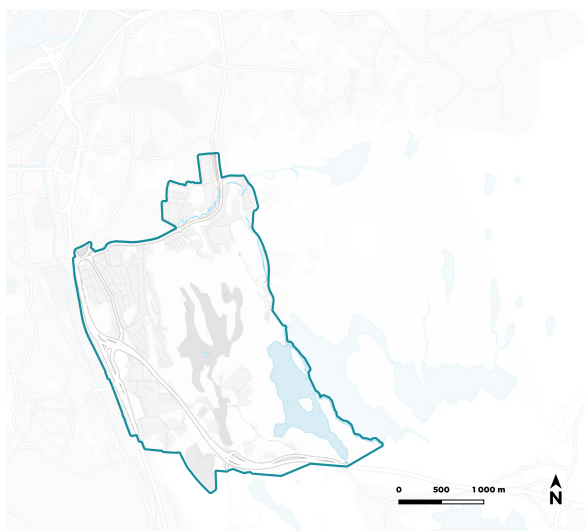
Inom mellanområdet finns mycket genomfartstrafik, speciellt i rusningstrafik och områden som ligger intill Delsjövägen samt Sankt Sigfridsgatan är särskilt utsatta för högre bullernivåer. År 2020 var det 16 procent som upplevde störande problem med buller i sitt bostadsområde.

Närheten till de större trafiklederna skapar utmaningar vad gäller att nå det nationella miljömålet för frisk luft framför allt vad gäller de västliga delarna av mellanområdet samt de områden i Kålltorp som ligger längs med riksväg 40. Även områden vid Sankt Sigfridsgatan överstiger riktvärdet för 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft. Stora delar av mellanområdet, framför allt de delar som angränsar till Delsjöns naturområde understiger riktvärdet 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft.

4.3.6 Trygghet och brottslighet

Figur 33.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Kallebäck-Skår-Kärralund.

Figurkommentar: I Kallebäck-Skår-Kärralund har inga otrygga platser kartlagts.

Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

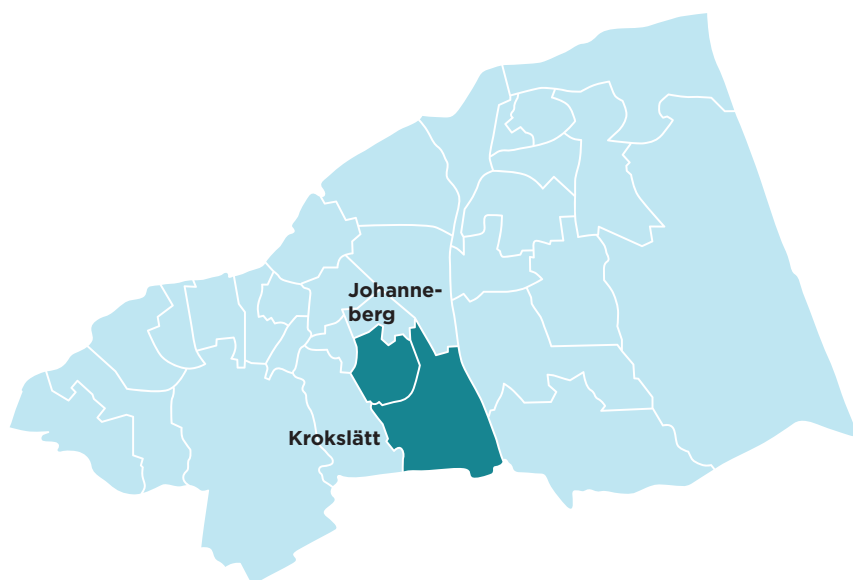
Mellanområdet är en så kallad "blind fläck". Socialförvaltningen har få verksamheter i området och därmed brist på information och ingen direkt problematik har uppmärksammats i området. Huruvida det beror på faktisk avsaknad av problematik eller på bristfälligt kartläggningsarbete är oklart. Detsamma gäller polisanmälningarna som är få i området. Det är oklart om det speglar den faktiska brottsligheten eller beror på låg anmälningsbenägenhet. Sedan 2021 pågår diskussioner kring pågående nybyggnation i Kallebäck där socialförvaltningen Sydväst driver ett boende för äldre personer med missbruksproblematik. Fastighetsägare har uttryckt oro kring utvecklingen när området förtätas och för förskolan som planeras att byggas mitt emot boendet. Sedan december 2021 arbetar socialförvaltningen Sydväst med ett 3-årigt projekt, Mutual Benefits, finansierat av Vinnova. Syftet med projektet är att skapa en metod som ska kunna integreras i planeringsprocesser i staden och som kan bidra till att bryta den negativa spiralen av målgruppens (människor som lever i social utsatthet) ständiga omlokaliseringar och exkludering. Det andra målet i projektet är att utveckla och testa konceptet "platssamverkan" i Kallebäck.

Då socialförvaltningen Centrum ingår i projektet Mutual Benefits har platsbesök och trygghetsvandring gjorts i Kallebäck utifrån Trygg i-uppdraget. Syftet är att få större förståelse för området, vad som kan bidra till otrygghet och hur den kan förebyggas.

4.4 Krokslätt-Johanneberg

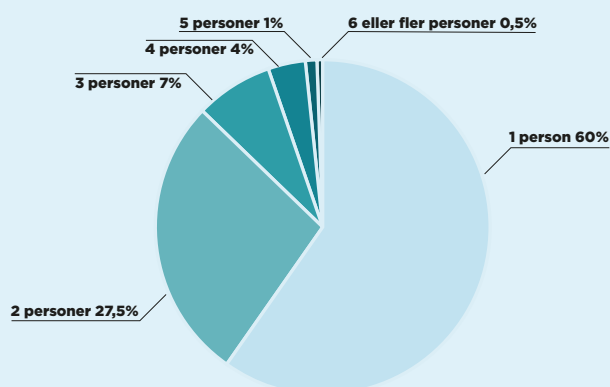
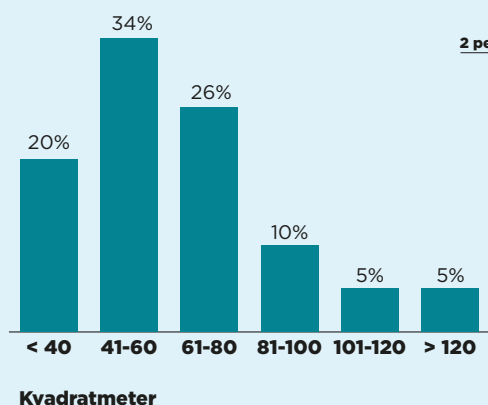
Krokslätt-Johanneberg ligger i stadsområdets mellersta-södra del och har en yta på cirka två och en halv kvadratkilometer. Mellanområdets sydligaste del angränsar till kommungränsen för Mölndals kommun.

Johanneberg har fått sitt namn efter landeriet Johanneberg och området var tidigare främst lantligt och obebyggt fram till 1920-talet. På 1920- och 1930-talet planerades och byggdes stora bostadsområden i Johanneberg. Krokslätt inkorporerades med Göteborg år 1922 och tidigare tillhörde marken ett municipalsamhälle med både jordbruksbygd och tätare bebyggelse längs Mölndalsvägen. Under perioden 1920–1950 bebyggdes området med villor och stenhus i tre våningar, men på 1970- och 1980-talet revs den äldre bebyggelsen längs Mölndalsvägen och ersattes med moderna bostadshus och studentbostäder. I mellanområdet finns några av stadens större institutioner så som Chalmers Tekniska Högskola och Carlanderska sjukhuset och här finns även flest antal studentbostäder sett till stadsområdet.

4.4.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Krokslätt-Johanneberg	SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	23 505	191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	2293	27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	299 800 kr K: 292 700 kr J: 312 500 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	52 %	48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	76 %	80 %	77 %
Självskattad hälsa	79 %	76 %	73 %
Trygghetsindex ²²	83 %	78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ²³	7,6	7,5	7,2

²² I de flesta mellanområden finns för få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

²³ Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.4.2 Bostäder

Johanneberg och Krokslätt består till stor del av rena boendemiljöer. Flera av bebyggelseområdena är produkter av sin tids stadsutvecklingsideal och delar av Johanneberg är riksintresse för kulturmiljövården. Bebyggelsen i norra Johanneberg är utformad som fritt liggande huslameller omgivna av grönska efter idealet ”hus i park”. I Krokslätt finns flera olika bebyggelse-typologier så som fristående lamellhus och även ett större antal småhus. I mellanområdet finns även ett stort antal studentbostäder.

Mellanområdet har en stor andel hyresrätter, främst hos privata hyresvär-dar, och det finns även många ensamhushåll, vilket delvis kan förklaras av den större andelen studentbostäder. I snitt bor det 1,6 personer per hushåll i mellanområdet. Närheten till flera universitets- och högskolemiljöer gör mellanområdet attraktivt för studenter.

I området finns en högre andel bostäder som är mindre än 40 kvadrat-meter jämfört med snittet i Göteborg och det utgör den vanligaste bostadsstorleken i mellanområdet. I Johanneberg finns det ungefär lika många lägenheter med ett rum och kök som med två rum och kök vad gäller bostäder i flerbostadshus. I Krokslätt är den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus två rum och kök.

Många av bostadsmiljöerna är av äldre karaktär. I Johanneberg är nästan alla bostäder byggda före 1940 medan det i Krokslätt är något större spridning. I Krokslätt har strax under 15 procent av bostäderna byggts efter år 2011. Östra Krokslätt har historiskt präglats av industri, men är nu i omvandling till modern blandstad.

Det finns cirka 3100 studentbostäder i Krokslätt och strax under 1300 i Johanneberg. Övriga specialbostäder i form av boende för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning finns enbart i Krokslätt där det finns cirka 240 sådana bostäder.

4.4.3 Lokal och social service

4.4.3.1 Samhällsservice

I Krokslätt finns tio kommunala förskolor, en fristående förskola samt ett föräldrakooperativ. Vid Glasmästaregatan ligger familjecentralen Draken som har föräldrastöd och här finns också en öppen förskola. Det finns fyra fristående grundskolor i Krokslätt. I Krokslätt finns även två kommunala vuxenutbildningar som även erbjuder Svenska för Invandrare. Vidare finns ett fristående gymnasium, två kommunala Vård och omsorgsboenden, tre vårdcentraler samt ett sjukhus, i form av Carlanderska sjukhuset, i området. Folk tandvården i Krokslätt ligger söderut i området vid Göte-borgsvägen.

I Johanneberg finns en fristående förskola, en kommunal grundskola, ett fristående gymnasium, en vårdcentral en kommunal daglig verksamhet samt dagverksamhet. På vårdcentralen finns även barnavårdscentral och barnmorskemottagning. I Johanneberg finns en folktandvård vid Gibraltargatan. Närmsta bibliotek finns i angränsande primärområdet Guldhe-den vid Dr Fries Torg respektive i Lorensberg på Götaplatsen.

4.4.3.2 Torg och kommersiell service

Krokslätt och Johanneberg saknar klassiska torgbildningar och Johanneberg saknar ett lokalt centrum.

Vid Gibraltargatan i Johanneberg finns viss verksamhet så som ett handelsstråk och en del restauranger. I Johanneberg finns enbart mindre mataffärer och dessa är i dagsläget lokaliserade i närheten av Eklandagatan. Även apotek finns i dagsläget vid Eklandagatan.

Längs med Mölndalsvägen i Krokslätt finns ett större verksamhets- och handelsområde. Här finns bland annat apotek samt större mataffärer som också utgör målpunkter för besökare utanför primärområdet.

4.4.3.3 Mötesplatser

I mellanområdet finns två bollplaner som är lokaliserade i Krokslätt. Bollplanerna ligger i grönområdet Mossen och ger möjlighet till spontanidrott. I Mossen finns även Mossens IP som är en friidrottsanläggning samt ett mindre utomhusgym i anslutning till motionsspåret. Ytterligare utegym finns vid Stuxbergsparken samt vid Grafiska vägen i Krokslätt. Närmsta sporthall ligger i angränsande primärområdet Landala. Det finns i dagsläget åtta lekplatser i mellanområdet varav sex är belägna i Krokslätt och två i Johanneberg.

I Krokslätt finns en mötesplats för äldre i närheten av familjecentralen Draken. En ytterligare mötesplats i Krokslätt är odlings- och koloniområdet Örgryte koloniträdgårdar.

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Centrum identifierade i det tidigare lokala utvecklingsprogrammet från 2019 att de flesta gårdar i stadsdelen i dagsläget har bristfällig tillgänglighet för barn med olika funktionsvariationer. Det innebär att gård och lekredskap inte kan nyttjas av alla (Göteborgs Stad, 2019a).

4.4.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I Krokslätt-Johanneberg har 10 procent av barn och unga²⁴ svarat på fritidsvaneundersökningen 2021. Av dessa uppger 55 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp och cirka 78 procent av de svarande är nöjda med sin fritid. Bland de svarande upplever strax över 40 procent att de har tillgång till många fritidsaktiviteter och majoriteten upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter samt att vägen dit är trygg.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. I Krokslätt-Johanneberg är cirka 21 procent av barn och unga i åldern 7–25 år aktiva i en idrottsförening, vilket ligger under medelvärdet för stadsområdet. Det är jämn fördelning mellan pojkar och flickor.

²⁴ Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

4.4.4 Grönområden

I Krokslätt finns tio bostadsnära parker och ett område som klassas som bostadsnära natur. Mossens naturområde i västra Krokslätt är ett kuperat naturområde som framför allt används för motion och promenader. I närheten finns bland annat bollplaner och utomhusgym som ger området en tydlig idrottsidentitet. Bland de bostadsnära parkerna kan Stuxbergsparken nämnas som ett populärt besöksmål. Parken är stor, har kuperad terräng och en blandning mellan öppna gräsytor och naturmark. Här finns bland annat en lekplats, bollplan, grillplats och pulkabacke. Parken används även av förskolor som är verksamma i området. En annan bostadsnära park i Krokslätt är Buråsparken som är en park med plana ytor. Här finns en lokal odlingsförening och promenadstråk. I södra Krokslätt finns också ett område vid Varbergsgatan som pekas ut som ett värdefullt natur- och friluftsområde. Mölndalsån rinner längs Krokslättis östra sida och är klassad som ett blågrönt stråk i staden.

I Johanneberg finns i dagsläget tre bostadsnära parker och ett område som klassas som bostadsnära natur. Högåsberget i nordöstra delen av Johanneberg är klassat som ett värdefullt naturområde med känsliga ekologiska värden och gamla träd. Här finns promenadstråk, naturstigar och ett par informella utsiktsplatser. Wijkandersparken används främst av studenter, boende och skola i området. Större delen av Wijkandersparken sluttar mot Gibraltargatan vilket begränsar vilka aktiviteter som är möjliga i parken. I Johannebergsparken finns en områdeslekplats och många barnfamiljer använder parken.

4.4.5 Mobilitet

4.4.5.1 Barriärer

Mellanområdet avgränsas i öster av E6/Kungsbackaleden samt Väst kustbanan som utgör både en fysisk såväl som mental barriär, med få passager, till angränsande mellanområden i öster. Även Mölndalsvägen i nordöstra Krokslätt samt Mölndalsån, som i en del av sträckningen går parallellt med varandra, utgör barriärer i området. I mellanområdet finns generellt sett många backar och mycket kuperad terräng. Dessa i sig utgör och kan upplevas som barriärer och de gör även området svåråtkomligt för många.

4.4.5.2 Gång- och cykel

Att färdas med cykel i mellanområdet är bitvis utmanande till följd av topografin. Pendelcykelstråket i Krokslätt går längs Mölndalsvägen och fortsätter sedan upp mot Korsvägen. Från Korsvägen går även ett pendelcykelstråk via det angränsande primärområdet Lorensberg som sedan kommer in i Johanneberg och fortsätter söderut förbi Chalmers längs Gibraltargatan. Generellt finns cykelbanor längs de mest trafikerade vägarna. Cykelbanorna går främst i nord-sydlig riktning med färre kopplingar i öst-västlig riktning. I Krokslätt är det flera delar av cykelbanan, i det som inte är pendelcykelstråk, som är förlagd i blandtrafik bland annat en sträckning längs med Framnäsgatan.

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Centrum identifierade i det lokala utvecklingsprogrammet att förutsättningarna för att promenera i mellanområdet är relativt goda. Vidare saknar Johannebergskolan och Vasaskolan

cykelförbindelser i dagsläget. Både Viktor Rydbergsgatan och Olof Rudbecksgatan saknar cykelbana och många barn blir här skjutsade till skolan. Detta skapar trängsel vid skolan och risker för de barn som rör sig i gaturummet. Förbi andra skolor, som exempelvis vid Framnäsgatan och runt Gyllenkrooksgatan, anges cykeltrafik i blandtrafik (Göteborgs Stad, 2019a).

4.4.5.3 Kollektivtrafik

I dagsläget går kollektivtrafikstråk i framför allt nord-sydlig riktning, medan möjligheterna att åka kollektivt i öst-västlig riktning är färre.

Flera av spårvagnslinjerna (6, 7, 8, 10 och 13) i Göteborg trafikerar mellanområdena via framför allt hållplatsen vid Chalmers Tekniska Högskola i norra Johanneberg. Även stombusslinje 16 trafikerar hållplatsen vid Chalmers. Vidare trafikeras Johanneberg av stombusslinje 55 Lindholmen – Johanneberg, som kopplar ihop Chalmers verksamheter i olika delar av staden, samt av stombusslinje 18 Backa – Johanneberg. Stombusslinje 19 Backa – City – Fredriksdal knyter ihop Johanneberg och Krokslätt i nord-sydlig riktning med hållplatser i båda områdena. Stombuss 52 Linnéplatsen – Skogome kommer in i Krokslätt vid Mossen och fortsätter sedan nordöst genom området mot Korsvägen. Spårvagnslinjerna 2 Högsbotorp – Mölndal respektive 4 Mölndal – Angered som går längs Mölndalsvägen försörjer områdena längs Mölndalsåns dalgång i östra Krokslätt med kollektivtrafik, men i dagsläget är dessa linjer hårt belastade.

Korsvägen utgör en tydlig knutpunkt både för spårvagn och buss, och när Västlänken är färdig även för tågtrafik. För spårvagn finns en öst-västlig koppling genom Chalmerstunneln men liknande kopplingar saknas längre söderut.

4.4.5.4 Buller och luftkvalitet

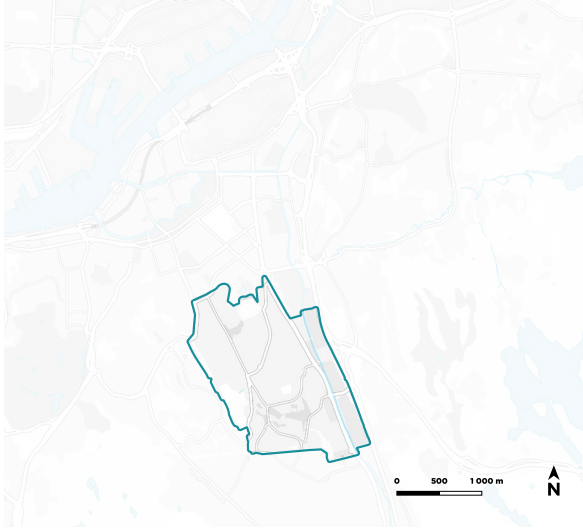
Området i västra Krokslätt är utsatt för höga bullernivåer från trafiklederna. Lokalt buller finns på genomfartsgatorna Fredriksdalsgatan, Framnäsgatan och Fridkullagatan i Krokslätt samt längs med Eklandagatan, Viktor Rydbergsgatan och Sven Hultins gata i Johanneberg. Även Gibraltargatan som går genom båda områdena är bullerutsatt. År 2020 var det 13 procent av de boende som upplevde problem med störande trafikbuller i sitt bostadsområde.

Närheten till de större trafiklederna skapar utmaningar vad gäller att nå det nationella miljömålet för frisk luft, framför allt vad gäller de östliga delarna av Krokslätt. Även områden längs med Mölndalsvägen överstiger riktvärdet för 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft.

4.4.6 Trygghet och brottslighet

Figur 34.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Krokslätt-Johanneberg.

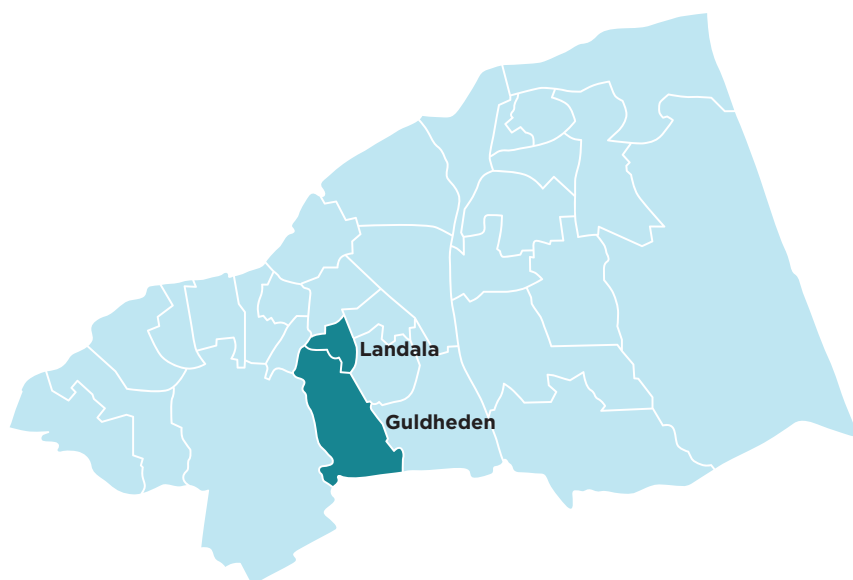
Figurkommentar: I Krokslätt-Johanneberg har inga otrygga platser kartlagts.
Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

Mellanområdet är en så kallad ”blind fläck”. Socialförvaltningen har få verksamheter i området och därmed brist på information och ingen direkt problematik har uppmärksammat i området. Huruvida det beror på faktisk avsaknad av problematik eller på bristfälligt kartläggningsarbete är oklart. Detsamma gäller polisanmälningarna som är få i området. Det är oklart om det speglar den faktiska brottsligheten eller beror på låg anmälningsbenägenhet.

4.5 Guldheden-Landala

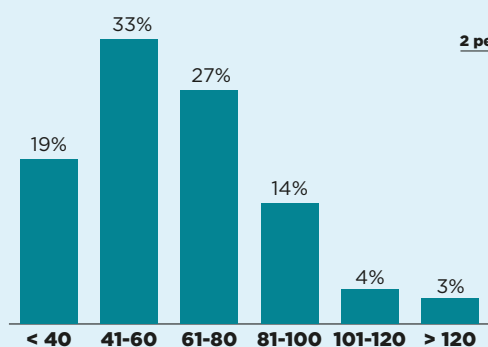
Guldheden-Landala ligger i stadsområdets mellersta-södra del och har en yta på strax under två kvadratkilometer. Mellanområdets sydligaste del angränsar till kommungränsen för Mölndals kommun. Guldheden-Landala är stadsområdets nästa minsta mellanområde sett till ytan.

Landala införlivades med Göteborgs stad år 1883 och var då en utpräglad arbetarstadsdel. På 1970-talet revs större delen av arbetarstadsdelen och ersattes med ny bostadsbebyggelse. Guldheden har genomgått en utveckling under olika perioder där merparten av området bebyggdes mellan 1940 och 1965.

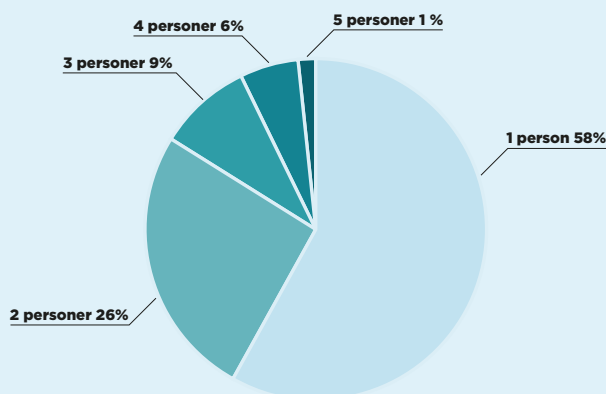

4.5.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Kvadratmeter

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Guldheden-Landala	SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	23 505	191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	2189	27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	315 500 kr G: 316 600 kr L: 312 400 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	53 %	48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	77 %	80 %	77 %
Självskattad hälsa	73 %	76 %	73 %
Trygghetsindex ²⁵	80 %	78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ²⁶	7,5	7,5	7,2

²⁵ I de flesta mellanområden finns för få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

²⁶ Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.5.2 Bostäder

Mellanområdet är till stora delar ett utpräglat bostadsområde. I Guldheden byggdes den övervägande majoriteten av bostäderna mellan 1940 och 1960 och i Landala är omkring 80 procent av bostäderna byggda mellan 1970 och 1990.

Flera av bebyggelseområdena är produkter av sin tids stadsutvecklingsideal och utgör riksintresse för kulturmiljövården. Flera områden ingår även i stadens bevarandeprogram. Norra Guldheden planerades som en grannskapsenhet och bostäderna utformades som sjuvåningars punkthus och korta trevåningslameller. Husen ligger glest omgivna av grönska. Södra Guldheden bebyggdes i huvudsak med punkthus, skivhus samt lamellhus och är ett exempel på ett bostadsområde med systematiskt genomförd trafikdifferentiering. Landala egnahem är ett område med bevarade villor och radhus i trä beläget i Guldheden. I södra Landala finns ett område med bevarade landshövdingehus i övrigt består bebyggelsen i området framför allt av lamell- och skivhus.

Guldheden-Landala har en högre andel hyresrätter än göteborgssnittet, särskilt primärområdet Landala där nästan nio av tio lägenheter är hyresrätter. I mellanområdet finns också många ensamhushåll, lite mindre än 60 procent i både Guldheden och Landala. I snitt bor det 1,7 personer per hushåll i mellanområdet.

I Guldheden är den vanligaste bostadsstorleken 41–60 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. I Landala är den vanligaste bostadsstorleken 61–80 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är tre rum och kök.

I mellanområdet finns många studentbostäder och flera stora studentbostadsområden. Flera av högskole- och universitetsmiljöerna, såsom Chalmers och Göteborgs universitet, är belägna i anslutning till mellanområdet, vilket bidrar till att många unga vill bo i området.

Vad gäller specialbostäder finns det sammanlagt 175 bostäder för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning i hela mellanområdet. I Guldheden finns det 660 studentbostäder och i Landala finns det runt 250.

4.5.3 Lokal och social service

4.5.3.1 Samhällsservice

I Guldheden finns fem kommunala förskolor, två fristående förskolor, fyra föräldrakooperativ samt en fristående öppen förskola. Det finns två kommunala och två fristående grundskolor i Guldheden. Vidare finns ett fristående vård- och omsorgsboende i området. Vid Dr Fries Torg ligger även ett bibliotek samt en folktandvård.

I Landala finns tre kommunala förskolor, två fristående förskolor, en kommunal och en fristående grundskola samt en vårdcentral. I Landala finns även ett kommunalt vård- och omsorgsboende samt en kommunal daglig verksamhet.

4.5.3.2 Torg och kommersiell service

Mellanområdets starka prägel av boendemiljöer gör att handeln främst är av närhandelskaraktär, med ett antal mindre handelskluster och lokala torg. Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Centrum är de lokala torgen i mellanområdet viktiga för många och fungerar som mötesplatser (Göteborgs Stad, 2019a).

I Guldheden finns Doktor Fries torg samt mindre torgbildningar vid Wavrinskys plats, Guldhedstorget och längs Doktor Bex gata. Mataffärer finns vid Guldhedstorget, vid Dr Bex gata samt vid Dr Fries torg. Vid Dr Fries torg finns även apotek. I Landala finns Kapellplatsen med Landala torg som har torghandel. Vid Landala torg finns också mataffär och apotek. Ytterligare mataffär i Landala finns vid Södra Viktoriagatan.

4.5.3.3 Mötesplatser

I mellanområdet finns två mötesplatser med öppen verksamhet för äldre. Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Centrum är den stora mötesplatsen Mötesplats-Kulturhus i Landala välbesökt (Göteborgs Stad, 2019a). I Guldheden finns den mindre verksamheten Mötesplats Guldheden.

I dagsläget finns det elva lekplatser i mellanområdet varav tio är belägna i Guldheden och en i Landala. Det finns en kommunal sporthall i mellanområdet som är belägen på Landala Torg.

I mellanområdet finns två odlings- och koloniområden varav båda är belägna i Guldheden.

4.5.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I Guldheden-Landala har 15 procent av barn och unga²⁷ svarat på fritidsvaneundersökningen 2021. Av dessa uppger cirka 60 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp och cirka 80 procent av de svarande är nöjda med sin fritid. Bland de svarande upplever runt 50 procent att de har tillgång till många fritidsaktiviteter. Runt 60 procent upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter samt att vägen dit är trygg.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. I mellanområdet är cirka 28 procent av barn och unga i åldern 7–25 år aktiva i en idrottsförening, vilket ligger under medelvärdet för stadsområdet. Delar av mellanområdet har låg andel aktiva i idrottsförening. Pojkar är aktiva i en förening i högre utsträckning än flickor.

4.5.4 Grönområden

Mellanområdet har flera grönområden med ytor för rekreation och vila. Det kuperade landskapet kan bidra till begränsad tillgänglighet till vissa platser.

I Guldheden finns en stadsdelspark i form av Guldhedsdalen som är ett större sammanhängande naturområde med varierad topografi och

²⁷ Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

vegetation. Stora delar av området är svårtillgängliga men bidrar också till områdets mer vildvuxna karaktär. I områdets västra del finns en park av mer anlagd karaktär med öppna ytor, lekplats och bollplan. I Guldheden finns utöver stadsdelsparken tolv bostadsnära parker och ett område klassat som bostadsnära natur. De bostadsnära parkerna används till vila, umgänge, aktivitet och lek. Parkerna är en del av ursprungstanken med utformningen av området och en del av Guldhedens karaktär.

I Landala finns ett bostadsnära naturområde och en bostadsnära park. Kattedam är ett naturområde med möjlighet till sällskapslek och picknick på en stor gräsyta. I området finns också kraftig topografi med ett vattentorn på högsta punkten. Även i den bostadsnära parken Fjäderborgens park är marken kraftigt kuperad. I parken finns möjligheter till promenad, lek och under vintertiden även pulkaåkning. Genom Landala går även Landalastråket som är ett grönt stråk som kopplar samman delar av Krokslätt, Landala och Vasastaden. Stråket börjar eller slutar i naturområdet Mossen, passerar Chalmers universitetsområde utmed Landala egna hemsområde, fortsätter genom Landalabergen och Kattedamms naturområde, korsar Segerstedtska parken i Vasastaden och via stadsdelsparken Haga kyrkoplan leder stråket till stadsparken Kungsparken med anslutning till blågrönt stråk längs Vallgraven. Stråket är delvis kuperat, med mer begränsad framkomlighet främst genom Landalabergen och delvis svaga kopplingar längs med stråket.

4.5.5 Mobilitet

4.5.5.1 Barriärer

Guldhedsgatan och norra delen av Doktor Allards gata som inrymmer både bil- och spårvagnstrafik upplevs som starka barriärer i området till följd av att de är svåra att passera som cyklist eller fotgängare. Mellanområdet är kuperat vilket skapar naturliga topografiska barriärer som gör området svåråtkomligt för många.

4.5.5.2 Gång- och cykel

Topografin skapar också utmaningar för de som färdas med cykel i mellanområdet. Både Guldheden och Landala har kopplingar till stadens pendelcykelnätverk. Pendelcykelstråket går i stor utsträckning längs med Guldhedsgatan och sedan vidare söderut längs med Ehrenströmsgatan, respektive Per Dubbsgatan och Sahlgrenska. Generellt har mellanområdet cykelbanor längs de mest trafikerade vägarna och främst i nord-sydlig riktning med färre kopplingar i öst-västlig riktning.

Då mellanområdet till stora delar inte upplevs högtrafikerat går det i de flesta fall bra att cykla på mindre vägar där separat cykelbana saknas. Dock saknas cykelbana längs långa sträckor av Doktor Allards Gata och Doktor Forselius Gata vilket skapar glapp i cykelnätet.

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Centrum identifierade i det lokala utvecklingsprogrammet från 2019 att förutsättningarna för att promenera i mellanområdet är relativt goda. Konflikter med andra trafikslag och områdets topografiska förutsättningar är de största hindren. Guldheden är till stor del ett trafikseparerat område. Här finns flera promenadvägar som ligger avskilt från biltrafik (Göteborgs Stad, 2019a).

4.5.5.3 Kollektivtrafik

Mellanområdets topografi skapar ett behov av finmaskig kollektivtrafik. I dagsläget går kollektivtrafikstråk i framför allt nord-sydlig riktning, men möjligheterna att åka kollektivt öst-västligt är färre.

Spårvagnslinje 10 Biskopsgården - City - Guldheden trafikerar östra delen av Landala med hållplats vid Kapellplatsen samt vidare till Guldheden i en sträckning som går söderut längs Doktor Allards gata till Doktor Fries torg och vidare till vändplatsen på Doktor Sydows gata.

Kollektivtrafiken kompletteras med ett antal busslinjer (25, 753 och 761) som huvudsakligen går nord-sydlig riktning längs med västra delen av Guldheden samt stombuss 52 Linnéplatsen – Skogome som går i öst-västlig riktning genom södra delen av Guldheden. Kapellplatsen och Wavrinskys plats är mindre knutpunkter i området där flera olika spårvagnslinjer och busslinjer möts.

4.5.5.4 Buller och luftkvalitet

Gällande buller präglas mellanområdet av mindre intensiv trafik och har mindre besöksnäring och nattaktivitet än mer centrala delar av staden. Några undantag är Guldhedsgatan och området kring Wavrinskys plats samt Doktor Allards gata som är utsatta för högre bullernivåer. År 2020 upplevde 14 procent störande trafikbuller i sitt bostadsområde.

Vad gäller luftkvaliteten så understiger de flesta delar av mellanområdet riktvärdet på 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft förutom vad gäller Guldhedsgatan, Wavrinskys plats och hållplatsområdet vid Chalmers som överstiger riktvärdet något.

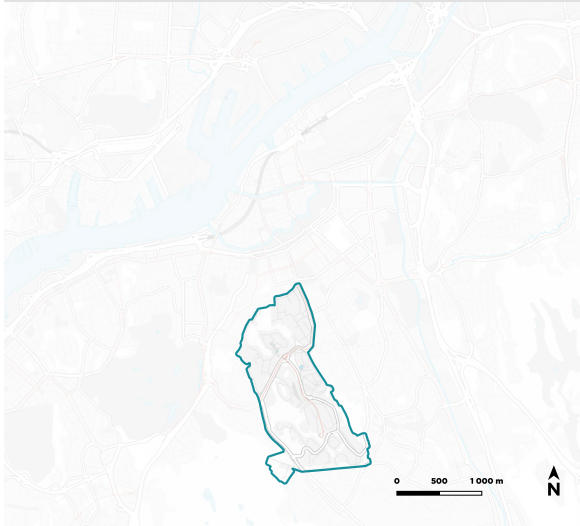
4.5.5.5 Trafiksäkerhet

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Centrum identifierade några särskilda aspekter i förhållande till trafiksäkerhet i mellanområdet i det lokala utvecklingsprogrammet från 2019. I mellanområdet ligger flera grundskolor. Till skolorna vid Guldhedsgatan/Doktor Allards gata finns utbyggd cykelbana och flera barn som bor i området går till skolan på egen hand. Guldheden är i många delar ett trafikseparerat område där barn som kommer söderifrån kan gå till skolan utan att passera stora trafikleder. Det gäller även för de barn som går på Mossebergsskolan. Hållplatsläget Wavrinskys plats upplevs dock som en osäker plats för oskyddade trafikanter. Många trafikslag samsas här på en liten yta och barnen behöver passera flera spår och körfält för att komma fram till skolan. Landalaskolan har relativt goda gång- och cykelförbindelser, dock är ytan för angöring med bil begränsad vilket skapar risker för barnen. Även Samskolan i intilliggande Norra Centrum saknar säkra cykelförbindelser (Göteborgs Stad, 2019a).

4.5.6 Trygghet och brottslighet

Figur 35.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Guldheden-Landala.

Figurkommentar: Figuren visar otrygga platser i Guldheden-Landala. Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

Mellanområdet är en så kallad "blind fläck". Socialförvaltningen har få verksamheter i området och därmed brist på information och ingen direkt problematik har uppmärksamats i området. Huruvida det beror på faktisk avsaknad av problematik eller på bristfälligt kartläggningsarbete är oklart. Detsamma gäller polisanmälningarna som är få i området. Det är oklart om det speglar den faktiska brottsligheten eller beror på låg anmälningsbenägenhet. Landala torg är ett undantag som tidigare upplevts som otryggt, men som idag upplevs som betydligt tryggare (Göteborgs Stad, 2023f). Då Systembolaget finns på Landala torg uppehåller sig stundtals människor som lever i missbruk, vilket ibland leder till ordningsstörningar som kan bidra till otrygghet.

4.6 Olivedal-Haga-Annedal-Änggården

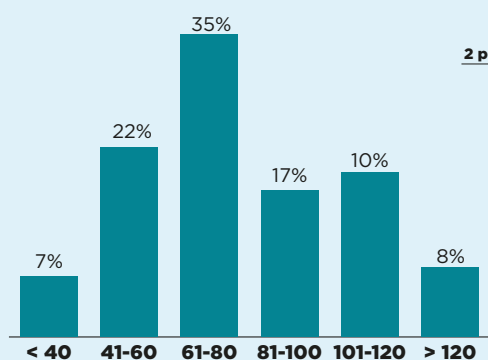
Olivedal-Haga-Annedal-Änggården sträcker sig från nord till syd i stadsområdets mer västliga del och har en yta på sex kvadratkilometer. Mellanområdets sydligaste delar angränsar till kommungränsen för Mölndals kommun.

Olivedal i Göteborg sträcker sig från Linnégatan till höjderna mellan Stigberget och Slottsskogen. Under 1800- och 1900-talet växte bostadsbebyggelsen i området, med höga stenhus och trädgårdar längs trottoarerna. Det byggdes även allmänna byggnader som skolor och en kyrka. Primärområdet Haga utgjordes ursprungligen av obebyggd mark mellan stadens murar och Skansberget efter stadens grundläggning i början på 1600-talet. Under 1800-talet genomgick Haga en snabb utveckling med ökad befolkning och expansion av bebyggelsen. På 1930-talet började diskussioner om stadsdelens framtid och efter många planer och debatter genomfördes en omfattande sanering och förnyelse av Haga från 1960-talet fram till slutet av 1990-talet, med bevarande av vissa historiska byggnader och tillkomsten av nya bostäder och offentliga byggnader. Annedal utvecklades på 1870-talet när staden köpte mark för att skapa en förstad för arbetare. Området utvecklades enligt nya bostadssociala idéer och olika typer av bostadshus byggdes, inklusive landshövdingehus och tegelhus. Under perioden 1890–1940 ersattes delar av det tidigare låga och glest bebyggda området med större hus och nya offentliga byggnader tillkom. Änggården har en byggnadshistoria som sträcker sig tillbaka till 1600-talet. Under perioden 1800–1960 utvecklades området med trävillor, radhusbebyggelse, Botaniska trädgården samt sjukhusbyggnader i form av Sahlgrenska sjukhuset. Slottsskogen i Änggården blev en park under perioden 1868–1900. Under de efterföljande åren tillkom vägar, stigar, restauranger och olika byggnader i parken.

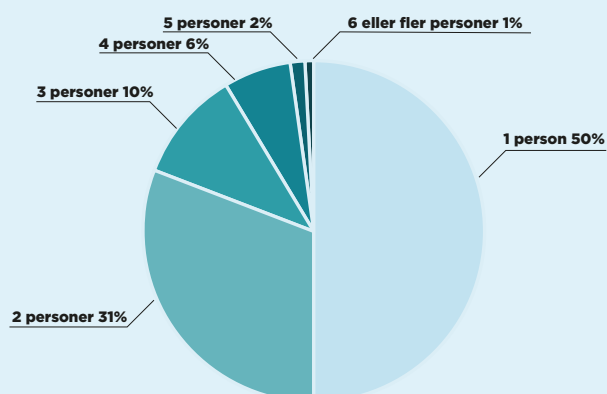

4.6.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Kvadratmeter

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Olivedal-Haga-Annedal-Änggården		SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	20 810		191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	2921		27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	392 000 kr O: 413 100 kr H: 358 600 kr	A: 369 800 kr Ä: 383 200 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	51 %		48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	81 %		80 %	77 %
Självskattad hälsa	75 %		76 %	73 %
Trygghetsindex ²⁸	75 %		78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ²⁹	7,6		7,5	7,2

28 I de flesta mellanområden finns för få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

29 Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.6.2 Bostäder

Mellanområdets olika områden skiljer sig åt i sin bebyggelse, bostadsutbud och karaktär.

Bostadsområdet Änggården omfattas av riksintresse för kulturmiljövården. Stadsplanen för området har tydliga kopplingar till den engelska "trädgårdsstaden" och byggdes ut cirka 1915–50 med radhus, parhus och villor. De flesta byggnaderna är av trä med några få undantag. I den södra delen ligger ett mindre område med åtta trevånings, slätputsade hyreshuslameller. På grund av de många radhusen och villorna finns det fler större bostäder här än i övriga delar av mellanområdet. Cirka 45 procent av bostäderna i Änggården byggdes innan 1940. De två vanligaste bostadsstorlekarna är bostäder mindre än 40 kvadratmeter respektive bostäder större än 121 kvadratmeter. Den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök men det finns också en större andel ettor med kokvrå eller kokskåp. Majoriteten av bostäderna är hyresrätter hos privata hyresvärdar men det är också en större andel äganderätter på 35 procent vilket ligger över göteborgssnittet. I snitt bor det 2,3 personer per hushåll i Änggården.

Hela primärområdet Haga utgör riksintresse för kulturmiljövården med motiveringen att "Haga är Göteborgs första planlagda förstad och den äldsta arbetarstadsdelen utanför Vallgraven. Planmönstret och den bevarade bebyggelsen speglar stadsdelens historia från 1600-talet. Enstaka byggnader ger exempel på den första tidens låga trähusbyggande." (Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, 2008:38) Samtliga bevarade landshövdingehus i Haga är uppförda under perioden 1876–95. Majoriteten av bostäderna i primärområdet är dock nyare och byggdes 1981–90. I Haga dominerar flerbostadshus varav majoriteten är hyresrätter. En stor andel tillhör allmännyttan. Den vanligaste bostadsstorleken är 61–80 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två till tre rum och kök. I snitt bor det 1,9 personer per hushåll i Haga.

Annedal karaktäriseras av bostadsområden som är byggda i inåtvända kvarter med relativt höga byggnader ut mot kringliggande gator och mer bilfria innergårdar innanför husen. Majoriteten av bostäderna finns i privata hyresrätter i flerbostadshus som är byggda på 1960- och 70-talen. Den vanligaste bostadsstorleken är 61–80 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. I snitt bor det 1,7 personer per hushåll i Annedal.

Delar av Olivedal kring Långgatorna samt norra delen Linnégatan utgör riksintresse för kulturmiljövården. Här uppfördes omkring senare delen av 1800-talet och början av 1900-talet bostadshus och annan bebyggelse i sten. Kring Linnégatan byggdes stenhus i fyra till fem bostadsvåningar samt butiker i gatuplanet och förträdgårdar. Hela Olivedal ingår i stadens bevarandeprogram och lite mer än hälften av områdets bostäder byggdes innan 1940. Övriga bostäder byggdes framför allt på 80-talet. I Olivedal består ungefär 60 procent av bostäderna av bostadsrätter och majoriteten av hyresrätterna är privatägda. I Olivedal har en omvandling av hyresrätter till bostadsrätter skett under det senaste decenniet. Den vanligaste bostadsstorleken är 61–80 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två till tre rum och kök. I snitt bor det 1,8 personer per hushåll i Olivedal.

Specialbostäder för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning finns framför allt i Änggården och Annedal där det finns runt 170 respektive runt 100 sådana bostäder. Det finns runt 250 studentbostäder i Olivedal och 124 i Änggården men knappt några i Haga eller Annedal.

4.6.3 Lokal och social service

4.6.3.1 Samhällsservice

I Olivedal finns fem kommunala förskolor, varav en är en anpassad grundskola, en fristående förskola, ett föräldrakooperativ, ett familjedaghem, ett familjehem samt en familjerättsbyrå. Det finns även en kommunal grundskola som även har anpassad grundskola, ett fristående gymnasium i området och även kulturskolan City har sina lokaler i området. Vidare ligger integrationscentrum med stöd till nyanlända, etableringsenheten samt informationskontor på flera språk på Andra Långgatan i området. Vid Första Långgatan finns även folktandvården.

I Haga finns en kommunal förskola, tre fristående förskolor, en kommunal grundskola ett fristående gymnasium, kommunal vuxenutbildning som erbjuder Svenska för Invandrare samt tre vårdcentraler. Vid Närhälsan i Haga finns även barnavårdscentral och barnmorskemottagning. Ytterligare en barnavårdscentral finns vid Södra Allégatan. I Haga ligger även Mikkamottagningen som vänder sig till personer med erfarenhet av sex mot ersättning, att skada sig med sex och/eller varit utsatta för människohandel för sexuella ändamål. Vidare bedriver NxtGenGbg verksamhet i Haga. De arbetar för att öka sysselsättningen bland göteborgare i åldrarna 18–30 år och erbjuder olika program.

I Annedal finns fyra kommunala förskolor, ett föräldrakooperativ, en kommunal grundskola samt en folkhögskola som även har svenska för invandrare. I Annedal ligger även Kriscentrum för kvinnor samt ett kommunalt vård- och omsorgsboende. I anslutning till boendet finns också kommunal dagverksamhet.

I Änggården finns fem kommunala förskolor, en fristående förskola samt ett fristående vård- och omsorgsboende. Det finns även en daglig verksamhet som vänder sig till personer med intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. I Änggården finns också socialt boende med långsiktigt och kortsiktigt lägenhetsboende för personer från 21 år med psykisk funktionsnedsättning och utan nuvarande missbruksproblematik. I östra Änggården ligger Sahlgrenska sjukhuset, vilket är en stor arbetsgivare för många av invånarna och en viktig målpunkt för boende i stadsdelen, andra delar av staden, regionen och även nationellt.

I mellanområdet finns också Fältgruppen Majorna-Linné som är en uppsökande verksamhet som vänder sig till barn och ungdomar mellan 10 och 20 år. Fältgruppen arbetar dagtid och kvällar och vistas i de miljöer där barn och unga befinner sig - som på hållplatser, fritidsgårdar, skolor, fotbollsplaner med mera.

4.6.3.2 Torg och kommersiell service

I Olivedal finns en mindre torgbildning kring Sveaplan som ligger väster om Övre Husargatan. Här finns flera mindre butiker, restauranger och mindre lunchställen samt caféer. I Olivedal finns ett uteliv med ett flertal

restauranger, caféer och butiker, framför allt i området vid Långgatorna och längs Linnégatan. Mattaffär finns i korsningen mellan Första Långgatan – Nordhemsgatan samt vid Linnégatan och Nordenskiöldsgatan. Vid den sistnämnda finns även ett apotek.

På gränsen mellan Haga och Olivedal ligger Järntorget som är ett av stadens viktigaste torg och en knutpunkt för kollektivtrafiken i västra delen av staden. Den norra delen av torget, som ligger i Olivedal, heter Olof Palmes Plats. Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné är Järntorget en central mötesplats som uppskattas av flera grupper (Göteborgs Stad, 2019c). Det är också en historiskt viktig mötesplats som fungerat som alternativ handels- och mötesplats till staden innanför vallgraven under flera århundraden. I Haga finns även Skanstorget som enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné framför allt används för hundpromenader, parkering och av studenter (Göteborgs Stad, 2019c). På senare år har även flera nya restauranger etablerat sig i området kring Skanstorget. Mattaffär i Haga finns i östra delen av området vid Pilgatan och apotek finns vid Frigångsgatan.

I Annedal finns Albotorget som är en mindre platsbildning med ett antal sittplatser och planteringar. I Annedal finns en mataffär vid Brunnsgatan.

Linnéplatsen är en knutpunkt för kollektivtrafiken som ligger på gränsen mellan Änggården, Annedal och Olivedal. Platsen anlades omkring år 1890 för att binda ihop Göteborg med Slottsskogen och fungerar delvis som entré till parken idag. I Änggården finns i dagsläget ingen mataffär. Apotek finns vid Sahlgrenska Sjukhuset.

4.6.3.3 Mötesplatser

I mellanområdet finns det totalt tio lekplatser varav tre i Haga, en i Annedal och sex i Änggården. Plikta är en bemannad utflyktslekplats i Slottsskogen där personalen är behjälplig med frågor, lånar ut cyklar, spel och lekredskap. På Plikta finns även öppen fritidsverksamhet för målgruppen 9–14 år.

Vid Heurlins Plats i Olivedal ligger kulturhuset Frilagret. Här finns möjligheter för personer mellan 13–30 år att arrangera utställningar, föreläsningar, spelningar med mera. Det finns också möjlighet för besökare, oavsett ålder att gå på utställningar, delta i workshops med mera. På Frilagret finns även ett café. Vid Frilagret ligger även mötesplatsen Speldags som har fokus på musik och underhållning för äldre.

I Haga ligger Aktivitetshus Centrum som riktar sig till personer från 18 år som lever med psykisk ohälsa eller psykisk funktionsnedsättning och önskar stöd i sin återhämtning. Aktivitetshuset erbjuder social gemenskap, arbetsgrupper, kursverksamhet samt arbetsmarknadsinsatser. I Haga finns även Allégården som är ett aktivitetshus med fritidsaktiviteter för alla pensionärer i Göteborg, här finns också ett café samt möjlighet att hyra lokaler under kvälls- eller helgtid.

En mötesplats i Annedal är lunchrestaurangen vid äldreboendet som även är öppen för allmänheten. Annedal är ett utpräglat bostadsområde och det finns få målpunkter för människor som inte bor i området. Konstepidemin är ett undantag och fungerar som mötesplatser för människor från andra delar av staden. Konstepidemin är ett fristående konstnärsdrivet kulturcentrum och en ateljéförening för över 120 konstnärer från olika konst-

områden. Här finns ateljéer, lokaler för utställningar, teater, musik samt en restaurang och lokaler för gemensamma möten. Konstepidemin bedriver även pedagogisk verksamhet för förskola och skola. En annan fristående mötesplats i Annedal är Saronkyrkan som även bedriver den öppna fritidsverksamheten Brunnan med målgruppen barn och unga i åldern 10–15 år. Den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné identifierade att det finns ett behov av fler spontana mötesplatser i Annedal, särskilt för ungdomar (Göteborgs Stad, 2019c).

De flesta av mötesplatserna i Änggården är kopplade till friluftsfritidsaktiviteter i, eller i närheten av, grönområdena. I Änggården ligger gym- och motionscentrumet Slottsskogsvallens idrottscentrum med en anrik friidrottsanläggning. Slottsskogsvallens entrépark definieras även som en näridrottsplats. På anläggningen går det också att hyra en möteslokal. I Änggården finns även Majvallen som är en bollplan belägen intill Slottsskogen i nordväst. Vidare finns tre utegym i Änggården varav ett ligger vid Dalens grusplaner i kanten av Slottsskogen, ett ovanför-, samt ett på Pliktas lekplats i Slottsskogen.

Andra mötesplatser i Änggården är Slottsskogsrinken som var en tidigare ishall men som nu har rivits och kommer att ersättas av en ny ishall som beräknas vara klar hösten 2023. Vidare finns det ett odlings- och koloniområde vid Thorild Wulffsgatan i Änggården samt en hundrastgård i norra delen av Slottsskogen. Den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné identifierade att det saknas mötesplatser som fungerar integrerande mellan de olika bostadsområdena i Änggården samt att det, utöver grönområdena, saknas målpunkter i området för besökare från andra delar av staden, vilket gör att det är få som har anledning att ta sig hit om de inte bor här (Göteborgs Stad, 2019c).

4.6.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I Olivedal-Haga-Annedal-Änggårdsbergen har 14 procent av barn och unga³⁰ svarat på fritidsvaneundersökningen 2021. Av dessa uppger cirka 60 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp och cirka 80 procent av de svarande är nöjda med sin fritid. Bland de svarande upplever runt 30 procent att de har tillgång till många fritidsaktiviteter och runt hälften av de svarande upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter samt att vägen dit är trygg. Olivedal-Haga-Annedal-Änggårdsbergen är det mellanområde där de svarande i lägst utsträckning upplever att de har många fritidsaktiviteter att välja bland.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. I Olivedal-Haga-Annedal-Änggården är cirka 32 procent av barn och unga i åldern 7–25 år aktiva i en idrottsförening, vilket ligger inom medelvärdet för stadsområdet. Pojkar är aktiva i en förening i högre utsträckning än flickor.

4.6.4 Grönområden

I Olivedal finns inga dagsläget inga stadsdelsparker eller områden som klassas som bostadsnära park och natur. I Göteborg Stads översiktsplan anges

30 Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

Masthuggskajen som en framtida stadsdelspark. Parken planeras ovanpå Götatunneln vid Järnväggsgatan. I närområdet finns få andra parker och stadsdelsparken vid Järnvägen förväntas bli en målpunkt inte bara för boende i närområdet utan också för besökare.

I Haga ligger stadsdelsparkerna Skansparken samt Haga kyrkoplan. Skansparken är en promenadpark på Skansberget i centrala Göteborg där fästningen Skansen Kronan från 1600-talet står. Toppen av Skansberget har en utsikt över staden. I Haga finns även den bostadsnära parken Soldaten.

I Annedal finns de bostadsnära parkerna Engelska Parken samt Seminarieparken. Guldhedsstråket är ett grönt stråk med mer eller mindre sammanhängande vegetation som går genom södra Annedal och kopplar samman Guldheden, Annedal och Linnéplatsen.

I primärområdet Änggården finns flera stora grönområden med olika karaktär, så som Änggårdsbergen, Göteborgs Botaniska Trädgård och Slottsskogen. Dessa tre områden utgör en del i ett sammanhängande grönområde som kallas Tremilaparken och fortsätter söderut till Kungsbacka.

Änggårdsbergen och Göteborgs Botaniska Trädgård utgör en stor del av primärområdet Änggårdens yta. Änggårdsbergen är ett naturreservat i primärområdets södra del och är ett utpräglat naturområde som används för promenader och utflykter för besökare från hela staden. I norr ansluter Änggårdsbergen till Göteborgs Botaniska Trädgård som har delar av sin träd- och busksamling i Änggårdsbergen. Göteborgs Botaniska Trädgård invigdes år 1923 och har i uppgift att verka för väckande och underhållande inom Göteborgs samhälle av intresset för växtvärlden samt för botanisk forskning och hortikultur. I Botaniska pågår ofta utställningar, aktiviteter samt undervisning för barn- och unga. I parken finns också en butik och en restaurang.

I Änggården ligger även Slottsskogen som är en av stadens viktigaste stadsparker. Här finns stora gräsytor för picknick och många promenadvägar för motion. Parken är en mötesplats året runt med lekplatser, olika aktivitetsytor och har en av Sveriges äldsta djurparker. I parken finns en mängd platser med olika karaktär och funktioner som lockar olika besökare, till exempel utflyktslekplatsen Plikta, Majvallen, Naturhistoriska muséet och Slottsskogsvallen. Här sker också olika kultur- och idrottsarrangemang samt aktiviteter som lockar besökare. För närvarande pågår ett planarbete med kulturresevatbildning som syftar till att ge Slottsskogen ett långsiktigt skydd.

Utöver dessa större grönområden finns det även tre grönområden vid Slottsskogsvallen där två av dem räknas som stadsdelsparker och en som bostadsnära park. Det finns även en bostadsnära park öster om Dag Hammarskjöldsleden vid Thorild Wulffsgatan.

4.6.5 Mobilitet

4.6.5.1 Barriärer

Dag Hammarskjöldsleden som går genom Änggården utgör den största barriären i mellanområdet. Medicinareberget är en naturlig barriär som avgränsar Änggården från Annedal, en barriäreffekt som förstärks av Sahlgrenska sjukhusområdet.

Haga avgränsas av de mindre barriärerna Sprängkullsgatan och Allégatorna. Allén gör att Pusterviksplatsen och kvarteren längs Rosenlundskanalen är avskilda från resten av Haga. Skansberget är den största naturliga barriären i Haga och bidrar till bostadsområdets inramning. Järntorget skapar i sin tur en viss barriäreffekt mellan Haga och Långgatorna, främst på grund av den komplexa trafiksituationen som präglar torget.

Berget mellan Guldheden och Annedal är en skarp naturlig barriär. Trafiken som genereras på Övre Husargatan utgör en barriär och gatan upplevs svåröverkomlig av barn, äldre och människor med olika funktionsnedsättningar.

I norra delen av mellanområdet finns fysiska barriärer i form av Stena Danmarksterminal, motet till Götatunneln och E45/Oscarsleden som försvårar åtkomsten till vattnet.

4.6.5.2 Gång- och cykel

Pendelcykelstråket går längs med båda sidor om Dag Hammarskjöldsleden vidare norrut längs med Övre Husargatan, förbi Skanstorget och längs med Sprängkullsgatan för att sedan koppla på pendelcykelnätverket vid Nya Allén mot Järntorget respektive in mot centrum. Cykelbanorna är huvudsakligen förlagda längs med de större gatorna i nord-sydlig riktning med undantag för den del av pendelcykelstråket som går förbi Sahlgrenska Sjukhuset i Änggården. I övrigt finns det färre cykelbanor i öst-västlig riktning som kopplar ihop de olika områdena.

4.6.5.3 Kollektivtrafik

Linnéplatsen som ligger i gränsområdet mellan Olivedal, Annedal och Änggården utgör en knutpunkt för kollektivtrafiken och trafikeras av flera spårvagnslinjer (1, 2 och 6) samt av flera busslinjer. Även Järntorget i Haga utgör en knutpunkt av kollektivtrafiken och trafikeras av ett flertal spårvagnslinjer (1, 3, 6, 9, och 11) samt bussar.

Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné upplevs de flesta områden i mellanområdet som välförsörjda av kollektivtrafik. Till Sahlgrenskaområdet upplevs kollektivtrafikförsörjningen som god, liksom till de västra delarna av Slottsskogen som är välintegrerade i intilliggande bostadsbebyggelse. I Änggården upplevs kollektivtrafiken som mer svårtillgänglig. Närmaste hållplatser i Änggården är Botaniska och Marklandsgatan men de ligger på andra sidan Dag Hammarskjöldsleden och det saknas direkta kopplingar dit. Haga är välförsörjt av kollektivtrafik runt omkring men saknar kollektivtrafik inne i själva Haga. Genom Annedal passerar spårvagnslinje 2 Högsbotorp - Annedal - City - Mölndal med flera stopp inom området (Göteborgs Stad, 2019c).

4.6.5.4 Buller och luftkvalitet

Generellt sett är mellanområdet utsatt för höga bullernivåer. Framför allt är det Dag Hammarskjöldsleden, Oscarsleden, Övre Husargatan, Linnégatan och Nya Allén som utgör de främsta bullerkällorna i området. I mellanområdet var det 2020 19 procent av de boende som upplevde störande trafikbuller i sitt bostadsområde, vilket är den tredje högsta andelen i stadsområde Centrum.

De många trafiklederna i mellanområdet försvårar även möjligheten att nå det nationella miljömålet för frisk luft. Stora delar av Haga och Olivedal överstiger riktvärdet på 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft, framför allt i områdenas norra delar. De delar i Änggården och Annedal som vetter mot natur- och grönområden understiger riktvärdena.

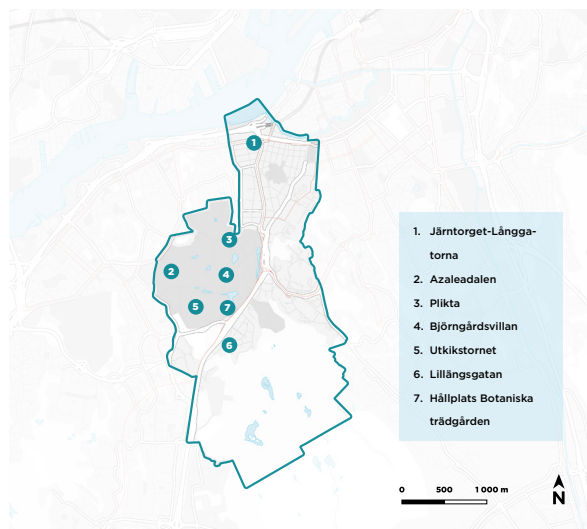
4.6.5.5 Trafiksäkerhet

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné identifierade några särskilda aspekter i förhållande till trafiksäkerhet i mellanområdet i det tidigare lokala utvecklingsprogrammet. Stadsdelsförvaltningen såg att Haga är ett otillgängligt område för rullstolsburna, äldre och personer som har svårt att gå. Kantstenar som inte är avfasade, kullerstensgator med många små kullar och gropar och höga trottoarkanter skapar hinder i stadsmiljön. Vidare identifierades ett behov av fler vilplatser, exempelvis bänkar, längs med Linnégatan för att äldre ska orka gå uppför gatan till Slottsskogen. Trafiksituationen på Linnégatan är också utmanande. Gatan upplevs trång med många olika trafikslag. Spårvagnarna kör fort och det är ont om utrymme för cyklister och gående, som ofta får använda samma utrymme. Samtidigt är Linnégatan det viktigaste stråket i området och fungerar som huvudsakligt stråk från områdets norra delar till Slottsskogen. Övre Husargatan är en svår plats att ta sig över då bil-, buss- och cykeltrafiken skapar en bred barriär. Samtidigt är det många som behöver korsa gatan i sin vardag, inte minst barn som har sin skolväg här. Gatan upplevs osäker på grund av dess bredd, blandning av trafikslag och den höga hastigheten (Göteborgs Stad, 2019c).

4.6.6 Trygghet och brottslighet

Figur 36.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Olivedal-Haga-Annedal-Änggården.

Figurkommentar: Figuren visar otrygga platser i Olivedal-Haga-Annedal-Änggården. Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

4.6.6.1 Järntorget och Långgatorna

Järntorget och Långgatorna präglas av en komplex problembild bestående av en öppen drogscen, hög berusningsgrad, brott och ordningsstörningar med koppling till kroglivet. Det finns också en koncentration av olika grupper av människor som lever i social utsatthet samt skadegörelse, klotter och nedskräpning. Problematiken förvärrades under Covid-19 pandemin vilket antas bero på ett ökat flöde av krogbesökare då krogarna i området hade fortsatt öppet medan exempelvis krogarna på Avenyn till stora delar var nedstängda. Den öppna gatuförsäljningen av narkotika på Andra Långgatan är den mest utpräglade i hela stadsområdet och enligt polisen en av de värsta öppna drogscenerna i hela Storgöteborg. Här söker inte bara köpare upp säljare utan säljare söker även aktivt upp köpare, främst bestående av unga vuxna män som besöker de många krogarna i området. Narkotikabruk sker mer eller mindre öppet i området. Skadegörelsen och nedskräpningen kan också härledas till det stora antalet krogbesökare. Brott och ordningsstörningar har en tydlig koppling till krogarnas öppettider då det framför allt vid stängning skapas trängda situationer där ett stort antal berusade personer kan bli både brottsoffer och gärningspersoner. Situationen drar även till sig kriminella som aktivt söker tillfällen för brott i form av narkotikaförsäljning, svarttaxiverksamhet, bedrägerier, fickstöldar och rån.

I området finns många verksamheter som vänder sig till exempelvis personer i hemlöshet, personer med missbruksproblematik, och EU-migranter. Det bidrar till en koncentration av människor som lever i social utsatthet i området, som i vissa fall konfronterar förbipasserande aggressivt eller skapar otrygghet på grund av interna konflikter.

4.6.6.2 Slottsskogen

I Slottsskogen finns en lång historia av säsongsbetonad problematik kopplad till främst ungdomar från hela staden men även kranskommuner och regionen som stundtals samlas i stort antal för att feta. Detta är främst koncentrerat till högtider som Valborg, skolavslutningar och höstterminsstart, men sporadiska samlingar uppstår långt in på hösten fram till vädret sätter stopp. Samlingarna är främst koncentrerade till Azaleadalen, runt Björngårdsvillan och Plikta, men platserna kan variera. Under sommaren samlas även ett stort antal vuxna i Slottsskogen som till viss del motverkar ungdomsproblematiken. När dessa försvinner på hösten ökar återigen problematiken som består av fylla, narkotikahandling, skadegörelse, ordningsstörningar och ibland även misshandel och sexuella övergrepp. Periodvis har detta lockat till sig kriminella som utnyttjat situationen för att bland annat råna och sälja narkotika till ungdomar.

4.6.6.3 Änggården

Runt Lillängsgatan har Familjebostäder ett bestånd av fastigheter som alla hyrs ut till socialförvaltningen Sydväst. Socialförvaltningen Sydväst bedriver olika typer av boendeverksamheter för människor som lever i social utsatthet, bland annat till människor som lever i missbruk. Fastigheterna är i dåligt skick vilket bidrar till otrygghet i området och drar till sig personer som hänger i trappuppgångar och hanterar narkotika. Personal på boendena upplever att problematiken har förvärrats under vintern 2022.

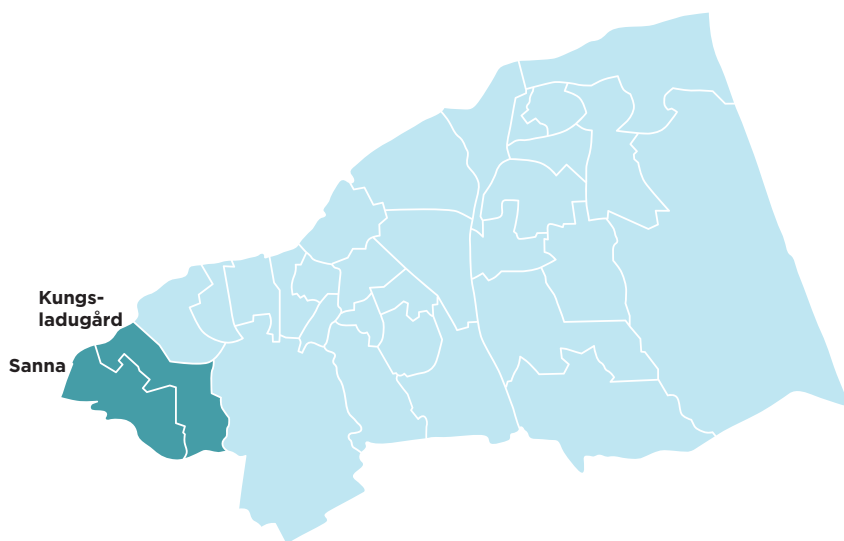
Hållplatsen Botaniska trädgården är utsatt för mycket skadegörelse i form av klotter, både på ytor som förvaltas av staden och på Västtrafiks anläggningar. Då förvaltningen av platsen delas mellan flera olika aktörer i kombination med intensivt klotter blir platsen sällan helt fri från skadegörelse.

4.7

Kungsladugård-Sanna

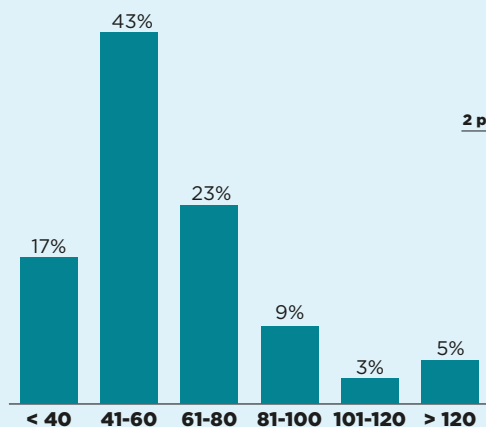
Kungsladugård-Sanna ligger i stadsområdets västligaste del och har en yta på strax under tre kvadratkilometer.

Kungsladugård fick sitt namn från Älvsborgs Kungsladugård och utvecklades under perioden före 1910. Efter antagandet av en stadsplan 1916 uppfördes områdets huvudsakliga bebyggelse, inklusive landshövdingehus, egnahem, stiftelsehus och kolonistugeområdet. Under 1940-talet tillkom även villor och bostadshus. Även Sanna var tidigare en del av Älvsborgs Kungsladugård och det fanns enstaka byggnader och torp längs älvstranden under 1700- och 1800-talet. Från mitten av 1800-talet och fram till 1950 var området främst lantligt och glest bebyggt. Under 1960-talet förändrades områdets karaktär genom byggandet av Älvsborgsbron och andra större vägar. Nordöstra delarna av Sanna är fortfarande delvis obebyggda.

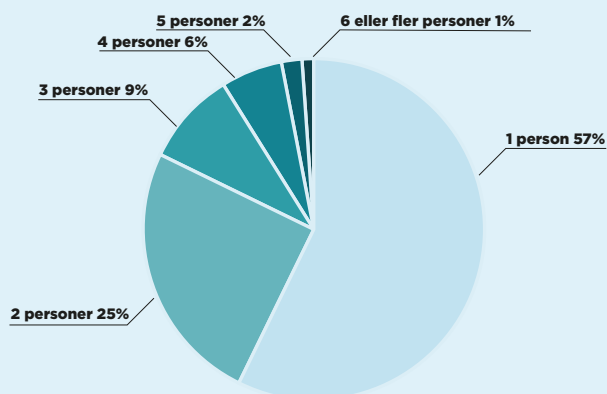

4.7.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Kvadratmeter

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Kungsladugård-Sanna	SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	13 338	191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	2067	27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	305 200 kr K: 313 100 kr S: 267 400 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	45 %	48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	76 %	80 %	77 %
Självskattad hälsa	72 %	76 %	73 %
Trygghetsindex ³¹	75 %	78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ³²	7,4	7,5	7,2

31 I de flesta mellanområden finns för få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

32 Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.7.2 Bostäder

Kungsladugård präglas av bostadsbebyggelse och karaktäriseras av landshövdingehus i kvartersstruktur. Även egnahemsområdets radhus och villor är utmärkande för området. Klippanområdet i norr har en mer blandad bebyggelse med både kultur- och hamnverksamheter. Det nya bostadsområdet Fixfabriken består av flerbostadshus i kvartersstruktur med högre byggnader i mer samtida gestaltning.

Sannas bebyggelse består till stor del av flervåningshus i funktionalistisk stil från 1930- och 40-talen, och bryter därmed av från Kungsladugårds landshövdingehus. De ljusa flervåningshusen, som sträcker sig från Sannaplan upp mot Sannabacken, utmärker området. Stora delar av bebyggelsen i Kungsladugård och även området Sandarna i Sanna ingår i stadens bevarandeprogram samt utgör riksintresse för kulturmiljövården. Även Klippanområdet i norra delen av Kungsladugård ingår i dessa.

Båda områdena har en hög andel hyresrätter inom allmännyttan. Andelen bostadsrätter är snarlik på strax under tjugo procent för båda områdena, men i Kungsladugård finns även en del äganderätter i form av småhus. Den mest förekommande bostadsstorleken i båda områdena är 41–60 kvadratmeter. I Sanna är cirka 50 procent av bostäderna i denna storlekskategori. Den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus i båda områdena är två rum och kök, medan det finns färre lägenheter som är fyra rum och kök eller större. I snitt bor det 1,7 personer per hushåll i mellanområdet.

Vad gäller specialbostäder finns det i dagsläget cirka 180 bostäder för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning i mellanområdet, där flest finns i Sanna. Det finns strax över 400 studentbostäder i mellanområdet där majoriteten ligger i Sanna.

4.7.3 Lokal och social service

4.7.3.1 Samhällsservice

I Kungsladugård finns fyra kommunala förskolor, fyra fristående förskolor, en fristående öppen förskola, ett kommunalt familjedaghem samt en kommunal grundskola med anpassad grundskola. Sedan 2022 genomförs arbetet med Skolan som Arena på Kungsladugårdsskolan. Den primära målgruppen är barn 8–12 år. Folktandvården i Kungsladugård finns i närheten av Jaegerdorffsplatsen. I Kungsladugård finns även kvinnobostaden Ella som är ett kortsiktigt kollektivt boende för kvinnor från 21 år med psykosociala problem, missbruk eller samsjuklighet samt ett socialt boende för personer från 21 år med missbruk och psykosociala problem och ett socialt boende för personer från 21 år som vårdas enligt Lagen om rättspsykiatrisk vård.

I Sanna finns sju kommunala förskolor, två kommunala grundskolor, två vård- och omsorgsboenden och en vårdcentral. I Sanna finns även familjecentralen Sandarna. På familjecentralen finns öppen förskola, barnavårdscentral, föräldrarådgivare och barnmorska. I södra Sanna finns också ett socialt boende med nödbistånd för familjer.

I mellanområdet finns också Fältgruppen Majorna-Linné som är en uppsökande verksamhet som vänder sig till barn och ungdomar mellan 10

och 20 år. Fältgruppen arbetar dagtid och kvällar och vistas i de miljöer där barn och unga befinner sig - som på hållplatser, fritidsgårdar, skolor, fotbollsplaner med mera.

4.7.3.2 Torg och kommersiell service

Mariaplan är ett lokalt centrum i området och mycket av områdets service är lokaliserat dit. I Kungsladugård finns kultur-, café- och restaurangverksamheter och många små butiker vilket skapar rörelse och aktivitet på gatorna. I Kungsladugård finns ett antal mindre mataffärer och kiosker. Något större mataffärer finns vid Mariagatan och Kungsladugårdsgatan i söder respektive i norr. Vid Mariaplan finns också ett apotek.

I Sandarna finns en mindre mataffär och en mindre kiosk i närheten av hållplatsen Sandarna vid Fridhemsgatan

4.7.3.3 Mötesplatser

Området kring Röda Sten Konsthall i Sanna och Gamla Älvsborgs fästning i Kungsladugård är attraktivt både för närings- och kulturlivet och som mötesplats för människor från hela staden.

Sockerbruket i Kungsladugård är en annan mötesplats för kulturliv med sitt kluster av verksamhetslokaler och arbetsplatser. I Sockerbruket ligger bland annat Göteborg Konst som är en del av kulturförvaltningen och arbetar med att möjliggöra upplevelsen av konst för alla i stadens offentliga rum.

Klippans kulturresevat i Kungsladugård är en kulturhistoriskt betydelsefull plats och uppskattas som besöksmål. Det är en av få platser i området där direktkontakt med älven är möjlig. Vid Klippan ligger även Klippankooperativet som består av fyra kooperativa arbetsplatser som är uppbyggda som ideella föreningar. Kooperativet vänder sig till personer med kognitiv/fysisk funktionsnedsättning som beror på förvärvad hjärnskada och som står utanför den vanliga arbetsmarknaden.

Gröna Vallen i centrala Kungsladugård nära Mariaplan är en aktivitetsplats för boende och föreningslivet. Här finns bollplaner och en lekplats. I Kungsladugård finns även Mötesplats Mariaträffen som är en träffpunkt för äldre och en generationsöverskridande mötesplats.

I Sanna finns en mindre sporthall i form av GS-hallen samt ett utegym i Sannaparken. Sandarna BK har sin föreningslokal i anslutning till Sannaparken, en plats som enligt föreningen fungerar som fritidsgård för ungdomar i föreningen. I Sandarna finns även Mötesplats Sandarna som utgör en träffpunkt för äldre, i anslutning till träffpunkten finns även en restaurang. Även på vård och omsorgsboendet i Sanna finns en restaurang som är öppen för allmänheten.

I båda primärområdena finns odlings- och koloniområden. I Kungsladugård ligger Slottsskogskolonin i östra delen av området och i Sandarna finns två koloniområden i nordvästra delen av området vid Sjöbergen. Sammanlagt finns det elva lekplatser i mellanområdet varav nio i Kungsladugård och två i Sanna.

4.7.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I Kungsladugård-Sanna har 20 procent av barn och unga svarat³³ på fritidsvaneundersökningen 2021. Av dessa uppger 70 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp och cirka 77 procent av de svarande är nöjda med sin fritid. Bland de svarande upplever cirka 50 procent att de har tillgång till många fritidsaktiviteter och majoriteten upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter samt att vägen dit är trygg. I stadsområde Centrum är Kungsladugård-Sanna ett av två mellanområden som har högst andel svarande som läser böcker varje dag.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. I Kungsladugård-Sanna är cirka 33 procent av barn och unga i åldern 7–25 år aktiva i en idrottsförening, vilket ligger inom medelvärdet för stadsområdet. Pojkar är dock aktiva i en idrottsförening i mycket högre utsträckning än flickor.

4.7.4 Grönområden

De östra delarna av Kungsladugård gränsar till stadsparken Slottsskogen som ligger i primärområdet Änggården. Det största grönområdet i Kungsladugård, och delar av Sanna, är Svaleboskogens friluftsområde. Svaleboskogen uppskattas och används mycket, huvudsakligen som ett promenadområde. På vintern används områdets norra del som pulkabacke. Utöver Svaleboskogen finns det i dagsläget sju områden som klassas som bostadsnära park och natur i Kungsladugård. Bland dessa kan Älvsborgsplan, nedanför Kungsladugårdsskolan nämnas. Plaskdammen som ligger här är en uppskattad mötesplats för barn och familjer. På vintern är platsen mindre välbesökt men backen mellan plaskdammen och skolan används även till pulkaåkning när det finns snö.

I Sanna finns stadsdelsparken Sannaparken. Här finns bland annat ett arboretum med olika arter av löv- och barrträd. I parken ligger också Stenåldersboplatsen som är en tematisk lekplats kopplad till stenåldersfynd som hittats i området vid arkeologiska utgrävningar. Utöver stadsdelsparken finns det tre områden i Sanna som klassas som bostadsnära park och natur. Bland dessa kan Sjöbergen nämnas. Naturområdet ligger på höjderna vid inloppet till Göteborg, mellan Nya varvet och Älvsborgsbron. Här finns möjlighet till utblickar över havet i väster. Området nyttjas bland annat för utflykter, promenader, löpning och orientering. Delar av Sjöbergen tillsammans med områden vid Röda Sten föreslås i Göteborgs gällande översiktsplan att utvecklas till en framtida stadsdelspark. Vidare utgörs stora delar av primärområdets yta av begravningsplatsen Västra kyrkogården som används som ett grönt promenadområde.

³³ Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

4.7.5 Mobilitet

4.7.5.1 Barriärer

I både Kungsladugård och Sanna skapar Oscarsleden, som går i öst-västlig riktning, barriäreffekter i områdena. Leden skiljer Klippan och hamnområdet från resten av Kungsladugård och Sanna. Älvsborgsbrons anslutning till södra älvstranden skapar ett trafiklandskap som försvårar tillgången till Sjöbergen och Röda Sten. Vidare separerar Kungsstensmotet Sanna från områdena väster om trafiklederna. I södra Kungsladugård är Högsboleden en barriär som försvårar kopplingarna mellan Kungsladugård och Högsbo.

Västra kyrkogården är en barriär i området och avgränsar både fysiskt och mentalt området mot Kungsladugård och Högsbo.

Kungsladugårdsgatan och Älvsborgsgatan är stora gator inom området och skapar vissa barriäreffekter då de är breda gator som rymmer flera trafikslag. Fridhemsgatan skapar också en mindre barriäreffekt mellan Sannas södra och norra bostadsområden med sin breda gatusektion och spårbundna trafik. Ytterligare barriäreffekter skapas av vagnhallen Majorna som med sin industriella karaktär är mindre integrerat med kringliggande områden och ligger intill de stora trafikstråken Karl Johansgatan och Oscarsleden.

4.7.5.2 Gång- och cykel

Både Kungsladugård och Sanna har pendlingscykelstråk som i princip går i en ring runt hela mellanområdet. I Kungsladugård går en sträckning från Jaegerdorffsplatsen söderut längs Slottsskogsgatan, Mariaplan och Kungsladugårdsgatan vidare till Högsbo. I Sanna går det i utkanten av området längs med Högsboleden. En del av cykelstråket går även i norr längs med Karl Johansgatan. Det finns i princip bara en cykelbana i öst-västlig riktning mellan områdena som går längs med Mariagatan/Fridhemsgatan men på Mariagatan sker cykling i blandtrafik.

Älvsborgsbron är en viktig koppling över älven men framför allt för bil- och busstrafik, då bron är hög och svårtillgänglig för gång- och cykeltrafikanter och saknar spårvagnsspår. Längs Sannas västra och södra gräns löper Högsboleden som har få tvärkopplingar för gång och cykel och dessutom går i en sänka mellan två höjder, vilket förstärker dess barriäreffekt.

Det förekommer även trottoarer för både cykel- och gångtrafik utan tydliga indelningar i området. Övergångarna över själva Karl Johansgatan är också otydliga och osäkra, framför allt vid hållplatsen Vagnhallen Majorna och intilliggande Vagnhallen, där barn och unga kan förväntas vilja röra sig själva till bostäder eller till fritidsaktiviteter som till exempel GS-hallen.

4.7.5.3 Kollektivtrafik

Kungsladugård trafikeras av två spårvagnslinjer i nord-sydlig riktning, linje 3 Källtorp - City - Majorna - Marklandsgatan samt 9 Angered - City - Kungssten - Saltholmen. Linje 9 fortsätter även i öst-västlig riktning genom Sandarna. Spårvagnslinje 11 Saltholmen - Ekedal - City - Bergsjön är en linje som går i öst-västlig riktning genom båda områden. Bussarna 30, 90 och 190 trafikerar hållplatsen Klippan som ligger i norra delen av området längs med Karl Johansgatan.

4.7.5.4 Buller och luftkvalitet

Norra Kungsladugård är utsatt för buller från Oscarsleden. Även de norra delarna av Sanna är utsatta för buller från Oscarsleden, Västerleden och Kungsstensmotet. Även Fridhemsgatan i Sanna samt Mariagatan, Mariaplan och Älvsborgsgatan i Kungsladugård har högre bullernivåer. Älvsborgsbron och Oscarsleden är båda rekommenderade transportleder för farligt gods. År 2020 upplevde 17 procent av de boende störande trafikbuller i sitt bostadsområde.

Områdena kring Oscarsleden så som Klippan överstiger riktvärdet 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft och har därför svårare att uppnå de nationella miljömålen kring frisk luft. Även områden kring Högsboleden överstiger riktvärdena.

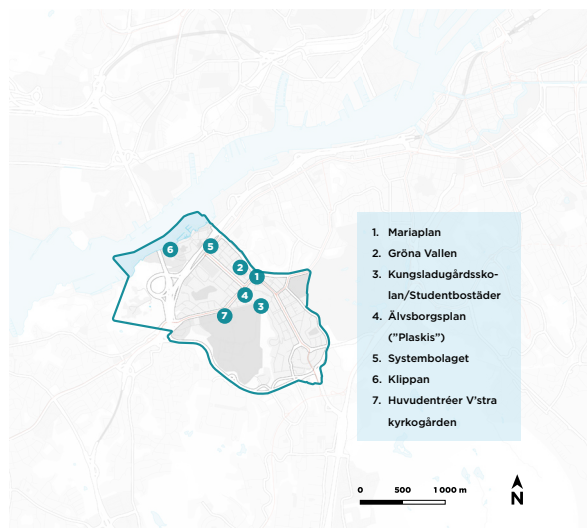
4.7.5.5 Trafiksäkerhet

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné identifierade några aspekter i förhållande till trafiksäkerhet i mellanområdet i det tidigare lokala utvecklingsprogrammet. En aspekt handlar om att det är utmanande för gående att ta sig över Ekedalsgatan mellan Ekedal och Majvallen då det är en bred väg med skymd sikt och ont om övergångsställen. Även korsningen Älvsborgsgatan - Godhemsgatan upplevs farlig att korsa för barn till och från Kungsladugårdsskolan. Slottsskogsgatan upplevs trång och trafikfarlig då bilar står parkerade i flera rader längs gatan och cyklister därför behöver cykla i mitten av gatan. Även trafiksituationen vid Jaegerdorffsplatsen skapar osäkerhet. Fridhemsgatan i Sanna är en lokal barriär i området med få "officiella" övergångar och skymd sikt i backen som svänger mellan Sandarnas och Sannaplans hållplatser. Muren mot Västra kyrkogården på ena sidan vägen försvårar möjligheten att vika av. Karl Johansgatan upplevs otrygg för framför allt gångtrafikanter (Göteborgs Stad, 2019c).

4.7.6 Trygghet och brottslighet

Figur 37.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Kungsladugård-Sanna.

Figurkommentar: Figuren visar otrygga platser i Kungsladugård-Sanna. Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

En utveckling av alltmer systematisk narkotikaförsäljning har uppmärksammats i området kring Mariaplan med omnejd (Gröna Vallen, Slottsskogsgatan, Ärlegatan, Paternostergatan, Gråberget), där allt fler ungdomar är involverade, några så unga som i högstadieålder.

Enligt polisen finns en överhängande risk för området runt Mariaplan att bli en så kallad etablerad drogscen. Redan nu finns tydliga tecken på en spridning av narkotikahandlingen i närområdet med utgångspunkt från Mariaplan. Familjebostäder har sin årliga hyresgästsundersökning 2021 sett en försämring av de boendes trygghet i de bostadshus som ligger i direkt anslutning till de platser där öppen gatuförsäljning av narkotika skett.

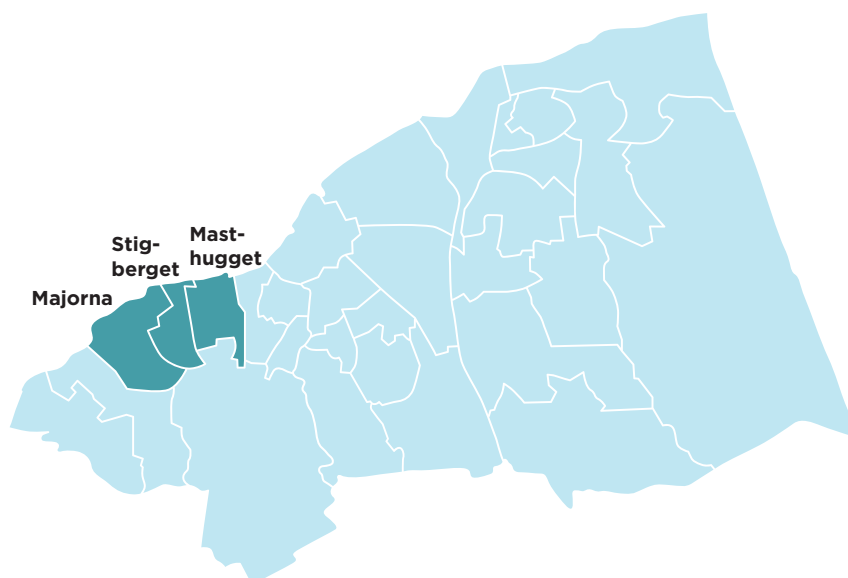
Flera platser i mellanområdet blir till och från samlingspunkter för ungdomar med sporadisk narkotikahandling som följd, vilket kan skapa otrygghet för boende. En sådan plats är parkområdet mellan Kungsladugårdsskolan och studentbostäder. Andra platser är vid lekplatsen mellan Kungsladugårdsskolan och Svaleboskogen och i anslutning till huvudentréerna till Västra Kyrkogården. Gemensamt för platserna är att de är undanskymda men ändå lättillgängliga. I området kring Systembolaget på Karljohangsgatan (Jaegerdorffsplatsen, Balders Popup-butik, hållplatsen Vagnhallen Majorna, Stobées trädgård) samlas missbrukare regelbundet vilket bidrar till otrygghet enligt en del boende.

Under vår och sommar 2021 och 2022 har det, speciellt kvällstid, samlats grupper av motorburna unga vuxna vid Banehagsgatans parkering vid Klippan. Vissa boende upplever det som störande då det spelas hög musik och upplever det som otrygghetsskapande med hotfull stämning. Det upplevs även vara en trafikfara när bilar och fyrhjulingar kör ner till parkeringen, ibland i hög fart. Någon narkotika har dock inte påträffats när polisen i början av sommaren 2021 gjorde en omfattande insats med att stoppa och kontrollera ett stort antal bilar i området.

4.8 Majorna-Stigberget-Masthugget

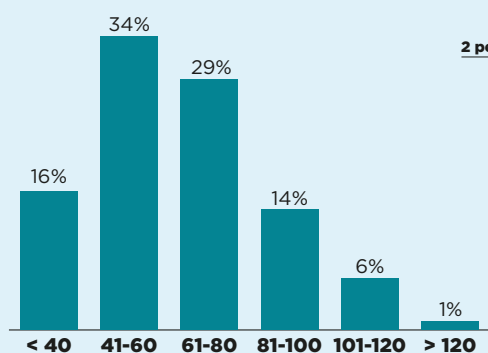
Majorna-Stigberget-Masthugget ligger i stadsområdets nordvästliga del och har en yta på två och en halv kvadratkilometer.

Majorna, tidigare en del av Älvsborgs Kungsladugård, utvecklades under 1600- och 1700-talet till en förstad till Göteborg med hamn- och varvsverksamhet längs älven. Under 1800-talet och tidigt 1900-tal skedde ytterligare utbyggnad med olika typer av bostäder, skolor och industriella anläggningar. Efter inkorporeringen med Göteborg 1868 upprättades en stadsplan som senare genomfördes, och sedan 1950-talet har området genomgått omfattande förändringar med rivningar och ny bebyggelse, men vissa områden med historiskt värdefull bebyggelse har bevarats. Stigberget, var tidigare i historien en tätbefolkad stadsdel med trähus längs sluttningarna ner mot älven och hamnområdet. Under 1800- och 1900-talet genomgick området utvidgningar och fick en varierad bebyggelse, inklusive landshövdingehus. På 1960-talet genomfördes en omfattande sanering och den tidigare oregelbundna bebyggelsen ersattes med enhetligt utformade bostadshus. Det område som idag utgör Masthugget ingick i Göteborgs ursprungliga ägor och fick sitt namn efter de masthamnar som tidigare låg längs älven. Historiskt sett har många verksamheter legat i området där vissa haft tydliga kopplingar till hamnindustrin. Området har genomgått flera perioder med omfattande förändringar och utbyggnader.

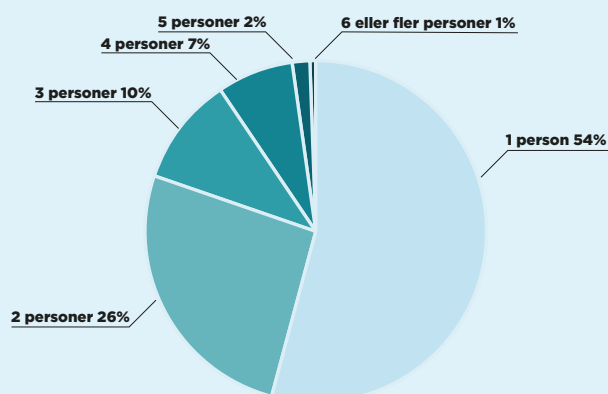

4.8.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Kvadratmeter

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Majorna-Stigberget-Masthugget	SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	29 832	191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	5029	27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	332 800 kr MA: 330 500 kr S: 308 800 kr MH: 350 300 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	55 %	48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	81 %	80 %	77 %
Självskattad hälsa	77 %	76 %	73 %
Trygghetsindex ³⁴	76 %	78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ³⁵	7,4	7,5	7,2

³⁴ I de flesta mellanområden finns få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

³⁵ Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.8.2 Bostäder

Majoriteten av bebyggelsen i mellanområdet utgörs av flerbostadshus. Den vanligaste upplåtelseformen sett till hela mellanområdet är hyresrätter men det är en relativt jämn fördelning mellan hyres- respektive bostadsrätter.

Bebyggelsen i primärområdet Majorna är till största delen byggd efter 1940 och är därmed byggd senare än i de andra primärområdena i mellanområdet. Bostadsbeståndet i Stigberget och Masthugget är gammalt med cirka 64 respektive 62 procent av bostäderna byggda innan 1940. Den fysiska tillgängligheten, till exempel tillgången till bostäder med hiss, är begränsad då bebyggelsen i mellanområdet är relativt gammal. I snitt bor det 1,8 personer per hushåll i mellanområdet.

I Majorna är den vanligaste upplåtelseformen hyresrätt inom allmännyttan men det finns områden, så som på Gråberget, där bostadsrätter utgör den vanligaste upplåtelseformen. Bostäderna i Stigberget utgörs främst av hyresrätter varav ungefär hälften tillhör allmännyttan. I Masthugget utgörs ungefär 40 procent av bostäderna av hyresrätter, varav majoriteten ägs av privata hyresvärdar.

Två rum och kök är den vanligaste lägenhetstypen flerbostadshus i alla primärområden. I Majorna finns något fler lägenheter med fyra rum och kök medan det i Stigberget och Masthugget finns något fler lägenheter med ett rum och kök.

Delar av såväl Majorna som Stigberget utgör riksintresse för kulturmiljövården. Området som avses är en social- och byggnadshistoriskt intressant miljö med inslag från flera epoker i Göteborgs utveckling. Området kring Allmänna Vägen-Djurgårdsgatan-Kommendörsgatan har en samlad bebyggelsemiljö med trähus från tiden före 1850 samt landshövdingehus från perioden 1880–1915. Stora delar i alla tre primärområden finns även upptagna i stadens bevarandeprogram. I den äldre delen av Masthugget, söder om Fjällgatan, består byggnationen främst av landshövdingehus i kvartersform. Norr om Fjällgatan ligger nya Masthugget, Masthuggsterrassen, som främst består av modernare byggnation från 1960- och 70-talen. Dessa nyare bostadskvarter är mer slutna i sin utformning, mer funktionsseparerade och har en högre skala än de äldre kvarteren.

Det finns i dagsläget strax över 300 bostäder för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning i mellanområdet, dessa är fördelade relativt jämnt mellan Majorna respektive Masthugget medan det är långt färre av denna bostadstyp i Stigberget. Studentbostäder finns framför allt i Masthugget där det finns runt 300 studentbostäder. I Majorna finns ett 50-tal studentbostäder och i Stigberget finns i dagsläget inga studentbostäder.

4.8.3 Lokal och social service

4.8.3.1 Samhällsservice

I Majorna finns tio kommunala förskolor, sex fristående förskolor, ett föräldrakooperativ, två fristående gymnasier, ett vård- och omsorgsboende, sex dagliga verksamheter, en dagverksamhet och två vårdcentraler. Vid Närhälsans vårdcentral finns även barnavårdscentral samt barnmorskemottagning. Vid Chapmans Torg finns också ett bibliotek. Annan samhällsservice som finns i Majorna är Columbus som drivs av socialförvaltningen

Centrum och som hjälper arbetslösa unga vuxna med psykisk ohälsa vidare till arbete eller studier. På Styrmansgatan ligger även den kommunala vuxenutbildningen Studium som också erbjuder Svenska för Invandrare. Vidare finns föräldrastöd i området med lots för barn och vuxna med funktionsnedsättning som erbjuder information och vägledning om vilket stöd som finns i samhället för barn och vuxna med funktionsnedsättning.

I Stigberget finns tre kommunala förskolor, fyra fristående förskolor, en kommunal grundskola samt en daglig verksamhet. I Stigberget finns också uppsökarenheten som ger akut hjälp och stöd samt erbjuder övernattningsplatser till personer som lever i hemlöshet. Vidare finns ett socialt boende i form av Kvinnoverksamheten/Familjeboendet som är ett långsiktigt och kortsiktigt lägenhetsboende för kvinnor från 21 år och barnfamiljer med psykosociala problem.

I Masthugget finns sex kommunala förskolor, tio fristående förskolor, ett familjedaghem, två öppna förskolor, två kommunala samt två fristående grundskolor, tre vårdcentraler, två dagliga verksamheter samt ett fristående vård- och omsorgsboende. På Närhälsan i Masthugget finns även barnavårdscentral och barnmorskemottagning. Vid Första Långgatan finns även ett bibliotek, ett socialkontor samt Romano Center i Väst som erbjuder service till personer som tillhör den nationella minoriteten romer. Annan samhällsservice som finns i Masthugget är kommunal vuxenutbildning på Kvinnofolkhögskolan som erbjuder Svenska för Invandrare till kvinnor och transpersoner. Vid Första Långgatan ligger även Respons alkoholrådgivning samt Behandlingsgruppen som vänder sig till personer över 20 år som har drogproblem.

I mellanområdet finns också Fältgruppen Majorna-Linné som är en uppsökande verksamhet som vänder sig till barn och ungdomar mellan 10 och 20 år. Fältgruppen arbetar dagtid och kvällar och vistas i de miljöer där barn och unga befinner sig - som på hållplatser, fritidsgårdar, skolor, fotbollsplaner med mera.

4.8.3.2 Torg och kommersiell service

I mellanområdet finns flera torg som fungerar som lokala centrum med serviceutbud.

I Majorna finns Chapmans torg där det finns bland annat mataffär och flertal mindre restauranger. Jaegerdorffsplatsen som också ligger i Majorna har enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné fungerat mer som central mötesplats tidigare men upplevs idag tom och otydlig. Torget präglas av sitt läge intill Jaegerdorffsmotet som skapar en intensiv miljö med trafikbuller och sämre luftkvalitet (Göteborgs Stad, 2019c). Förutom vid Chapmans torg finns mataffärer i Majorna vid Kustgatan samt Styrmansgatan. Apotek finns vid Karl Johansgatan i närheten av Chapmans torg.

Kring Stigbergstorget i primärområdet Stigberget finns bland annat mataffär och ett flertal kommersiella verksamheter så som restauranger, barer och kaféer. Torget och verksamheterna runt omkring fungerar som mötesplatser för människor från hela staden. Förutom vid Stigbergstorget finns en mataffär vid Amiralitetsgatan.

I Masthugget finns Masthuggstorget där det finns ett flertal kommersiella verksamheter så som restauranger och barer samt en mataffär. Ytterligare

mataffärer finns österut från torget på Andra Långgatan, vid Nordostpassagen, Fjällgatan och Bockhornsgatan. Apotek finns vid Masthuggstorget.

4.8.3.3 Mötesplatser

Huldas Hus är en kommunal mötesplats i närheten av Carl Johans Kyrka i Majorna som erbjuder gemenskap och aktiviteter till kvinnor som saknar fast boende.

I Majorna finns även Dalheimers hus som är en kommunal mötesplats för personer med funktionsnedsättningar. Lokalerna är anpassade och här finns restaurang, konferenslokaler och friskvård. Här finns även Eldorados centrum för aktivitet, kunskap och kultur för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Dalheimers hus hyr även ut kontors- och aktivitetslokaler till flera funktionsrättsorganisationer i Göteborg. I huset finns också ett bad, ett gym samt gruppträning som är öppna för alla. Det kommer att påbörjas en renovering under 2023, vilket medför att verksamheten kommer att flyttas och i vissa fall stängas. En annan mötesplats i Majorna är restaurangen på Gråbergets vård- och omsorgsboende.

Musikens hus är en fristående mötesplats i Majorna som fokuserar på musikupplevelser och som har besökare från olika delar av staden. På Majnabbeberget på norra sidan om Kusttorgsmotet finns ett kluster av kulturella verksamheter och föreningar, till exempel i Kustens hus som har anor från 1700-talet.

I Stigberget finns Kulturhuset Kulturlagret som är en arena för ungdomsdrivna kulturarrangemang och projekt med den primära målgruppen 16–25 år. En annan kommunal mötesplats i Stigberget är Stenhuset. Här finns Majkens fritidsgård som bedriver verksamhet för barn och unga i årskurs fyra till nio i grundskolan. I Stenhuset finns också Mammut som bedriver musikverksamhet för barn och unga i ålder 11–16 år. Arena 29, som också finns i Stenhuset, är ett kulturhus och en mötesplats med den primära målgruppen 16–20 år.

I Stigberget finns även Karl Johansgatans bollplan samt näridrottsplats som ligger vid Karl Johanstorget i Stigberget. Här finns också den fristående mötesplatsen Aktivitetshuset, som drivs av Majornas Samverkansförening.

Sjöfartsmuseet, som nyligen renoverats, är en annan mötesplats i Stigberget. Även Göteborgs Stadsmission, S:t Johanneskyrkan, som särskilt riktar sig till personer med social problematik av olika slag, utgör en mötesplats i Stigberget.

I Masthugget finns flera mötesplatser. En av dessa är Regnbågshuset som är en mötesplats för hbtqi-personer i Göteborg. Verksamheten skapas av, med och för hbtqi-communityt och är en plats för möten, engagemang, umgänge, informationsspridning och kreativt skapande. Här finns också ett café.

En annan mötesplats i Masthugget är frivilligcentralen Oscar som arbetar med brett folkhälsoarbete som utgår från deltagarnas engagemang. I Masthugget finns även sporthallen Masthuggshallen.

En fristående mötesplats i Masthugget är mötesplats Simone som riktar sig till flickor, kvinnor och transpersoner i åldern 13–30 år.

Det finns i dagsläget åtta lekplatser i området varav fyra i Majorna, en i Stigberget samt två i Masthugget. Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné finns det en välbesökt lekplats vid Paternostergatan. Den tidigare stadsdelsförvaltningen identifierade även att det finns lekplatser på bostadsgårdar i mellanområden men att dessa är inte alltid anpassade för de lite äldre barnen (Göteborgs Stad, 2019c).

4.8.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I mellanområdet har 17 procent av barn och unga³⁶ svarat på fritidsvanundersökningen 2021. Av dessa uppger 64 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp och cirka 81 procent av de svarande är nöjda med sin fritid. Bland de svarande upplever cirka hälften att de har tillgång till många fritidsaktiviteter och att vägen till sina fritidsaktiviteter är trygg. Majorna-Stigberget-Masthugget är det mellanområde som har lägst andel av de svarande som uppger att vägen till sina fritidsaktiviteter är trygg. Runt 60 procent upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina aktiviteter. I stadsområde Centrum är Majorna-Stigberget-Masthugget ett av två mellanområden som har högst andel svarande som läser böcker varje dag.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. Cirka 35 procent av barn och unga 7–25 år i mellanområdet är aktiva i en idrottsförening, vilket ligger inom medelvärdet för stadsområdet. I delar av mellanområdet är pojkar aktiva i en idrottsförening i mycket högre utsträckning än flickor.

4.8.4 Grönområden

I Majorna finns sex områden som klassas som bostadsnära park och natur. Här finns också begravningsplatsen Mariebergs kyrkogård.

I Stigberget finns stadsdelsparken Söderlingska parken. I parken finns perennrabatter och en hel del gamla träd, en uteplats för kafégäster, en bouleplan samt en lekplats. I parken ligger också Gathenhielska reservatet som är ett kulturresevat med enkla bostäder från 1700-talet för sjöfolk och varvsarbetare. Utöver Söderlingska parken finns det bostadsnära grönområdet Duvberget. I Stigberget finns även begravningsplatsen Djurgårdskyrkogården.

I Masthugget finns tre områden som klassas som bostadsnära park och natur. Bland dessa kan området Masthuggskyrkan nämnas som är ett kuperat naturområde kring kyrkan med olika promenadstigar och utsiktsplatser.

Stadsparken Slottsskogen som ligger i angränsande primärområden är ett grönområde och för vissa boende i mellanområdet är det även en vardagsplats. För de flesta boende i mellanområdet är stadsparken dock mer av ett utflyktsmål, då avståndet dit är relativt långt från de norra delarna av mellanområdet vid älven.

³⁶ Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

4.8.5 Mobilitet

4.8.5.1 Barriärer

I mellanområdet skapar Oscarsleden som går i öst-västlig riktning en barriär mellan områdets norra och södra delar. Oscarsleden delar på så vis av hamnområdet från resten av mellanområdet och försvårar därmed tillgången till älven. I Masthugget finns i dagsläget ingen befintlig gång- eller cykelkoppling över Oscarsleden, eftersom området på andra sidan utgörs av färjeterminalen, vilket gör att Masthugget är det primärområde i stadsområdet som är mest isolerat från älven. Även Karl Johansgatan och dess norra sidas höga bebyggelse skapar en mental barriär mot vattnet.

Det finns också naturliga topografiska barriärer i området i form av de olika åsarna så som Gräberget och Stigberget. Norr om Stigberget går Stigbergsliden, som sluttar brant ner mot älven och utgör en topografisk barriär mellan Stigbergets bebyggelse och vattnet.

4.8.5.2 Gång- och cykel

I mellanområdet går pendelcykelnätverket i norra delen av området längs med Oscarsleden i öst-västlig riktning för att sedan vika av söderut och följa Slottsskogsgatan i utkanten av primärområdet Majorna. Cykelbana finns även i Stigberget i nord-sydlig riktning längs med Djurgårdsgatan och Bangatan samt i Masthugget längs med Föra Långgatan i öst-västlig riktning.

De två trapporna mellan Jungmansgatan och Eldaregatan är värdefulla för att överbrygga naturlig topografi och knyta samman Olivedal med gamla Masthugget och är en koppling för fotgängare. Samtidigt identifierade den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné att trapporna kan upplevas otrygga på kvällstid. Även gångtunneln under August Kobbsgatan upplevs enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen som otrygg av barn, framför allt på kvällstid (Göteborgs Stad, 2019c).

4.8.5.3 Kollektivtrafik

Mellanområdet trafikeras framför allt av spårvagnslinje 3 Källtorp - City - Majorna - Marklandsgatan, spårvagnslinje 9 Saltholmen - Kungssten - City - Angered samt spårvagnslinje 11 Bergsjön - City - Ekedal - Saltholmen. Linje 3 och 9 trafikerar områdenas norra delar i öst-västlig riktning medan linje 11 även trafikerar de södra delarna i Majorna och Stigberget. I Masthugget passerar linje 11 genom området längs med Bangatan. Mellanområdet trafikeras också av busslinje 190 Volvo Torslanda - Kungssten - Järntorget och busslinje 90 Brunnsparken - Gräberget - Frölunda torg som kör upp till Gräberget i Majorna. I Stigberget kör även stombuss 60 Redbergsplatsen - Masthugget.

4.8.5.4 Buller och luftkvalitet

Mellanområdets norra delar är utsatta för buller från Oscarsleden som också är en transportled för farligt gods. Även Karl Johansgatans intensiva trafikflöden skapar visst buller i områden som ligger nära gatan. I övrigt skapar genomfartsgatorna så som Slottsskogsgatan, Saggatan, Djurgårdsgatan, Bangatan samt Fjällgatan lokalt buller i området. De högre belägna

områdena på åsarna är mindre bullerutsatta. År 2020 upplevde 16 procent av de boende störande trafikbuller i sitt bostadsområde.

Gällande luftkvalitet är det framför allt områdena närmast Oscarsleden och Karl Johansgatan som överstiger riktvärden på 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft och därmed får svårare att uppfylla det nationella miljömålet kring frisk luft.

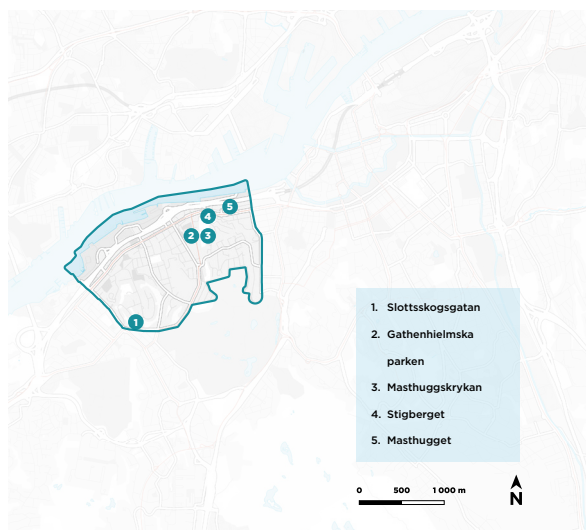
4.8.5.5 Trafiksäkerhet

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné identifierade några aspekter i förhållande till trafiksäkerhet i mellanområdet i det tidigare lokala utvecklingsprogrammet. Ekedalsgatan är en bred gata och skapar idag en barriäreffekt, särskilt för äldre och människor med funktionsnedsättningar. Den upplevs otrygg att korsa med höga hastigheter och skydd sikt. Det upplevs även svårt att röra sig mellan Jaegerdorffsplatsen och Järntorget längs Karl Johansgatan för fotgängare, då bil- och spårvagnstrafiken dominerar och skapar en oattraktiv vistelsemiljö. Karl Johansgatan är områdets mest intensiva stråk och skapar i sig en barriäreffekt. Stigbergstorget upplevs av många vara trafikfarligt och rörigt, med korsande trafik från flera håll, oklara gaturum för fotgängare och cyklister och ont om utrymme. Vidare upplevs området vid Masthuggskyrkan otryggt av vissa boende och verksamma i närområdet. Trafiksituationen beskrivs här som problematisk, då bussar och bilar tar sig upp på berget i ett begränsat utrymme (Göteborgs Stad, 2019c).

4.8.6 Trygghet och brottslighet

Figur 38.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Majorna-Stigberget-Masthugget.

Figurkommentar: Figuren visar otrygga platser i Majorna-Stigberget-Masthugget. Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

Mellanområdet präglas till stora delar av liknande problematik som finns i Kungsladugård-Sanna, det vill säga öppen hantering och bruk av narkotika, samt otrygghetsskapande samlingar av ungdomar och människor som

lever i missbruk. Mariaplan och Slottsskogsgatan ligger på gränsen mellan de båda mellanområdena vilket innebär att problematiken finns i båda mellanområden. Till problematiken hör narkotikahantering vid Paternostergatan och Gråberget. Sporadisk narkotikahantering sker även vid Karl Johanstorget.

I ett utbrett område kring Stigbergstorget och norra Masthugget finns problematik som delvis är gemensam för området kring Järntorget och Långgatorna med narkotikahantering och bruk som främst kan kopplas till att personer som lever i missbruk koncentreras till området. Flera verksamheter riktar sitt stöd till målgrupperna, exempelvis Johanneskyrkan och Masthuggsterassens vandrarhem. Tidigare har även Stigbergskliniken och Kommersen funnits i området men båda har relativt nyligen stängt sin verksamhet. Personer i missbruk har även historiskt uppehållit sig i P-huset Koffen och i Gathenhielska parken där det tidigare också varit problem med öppen narkotikahantering. Problematiken i parken upplevs ha minskat på senare år och platsen upplevs idag som tryggare. Masthuggsterassens vandrarhem används av socialtjänsten för akutplaceringar, och polisen har senaste året haft fokus på vandrarhemmet då det stundtals varit stökigt och kända kriminella grupperingar uppehållit sig där. Även vandrarhemmet kommer att läggas ned inom kort.

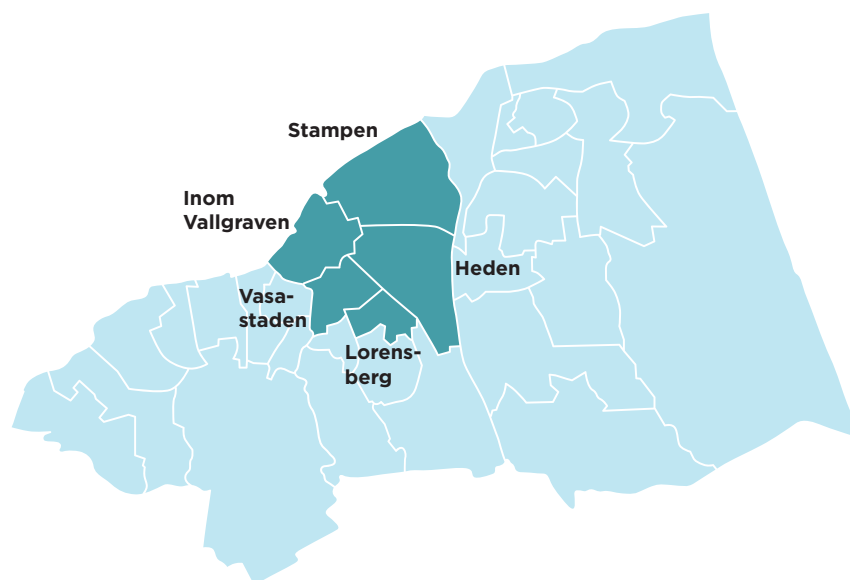
Vid Masthuggskyrkan finns problematik som till stora delar påminner om den problematik som finns vid Jenny Lindsgata samt parkeringen vid Klippan. Platsen har utsikt över en stor del av staden vilket under framför allt sommarhalvåret drar till sig många besökare. Under kvällar och helger samlas motorburna unga vuxna som upplevs störande av en del boende då de bland annat spelar hög musik och väsnas. Fordonstrafiken fram och tillbaka till kyrkan upplevs också bidra till otrygghet i form av en trafikfara. Problematiken upplevs ha minskat under sommaren 2022 jämfört med tidigare år.

4.9 Norra Centrum

Norra Centrum består av primärområdena Inom Vallgraven, Vasastaden, Lorensberg, Heden och Stampen. Mellanområdet ligger i stadsområdets mellersta-norra del och har en yta på lite mer än fem och en halv kvadratkilometer.

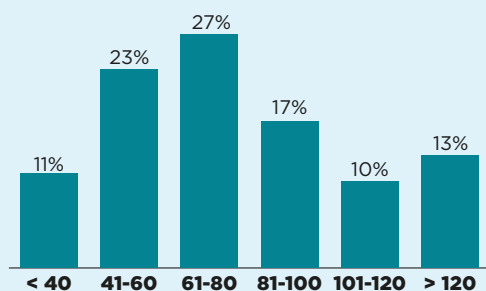
Delar av mellanområdet utgör Göteborgs ursprungliga stadskärna, som tidigare var en befäst stad med trähus. Under 1800-talet genomgick staden omfattande förändringar till följd av en kraftig brand och trähusen ersattes av stenhus. Efter 1870 förvandlades den ”gamla staden” till ett cityområde med nya bostadsområden och företagsbyggnader. Större omvandlingar genomfördes under 1950–1990 för att skapa ett modernt storstadscentrum. På 1600-talet växte en förstadsbebyggelse fram längs nuvarande Stampgatan i primärområdet Stampen, med bostadshus, verksamheter och sociala inrättningar. Under 1900-talet utvecklades området med bland annat utbyggda bryggerier och skolor, men från 1960-talet revs stora delar av bebyggelsen och ersattes med ny. Under 1800-talet utvecklades Gullbergsvass-området, inom primärområdet Stampen som ett hamnområde med kajer längs älven och regelbundet formade kvarter för verksamheter och bostäder. Under 1900-talet tillkom även flera järnvägslinjer i området. Lorensberg och Vasastaden var ursprungligen betesmarker och landerier som användes för jordbruk fram till mitten av 1800-talet. Efter planering och utbyggnad på 1800- och 1900-talet blev området ett exklusivt bostadsområde med stora stenhus och villor. Under 1600-talet bebyggdes landerierna Burgården, Stora Katrinelund och Liseberg längs Mölndalsån i området som idag utgör Heden. På 1800-talet byggdes det första villaområdet söder om Exercisheden, och under perioden 1890–1930 uppfördes en tätare bostadsbebyggelse i området söder om Exercisheden. Efter 1960 har viss rivning och modernisering ägt rum i området.

Flera större och omfattande stadsutvecklingsprojekt pågår i mellanområdet idag däribland utveckling av Evenemangsområdet i Heden och Centralenområdet i Stampen samt i Inom Vallgraven.

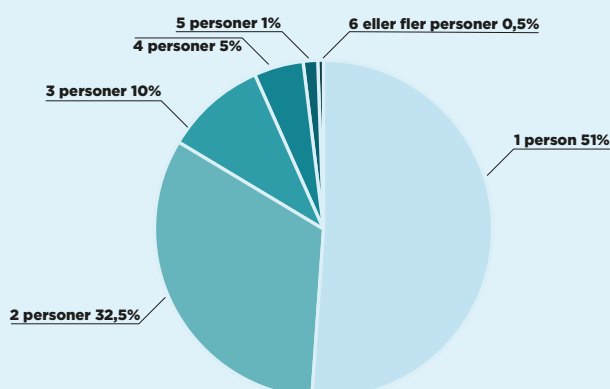

4.9.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Kvadratmeter

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Norra Centrum		SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	25 558		191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	2838		27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	405 800 kr L: 510 600 kr V: 426 600 kr	IV: 428 300 kr S: 354 600 kr H: 394 800 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	44 %		48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	80 %		80 %	77 %
Självskattad hälsa	77 %		76 %	73 %
Trygghetsindex ³⁷	73 %		78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ³⁸	7,2		7,5	7,2

³⁷ I de flesta mellanområden finns för få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

³⁸ Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.9.2 Bostäder

Norra Centrum består till stor del av det historiska Göteborg och stora delar av innerstaden utgör riksintresse för kulturmiljövård. Stadskärnan framför allt i Inom Vallgraven är en unik miljö med en rikt varierad bebyggelse. Området speglar Göteborgs utveckling från grundläggning till nutid. Trots att många bränder härjade i staden före 1800-talets början och trots att stora delar av bebyggelsen revs 1955–90 finns mycket kvar av den äldre karaktären i stadskärnan så som delar av den ursprungliga stadsplanen med vallgrav, kanaler, befästningsrester, gatusträckningar samt viss bebyggelse. Mer än hälften av bostäderna i Norra Centrum är byggda före 1940, vilket innebär att många av dem inte lever upp till moderna krav på exempelvis tillgänglighet. Mellanområdet har generellt sett en hög boendetäthet med en variation av bebyggelsetypologier. I snitt bor det 1,7 personer per hushåll i mellanområdet.

Majoriteten av bostäderna är byggda innan 1940 i Inom Vallgraven och det är relativt jämnt fördelat mellan olika bostadsstorlekar. Den vanligaste bostadsstorleken är 41–60 kvadratmeter men andelen bostäder i storleken 81–100, respektive 101–120, kvadratmeter är högre än göteborgssnittet. Den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. Majoriteten av bostäderna i Inom Vallgraven är bostadsrätter.

I Vasastaden är mer än hälften av bostäderna byggda före 1940 men även viss mer samtida byggnation har förekommit. Den vanligaste bostadsstorleken är 61–80 kvadratmeter men det finns också en större andel bostäder som är större än 121 kvadratmeter i området. Den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. Majoriteten av bostäderna är hyresrätter hos privata hyresvärdar men det är relativt jämnt fördelat mellan hyres- respektive bostadsrätter.

I Lorensberg är samtliga bostäder byggda före 1940. Majoriteten av bostäderna är större än 121 kvadratmeter i övrigt är det en relativt jämn fördelning mellan de olika bostadsstorlekarna. Den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är tre rum och kök. Lorensberg har störst andel lägenheter större än tre rum och kök i mellanområdet. Det är relativt jämn fördelning mellan bostads- respektive hyresrätter i området men majoriteten av bostäderna är hyresrätter hos privata hyresvärdar.

Ungefär hälften av bostäderna i Heden är byggda innan 1940 men en större byggnation skedde också på 80-talet. De vanligaste bostadsstorlekarna är 41–60 respektive 61–80 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är tre rum och kök.

Stampen har en något högre andel nyare bostäder än övriga mellanområdet, över hälften av bostäderna är byggda efter 1980-talet. Den vanligaste bostadsstorleken är 61–80 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. Stampen har störst andel ettor i mellanområdet.

I dagsläget finns det cirka 860 studentbostäder i Norra Centrum varav majoriteten ligger i Stampen och Heden. Det finns cirka 90 specialbostäder för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning och dessa finns enbart i Vasastaden och Heden.

4.9.3 Lokal och social service

4.9.3.1 Samhällsservice

I primärområdet Inom Vallgraven finns det två kommunala förskolor, en öppen fristående förskola, en kommunal respektive en fristående grundskola, fjorton fristående gymnasieskolor, en kommunal vuxenutbildning i form av MoA Lärcentrum, två vårdcentraler, två kommunala dagliga verksamheter samt två fristående dagliga verksamheter. På Närhälsan Kungshöjd finns även barnavårdscentral samt barnmorskemottagning. Vid Östra Hamngatan finns även ett bibliotek.

Samhällsservice som drivs och tillhandahålls av socialförvaltningen Centrum i Inom Vallgraven är föräldrarådgivning, Mini-Maria öppen-vårdsmottagning för ungdomar upp till 21 år och Socialjouren som kan ge akut bistånd på kvällar, nätter och helger. I primärområdet finns också Center mot hemlöshet som kan ge stöd, sjukvård samt information om rättigheter och skyldigheter för personer som är, eller riskerar att bli, hemlösa. Socialförvaltningen driver även Stödcentrum för brottsutsatta som är en samtalsmottagning för boende i Göteborg som blivit utsatta för brott, KAST-Köpare Av Sexuella Tjänster som ger hjälp med att bryta destruktiva sexuella beteenden. I primärområdet finns även mottagningen Kriscentrum för män som vänder sig till män från 18 år och uppåt och som har problem i nära relationer. Socialförvaltningen Centrum har även verksamheterna; Ungdomstjänst, Nätverksläget, Medling, Boutrednings-enheten samt Förvaltarenheten i primärområdet.

Annan samhällsservice i Inom Vallgraven utgörs av bland annat stadens budget- och skuldrådgivare, konsumentrådgivning, företagslots, teckenspråksforum som är ett medborgarkontor på teckenspråk samt äldrevägledare för teckenspråkiga. Flertalet förvaltningar inom staden har sina kontor i primärområdet. Här finns även Stadsledningskontoret som utför borgerliga vigslar samt Börsenhuset som är Göteborgs Stads officiella representationshus som även kommunfullmäktige sammanträder i.

I Vasastaden finns en kommunal förskola, en fristående förskola, fyra privata grundskolor, en kommunal gymnasieskola samt fyra privata gymnasieskolor. Vidare finns det ett privat vård- och omsorgsboende, tre vårdcentraler och en kommunal daglig verksamhet i området.

I Lorensberg finns tre kommunala förskolor, tre privata grundskolor, två privata gymnasier, en anpassad gymnasieskola samt yrkeshögskolan Yrgo. Vid Götaplatsen ligger Göteborgs Stadsbibliotek. I Lorensberg finns även annan samhällsservice i form av Humlan där elever i gymnasieskolan erbjuds möjlighet till individuell psykoterapi, samtal eller rådgivning.

Heden har totalt fem kommunala förskolor, två kommunala grundskolor, fem kommunala gymnasier, varav tre är anpassade gymnasieskolor, en fristående vårdcentral, en daglig verksamhet samt en funktionsstödsenhet. I Heden finns även yrkeshögskolan Yrgo samt Generationsmöten i Centrum som ger människor i alla åldrar förutsättningar att mötas genom att delta i olika aktiviteter. Det finns även kommunal vuxenutbildning i form av Studium samt Studium Trädgårdsutbildning. Vid Skånegatan finns även socialkontor. Socialförvaltningen har även verksamhet i form av Flyktingadministration samt Barnahus Göteborg som är en verksamhet där socionomer, polis, åklagare, barnläkare och barn- och ungdomspsyko-

loger samarbetar när det finns misstanke om att barn utsatts för våld och övergrepp.

I Stampen finns i dagsläget två kommunala förskolor, en privat grundskola, tre privata gymnasier samt en vårdcentral. I Stampen finns även akuttandvård inom Folktandvården, en barnmorskemottagning samt tre kommunala vuxenutbildningar som också erbjuder Svenska för Invandrare.

I mellanområdet finns även Fältgruppen City som arbetar uppsökande dagtid, kvällar och helger som stöd för ungdomar i åldern 13–21 år som vistas i Nordstan, Centralstationen eller andra delar av centrala Göteborg.

4.9.3.2 Torg och kommersiell service

I Norra Centrum finns ett antal torg och öppna platser. I Inom Vallgraven ligger Drottningtorget som framför allt fungerar som knutpunkt för kollektivtrafiken vid Centralstationen och Gustaf Adolfs torg som omges representationsbyggnader i form av Börsen, Stadshuset, Wenngrenska huset och Rådhuset. Det senare inrymmer såväl kommunledning som stadsledningskontor. I Inom Vallgraven finns även Grönsakstorget som idag främst fungerar som en parkeringsplats samt Kungstorget vid Stora Saluhallen där varje vecka bedrivs torghandel. I Inom Vallgraven finns även Rosenlundsplatsen som är belägen i närheten av Feskekôrka. Här bedrevs tidigare fiskhandel men idag är det framför allt en parkeringsyta. Feskekôrka, är en av Göteborgs mest kända sevärdheter och rymmer en inomhusmarknad för havsdelikatesser. Byggnaden har varit stängd för renovering och planeras öppna under senare delen av 2023. Även belägna i Inom Vallgraven är Esperantoplatsen samt Stenpiren. Båda dessa platser har byggts om och rustats upp under senare år. Esperantoplatsen är idag en populär plats för skejtare och en plats som binder samman centrum med Linnéstaden och Haga. Stenpiren som ligger på Skeppsbrokajen har blivit en knutpunkt för kollektivtrafik med en terminalbyggnad och närheten till kajen.

I Vasastaden ligger Vasaplatsen som fungerar som en mindre knutpunkt för kollektivtrafiken. Vasaplatsen har även en grönyta med en fontän i mitten och ett monument i platsens norra del.

Götaplatsen är en stor öppen plats i södra ändan av Kungsportsavenyn i Lorensberg. Den omges av några av stadens större kulturinstitutioner som Göteborgs Konsthall, Göteborgs konserthus, Göteborgs konstmuseum, Göteborgs stadsbibliotek och Stadsteatern. På Götaplatsen finns bronsskulpturen Poseidon som är en av Göteborgs mest kända landmärken.

I Heden finns Gårdatorget som ligger i förlängningen av Gårdavägen i korsningen Fabriksgatan, där torgdelen finns i dess norra del. Torget utgörs av en öppen yta med några sittplatser som omges av högre byggnader.

I Stampen finns Lilla Bommens torg som vetter ut mot Göta älv. Vid torgets östra del finns huvudsakligen tilläggsplatser för passagerarfärjor. I torgets västra del finns ett minnesmärke. Torget angränsar även till byggnaden "Läppstiftet" som utgör ett känt landmärke i Göteborg.

Flera av de offentliga rummen i mellanområdet, så som torgen, innehåller stora kulturmiljövården och tydliga landmärken. Även de centrala handelsstråken som finns i Inom Vallgraven, Nordstan, området runt Fredsgatan och Kungsgatan samt Kungsportsavenyn är av värde för kulturmiljön.

I Norra Centrum, särskilt runt Kungsportsavenyn, koncentreras även en stor del av stadens restaurang- och krogliv. I stora delar av mellanområdet dominerar handelns utbredning närmiljön och många av stadens invånare vistas dagligen i mellanområdet för att konsumera varor och tjänster. Mellanområdet Norra Centrum är en samlingsplats för stora delar av stadens besöksnäring. Turismen präglar Norra Centrum och innerstaden särskilt starkt då många målpunkter och attraktioner är belägna här. Turister utgör ett stort kundunderlag för många av handelns verksamheter. Hotellen i mellanområdet bidrar till att befolka områdena och många av de hotell och vandrarhem som finns i staden ligger i Norra Centrum. Detta är också en bidragande faktor till att en stor del av dem som vistas i mellanområdet är besökare snarare än boende.

I Inom Vallgraven finns mataffärer främst i Nordstan samt vid Hvitfeldtsplatsen. Apotek finns i Nordstan samt vid eller i närheten av Kungsgatan. I Vasastaden finns en mataffär vid Vasagatan i väster och en vid Kungsportsavenyn. Vid den senare finns även ett apotek. Ytterligare ett apotek finns vid Engelbrektsgatan. I Heden finns två mataffärer längs med Sten Sturegatan, en vid Skånegatan samt en större matbutik i närheten av Örgrytemotet vid hållplatsen Liseberg station. Här finns även apotek. Ytterligare apotek finns vid Korsvägen. I Stampen finns mataffärer längs med Odins- respektive Friggagatan. Vid Friggagatan finns även apotek.

4.9.3.3 Mötesplatser

Stora delar av stadens befolkning besöker och använder de verksamheter och platser som finns i Norra Centrum. Bland områdets identitetsskapande platser med möjlighet till samspel finns många av stadens stora kultur- och idrottsarenor. De flesta av dessa är storskaliga verksamheter. Områdets grönområden är viktiga mötesplatser för boende och besökare, liksom köpcentren Nordstan och Arkaden. Nordstan är en viktig mötesplats för framför allt unga, men utgör också en riskmiljö (se avsnittet om trygghet och brottslighet). I anslutning till Nordstan ligger Brunnsparken som både utgör en knutpunkt för kollektivtrafiken samt en mötes- och samlingsplats.

Många av stadens stora kulturinstitutioner såsom Göteborgs Stadsmuseum, Konstmuséet, Konserthuset, Stadsteatern, Stadsbiblioteket, Röhsska muséet och Göteborgsoperan ligger i Norra Centrum. Även flesta stora arenorna ligger i Norra Centrum.

I primärområdet Heden finns evenemangsområdet med stora målpunkter såsom Nya Ullevi, Gamla Ullevi, Scandinavium, Exercisheden och Liseberg. Det är värdefulla mötesplatser för många boende och besökare i staden. Rekreationsanläggningarna Valhallabadet och Valhalla sporthallar liksom biografen Filmstaden Bergakungen tillhör till större del vardagslivet och lockar dagligen människor till området. I Heden finns också Hedens bollplaner, Valhalla IP och Katrinelundsgymnasiets sporthall.

I Heden finns även Actionpark som är en bemannad plats för actionsport så som skate och BMX-cykling. Actionpark bedriver öppen verksamhet under sommarhalvåret med utlåning av utrustning, aktiviteter och workshops.

En annan fritidsverksamhet är Verket inom primärområdet Stampen som är en träffpunkt för både unga och seniorer. Fritidsverksamheten på Verket fokuserar på att skapa möjligheter till generationsöverskridande möten

mellan unga och äldre med syfte att minska fördomar och misstänksamhet samt stärka samhällsväven.

I Stampen finns även Svingelns sporthall som utgör en mötesplats i området.

4.9.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I Norra Centrum har 30 procent av barn och unga³⁹ svarat på fritidsvaneundersökningen 2021. Av dessa uppger 54 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp vilket är den lägsta andelen av mellanområden i stadsområde Centrum. Cirka 70 procent av de svarande är nöjda med sin fritid vilket också är den lägsta andelen i stadsområdet. Bland de svarande upplever runt 40 procent att de har tillgång till många fritidsaktiviteter och runt hälften av de svarande upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter. Norra Centrum är det mellanområde i stadsområde Centrum där de svarande i lägst utsträckning uppger att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter. Runt 60 procent upplever att vägen till fritidsaktiviteterna är trygg. Norra Centrum är det mellanområde i stadsområde Centrum som sticker ut vad gäller läsning där det är lägst andel som läser böcker varje dag eller minst en gång i månaden samt högst andel som uppger att de aldrig läser böcker.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. I mellanområdet är cirka 26 procent av barn och unga 7–25 år är aktiva i en idrottsförening, vilket är lägre än medelvärdet för stadsområdet. Delar av mellanområdet har låg andel aktiva i idrottsförening. I de flesta delarna av mellanområdet är det jämn könsfördelning.

4.9.4 Grönområden

Norra Centrum har flera stadsparker och många mindre grönområden, men fördelningen är ojämn. De parker som finns i Norra Centrum är sällan riktade mot en lokalbefolkning utan används av hela staden och regionens besökare. De präglas därför ofta av hårt besöksstryck. Tidigare rekreationsytor, såsom Kanaltorget, är under långa tidsperioder inte tillgängliga som en konsekvens av ombyggnationer i mellanområdet. Grönområdena i Norra Centrum präglas till stor del av att de i stor utsträckning används av skolor och förskolor i mellanområdet som delvis eller helt saknar tillräckliga grönytor för att tillgodose tillräcklig rörelse och utomhusvistelse.

I Inom Vallgraven finns två bostadsnära parker: Carolus Rex samt Domkyrkoplan. Carolus Rex ligger på Kungshöjd, har en varierad topografi och möjlighet till utsikt över staden och älven. Här finns också en lekplats. Domkyrkoplan omger Domkyrkan och här finns planteringar och olika sittplatser. I primärområdet finns också Kronhusparken som är en mindre park i trädgårdsstil.

I Vasastaden ligger Kungsparken som är en stadspark i stilen engelsk landskapspark. Parken utgörs av klippta gräsytor, gångstigar och olika trädgrupperingar. Vallgraven och slänterna ner mot vattnet utgör ett viktigt och välanvänt inslag i parken. Kungsparken utgör tillsammans med

³⁹ Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

angränsande Trädgårdsföreningen, Bältesspännarparken och Charles Felix Lindbergsplats det så kallade Kungsparksstråket som är ett av Göteborgs sammanhängande gröna offentliga rum. Bältesspännarparken som ligger på gränsen mellan Vasastaden och Heden har en mer stadsmässig karaktär. I parkens mitt finns en hårdgjord yta med vattenlek. Här finns också flera sittplatser och parkens yta används för tillfälliga evenemang.

I Vasastaden finns även stadsparken Vasaparken som, likt Kungsparken, är uppförd i stilen engelsk landskapspark. I Vasaparken finns bland annat möjligheter till promenad, vila och lek. Parken används av närliggande skolor. Utöver stadsparkerna finns även en bostadsnära park samt ett område klassats som bostadsnära natur i Vasastaden.

I Lorensberg finns stadsparken Renströmsparken. Parken består av olika vegetationsmiljöer och innehåller flera äldre träd med bevarandevärde. I parken finns bland annat en stadsdelslekplats, näckrosdammen, flera sittplatser samt soldäck i vattenbrynet. Renströmsparken utgör tillsammans med Högåsbergets naturområde och Johannebergsparken i Johanneberg ett viktigt grönt stråk. Utöver stadsparken finns det fyra bostadsnära parker i Lorensberg. Landeriparken som är en rest av Johannebergs landeris trädgård är för närvarande otillgänglig under tiden som Västlänken byggs då platsen används som etableringsyta för bygget. Genom Lorensberg går även Lorensbergsstråket som är ett grönt stråk genom Lorensberg och delar av Johanneberg. Stråket kopplar samman stadsparkerna Renströmsparken, Vasaparken och Kungsparken. Lorensbergsstråket lämpar sig främst för promenader och är i stora delar relativt kuperat, vilket gör att det inte är fullt tillgängligt i alla delar.

I Heden finns stadsdelsparken Burgårdsparken. I parkens norra del finns landeriet Katrinelunds trädgård som har en mer ordnad parkkaraktär. I övrigt utgörs parken främst av naturmark med varierande topografi och slingrande gångstigar. I parken finns också Actionparken. Utöver stadsdelsparken finns det två bostadsnära parker i Heden samt stadsparken Trädgårdsföreningen. Trädgårdsföreningen grundades 1842 och har i dagsläget ett rosarium, växthus, palmhus samt butiker, en lekplats, caféer och en utomhusscen för olika uppträdande. I parken ligger också en restaurang.

I Stampen finns en bostadsnära park, Odinsplatsen. Parken utgörs i huvudsak av en större fontän som omges av sittplatser och öppna gräsytor. Platsen används i stor utsträckning som lunchplats och plats för vattenlek under årets varma månader. I Stampen finns även två mindre parker samt två begravningsplatser i områdets sydöstra del. Stadens översiktsplan pekar på att en framtida stadspark på minst tio hektar ska tillskapas inom området.

I Norra Centrum finns flera av stadens större vattendrag, här rinner Göta älv, Fattighusån och Mölndalsån. Vallgravsstråket sträcker sig från Drottningtorget till Järnvägen och Skeppsbron och går i utkanten av områdena Inom Vallgraven, Vasastaden och Heden. Det utgör ett karaktäristiskt stråk för staden och stadskärnans identitet, med grönska och parker på ena sidan och mer hårdgjord mark och bebyggelse på andra. Stråket har mycket höga kulturmiljövärden och är en del av riksintresset för innerstaden. Mellan Stampen och Heden går det blågröna stråket Fattighusån. Fattighusån är en grävd kanal från 1600-talet som förbinder Mölndalsån med Stora Hamnkanalen och Vallgraven och slutligen Göta älv. Ån omges av den hårt trafikerade Ullevigatan på ena sidan och spårväg längs Stampgatan respektive parkeringsplatser utmed Lilla Stampgatan på andra sidan.

Detta gör att marken närmast ån är i princip helt otillgänglig för gång och cykel längs hela dess sträckning. Norra sidan består av murad kaj, medan södra sidan utgörs av en grässlånt med inslag av träd och buskvegetation. Mellan Örgrytevägen och Ullevigatan i Heden rinner Mölndalsån som på sin västra sida har inslag av grönska och varierad växtlighet. Stråket utgör en tillgång för de som bor och arbetar i Gårda.

4.9.5 Mobilitet

4.9.5.1 Barriärer

Norra Centrum inringas i stort av trafikbarriärer. Motorvägen E6/Kungsbackaleden utgör en barriär öster om stadsdelen och i norr finns spårområdet, centralenområdet med bangården samt E45/Götaleden som utgör betydande trafikbarriärer. Förutom de stora motorlederna är trafiken intensiv och skapar barriäreffekter på flera gator i Norra Centrum. Nya Allégatan, Ullevigatan, Aschebergsgatan och Skånegatan är exempel på sådana gator.

4.9.5.2 Gång- och cykel

Pendelcykelnät finns i flera delar av mellanområdet. En del av pendelcykelstråket går norrut över Hisingsbron. Söder om Hisingsbron fortsätter en del av stråket österut längs med Kruthusgatan i Stampen för att sedan ansluta till pendelstråket vid Olskroken. En annan del fortsätter västerut efter Hisingsbron och går längs med älven via bland annat Operagatan i nord-sydlig riktning. Ytterligare en del av stråket fortsätter söderut längs med Nils Ericsonsgatan förbi Centralstationen. Stråket delar sedan på sig vid gamla Ullevi där en del fortsätter längs med Nya Allén och en annan del längs med Ullevigatan. Från Ullevigatan finns kopplingar söderut genom Heden längs med Skånegatan till Korsvägen respektive längs med Burgårdsstråket och österut till Sankt Sigfrids plan. En annan del av pendelcykelstråket kopplar ihop Korsvägen med Nya Allén via Södra Vägen och slutligen går en sträckning i öst-västlig riktning genom Lorensberg för att koppla på pendelcykelnätverket i Johanneberg och Landala.

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Centrum identifierade att cykelbanor upphör plötsligt i flera delar av mellanområdet och att cyklister då får fortsätta färdas i blandtrafik på bilvägar. På andra platser saknas cykelbana helt. I öst-västlig riktning genom Brunnsparken saknas cykelbana, likaså saknas cykelbana sista biten fram till Centralstationen från Stampen. I området kring Brunnsparken och Centralstationen är konfliktpunkterna med framför allt kollektivtrafik och fotgängare många, vilket påverkar framkomligheten. Korsningen vid Slussbron upplevs särskilt otydlig, då blandningen av trafikslag uppstår plötsligt. Även Kungssportsavenyn saknar ett sammanhängande cykelstråk. Cykelbana finns bitvis men upphör sedan plötsligt. I Vasastaden upplevs konflikterna mellan trafikslag särskilt på Vasagatan. Korsningarna med Viktoriagatan och med Aschebergsgatan är särskilt utsatta eftersom det här även rör sig spårvagnar i flera riktningar. Från Vasaplatsen och upp mot Johanneberg upplevs cykelstråken otydliga av cyklister där även skyltningen till Molinsgatans cykelbana upplevs skymd. I Norra Centrum finns flera områden där fotgängare och cyklister ska samsas inom samma utrymme vilket kan försvåra framkomligheten för såväl fotgängare som cyklister. Området runt Stenpiren är ett exempel på en plats som i många fall upplevs rörig och otrygg för fotgängare och

cyklister, likaså den gemensamma ytan för fotgängare och cyklister på Södra Hamngatan mellan Lilla torget och Skeppsbron, och ytan mellan Trädgårdsföreningen och Centralstationen (Göteborgs Stad, 2019a).

Vad gäller gångtrafik såg den tidigare stadsdelsförvaltningen Centrum att det finns ont om övergångsställen med naturlig placering från Vasaplatsen och ner mot Alléstråket samt in till Kungsparken, vilket försvårar för fotgängare. Vidare påverkas utformningen av de offentliga rummen av att innerstaden utgör intresse för kulturmiljövården. I stadens äldsta delar finns markbeläggning av ett kulturhistoriskt intresse vilket försvårar tillgängligheten i dessa områden. Även vid platser där själva markbeläggningen är relativt plan finns lutande trottoarer vilket gör det utmanande för många grupper att ta sig fram. Södra vägen närmast Korsvägen och många gator i Inom Vallgraven är exempel på detta (Göteborgs Stad, 2019a).

4.9.5.3 Kollektivtrafik

I Norra Centrum finns några av stadens största kollektivtrafikknutpunkter och de flesta spårvagns- och busslinjer passerar genom området. Knutpunkter i mellanområdet utgörs av Göteborg Central med kringliggande hållplatser så som Nils Ericson Terminalen och Åkareplatsen för bussanslutningar samt hållplatserna Centralstationen och Nordstan för framför allt spårvagnsanslutningar. Andra viktiga knutpunkter för kollektivtrafiken utgörs av Brunnsparken, Vasaplatsen, Svingeln och Korsvägen.

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Centrum noterade att kollektivtrafiken i Norra Centrum i flera sträckningar kan upplevas som långsam och ineffektiv. Det finns många korsningspunkter där kollektivtrafiken måste anpassa sig efter andra fordon eller trafikslag vilket sänker hastigheten och ger lång restid på relativt korta sträckor. Kollektivtrafikens behov av bättre framkomlighet med minskade restider står ofta i kontrast till önskemål om att minska barriäreffekter (Göteborgs Stad, 2019a).

4.9.5.4 Buller och luftkvalitet

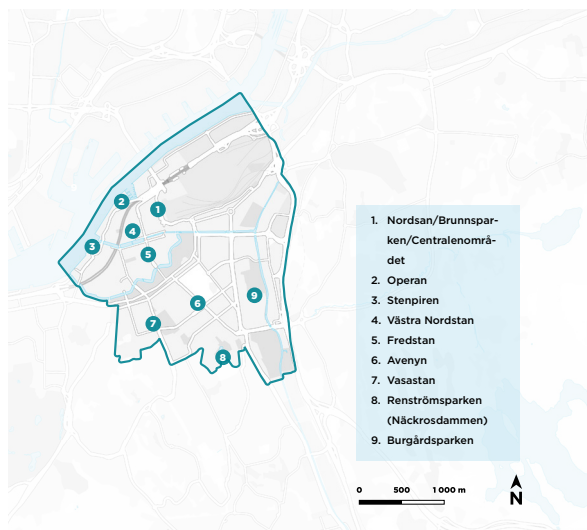
Utmaningarna med buller är särskilt stora i Norra Centrum. Flera tunga trafikleder, tillsammans med en i övrigt intensiv trafikmiljö, leder till höga bullervärden. Flera av de trafikseparerade områdena i Norra Centrum störs också av bullerpåverkan från trafikleder direkt utanför området. Trädgårdsföreningen är ett sådant exempel som trots sitt relativt avskilda läge påverkas kraftigt av Ullevigatan och Nya Allén. År 2020 upplevde 25 procent av de boende störande trafikbuller i sitt bostadsområde, vilket är det högsta värdet för stadsområde Centrum.

I Norra Centrum finns även stora utmaningar vad gäller att nå det nationella miljömålet för frisk luft. Detta då i princip samtliga områden ligger ovanför riktvärdet på 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft. Framför allt gäller detta områden kring- och i närheten av de större trafiklederna och vägarna i området.

4.9.6 Trygghet och brottslighet

Figur 39.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Norra Centrum.

Figurkommentar: Figuren visar otrygga platser i Norra Centrum. Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

Mellanområdet Norra Centrum kännetecknas främst av citykärnan och den så kallade cityproblematiken. Dessa områden och platser skiljer sig något från övriga platser i stadsområdet och omfattas av liknande problematik och otrygghetsfaktorer. På dagarna är de några av stadens mest aktiva platser och flera är även stora knutpunkter för kollektivtrafik med resenärer från hela staden, kranskommuner och hela landet. Brottsligheten är större i cityområdena jämfört med andra delar av stadsområdet på grund av det stora flödet av människor som leder till ett stort antal tillfällen för brott. På kvällstid kan platserna uppfattas som öde då det är få boende i området vilket kan bidra till en känsla av otrygghet. Problematik som sticker ut i dessa områden är våld i offentlig miljö, ordningsstörningar, skadegörelse (främst klotter och nedskräpning), bilburen problematik, hög berusningsgrad samt att det förekommer narkotikahandling och narkotikapåverkade personer. Exempel på otrygga platser i Norra Centrum är Nordstan/Brunnsparken/Centralenområdet, Göteborgsoperan, Stenpiren, Västra Nordstan, Fredsstan, Avenyn (Götaplatsen), Vasastan och Renströmsparken (Näckrosdammen).

Norra Centrum sticker ut i SOM-institutets undersökning som det mellanområde med den lägsta upplevda tryggheten i hela stadsområdet. Framför allt sjönk den upplevda tryggheten mellan 2019 och 2020. Den negativa utvecklingen av upplevd otrygghet speglas dock inte av utvecklingen av anmälda brott i området.

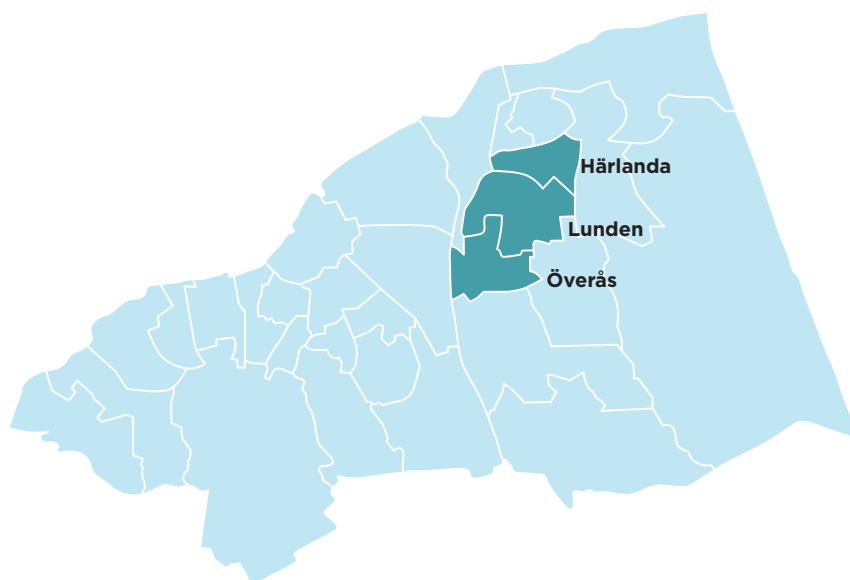
Många platser i city fungerar som mötesplatser vilket bidrar till att grupperingar uppehåller sig där. Platserna används också som mötesplatser för människor som lever i social utsatthet (till exempel personer i hemlöshet, missbruk, etcetera). Att individer och grupperingar, påverkade eller inte, uppehåller sig under längre tid kan bidra till upplevd otrygghet för vissa invånare och besökare.

Vid Stenpiren på Stora Badhusgatan finns bland annat förvaltarenheten som arbetar som gode män och förvaltare åt vuxna personer med allvarliga psykiska funktionsnedsättningar, samt socialjouren som ger akut bistånd på kvällar, nätter och helger vid hemlöshet, våld, missbruk eller misstanke om att barn far illa. Målgrupperna som dessa verksamheter vänder sig till bidrar ibland till ordningsstörningar.

4.10 Lunden-Härlanda-Överås

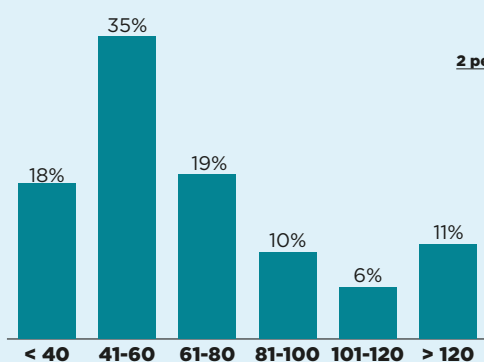
Lunden-Härlanda-Överås ligger i stadsområdets nordöstliga del och har en yta på strax över två och en halv kvadratkilometer.

Före 1875 tillhörde området som nu utgör primärområdet Lunden egendomen Lunden. På 1900-talet bildades Lundens municipalsamhälle och bostadsbebyggelsen utökades med trähus och landshövdingehus. På 1950-talet påbörjades en förnyelse av bebyggelsen, och idag finns både bevarade äldre hus och modernare bostadsområden i Lunden. I Härlanda finns flera områden med historisk betydelse så som Härlanda kyrkoruin med spår från en medeltida kyrka samt före detta Härlanda centralfängelse som byggdes i början på 1900-talet. I Härlanda ligger även Östra kyrkogården som anlades 1860 och redan då i stort sett fick sin nuvarande omfattning och utformning. Primärområdet Överås är uppkallat efter det tidigare godset Överås vid Danska vägen. Området norr om Delsjöbäcken i Överås tillhörde historiskt sett Örgryte socken. Området genomgick förvandlingen från landsbygd till villaområde på 1800- och 1900-talet, med tillkomsten av olika villaområden som Bö villastad, Örgryte Trädgårdsstad och Överåsgatan.

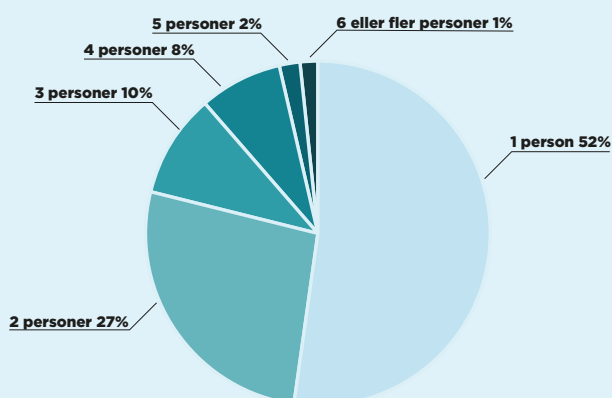

4.10.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Kvadratmeter

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Lunden-Härlanda-Överås	SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	15 777	191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	2571	27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	375 300 kr L: 354 400 kr H: 406 100 kr Ö: 462 800 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	47 %	48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	85%	80 %	77 %
Självskattad hälsa	77 %	76 %	73 %
Trygghetsindex ⁴⁰	83 %	78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ⁴¹	7,6	7,5	7,2

40 I de flesta mellanområden finns för få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

41 Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.10.2 Bostäder

I Lunden består bostadsbeståndet till största del av flerbostadshus i kvartersbebyggelse och lamellhus samt friliggande småhus. Flerbostadshusen och småhusen är tydligt geografiskt uppdelade i primärområdet där småhusen är huvudsakligen lokaliserade i områdets östra del. Några områden i Lunden ingår i stadens bevarandeprogram för moderna Göteborg, däribland fastigheter vid Prästgårdsgatan som består av tre åtta-niovanings höga skivhus samt ett terasshusområde ovanför Sankt Pauligatan. Den vanligaste bostadsstorleken är mellan 41–60 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. Flera av flerbostadshusen har begränsad tillgänglighet då de saknar hiss, något som gäller för äldre flerbostadshus i hela mellanområdet. Majoriteten av bostäderna i Lunden är hyresrätter hos privata hyresvärdar. I snitt bor det 1,7 personer per hushåll i Lunden.

I Härlanda finns både småhus och flerbostadshus, men majoriteten av bebyggelsen är flerbostadshus. Delar av området från Björcksgatan söder fram till och med Ribbingsgatan är en del av Källtorps egnahem som byggdes 1923–1930. Området kring före detta Härlanda Fängelse och de före detta fängvaktarbostäderna ingår i stadens bevarandeprogram. De flesta av både småhusen och flerfamiljshusen i området är byggda före 1950. Den vanligaste bostadsstorleken är mellan 41–60 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. Det är en jämn fördelning mellan upplåtelseformer i området där det är cirka 38 procent hyresrätter hos privata hyresvärdar, cirka 29 procent bostadsrätter och cirka 33 procent äganderätter. I snitt bor det 2,2 personer per hushåll i Härlanda.

I Överås består bebyggelsen ungefär till hälften av flerbostadshus och till hälften av småhus, varav de flesta är byggda före 1940. Ett antal privatägda flerfamiljshus med främst hyresrätter finns i områdets sydöstra del. I området finns en hög andel småhus i jämförelse med staden i stort. Stora delar av området ingår i stadens bevarandeprogram, däribland Bö villaområde. Villaområdet domineras av villor byggda på 1920-talet. Den vanligaste bostadsstorleken är större än 121 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök men det finns också en större andel treor och fyror i området. I snitt bor det 2,5 personer per hushåll i Överås.

Det finns cirka 200 specialbostäder för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning i mellanområdet och dessa är främst lokaliserade i Lunden och Överås. I mellanområdet finns cirka 30 studentbostäder.

4.10.3 Lokal och social service

4.10.3.1 Samhällsservice

I Lunden finns åtta kommunala förskolor, fem fristående förskolor, ett föräldrakooperativ, en kommunal grundskola med anpassad grundskola, en fristående grundskola, ett kommunalt vård- och omsorgsboende, en kommunal daglig verksamhet, en funktionsstödsenhet samt ett socialkontor.

I Härlanda finns två fristående förskolor, en föräldrakooperativ och en öppen kommunal förskola. Vidare finns det en grundskola för elever som

tillfälligt behöver flytta till en annan skolenhet samt ett bibliotek som ligger i Kulturhuset Kåken.

I Överås finns en kommunal förskola, tre fristående förskolor, tre fristående grundskolor, ett kommunalt vård- och omsorgsboende samt en vårdcentral. På vårdcentralen finns även en barnvårdscentral.

4.10.3.2 Torg och kommersiell service

I Lunden utgör Danska vägen det huvudsakliga affärsstråket. Här finns flera butiker av olika slag och vid Överåsvallen finns en mataffär, som också försörjer intilliggande Överås. Ytterligare en mindre livsmedelsaffär finns vid Lundgatan.

Boende i Härlanda får ta sig till angränsande primärområden för kommersiell service i form av mataffärer och apotek.

I Överås finns en mindre livsmedelsaffär och ett par butiker vid Bö affärscentrum. På andra sidan Örgrytemotet i angränsande primärområdet Heden ligger en större mataffär dit många från Överås södra delar tar sig. Vid Sankt Sigfrids plan finns ett antal mindre kommersiella verksamheter i form av bland annat en fiskaffär och en blomsterhandlare.

4.10.3.3 Mötesplatser

Vid Danska vägen i Lunden ligger Dicksons Hus som rymmer träffpunkt för äldre, restaurang och vård och omsorgsboende.

Utanför Östra Kyrkogårdens grindar i Härlanda ligger frivilligcentralen Pärulan som är en generationsöverskridande mötesplats samt ett kultur- och allaktivitetshus för alla i området.

Härlanda Park är en målpunkt och mötesplats för besökare från hela staden. Här finns flera verksamheter som Kulturhuset Kåken och ungdomssatsningen Fängelset. Verksamheten Fängelset riktar sig till personer mellan 16–20 år och drivs för och av ungdomar för att förverkliga idéer, projekt och arrangemang.

På kulturhuset Kåken finns också café, öppen förskola och en öppen programverksamhet med bland annat utställningar, föreläsningar, föreställningar och filmvisningar.

Mitt emot kulturhuset finns Härlanda Park fotbollsplaner med tillhörande klubbstuga, en mötesplats för barn, unga och vuxna. Även bollplanen Överåsvallen i Lunden är en viktig plats för föreningslivet och fungerar som mötesplats. I Lunden finns även sporthallen Lundenhallen där det också finns en möteslokal att hyra. Totalt sett finns det sju lekplatser i området varav fem i Lunden, en i Härlanda samt en i Överås

Den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda identifierade i det tidigare lokala utvecklingsprogrammet för området att andra viktiga mötesplatser utgörs av Örgryte nya kyrka, Örgryte församlingshem och villa Överås. Den tidigare stadsdelsförvaltningen noterade även att det finns ett behov av lokaler för kultur- och föreningsliv och även mötesplatser och kulturella arenor utomhus i mellanområdet (Göteborgs Stad, 2018b).

4.10.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I Lunden-Härlanda-Överås har 17 procent av barn och unga⁴² svarat på fritidsvaneundersökningen 2021. Av dessa uppger cirka 70 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp vilket är den lägsta andelen av mellanområden i stadsområde Centrum. Cirka 80 procent av de svarande är nöjda med sin fritid. Bland de svarande upplever strax över 50 procent att de har tillgång till många fritidsaktiviteter och runt 70 procent av de svarande upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter. Lunden-Härlanda-Överås är det mellanområde i stadsområde Centrum där de svarande i störst utsträckning uppger att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter. 65 procent upplever att vägen till fritidsaktiviteterna är trygg.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. I mellanområdet är cirka 38 procent av barn och unga 7–25 år aktiva i en idrottsförening, vilket ligger över medelvärdet för stadsområdet. Det finns variationer mellan delar av mellanområdet, där Överås har hög andel aktiva. Pojkar är aktiva i högre utsträckning än flickor.

4.10.4 Grönområden

I Lunden finns stadsdelsparken Lundenskogen som ger möjlighet till bland annat promenader, naturupplevelser och vila. I parken finns även en lekplats och flera öppna ytor som skapar möjligheter för motion och lek. Parken används såväl av boende i området som av kringliggande skolor och förskolor. Utöver stadsdelsparken finns totalt fyra områden som klassas som bostadsnära park i Lunden. Bland dessa kan nämnas Slätten som är en utsiktsplats där människor träffas för att grilla eller ha picknick. I Lunden finns också två begravningsplatser.

En stor del av ytan i primärområdet Härlanda upptas av begravningsplatsen Östra kyrkogården. Begravningsplatsen är en för området värdefull kulturhistorisk plats och används som ett grönt promenadområde. I Härlanda ligger även Spelmansplatsen som klassas som en fickpark eller mindre platsbildning. Platsen utgör en grön oas med möjlighet till vila och lek.

I Överås finns i dagsläget tre bostadsnära parker. Bakom villa Överås ligger Överåsparken, en lummig och kuperad park med en liten damm och parkbänkar. I parkens södra del finns Snikens kulle med möjlighet till utsikt över staden. Överåsparken klassas också som ett värdefullt friluftsområde.

Delsjöbäcken som går i utkanten längs med södra delen av Överås är en bäckravin som är klassad som ett viktigt naturområde och del av ett blågrönt stråk i staden. Området används framför allt som ett promenadstråk och det är en viktig resurs för de boende som inte kan eller orkar ta sig till grönområden längre bort.

⁴² Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

4.10.5 Mobilitet

4.10.5.1 Barriärer

Det finns flera barriärer i och runt Härlanda i form av trafikerade vägar, så som Munkebacksgatan som skapar en lokal barriär bland annat vid övergången från Stobéegatan till Poppelmansgatan. Även Härlandavägen med spårvägen skapar en mental och fysisk barriär som påverkar området. Östra kyrkogårdens staket och gränser upplevs som en barriär på flera platser i området.

I Överås gränsar den västra delen av området till E6/Kungsbackaleden som utgör en barriär mot Krokslätt. Både på Danska vägen och på Delsjövägen ner mot Sankt Sigfrids plan bildas det ofta köer i rusningstid och båda dessa vägar kan upplevas som barriärer i området.

4.10.5.2 Gång- och cykel

I Lunden kan det på grund av att området är kuperat vara svårt för äldre och personer med funktionsnedsättning att ta sig fram. Det gäller också för delar av Överås. I intilliggande Härlanda är det plant och det är lättare att ta sig fram med rullstol, rullator och barnvagn.

Gångvägen vid Skogshydegatan i Överås utgör ett stråk för fotgängare som exempelvis ska till Överåsvallen eller Lundenhallen.

Pendelcykelstråket går främst runtom mellanområdet. Sträckningen går västerut från Sankt Sigfrids Plan via Delsjövägen vidare norrut längs med Munkebacksgatan för att sedan svänga österut längs med Härlandavägen fram till Redbergsplatsen. En annan del av cykelbanan går från Redbergsplatsen söderut via Danska Vägen ner till Sankt Sigfrids Plan och kopplar på så vis ihop alla tre områden.

4.10.5.3 Kollektivtrafik

Överås trafikeras främst av spårvagnslinje 5 Länsmansgården - City - Källtorp - Östra som går i norra delen av området längs med Delsjövägen. Boende i västra Överås har nära till pendeltåg vid Lisebergsstationen. Sydvästra delen av Överås har även nära till de hållplatser som trafikeras av stombusslinje 60 Redbergsplatsen - Masthugget som främst trafikerar Lunden. På buss 60 är det ofta trångt i rusningstrafiken. Överås och Lunden trafikeras också av buss 62 Redbergsplatsen - Strömmensberg - Skår som åker genom området i nord-sydlig riktning. I Lunden kör även flexlinjen.

Härlanda trafikeras av spårvagnslinje 3 Källtorp - City - Majorna - Marklandsgatan, spårvagnslinje 1 Tynnered - City - Östra Sjukhuset samt stombusslinje 17 Östra Sjukhuset - Björkekärr - Tuve. Kollektivtrafiken i Härlanda kör längs med vägarna som omger primärområdet medan flexlinjen kör inom området.

4.10.5.4 Buller och luftkvalitet

De delar av mellanområdet som ligger närmast E6/Kungsbackaleden, de västra delarna av Lunden och Överås, är utsatta för trafikbuller.

I Överås finns lokalt buller längs med Danska Vägen samt Sankt Sigfrids Plan och Delsjövägen. I Lunden är det också områden vid Danska Vägen som är bullerutsatta med även områden längs med Kärralundsgatan och Nobelgatan.

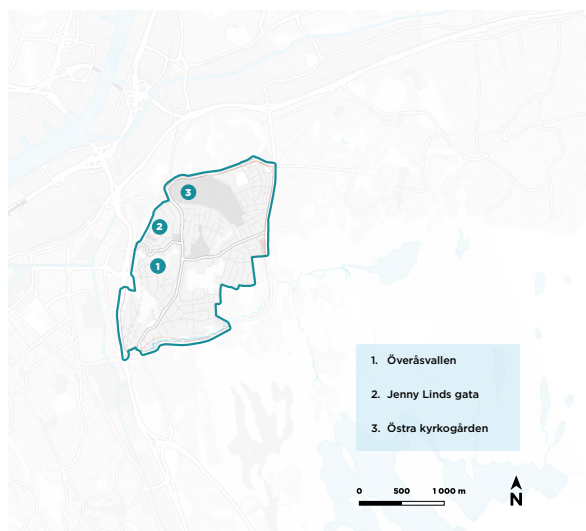
I Härlanda är det bullrigt i områden närmast Härlandavägen norr i området samt vid Munkebacksgatan öster i området. År 2020 upplevde 16 procent av de boende störande trafikbuller i sitt bostadsområde.

De östra delarna av mellanområdet understiger riktvärdet på 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft medan riktvärdet överstigs ju längre västerut och närmare E6 området är beläget. Generellt sett överstiger de områden som ligger väster om Danska vägen i Lunden och Överås riktvärdena i större utsträckning än resten av mellanområdet.

4.10.6 Trygghet och brottslighet

Figur 40.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Lunden-Härlanda-Överås.

Figurkommentar: Figuren visar otrygga platser i Lunden-Härlanda-Överås. Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

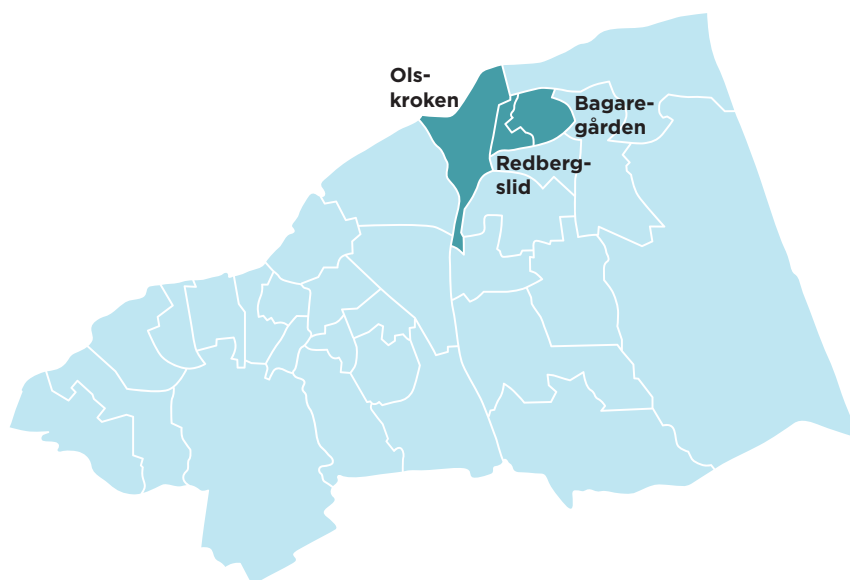
Vid Överåsullen finns problematik kopplad till narkotikahandling. Liknande problem har även identifierats runt Katolska skolan som också fungerar som en samlingsplats för ungdomar, främst kvällstid, vilket kan bidra till en upplevelse av otrygghet för vissa boende.

I närområdet ligger Jenny Linds gata, där problematiken i huvudsak är kopplad till fordonstrafik. Problemen har pågått sedan 2017 och är mest frekventa under de varmare perioderna av året. Det blev en tydlig ökning av problemen när man stängde ner Ramberget kvällstid. Platsen har en naturlig dragningskraft då den likt Ramberget bjuder på en av Göteborgs bättre utsikter över staden, men med en avsevärt mer begränsad yta för fordon och med bostäder i direkt anslutning till platsen. En del av problematiken handlar om att ungdomar begagnar sig av hyrparkeringar för sina mopeder och cyklar längs med husfasaden eller annan tillgänglig yta som ej är avsedd för tillfällig parkering. Det handlar också om personer som parkerar olovligt i området och spelar hög musik vilket drabbar de boende.

4.11 Olskroken-Redbergslid-Bagaregården

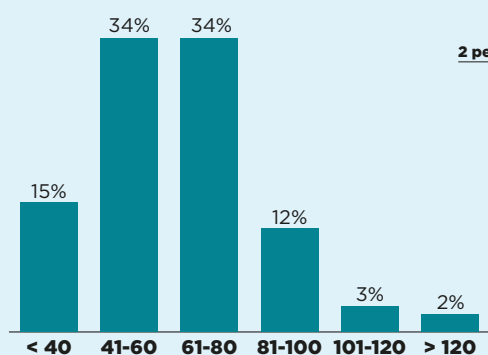
Olskroken-Redbergslid-Bagaregården ligger i stadsområdets nordöstliga delar och har en yta på strax över en kvadratkilometer. Olskroken-Redbergslid-Bagaregården är stadsområdets minsta mellanområde sett till ytan.

Olskroken har en historia som sträcker sig tillbaka till gårdarna Olskroken, Redberg och Ånäs. Under 1800-talet bebyggdes området med små trähus längs vägarna, och på 1880-talet inleddes en omfattande utbyggnad av arbetarbostäder enligt stadens planer. Olskroken genomgick betydande förändringar efter 1960, med en ombyggnad av nästan all äldre bebyggelse och anläggandet av nya trafikleder. Redbergslid, som i folkmun kallas för Bagaregården, har en historisk koppling till landerierna Bagaregården och Kristinedal. Under 1800-talet utvecklades en tät trähusbebyggelse i området och 1860 anlades Östra kyrkogården på Bagaregårdens mark. På tidigt 1900-tal genomfördes en stadsplan av A. Lilienberg, som ledde till utbyggnad av Bagaregården med landshövdingehus och trädgårdsstäder. Senare kom Bagaregården, i det område som i folkmun kallas för Strömmensberg, att bebyggas med lamellhus och punkthus.

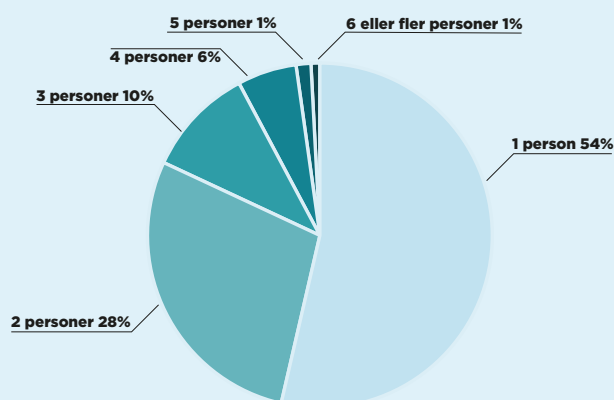

4.11.1 Livsvillkor i översikt

Stapeldiagrammet nedan visar fördelningen mellan olika bostadsstorlekar inom mellanområdet (2021).

Kvadratmeter

Cirkeldiagrammet ovan visar fördelningen av hushållssammansättningen i området (2021).

	Olskroken-Redbergslid-Bagaregården	SO Centrum	Göteborgs Stad
Antal invånare (2021)	12 145	191 408	587 549
Antal barn- och unga 0-18 år (2021)	1727	27 993	121 578
Medelinkomst 20-64 år (2021)	334 500 kr O: 320 700 kr R: 364 100 kr B: 335 600 kr	350 200 kr	332 400 kr
Andel med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (2021)	43 %	48 %	38 %
Andel förvärvsarbetande 25-64 år (2021)	82 %	80 %	77 %
Självskattad hälsa	73 %	76 %	73 %
Trygghetsindex ⁴³	78 %	78 %	75 %
Mellanmänsklig tillit ⁴⁴	7,1	7,5	7,2

43 I de flesta mellanområden finns för få svarande för att få signifikanta resultat. Ett genomsnitt av hela perioden bedöms vara mer tillförlitligt. Siffrorna i tabellen är därför ett genomsnitt för åren 2018–2021 av SOM-institutets trygghetsindex.

44 Siffrorna i tabellen är ett genomsnitt för åren 2018–2022 av SOM-institutets fråga som lyder 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'

4.11.2 Bostäder

I Olskroken finns enbart flerbostadshus, varav de flesta är byggda innan 1940-talet. Området rustades upp på 1970- och 1980-talen med omfattande rivningar och ny byggnation som följd. Bevarade delar finns vid Redbergsplatsen och Redbergsparken samt norrut väster om Ånäsvägen. Dessa delar utgörs till stor del av landshövdingehus samt några enstaka stenhus och ingår även i stadens bevarandeprogram. Även de nyare bostadshus i gult tegel som tillkom 1937–1945 mittemot Olskrokstorget ingår i stadens bevarandeprogram. Byggnationen utgör storgårdskvarter som kombinerats med lamellhus i funktionalismens anda. I Olskroken bor i snitt 1,7 personer per hushåll, vilket är lägre än göteborgssnittet. Den vanligaste bostadsstorleken är mellan 61–80 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. Den mest förekommande upplåtelseformen är hyresrätt hos privata hyresvärdar.

Redbergslid är en bevarad arbetarstadsdel med många landshövdingehus uppbyggda som slutna storgårdskvarter med förträdgårdar. Det finns även en del friliggande egnahemsvillor. Delar av Redbergslid utgör riksintresse för kulturmiljövård. I princip alla fastigheter i Redbergslid är byggda före år 1940 och tillgängligheten försvåras i flera hus då hiss ofta saknas. De flesta hus är flerbostadshus, endast ett fåtal villor finns i området. Den vanligaste bostadsstorleken är mellan 61–80 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. Andelen bostadsrätter är något högre än andelen hyresrätter i området. I snitt bor det 1,9 personer per hushåll i Redbergslid.

Primärområdet Bagaregården utgörs till stor del av bostadsområdet Strömmensberg. Bebyggelsen kännetecknas till stor del av friliggande lamellhus eller punkthus med mycket grönska runtomkring. Området ligger på en kulle med både flerfamiljshus och småhus. Många bostäder är byggda under åren 1941–1950 och även här saknar lägenheterna ofta hiss vilket begränsar husens tillgänglighet. Den vanligaste bostadsstorleken är 41–60 kvadratmeter och den mest förekommande lägenhetstypen i flerbostadshus är två rum och kök. Den vanligaste upplåtelseformen i området är bostadsrätt. I snitt bor det 1,7 personer per hushåll i Bagaregården.

Det finns för närvarande endast tre bostäder som klassas som studentbostäder i mellanområdet och dessa är belägna i Bagaregården. Även de strax under 190 specialbostäder för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning som finns i mellanområdet är belägna i Bagaregården.

4.11.3 Lokal och social service

4.11.3.1 Samhällsservice

I Olskroken finns två kommunala förskolor, en fristående öppen förskola, en kommunal grundskola, en vårdcentral samt en privat daglig verksamhet. Bredvid vårdcentralen finns även en folktandvård. I Olskroken finns även kommunal vuxenutbildning i form av Alma Folkhögskola som erbjuder Svenska för Invandrare. Vidare finns det ett socialt boende som erbjuder lägenheter långsiktigt och kortsiktigt till personer från 21 år med psykosociala problem och/eller missbruk.

I Redbergslid finns två kommunala förskolor, en fristående förskola samt en kommunal grundskola. I Redbergslid ligger också Lägrverksamheten

som arrangerar läger på helger och skollov som korttidsvistelse och fritidsverksamhet för personer med funktionsnedsättning eller social problematik.

I primärområdet Bagaregården finns tre kommunala förskolor samt ett vård- och omsorgsboende. I Bagaregården finns även ett socialt boende som erbjuder lägenheter långsiktigt och kortsiktigt till personer från 21 år med psykosociala problem och/eller missbruk.

4.11.3.2 Torg och kommersiell service

Olskroken har mellanområdets största utbud av affärer med ett flertal livsmedels- och delikatessaffärer, restauranger, caféer samt torgförsäljning och fiskebodan. Mycket av den kommersiella servicen är lokaliserad kring Olskrokstorget och Redbergsplatsen. Här finns två större matbutiker och ett antal mindre kiosker. I närheten av Olskrokstorget finns också ett apotek.

I Redbergslid finns ett mindre närköp samt ett par mindre butiker och restauranger. Det finns också en del mindre verksamheter och lokaler för konstnärer.

I Bagaregården finns några mindre kommersiella verksamheter längs med Sofiagatan samt Morängatan och boende i området har även nära till den större mataffär som ligger vid Munkebäcksmotet i angränsande primärområdet Källtorp.

4.11.3.3 Mötesplatser

Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda beskrivs Redbergslid och Bagaregården som områden med få mötesplatser, men med närhet till mötesplatser i andra primärområden. Båda är utpräglade bostadsområden med låg funktionsblandning där få, utöver de boende, vistas. IOGT-NTO:s juniorförbund har lokaler utmed Stockholmsgatan och Redbergskyrkan är en annan, också välbesökt mötesplats i Redbergslid (Göteborgs Stad, 2018b). I Redbergslid finns även bollplanen Ånäsfältet. När snön kommer används slänten ner till grusplanen som pulkabacke.

I Olskroken finns en hundrastgård vid Olskrokgatan. Vid Södra Gubberogatan på gränsen till primärområdet Heden ligger den fristående mötesplatsen spelets Hus som är en samlingsplats för alla med ett intresse för spel och spelkultur.

I Bagaregården finns mötesplatser i form av ett utegym vid Landerigatan samt odlings- och koloniområdet Kristinedals odlarförening.

I mellanområdet finns totalt fyra lekplatser varav en i Olskroken, två i Redbergslid samt en i Bagaregården.

Det kommer att öppna en tillfällig mötesplats på Ejdergatan under sensommaren eller hösten 2023. Mötesplatsen kommer att ersätta Källtorps fritidsgård då denna renoveras.

4.11.3.4 Fritidsvanor bland barn och unga

I Olskroken-Redbergslid-Härlanda är det cirka 21 procent av barn och unga⁴⁵ svarat på fritidsvaneundersökningen 2021. Av dessa uppger 65 procent att de är medlemmar i någon förening, klubb eller särskild grupp och cirka 80 procent av de svarande är nöjda med sin fritid. Bland de svarande upplever cirka 60 procent att de har tillgång till många fritidsaktiviteter och majoriteten upplever att det är enkelt att ta sig till och från sina fritidsaktiviteter samt att vägen dit är trygg. Olskroken-Redbergslid-Bagaregården är ett av två mellanområden i stadsområdet där lägst andel av de svarande upplever att det finns fritidsaktiviteter i mellanområdet som är gratis eller lagom dyra.

Den undersökning som SVT genomfört visar hur många procent av alla 7–25-åringar som bor i bostadsområdet som har varit aktiva i en idrottsförening under 2021. I mellanområdet är cirka 32 procent av barn och unga i åldern 7–25 år aktiva i en idrottsförening, vilket ligger inom medelvärdet för stadsområdet. Pojkar är dock aktiva i en idrottsförening i högre utsträckning än flickor.

4.11.4 Grönområden

I Olskroken ligger stadsdelsparken Redbergsparken. Parken är högt belägen och är finns promenadvägar, en amfiteater, bollplan, fruktlund samt utsikts- och picknickplatser. Utöver stadsdelsparken finns tre bostadsnära parker i Olskroken. Bland dessa kan Gubberoparken nämnas som utgör en grön oas i bostadsområdet. Här finns bland annat möjligheter till lek och vila.

I Redbergslid finns fickparkerna Prästgatans park och Viloplatsen. I Redbergslid fungerar även de gröna och slutna innergårdarna som mötesplatser för de boende och utgör säkra platser för barnen att leka fritt skilt från trafiken. Enligt Göteborg Stads översiktsplan ska Ånäsfältet i Redbergslid, som idag är klassat som en bollplan, utvecklas till en stadsdelspark i framtiden.

I Bagaregården finns det bostadsnära naturområdet Västra Strömmensberg som är ett kuperat grönstråk som går upp från Härlandavägen norrut till Morängatan och sedan österut till Kristinedals odlarförening. Till en början har stråket en mer parkliknande miljö men det övergår sedan i mer skogsliknande partier. I Bagaregården finns även Lefflersgatans lekplats som är klassad som en bostadsnära park samt fickparken Landerigatans lekplats.

4.11.5 Mobilitet

4.11.5.1 Barriärer

Motorlederna E6 och E20 tillsammans med Västra stambanan och Bohusbanan utgör tydliga barriärer gentemot såväl centrum som Östra Göteborg, både fysiskt och mentalt. Från de norra delarna av mellanområdet är det nära till knutpunkten vid Gamlestads torg med pendeltågstation och resecentrum, men infrastrukturbarriärerna påverkar tillgängligheten.

⁴⁵ Gäller grundskolelever i årskurs två, årskurs fem och årskurs nio samt gymnasieelever i årskurs två.

4.11.5.2 Gång- och cykel

En sträckning av pendelcykelstråket går från Svingeln och Olskroksmotet längs med Redbergsvägen till Redbergsplatsen och vidare i nordöstlig riktning till Munkebackstorget i angränsande primärområdet Källtorp. En annan sträckning går i områdets norra del längs med Alingsåsleden där en del också kopplar på cykelnätet över till Gamlestaden. I Olskroken finns även en cykelbana som går söderut över Willinsbron till Stampen.

Mellanområdet omgärdas av större gator vilket begränsar barnens möjligheter att själva röra sig utanför området. Vid Gustavsplatsen/Ånäsmotet i Redbergslid finns en genomfart under E20 och Västra stambanan för gång- och cykeltrafikanter. Det finns även en gångbro från norra sidan av Strömmensberg.

4.11.5.3 Kollektivtrafik

Spårvagn 6 Kortedala - Sahlgrenska - Länsmansgården och 8 Angered - Korsvägen - Frölunda trafikerar västra delen av mellanområdet längs Ånäsvägen. Spårvagn 1 Östra Sjukhuset - City - Tynnered och 3 Källtorp - City - Majorna - Marklandsgatan samt stombuss 17 Tuve - Björkekärr - Östra Sjukhuset trafikerar i söder längs Härlandavägen. Buss 62 trafikerar i Redbergslid och Strömmensberg, samt vidare ner mot Lunden och Skår. Samtliga linjer går via Redbergsplatsen, spårvagnslinjerna och stombuss 17 går även via Olskrokstorget in mot centrum. Även flexlinjen körs i området.

Olskroken har goda kommunikationsmöjligheter med såväl övriga staden som resten av stadsdelen. Redbergsplatsen är en lokal knutpunkt för kollektivtrafiken och har fungerat som en viktig trafik korsning långt tillbaka i tiden. Övriga delar av mellanområdet är mycket kuperade och kollektivtrafiken upplevs som gles vilket försvårar tillgängligheten, framför allt för personer som har svårt att röra sig.

4.11.5.4 Buller och luftkvalitet

Norra och västra delarna av mellanområdet är utsatta för mycket buller från trafiklederna, såsom E20 och Västra stambanan. Enligt den tidigare stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda har flera invånare upplevt en försämrad bullersituation i och med byggnationen av "Röde Orm" då bullret från trafiken över bron sprids över ett större område (Göteborgs Stad, 2018b). Andelen som upplever störande trafikbuller i sitt närområde var 24 procent år 2020, vilket är näst högsta andelen i stadsområde Centrum.

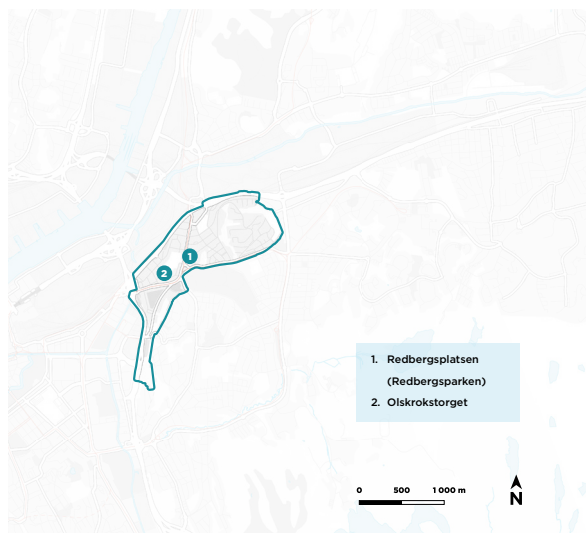
Både Ånäsvägen och Härlandavägen har mycket trafik, speciellt i rusningstid, vilket orsakar köer, särskilt kring Redbergsplatsen. Många bilförare väljer därför alternativa smågator i området i stället. Biltrafiken tillsammans med kollektivtrafiken längs Ånäsvägen och Härlandavägen skapar en del buller i området.

Biltrafiken påverkar även luftkvaliteten i området negativt. I stort sett hela primärområdet Olskroken överstiger riktvärdet för 20 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft, framför allt i de delar som vetter mot leden. Även i Redbergslid och Bagaregården överstigs riktvärdena något. De delar i Bagaregården som är mer höglänta understiger riktvärdena något.

4.11.6 Trygghet och brottslighet

Figur 41.

Otrygga platser i det offentliga rummet i Olskroken-Redbergslid-Bagaregården.

Figurkommentar: Figuren visar otrygga platser i Olskroken-Redbergslid-Bagaregården. Källa: Göteborgs Stad, 2023f.

På och kring Olskrokstorget förekommer hantering av narkotika, ungdomar som samlas i olika grupper och människor som lever i missbruk. Då det utgör en knutpunkt för spårvagnar och bussar är det också en plats som är enkel att ta sig till från andra platser i staden. Det har varit en viss oro kring inresande ungdomar som uppehållit sig på och kring torget. Tidigare fanns ett vindskjul, ”Las Palmas”, i närheten av Olskrokstorget dit polisen kunde hänvisa den något äldre målgrupp som ofta uppehöll sig kring Systembolaget. Vindskyddet saboterades hösten 2021 och förvaltningen var tvungen att ta bort det.

Olskrokstorget har även otillräcklig belysning som ett resultat av en satsning som gjordes 2016 av Trafikkontoret där man skulle belysa husfasaderna i stället för punktbelysning på torget. Fasadbelysningarna störde de boende och fick släckas. Man kompenserade aldrig denna nedsläckta belysning på torget vilket många boende upplever bidrar till otrygghet.

Redbergsplatsen är en knutpunkt för kollektivtrafik vilket gör det enkelt att resa in och ut ur området. Narkotikahantering och bruk förekommer på olika plaster runt kring Redbergsplatsen, exempelvis Östra kyrkogården.

5

Referenser

- » Alfredsson, E., & Wijkman, A. (2014). *The Inclusive Green Economy Shaping society to serve sustainability — minor adjustments or a paradigm shift?* Mistra Urban Futures. https://mistra.org/wp-content/uploads/2022/09/Mistra_Prestudy_TheInclusiveGreenEconomy_April20141-1.pdf
- » Andershed, A-K., & Andershed, H. (2019). Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken. I *Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov*. Socialstyrelsen.
- » Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well*. Jossey-Bass.
- » Arfvidsson, H. (2016). *Kunskapsagendan för hållbar stadsutveckling – Social polarisering och sammanhållning*. Mistra Urban Futures. https://www.mistraurbanfutures.org/sites/mistraurbanfutures.org/files/kunskapsagendan-wp2-social-polarisering_o.pdf
- » Boverket. (2010). *Socialt hållbar stadsutveckling. En kunskapsöversikt*. Boverket. <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/socialt-hallbar-stadsutveckling.pdf>
- » Brandén, M. (2018). *Grannskapseffekter: En forskningsöversikt om boendesegregation och bostadsområdets betydelse*. Landsorganisationen i Sverige.
- » Brottsförebyggande rådet [Brå]. (u.å.) *Väld i offentliga miljöer*. Brottsförebyggande rådet. <https://bra.se/forebyggga-brott/forebyggande-uti-fran-amne/vald-i-offentliga-miljoer.html>
- » Brottsförebyggande rådet [Brå]. (u.å.). *Sök statistik över anmälda brott*. [Dataset]. Brottsförebyggande rådet. <https://statistik.bra.se/solwebb/action/index>
- » Brulde, B., Fors, F. (2015). Den svenska ensamheten: om hur olika former av ensamhet påverkar vårt välbefinnande. I Bergström, A., Johansson, B., Oscarsson, H. och Oskarson, M. (ed.), *Fragment: SOM-undersökningen 2014 (s. 47–61)*. SOM-institutet. <https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:825388/FULLTEXT01.pdf>
- » Carlsson, P. (2007). *Socialt kapital och psykisk hälsa*. Statens folkhälsoinstitut.
- » Centralförbundet för alkohol - och narkotikaupplysning [CAN]. (2022). *CAN:s nationella skolundersökning 2022 – Ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, doping, tobak och spel, 2022*. CAN. <https://www.can.se/app/uploads/2022/12/can-rapport-215-cans-nationella-skolundersokning-2022.pdf>
- » Chen, L. C., & G. E. Miller. (2013). Socioeconomic status and health: mediating and moderating factors. *Annual Review of Clinical Psychology*, 2013 (9), 723–749. DOI: 10.1146/annurev-clinpsy-050212-185634
- » CSDH (2008). *Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health*. Final Report of the Commission on Social Determinants of Health. World Health Organization.
- » Dahlgren, G., Whitehead, M. (1991). *Policies and strategies to Promote Social Equity in Health*. Institute for Future Studies

- » Delegationen mot segregation. (2021). *Segregation i Sverige: Årsrapport 2021 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling*. Delegationen mot segregation. <https://delmos.se/wp-content/uploads/2021/07/Segregation-i-Sverige.pdf>
- » Dempsey, N., Bramley, G., Power, S., & Brown, C. (2011). The Social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability. *Sustainable Development*, 19 (5), 289–358. DOI: 10.1002/sd.417
- » Eriksson, M. (2012). Socialt kapital och hälsa – Förklaringsmodeller och implikationer för hälsofrämjande interventioner. *Socialmedicinsk tidskrift*, 4(5), 332–346.
- » Folkhälsomyndigheten. (2018a). *Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige? - Utvecklingen under perioden 1985–2014*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/v/varfor-har-den-psykiska-ohalsan-okat-bland-barn-och-unga-i-sverige/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2018b). *Psykisk ohälsa bland högskole- och universitetsstudenter kan förebyggas*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/p/psykisk-ohalsa-bland-hogskole--och-universitetsstudenter-kan-forebyggas/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2019). *Hälsoeffekter av buller och höga ljudnivåer*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/h/halsoeffekter-av-buller-och-hoga-ljudnivaer/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2021a). *Vår livsmiljöns betydelse för en god och jämlik hälsa*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/v/var-livsmiljos-betydelse-for-en-god-och-jamlik-halsa/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2021b). *Det är viktigt att förebygga psykisk ohälsa bland äldre*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/d/det-ar-viktigt-att-forebygga-psykisk-ohalsa-bland-aldre/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2021c). *Fysisk aktivitet och Svenska riktlinjer*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/fysisk-aktivitet-och-matvanor/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2022a). *Folkhälsopolitikens målområden – Målområde 5: Boende och närmiljö*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/0a95f37fc9e945c1b9047e51e705511c/folkhalsopolitikens-malomraden-malomrade-5-boende-narmiljo.pdf>
- » Folkhälsomyndigheten. (2022b). *Folkhälsans utveckling, Årsrapport, 2022*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/f/folkhalsans-utveckling-arsrapport-2022/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2022c). *Statistik om psykisk hälsa i Sverige*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/statistik-psykisk-halsa/>

- » Folkhälsomyndigheten. (2022d). *Statistik psykisk hälsa: vuxna 65 år eller äldre*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/statistik-psykisk-halsa/statistik-over-aldres-psykiska-halsa/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2022e). *Statistik om suicid*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/att-forebygga-suicid/statistik-om-suicid/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2023a). *Vad är folkhälsa, jämlik hälsa och folkhälsoarbete?* Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsa-och-folkhalsoarbete/tema-folkhalsa/vad-ar-folkhalsa/folkhalsa-och-jamlik-halsa/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2023b). *Nationella folkhälsomål och målområden*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsa-och-folkhalsoarbete/tema-folkhalsa/vad-styr-folkhalsopolitiken/nationella-mal-och-malomraden/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2023c). *Hälsans bestämningsfaktorer*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsa-och-folkhalsoarbete/tema-folkhalsa/vad-ar-folkhalsa/sociala-bestamningsfaktorer/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2023d). *Hälsa- Resultat för uppföljningen av övergripande indikatorer på hälsa*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/h/halsa/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2023e). *Samband mellan utsatthet i barndomen och senare vård för psykiatriska tillstånd – Resultat från en registerbaserad kohortstudie, version 2*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/s/samband-mellan-utsatthet-i-barndomen-och-senare-vard-for-psykiatriska-tillstand-resultat-fran-en-registerbaserad-kohortstudie-i-sverige/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2023f). *Övervikt och fetma*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/fysisk-aktivitet-och-matvanor/overvikt-och-fetma/>
- » Folkhälsomyndigheten. (2023g). *Syfte och bakgrund till frågorna i nationella folkhälsoenkäten (Hälsa på lika villkor 2022)*. Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/s/syfte-och-bakgrund-till-fragorna-i-nationella-folkhalsoenkaten-halsa-pa-lika-villkor-2022/?pub=117450>
- » Google. (2023.) *Google Maps – Sökningar: Mataffär, folktandvård och apotek i Göteborg*.
- » Göteborgs Stad. (1999). *Bevarandeprogram Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse volym 1–2*. Göteborgs Stad, Stadsbyggnadskontoret och Kulturförvaltningen/Göteborgs Stadsmuseum. <https://goteborg.se/wps/myportal/start/goteborg-vaxer/sa-arbetar-staden-med-stadsutveckling/sa-arbetar-staden-med-kulturhistorisk-miljo/bevarandeprogram>
- » Göteborgs Stad. (2017a). *Jämlikhetsrapporten 2017. Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg*. Göteborgs stad, Stadsledningskontoret.

- » Göteborgs Stad. (2017b). *Bevarandeprogram Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse volym 3*. Göteborgs Stad, Göteborgs Stadsmuseum. <https://goteborg.se/wps/myportal/start/goteborg-vaxer/sa-arbetar-staden-med-stadsutveckling/sa-arbetar-staden-med-kulturhistorisk-miljo/bevarandeprogram>
- » Göteborgs Stad. (2018a). *Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026*. Göteborgs Stad. <https://goteborg.se/wps/wcm/myconnect/3acbb0of-65fd-4ab6-94bd-ab7325c08353/G%C3%B6teborgs+Stads+program+f%C3%B6r+en+j%C3%A4mlik+stad+2018-2026.pdf?MOD=AJPERES>
- » Göteborgs Stad. (2018b). *Lokalt utvecklingsprogram 2018–2022: Hållbar stadsutveckling i stadsdelen Örgryte-Härlanda*. Göteborgs Stad, Stadsdelsförvaltningen Örgryte-Härlanda.
- » Göteborgs Stad. (2019a). *Lokalt utvecklingsprogram för Centrum 2020–2022*. Göteborgs Stad, Stadsdelsförvaltningen Centrum.
- » Göteborgs Stad. (2019b). *Stadsdelsvis Grönplan Örgryte-Härlanda*. Göteborgs Stad, Park- och naturförvaltningen.
- » Göteborgs Stad. (2019c). *Lokalt utvecklingsprogram för Majorna-Linné 2020–2024*. Göteborgs Stad, Stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné.
- » Göteborgs Stad. (2021a). *Grund för bosättning*. Opublicerade rådata. Göteborgs Stad, Stadsledningskontoret.
- » Göteborgs Stad. (2021b). *Stadsdelsvis Grönplan Centrum*. Göteborgs Stad, Park- och naturförvaltningen.
- » Göteborgs Stad. (2021c). *Barn och ungas fritidsvanor*. Göteborgs Stad. <http://enkater.goteborg.se/2021/BARN%20OCH%20UNGAS%20FRI-TID/Barn%20och%20ungas%20fritid%20i%20G%C3%B6teborg%202021%20.pdf>
- » Göteborgs Stad. (2022a). *Översiktsplan för Göteborg*. Göteborgs Stad. <https://oversiktsplan.goteborg.se/>
- » Göteborgs Stad. (2022b). *Göteborgsbladet – Stadsområde Centrum ink mellanområden*. Göteborgs Stad, Stadsledningskontoret. https://goteborg.se/wps/wcm/myconnect/5f9aefa5-2cfe-4f51-86ad-4368938ocf42/SO+Centrum+inkl+MO.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORK-SPACE-5f9aefa5-2cfe-4f51-86ad-4368938ocf42-o6mwWC5&CONVERT_TO=url
- » Göteborgs Stad. (2022c). *Statistikdatabasen*. Göteborgs Stad, Stadsledningskontoret. <http://statistikdatabas.goteborg.se/pxweb/sv/>
- » Göteborgs Stad. (2022d). *Statistikdatabasen, Demografi – Stadsområden Göteborg, 2022*. Göteborgs Stad, Stadsledningskontoret. <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiYmY5MTk2MDgtZmQyMyooZDVhLT-hiODgtOTQ5MDQyZTgrOTQ2IiwidCI6ImRmNDU1Y2MiLTBjO-TEtNDgyNS05MTY4LTdmOWRlN2QyOGEwNSIsImMiOiJh9&-pageName=ReportSection3cbe330896f5a23aa0f>
- » Göteborgs Stad. (2022e). *Göteborgs skolundersökning 2022 – Ungas erfarenhet av alkohol, narkotika, doping, tobak och spel*. Göteborgs Stad, Socialförvaltningen Centrum. <https://goteborg.se/wps/wcm/myconnect/39fc8027-a65e-4bfi-9e4c-5bb69ca4fido/G%C3%B6teborgs+Stads+skolunders%C3%B6kning+2022+%E2%80%94+Ungas+erfarenhet+av+alkohol%2C+narkotika%2C+doping%2C+tobak+%26+spel.pdf?MOD=AJPERES>

- » Göteborgs Stad. (2022f). Göteborgs skolundersökning 2022 - Ungas erfarenhet av alkohol, narkotika, doping, tobak och spel. <https://goteborg.se/wps/wcm/myconnect/39fc8027-a65e-4bfi-9e4c-5bb69ca4fido/G%C3%B6teborgs+Stads+skolunders%C3%B6kning+2022+%E2%80%94+Ungas+erfarenhet+av+alkohol%C3%B6nka%C3%B6nka+dopning%C3%B6nka+tobak+%26+spel.pdf?MOD=AJPERES>
- » Göteborgs Stad. (2022g). *Göteborgs grönplan*. Göteborgs Stad, Park- och naturförvaltningen. <https://goteborg.se/wps/wcm/myconnect/63a24271-5818-428b-999a-0a402cb4b36a/G%C3%B6teborgs+gr%C3%B6nplan+2022+tillg%C3%A4nglig.pdf.pdf?MOD=AJPERES>
- » Göteborgs Stad. (2023a). *Jämlikhetsrapporten 2023. Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg*. Göteborgs Stad, Stadsledningskontoret.
- » Göteborgs Stad. (2023b). *Andel ej i förskoleverksamhet i befolkningen oktober år 2022*. Opublicerade rådata. Göteborgs Stad, Förskoleförvaltningen.
- » Göteborgs Stad. (2023c). *Risk- och skyddsrapport från Göteborgs skolundersökning 2022 om ungas erfarenhet av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel*. Opublicerade rådata. Göteborgs Stad.
- » Göteborgs Stad. (2023d). *Kartläggning av aktualiseringar i Göteborgs Stads socialtjänst. Barn och unga 0–20 år i individ- och familjeomsorgen*. Göteborgs Stad, Socialförvaltningen Centrum. <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNzYwMzFkOTctNGQ2MCooZjhiLTlmNTYt-MTNiYzZmZmJkODc5IiwidCI6ImRmNDU1Y2M1LTBjOTEtND-gyNS05MTY4LTdmOWRIN2QyOGEwNSIsImMiOiJh9>
- » Göteborgs Stad. (2023e). *GoKart - Kartlager: Service, Transporter, Miljö, Kulturmiljö*. Göteborgs Stad, Stadsbyggnadsförvaltningen. <https://gokart.sbk.goteborg.se/>
- » Göteborgs Stad. (2023f). *Lägesbild Stadsområde Centrum*. Göteborg: Socialförvaltningen Centrum. Opublicerad rapport.
- » Grosse, J. (2007). Nordisk tillitsforskning – En kartläggning och värdering av det vetenskapliga läget. I *Forskningsavdelningens arbetsrapportserie Nr 49*. Ersta Sköndal högskola. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:360435/FULLTEXT01.pdf>
- » Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. University of California Press.
- » Kommissionen för jämlik hälsa. (2016). *Det handlar om jämlik hälsa – Utgångspunkter för Kommissionens vidare arbete. Delbetänkande (SOU 2016:55). Statens offentliga utredningar*. https://www.regeringen.se/contentassets/ca4b953b5fbf403cbd1dreaa58f9eao/det-handlar-om-jamlik-halsa_sou-2016_55.pdf
- » Kommissionen för jämlik hälsa. (2017). *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa – Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa. Slutbetänkande (SOU 2017:47)*. https://www.regeringen.se/contentassets/3917644bbd69413bbc0c017647e53528/nasta-steg-pa-vagen-mot-en-mer-jamlik-halsa-slutbetankande-av-kommissionen-for-jamlik-halsa_sou2017_47.pdf
- » Kumlin, S, & Rothstein, B. (2005). Making and Breaking Social Capital. The Impact of Welfare State Institutions. *Comparative Political Studies*, 38(4), 339–365.

- » Levay, C. (2013). *Framtida utmaningar för sammanhållning och rättvisa: Delutredning från Framtidskommissionen*. Stadsrådsberedningen, Regeringskansliet. <https://lup.lub.lu.se/search/files/5897203/3911794.pdf>
- » Löfvenius, J. (2016). *Stad i samverkan – Stockholms stad och civilsamhället. Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm*. Stockholms Stad.
- » Lund, C. (2015). Ensamhet – ett hot mot vår hälsa. *Medicinsk vetenskap*, nummer 2015 (1). <https://ki.se/forskning/ensamhet-ett-hot-mot-var-halsa>
- » Marmot, M., & Wilkinson, R. G. (2006). *Social determinants of health: the solid facts*. Världshäsoorganisationen.
- » McCuaig, L., Quennerstedt, M., & Macdonald, D. (2013). A salutogenic, strengths-based approach as a theory to guide HPE curriculum change. *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, 4(2), 109–125. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/18377122.2013.801105>
- » Melder, C. (2019). The SDH-SRPB model: Social determinants of health with the existential facet. Ingår i: *The International Association for the Psychology of Religion (IAPR) Conference: All Abstracts Book IAPR 2019* Poland, Gdansk, Poland, 2019, s. 9–10. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/18377122.2013.801105>
- » Molander, P. (2015). *Ojämlighetens anatomi*. Mänpocket
- » Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2019). *Olika verkligheter: unga hbtq- personer om sina levnadsvillkor*. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. https://www.mucf.se/sites/default/files/2020/02/olika-verkligheter-2019_o.pdf
- » Naturvårdsverket. (2022). *Frisk luft – Fördjupad utvärdering av miljömålen 2023*. Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/7000/978-91-620-7067-0/>
- » Orlenius, J. (2014). *Social hållbar stadsutveckling – Erfarenheter och utmaningar i två samhällsplaneringsprojekt* [Magisteruppsats, Göteborgs universitet]. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/37272>
- » Pain R (2000) Place, social relations and the fear of crime: A review. *Progress in Human Geography*, 24(3): 365–387.
- » Polismyndigheten. (2019). *Rån – utsatt*. Polismyndigheten. <https://polisen.se/utsatt-for-brott/olika-typer-av-brott/ran/>
- » Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.
- » Regeringskansliet. (2013). *Framtidskommissionens slutrapport: Svenska framtidsutmaningar*. Slutrapport från regeringens Framtidskommission (DS 2013:19). Regeringskansliet, Statsrådsberedningen.
- » Rostila, M., & Toivanen, S. (2012). *Den orättvisa hälsan: Om socioekonomiska skillnader i hälsa och livslängd*. Liber.
- » Rothstein, B. (2004). *Sociala fällor och tillitens problem*. SNS förlag. <https://www.gu.se/sites/default/files/2022-12/Social%20tillit%20i%20h%C3%B6glärandet%20i%20Sverige.pdf#page=15>

- » Rothstein, B., & Uslaner, E. M. (2005). All for all: Equality, Corruption, and Social Trust. *World Politics*, 58(1): 41–72.
- » Sahlin Lilja, H., Lundmark, S., & Sandelin, F. (2021). (O)trygghet i Göteborg? Från kust till inland. I B. Rönnerstrand, M. Solevid, & H. Oscarsson (Red.), *Hög tid för Göteborg: SOM-undersökningens i Göteborg 2016–2020* (Vol. Rapport 79, s. 131–153). SOM-institutet, Göteborgs universitet. <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-10/131-154%20Sahlin%20Lilja%20C%20Lundmark%20C%20Sandelin.pdf>
- » Sampson, Robert. (2006). Collective Efficacy Theory: Lessons Learned and Directions for Future Inquiry. I *Taking Stock: The Status of Criminological Theory*, edited by F. T. Cullen, John P. Wright & Kristie R. Blevins (red.). Advances in Criminological Theory: Transaction
- » Socialdepartementet. (2017). *God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälspolitik* (Regeringens proposition nr 2017/18:249). Regeringskansliet.
- » Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner. (2020). *Begrepp inom området psykisk hälsa – Version 2020*. https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/pm_begrepp-inom-området-psykisk-halsa.pdf
- » Socialstyrelsen. (2018). *Psykisk ohälsa hos personer 65 år och äldre – uppföljning av vård och omsorg vid psykisk ohälsa hos äldre*. [Socialstyrelsen. https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2018-9-12.pdf](https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2018-9-12.pdf)
- » SOM-institutet. (2022). *Trygghetsindex 2018–2021*. [Opublicerade data]. Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs Universitet.
- » SOM-institutet. (2023a). *Om SOM-undersökningarna*. Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs Universitet. <https://www.gu.se/som-institutet/som-undersokningarna/om-som-undersokningarna>
- » SOM-institutet. (2023b). 2d. *Grafer stadsområden över tid*. [Opublicerade data]. Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs Universitet
- » Statens folkhälsoinstitut. (2006). *Diskriminering ett hot mot folkhälsan*. Statens folkhälsoinstitut.
- » Statens folkhälsoinstitut. (2011). *Ekonomiska och sociala förutsättningar: Kunskapsunderlag för Folkhälsopolitisk rapport 2010 (målområde 2)*. Statens folkhälsoinstitut.
- » Statistiska Centralbyrån [SCB]. (2019). *Andelen med låg ekonomisk standard ökar*. Statistiska Centralbyrån [SCB]. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/inkomster-och-skatter-inkomstrapport-2017/>
- » Statistiska Centralbyrån [SCB]. (2021) *Socioekonomiskt index efter RegSO. År 2011 – 2021*. Statistiska Centralbyrån [SCB]. [Dataset]. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_AA_AA0003_AA0003F/IntGr5Socio/

- » Statistiska Centralbyrån [SCB]. (u.å.) *Ny källa och metod vid framställning av RAMS*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetsstider/registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-rams/produktrelaterat/aktuellt/ny-kalla-och-metod-vid-framstallning-av-rams/>
- » Strömbäck, J. (2015). Social sammanhållning och medieanvändning. I Bergström, A., Johansson, B., Oscarsson, H. och Oskarson, M. (ed.), *Fragment: SOM-undersökningen 2014* (s. 47–61). SOM-institutet.
- » Subramanian, S. V., & Kawachi, I. (2004). Income Inequality and Health: What Have We Learned So Far? *Epidemiologic Reviews*, 26 (1), 78–91. [mxhoo3.fm \(silverchair.com\)](https://www.silverchair.com/mxhoo3.fm)
- » Sveriges Television [SVT]. (2023). *Den ojämlika ungdomsidrotten*. Sveriges Television. <https://www.svt.se/special/den-ojamlika-ungdomsidrotten/>
- » Thelander, K. (2020). *Ensamhet dödar – ofrivillig ensamhet i Sverige*. Arena Idé. <https://arenaide.se/ensamhet-som-dodar-ofrivillig-ensamhet-sverige/>
- » UCL Institute of Health Equity. (2010). *Fair Society Healthy Lives: The Marmot Review*. UCL Institute of Health Equity.
- » Valmyndigheten. (2023). *Rådata och statistik*. Valmyndigheten. [Dataset] <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2022/radata-och-statistik.html#slutligtvalresultat>
- » Världshälsoorganisationen [WHO]. (1948). *Constitution of the World Health Organization*. Världshälsoorganisationen. <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/constitution-en.pdf?ua=1>
- » Världshälsoorganisationen [WHO]. (1986). *First International Conference on Health Promotion*. Världshälsoorganisationen. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/349652/WHO-EURO-1986-4044-43803-61677-eng.pdf>
- » Världshälsoorganisationen [WHO]. (2018) *Air pollution and child health: prescribing clean air. Summary*. Världshälsoorganisationen. <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-CED-PHE-18-01>
- » Västra Götalandsregionen. (2021). *Hälsa på lika villkor? Med fokus på situationen för bisexuella, homosexuella och transpersoner i Västra Götaland*. Västra Götalandsregionen. <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/vt/source/available/sofia/rs7897-268913469-436/surrogate/H%C3%A4lsa%20p%C3%A5%20lika%20villkor%20med%20fokus%20p%C3%A5%20situationen%20f%C3%B6r%20bisexuella%20och%20transpersoner-1.pdf>
- » Västra Götalandsregionen. (2022a). *Statistikdatabas*. [Dataset]. Västra Götalandsregionen. [PX-Web - välj variabler och värden \(vgregion.se\)](https://px-web.vgregion.se)
- » Västra Götalandsregionen. (2022b). *HLV2022-GBGSMO*. [Opublicerade rådata]. Västra Götalandsregionen.
- » Västra Götalandsregionen. (2022c). *Pivot-Göteborg HLV2022*. [Opublicerade rådata]. Västra Götalandsregionen
- » Västra Götalandsregionen. (2022d). *Kopia av HLV-2022-Göteborg efter kön*. [Opublicerade rådata]. Västra Götalandsregionen

- » Västra Götalandsregionen. (2022e). *Hur mår invånarna i Västra Götaland 2022. Regional rapport-Hälsa på lika villkor 2022*. Västra Götalandsregionen. <https://infoqram.com/halsa-pa-lika-villkor-i-vastra-gota-land-2022-rhzj4o3qol8yo4p?live>
- » Västtrafik. (2023). *Linjekarta för spårvagnar, båtar och stombussar i Göteborg*. Västtrafik. https://www.vasttrafik.se/globalassets/media/kartor/linjenatskartor/sparvagn/48o58o_sparvagn-stombuss-bat_a3.pdf
- » Wilkinson, R., & Pickett, K. (2010). *Jämlikhetsanden – Därför är jämlika samhällen nästan alltid bättre samhällen*. Karneval förlag.
- » World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*. Förenta Nationerna [FN].
- » Åklagarmyndigheten. (u.å.). *Tillgreppsbrott*. Åklagarmyndigheten. <https://www.aklagare.se/ordlista/t/tillgreppsbrott/>

Kontakt

Socialförvaltningen Centrum

Telefon:
031-365 00 00 (Göteborgs Stads kontaktcenter)

E-post:
socialcentrum@socialcentrum.goteborg.se